

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ
ΚΑΙ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2004

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ, Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Γ. Ριζάρη μὲ τὸν Α. Κοραῆ. Εὐεργετισμὸς καὶ παιδεία στὰ χρόνια τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821	9-36
ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΣΤΑΘΗ, Ἀλλαξοπατριαρχεῖες στὸν θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης (17ος-18ος αἰ.)	37-66
ΧΑΡΙΤΩΝ ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ, Ἡ ἀποπομπὴ τοῦ Σεβαστοῦ Κυμινήτη ἀπὸ τὴν Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία καὶ ἡ ἴδρυση τοῦ Φροντιστηρίου Τραπεζούντας	67-81
ΚΩΣΤΑΣ Ε. ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ, Οἱ γυναῖκες τῆς ἀνώτερης τάξης στὴ Βενετοκρατούμενη Κρήτη. Νομικο-κοινωνικὴ θέση, ἀντιλήψεις, συμπεριφορὲς (16ος-17ος αἰ.)	83-142
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗΣ – ΕΛΕΝΗ ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ, Ἀνέκδοτα χαράγματα καὶ ἐπιγραφὲς ἀπὸ ναοὺς καὶ μονῆς τῆς Κρήτης	143-206
ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ, Ἡ βιβλιοθήκη τῶν ἐντύπων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου	207-226
ΡΟΔΗ ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Συμβολὴ στὴν προσωπογραφία τοῦ Ἰονίου. Ἡ οἰκογένεια Ἀλεάνδρου καὶ ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Ρήγα Λαυρέντιος (18ος-19ος αἰ.)	227-292
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΣ, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἄσσου (β' μισὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνα) καὶ τὰ ἀγιολογικά του κείμενα (κριτικὴ ἔκδοση)	293-365
ABSTRACTS – RÉSUMÉS – RIASSUNTI	367-372
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	373-390

χρόνια 1768-1774, μᾶς ἀποκαλύπτει ἄλλη μιὰ διάσταση τῆς ἐπικοινωνιακῆς λειτουργίας τοῦ βιβλίου στὴν παραδοσιακὴ κοινωνία. Πρόκειται γιὰ τὴ χρῆση τοῦ βιβλίου γιὰ μεταφορὰ εἰδήσεων ἀπὸ περιοχὴ σὲ περιοχὴ, μὲ τὶς ἀναπόφευκτες καθυστερήσεις καὶ τὰ χάσματα ποὺ καθορίζουν τὴ ροὴ τοῦ χρόνου στὴν παραδοσιακὴ κοινωνία. Στὴ συγκεκριμένη περίπτωση θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναγνωρίσουμε ἕναν ἀπὸ τοὺς μηχανισμοὺς μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ἀγιορειτικὴ κοινωνία ἐπικοινωνεῖ καὶ πληροφορεῖται γιὰ τὰ συμβαίνοντα στὴ βαλκανικὴ τῆς ἐνδοχώρα, ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ ἀνθρώπινες δυνάμεις καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξη. Ἡ παρακολούθηση αὐτῶν τῶν διαστάσεων τῆς μαρτυρίας τῶν ἐντύπων τῆς Μονῆς Διονυσίου θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ ἐντάξουμε μὲ συστηματικὸ τρόπο τὸ ἀγιορειτικὸ καθίδρυμα στὸν εὐρύτατο χῶρο μὲ τὸν ὁποῖο ἐπικοινωνεῖ καὶ συναλλάσσεται.

Αὐτὲς καὶ ἄλλες πτυχὲς τῆς μαρτυρίας τῶν βιβλίων καὶ τῆς ἱστορίας τῆς βιβλιοθήκης θὰ μπορέσουν νὰ ἀνιχνευθοῦν συστηματικὰ μὲ τὴ δημοσίευση τοῦ ἐντύπου καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς Διονυσίου. Ἡ δοκιμὴ τῆς μεθόδου καὶ ἡ στάθμιση τοῦ διαθέσιμου ὑλικοῦ ποὺ ἐπιχειρήθηκε σ' αὐτὴ τὴν πρώτη προσέγγιση ἀποσκοποῦσε νὰ ἀναδείξει τὰ πολλαπλὰ ἐπίπεδα στὰ ὁποῖα μπορεῖ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἀναχθεῖ ἡ μελέτη τῶν ἀγιορειτικῶν βιβλιοθηκῶν, μὲ ἐνδεικτικὴ περίπτωση τὸ ἱστορικὸ βᾶθος καὶ τὴν πολυμέρεια τῶν μαρτυριῶν ποὺ ἔχει διασώσει ὁ πνευματικὸς πλοῦτος τῆς βιβλιοθήκης τῶν ἐντύπων τοῦ ἀσκητικοῦ κοινοβίου στὴ σκιὰ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνα.

ΡΟΔΗ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ
 Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΛΕΑΝΔΡΗ
 ΚΑΙ Ο ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (18ος-19ος αἰ.)

Ὁ Λαυρέντιος Ἀλεάνδρης εἶναι γνωστὸς ὡς συνεργάτης τοῦ Ρήγα Βελεστινλή, ὡς ἀνταποκριτῆς του στὴν Πρέβεζα καὶ ὡς πιθανὸς σύνδεσμός του μὲ τοὺς ἐπαναστατικοὺς καὶ δημοκρατικοὺς κύκλους τοῦ γαλλοκρατούμενου Ἰονίου. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ὁ συγγραφέας, στὴν ἀρχικὴ τους μορφή, τριῶν χειρόγραφων ἐπαναστατικῶν κειμένων ποὺ κατάσχονται μὲ τὶς ἀποσκευὲς τοῦ Ρήγα κατὰ τὴ σύλληψή του ἀπὸ τὶς αὐστριακὲς ἀρχὲς τῆς Τεργέστης στὶς 19 Δεκεμβρίου 1797. Πρόκειται γιὰ μιὰ Δημοκρατικὴ Κατήχηση καὶ δύο ἐπαναστατικὰ τραγούδια, γραμμένα μὲ τὸ χέρι τοῦ Ρήγα, ποὺ φέρουν πλῆθος διορθώσεων, ιδιόχειρων ἐπίσης. Ἀπὸ τὰ τραγούδια αὐτὰ τὸ ἕνα τραγουδιέται στὸν σκοπὸ τῆς γαλλικῆς Καρμανιόλας καὶ γίνεται ἀργότερα γνωστὸ μὲ τὸν τίτλο *Πατριωτικὸς Ὕμνος*· τὸ ἄλλο εἶναι μιὰ ἀπομίμηση τοῦ γερμανικοῦ *Freut euch des Lebens*.

Ὁ Ρήγας ἰσχυρίζεται, χωρὶς νὰ πείθει τὸν ἀνακριτῆ, ὅτι ἀγνοεῖ τὸν συγγραφέα τῶν ἔργων αὐτῶν. Καταθέτει ὅτι τὰ ἔχει παραλάβει ἀπὸ τὸν ἐν Πρεβέζῃ Λαυρέντιο Ἀλιάντρο γιὰ νὰ τὰ ἀντιγράψει: «von dem Griechen in Preveza, Namens Laurentio Aliandro zum abschreiben erhalten». Τὸ ἴδιο μάλιστα πρόσωπο θὰ ἦταν καὶ ὁ παραλήπτης τριῶν κιβωτίων μὲ ἀντίτυπα τῆς μετά-

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΛ: Ἀλληλογραφία Λουρόπουλου

ΑΜΠ: Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

ΑΝΑ: ΓΑΚ / Ἀρχεῖα Νομοῦ Λευκάδας

Οἱ παραπομπὲς στοὺς κώδικες τοῦ ΑΜΠ ἀκολουθοῦν τὴν ταξινόμηση Βιτάλη (1979). Γιὰ τὶς ἀντιστοιχίες μὲ τοὺς σημερινούς ταξινόμικούς ἀριθμούς βλ. Γεώργιος Πλουμίδης, «Κατάλογος Ἀρχείου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πρεβέζης», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά*, 35 (2001), σ. 331-335. Οἱ ἡμερομηνίες σύμφωνα μὲ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, καθὼς ἀπαντοῦν στὰ ἔγγραφα τῶν πηγῶν. Στὰ παραθέματα ἔχουν ἀποκατασταθεῖ ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ στίξη. Οἱ συντομογραφίες ἀναλύονται σιωπηλὰ.

φρασης του *Ἀνάχαρση*, που ἐπρόκειτο νὰ φορτωθοῦν ἀπὸ τὴν Τεργέστη μὲ προορισμὸ τὴν Πρέβεζα. Ὑποτίθεται ὅτι ἀπὸ τὸ λιμάνι αὐτὸ θὰ ἄρχιζε τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ Ρήγα¹.

Δὲν εἶναι ὅμως ἡ πρώτη φορά που τὸ ὄνομα τοῦ Λαυρέντιου Ἀλεάνδρου συνδέεται μὲ ἓνα πατριωτικὸ ἀπελευθερωτικὸ κίνημα. Ὁ Λαυρέντιος εἶναι «ὀφικιάλος ρούσος» καί, ὅπως ἀρκετοὶ ἀξιωματικοὶ ἑλληνικῆς καταγωγῆς που ὑπηρετοῦν ἐπὶ Αἰκατερίνης Β' στὸν ρωσικὸ στρατὸ, ἔχει συμμετάσχει στὴ ρωσοελληνικὴ συνωμοσία τοῦ Λουδοβίκου Σωτήρη ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐνὸς ἔνοπλου σώματος ἐθελοντῶν (καπετάνιος) ἐπιβιβάζεται στὸν στολίσκο τοῦ Λάμπρου Κατσώνη (Αὐγούστος ἢ Σεπτέμβριος τοῦ 1788). Λίγους μῆνες ἀργότερα συμπαραστέκεται στοὺς ἀγῶνες τῶν Σουλιωτῶν ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ².

1. Γιὰ τὴν κατάθεση τοῦ Ρήγα, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἔκθεση τοῦ αὐστριακοῦ ἀνακριτῆ, βλ. «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινῆ, δημοσιευόμενα ὑπὸ Αἰμιλίου Λεγράνδ, μετὰ μεταφράσεως ἑλληνικῆς καὶ σημειώσεων ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου», *ΔΙΕΕ*, 3 (1891), σ. 650 κ.ἐξ.· εἰδικὰ γιὰ τὸν Λαυρέντιο βλ. σ. 658, 660 (τὸ γερμανικὸ κείμενο) καὶ 659, 661 (ἡ μετάφραση). Γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῶν κιβωτίων μὲ τὰ ἀντίτυπα τοῦ *Ἀνάχαρση* καταθέτει ὁ Ἀργέντης, σὺν ἴδιω, σ. 667. Γιὰ τὴν ἀξιοπιστία τῆς κατάθεσης τοῦ Ρήγα ὅσον ἀφορᾷ τὸν Λαυρέντιο βλ. *Ρήγας Βελεστινῆς-Φερραῖος*, Ἰωάννη τῶν Νεοελλήνων Κλασικῶν, συναγωγὴ κειμένων, φιλολογικὴ ἐπεξεργασία καὶ παρουσίαση Λ. Βρανούσης, τ. Β', Ἀθήνα [1968], σ. 754-755, 767, 768. Γιὰ τὸν ρόλο τοῦ Λαυρέντιου Ἀλεάνδρου ὡς πιθανοῦ συνδέσμου μὲ τοὺς δημοκρατικοὺς καὶ πατριωτικοὺς κύκλους τοῦ Ἰονίου βλ. ὁ ἴδιος, *Ρήγας*, Βασικὴ Βιβλιοθήκη (Ἀετὸς) ἀρ. 10, Ἀθήνα 1953, σ. 85-86· ὁ ἴδιος, *Ρήγας Βελεστινῆς-Φερραῖος*, ὁ.π., σ. 767-768. Γιὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ Ρήγα ἀπὸ τὴν Πρέβεζα βλ. Κ. Ἄμαντος, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινῆ*, Ἀθήνα 1930 (ἀνατύπωση Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας Μελέτης «Φερῶν-Βελεστινίου-Ρήγα», Ἀθήνα 1997), σ. ιγ', ιδ', 7· Α. Ι. Βρανούσης, *Ἀθανάσιος Ψαλίδας, ὁ διδάσκαλος τοῦ γένους 1767-1829*, ἐκδ. Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας, Ἰωάννινα 1952, σ. 54-56· ὁ ἴδιος, *Ρήγας* 1953, ὁ.π., σ. 105· Σπύρος Ι. Ἀσδραχάς, «Σταθάκης Παρούσης (c. 1745-1815)». Ἕνας συνεργάτης τοῦ Λουδοβίκου Σωτήρη», *Πατριδογραφήματα*, ἐκδ. Ἑταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν, Ἀθήνα 2003, σ. 131-132. Ὁ Πατριωτικὸς Ὕμνος μαζί μὲ τὸν Θούριο καὶ ἓναν ἐγκωμιαστικὸ ὕμνο στὸν Μποναπάρτε τυπώνονται ἀπὸ τὸν Περραιβὸ στὴν Κέρκυρα τὸν Ἰούλιου τοῦ 1798, βλ. τελευταῖα τὴ φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση: *Ἐπαναστατικὰ τραγούδια τοῦ Ρήγα καὶ ὁ Ὕμνος στὸν Μποναπάρτε τοῦ Περραιβῶ*. Ἡ ἔκδοση τῆς Κέρκυρας (1798), Ἀθήνα, ΚΕΜΝΕ / Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, 1998, μὲ προλεγόμενα Κώστα Λάππα.

2. Ἐμμ. Γ. Πρωτοφάλης, «Ἡ ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν δεῦτερον ἐπὶ Αἰκατερίνης Β' ρωσοτουρκικὸν πόλεμον (1787-1792). Λουδοβίκος Σωτήρης», *ΔΙΕΕ*, 14 (1960), σ. 69, 73, 77, 80, 123· Α. Βρανούσης, *Ρήγας Βελεστινῆς-Φερραῖος*, ὁ.π., σ. 767-768. *Παγκόσμιον Βιογραφικὸν Λεξικόν*, τ. Α', Ἀθήνα, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, 1983, σ. 128· Nicholas Charles Pappas, *Greeks in Russian Military Service in the Late 18th and Early 19th Centuries*, ἐκδ. Ἰνστιτούτου Βαλκανικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 142. Στὰ ἔγγραφα ὁ Λαυρέντιος ἀναφέρεται ἀλλὰ καὶ ὑπογράφει ὡς «καπετάνιος». Ὅμως ἐπαγ-

Ἡ ἡπειρωτικὴ βιβλιογραφία τοῦ 19ου αἰῶνα δὲν θυμᾶται τὴν ἐπαναστατικὴ δραστηριότητα τοῦ Λαυρέντιου. Ἀναφέρει ὅμως μὴ παλαιὰ καὶ ἐπιφανῆ πρεβεζάνικη οἰκογένεια Ἀλεξάνδρου/Ἀλεξάνδρου ἢ Βαλεντίνη³. Ὁ τύπος «Ἀλεξάνδρου» δὲν ὑπάρχει στίς ἀρχεαικῆς πηγές· προκύπτει πιθανῶς ἀπὸ ἐτυμολόγησι τοῦ ἀσυνήθιστου ἐπωνύμου ἢ καὶ ἀπὸ ὄχι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητη σύγχυσι πρὸς τὴν ἐπίσης ἐπιφανῆ οἰκογένεια τοῦ Ἀλεξάνδρου Βαλεντίνη, που ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας του εἶναι πρῶτος ἐξάδελφος μὲ τὸν Λαυρέντιο Ἀλεάνδρου⁴.

Στίς σελίδες που ἀκολουθοῦν παρουσιάζονται ὀρισμένες πληροφορίες γιὰ τὴν οἰκογένεια Ἀλεάνδρου καὶ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Λαυρέντιου. Τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν στοιχείων αὐτῶν προέρχεται ἀπὸ τὰ συμβολαιογραφικὰ, δικαστικὰ καὶ διοικητικὰ ἀρχεῖα τῆς Πρέβεζας καὶ τῆς Λευκάδας. Στὴν Πρέβεζα ἔχει ἐρευνηθεῖ τὸ σύνολο τοῦ σωζόμενου ἀρχεαικοῦ ὕλικου τῶν ἐτῶν 1741-1830. Στὴ Λευκάδα ἡ ἔρευνα δὲν ἔχει ὀλοκληρωθεῖ, καλύπτει ὅμως ἤδη ἓνα μεγάλο τμήμα τῶν κωδίκων τῆς περιόδου 1770-1810. Λίγα στοιχεῖα προέρχονται ἀπὸ τυπωμένες πηγές ἢ μελέτες, ἐνῶ ὀρισμένες πληροφορίες μοῦ ἔχουν ἀνακοινωθεῖ ἀπὸ καλοὺς φίλους καὶ συναδέλφους. Δεδομένου ὅτι οἱ ἐρευνητικῆς ἀποστολῆς τοῦ ΚΕΜΝΕ στὰ ἀρχεῖα τῆς Πρέβεζας καὶ τῆς Λευκάδας δὲν εἶχαν ὡς κύριο στόχο τὴν οἰκογένεια Ἀλεάνδρου, δὲν ἔχουν ἐρευνηθεῖ φάκελλοι που

γευματικὴ ἐνασχόλησι τοῦ Λαυρέντιου μὲ τὴ ναυτικὴ δὲν προκύπτει ἀπὸ τίς ἀρχεαικῆς πηγές, ἐνῶ γιὰ τὸν βαθμὸ τὸν ὁποῖο ἔφερε ὡς στρατιωτικὸς βλ. ἐδῶ, σ. 266. Πβ. Α. Βρανούσης, ὁ.π., σ. 754, 767-768 καὶ σύμφωνα μὲ αὐτὸν τὸ λήμμα στὸ *Παγκόσμιον Βιογραφικὸν Λεξικόν*, ὁ.π.

3. Π[αναγιώτης] Ἀ[ραβαντινός] Π[άργιος], *Χρονογραφία τῆς Ἡπέρου*, τ. Β', Ἀθήνα 1856, σ. 134 (Ἀλεξάνδρου ἢ Βαλεντίνη). Σεραφεῖμ Ξενοπούλου Βυζάντιος, *Δοκίμιον ἱστορικῆς τινος περιλήψεως... Ἄρτης καὶ... Πρεβέζης*, Ἀθήνα 1884 (ἀνατύπωση Μουσικοφιλολογικοῦ Συλλόγου Ἄρτας «Σκουφᾶς», Ἄρτα 1986), σ. 225 (Βαλεντίνη ἢ Ἀλεξάνδρου). Τὸν τύπο «Ἀλεξάνδρου» χρησιμοποιοῦν καὶ ὀρισμένοι συγγραφεῖς τοῦ 20οῦ αἰ.: Ν. Α. Βέης, «Ὁ Ρήγας καὶ Ἀργέντης καὶ ὁ Πρεβεζαῖος Λαυρέντιος Ἀλεξάνδρου», ἐφ. *Ἐλευθερία*, 28 Νοεμ. 1948· Ἡλίας Βασιλάς, «Δύο ἑταῖροι τοῦ ἔθνεγγέρτου Ρήγα Φεραίου - Ἀλεξάνδρος Βαλεντίνη καὶ Γιαννούλης Ἀλεξάνδρου», περ. *Ἠχώ τοῦ Ἰονίου*, ἔτ. 21, ἀρ. 75-77 (Ὀκτ.-Δεκ. 1952), σ. 8-9· ὁ ἴδιος, «Ἀλεξάνδρος Βαλεντίνη, ἓνας σύντροφος τοῦ Ρήγα εἰς Πρέβεζαν», ἐφ. *Βῆμα* (Πρεβέζης), 9 καὶ 16 Νοεμ. 1953· Σπ. Ι. Ἀσδραχάς, ὁ.π., σ. 131. Τὸ δεύτερο ἄρθρο τοῦ Βασιλά, δὲν στάθηκε δυνατόν νὰ ἀνευρεθεῖ. Στὴ Λευκάδα τὸ ἐπώνυμο διατηρεῖται στὸν τύπο «Ἀλεάνδρου» καὶ μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, βλ. ἐδῶ, σ. 285. Γιὰ τὴν πιθανότητα μὴ Μαύρα Ἀλεξάνδρου που πεθαίνει στοὺς Παξοὺς τὸ 1828 νὰ εἶναι ἡ ἀνηψιὰ τοῦ Λαυρέντιου βλ. ἐδῶ σ. 280.

4. Γιὰ τὴ συγγένεια τῶν δύο οἰκογενειῶν βλ. ἐδῶ, σ. 250, 277-279.

ένδεχομένως περιέχουν χρήσιμα βιογραφικά στοιχεία (βιβλία γεννήσεων, γάμων και θανάτων στο αρχείο της Λευκάδας). Για τον ίδιο λόγο ή έρευνα δεν έχει επεκταθεί σε άλλα έπτανησιακά αρχεία. Ούτε όμως και όλα τα στοιχεία που έχουν αποκαλυφθεί βρίσκουν εδώ τη θέση τους.

Ο χαρακτήρας των πηγών προκαθορίζει, χωρίς να αποκλείονται οι εκπλήξεις, το είδος της πληροφόρησης. Είναι έτσι προφανές ότι οι πηγές που έχουν έρευνηθεί δεν επιτρέπουν την προσέγγιση των ζητημάτων που έχει θέσει η ρηγική βιβλιογραφία με άφορμή τον Λαυρέντιο. Τα ζητήματα αυτά είναι: η άπληξη των ιδεών του Ρήγα και η έκταση του συνωμοτικού δικτύου στο γαλλοκρατούμενο Ίόνιο· η επαναστατική έτοιμότητα στην Ήπειρο και την Άκαρνανία και η έναρξη του επαναστατικού κινήματος από την Πρέβεζα· οι έπαφές του Ρήγα με τον Λαυρέντιο· η πιθανότητα ακόμη να είναι πράγματι ο Λαυρέντιος ο συγγραφέας — σε μια πρώτη τους μορφή — της *Δημοκρατικής Κατήχησης*, του *Πατριωτικού Ύμνου* και της απομίμησης του *Freut euch des Lebens*. Ίκανοποιητικά αναδύεται από τις συγκεκριμένες πηγές ή προέλευση και το οικογενειακό περιβάλλον, ή οικονομική και κοινωνική κατάσταση ενός ανθρώπου, πού, καθώς φαίνεται, είναι ομοιόδεάτης του Ρήγα· που επικοινωνεί πάντως μαζί του, και πού το όνομά του εμπλέκεται δύο φορές σε μια πατριωτική συνωμοσία. Αποτυπώνονται έλάχιστα ή συμπεριφορά, μερικές όψεις του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του. Δεν θα άφηγηθούμε λοιπόν εδώ μια ήρωική αλλά μια πεζή ιστορία. Με άφορμή τον Λαυρέντιο θα παρακολουθήσουμε, όσο τα διαθέσιμα στοιχεία επιτρέπουν, την πορεία μιας οικογένειας για εκατό περίπου χρόνια.

Όφειλω να αναφέρω ότι την προσοχή μου στο πρόσωπο του Αλεάνδρου επέστησε ο Σπύρος Άσδραχάς, όταν με δέχτηκε στο μεταπτυχιακό σεμινάριό του ήδη προσανατολισμένη έρευνητικά προς τις συμβολαιογραφικές πηγές της Πρέβεζας. Και με την έρώτηση «Τί γνωρίζετε για τον Λαυρέντιο Αλεάνδρη;» με υποδέχθηκε λίγα χρόνια άργότερα στο ΚΕΜΝΕ ο Λεάνδρος Βρανούσης. Στον Λεάνδρου Βρανούση είχα παραδώσει τα λιγιστά στοιχεία που διέθετα τότε για τον Λαυρέντιο και κυρίως για την οικογένειά του. Άν και πολύ πιο περιεκτικός σήμερα, ο φάκελλος Αλεάνδρου παραμένει έλλιπής. Είναι όμως βασικό να κοινοποιηθεί.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η οικογένεια Αλεάνδρη κατέφυγε στις βενετοκρατούμενες κτήσεις του Ίονιου μετά την πτώση του Μοριά (1715). Ός άπώτερη καταγωγή της αναφέρεται ή Κορσική. Τα μέλη της οικογένειας αποκτούν κτήματα στην Πρέβεζα και τη Βόνιτσα με χορηγήσεις από το βενετικό δημόσιο. Ένα τμήμα των εισοδημάτων τους προέρχεται από την έκμετάλλευση των γαιών αυτών (ένοικίαση, εκχώρηση για καλλιέργεια ή έμφύτευση). Στη νέα τους πατρίδα σύντομα αποκτούν κύρος και έπιβολή. Αναφέρεται ότι στην αρχή άσχολούνται με το έμπόριο σαπουνιού και οίνοπνευματωδών. Όμως στην κατάκτηση της κοινωνικής θέσης και της ισχύος οδηγούν οι σταδιοδρομίες τους στην κρατική ύπαλληλία με την πέννα κυρίως ή και με το ξίφος· έπίσης, ή κατάλληλη έπιλογή συζύγων. Αναφέρεται από τον ίδιο τον Λαυρέντιο (ή τον δικηγόρο του): «Della famiglia Aleandri, di civile e onesta estrazione, che ha sempre consacrato i propri fedeli e onorati sudori nei più gelosi posti ministeriali al Veneto Governo mentre reggeva le Isole nostre» κλπ.⁵

Το οικογενειακό έπώνυμο αναφέρεται στα οικονομικά κατάστιχα του πρώτου μισού του 18ου αιώνα⁶, όχι όμως και στις πρώτες γνωστές βενετικές άπογραφές του πληθυσμού της Πρέβεζας (1737-1740) ούτε στον πρώτο κατάλογο μελών της Κοινότητας (1741)⁷. Από τα 1742, όποτε για πρώτη φορά διορίζεται δημόσιος συμβολαιογράφος στην πόλη, μέλη της οικογένειας έμφανίζονται με μεγάλη συχνότητα στα νοταριακά έγγραφα. Είναι άρχοντες, προσοί και «τζιταντίνοι». Η άνέγερση του πατρικού σπιτιού του Λαυρέντιου στη συνοικία (κοντράδα) του Άγίου Ανδρέα της Πρέβεζας χρονολογείται έπίσης στη δεκαετία 1740-1750⁸.

5. ΑΝΑ, άριθ. 10 [: Ν° 4 Amministrazione del governo provvisorio settinsulare di Santa Maura. Filza lettera diversa seconda, 3/10/1800-6/10/1802], φ. 18*, 1 Όκτ. 1800 (άντίγραφο), ό Λαυρέντιος δια του πληρεξουσίου του Άβρ. Φόρτε προς τον Πρόεδρο της Γερουσίας.

6. Κώστας Κόμης, *Δημογραφικές όψεις της Πρέβεζας 16ος-18ος αιώνας*, Ίωάννινα 1999, σ. 441.

7. Έλένη Γιαννακοπούλου, «Βενετική άπογραφή της Πρέβεζας (1737-1740)», *Αφιέρωμα στον Άλέξανδρο Ι. Δεσποτόπουλο. Ανάλεκτα Νέστερης Έλληνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1995, σ. 13-51· τα όνόματα των κατοίκων στους πίνακες των σ. 32-51. Ρόδη Σταμούλη, «Οί οικογένειες της Κοινότητας της Πρέβεζας (1741)», *Μεσαιωνικά και Νέα Έλληνικά*, 1 (1984), σ. 403-418· τα όνόματα στις σ. 406-407.

8. Κώστας Κόμης, *ό.π.*, σ. 296: ό Δανιήλ Αλεάνδρης «abbita in casa di sua ragione eretta da già anni 40». Ο συγγραφέας χρονολογεί την άπογραφή από την όποία προέρ-

Ο παππούς και ο πατέρας του Λαυρέντιου κατέχουν επί δεκαετίες τις θέσεις των καγκελλαρίων δίπλα στους βενετούς προνοητές. Δεν είναι οι μόνοι που άσχοιούν το έπαγγελμα αυτό στο στενό οικογενειακό περιβάλλον του Λαυρέντιου (πλάγιοι ανιόντες και πλάγιοι κατιόντες) κατά καιρούς στην Πρέβεζα, τη Βόνιτσα, την Αγία Μαύρα αλλά και την Κέρκυρα.

Ο γάμος του Πέτρου, παππού του Λαυρέντιου, με τη Θεοδούλα Ασπρογέρακα τον συνδέει με τις πρώτες οικογένειες της Αγίας Μαύρας. Οι γάμοι του καντζιλιέρη Δανιήλ Αλεάνδρη, γιού του Πέτρου, με τη Μαύρα Χαλκιοπούλου και της αδελφής του Μπιάνκας με τον επίσης καντζιλιέρη της Πρέβεζας Δανιήλ Βαλεντίνη στεριώνουν και διευρύνουν τις οικογενειακές συμμαχίες του Πέτρου. Το ευρύτερο συγγενικό δίκτυο της οικογένειας συνιστά, περί το 1760, ένα πλέγμα συμμαχιών και συμφερόντων με δυνατότητες παρέμβασης και επιβολής σε όλόκληρο σχεδόν το βενετοκρατούμενο Ίόνιο αλλά και με ισχυρά στηρίγματα στην τουρκοκρατούμενη ήπειρωτική και άκαρνανική ενδοχώρα (Άρτα, Ξηρόμερο, Βάλτος). Τα μέλη του δικτύου αυτού νέμονται όλα τα δημόσια αξιώματα (στρατιωτικά, πολιτικά και οικονομικά) στη διοικητική περιφέρεια της Λευκάδας (Αγία Μαύρα, Βόνιτσα και Πρέβεζα). Έλέγχουν συστηματικά τις τοπικές καγκελαρίες και ακόμη μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά στους πλειστηριασμούς για την εκμίσθωση των κρατικών προσόδων. Η επιρροή τους απλώνεται μέχρι την Κεφαλλονιά και την Κέρκυρα⁹.

χεται ή πληροφορία πιθανώς στα 1788 και πάντως γύρω στα 1780, στο ίδιο, σ. 67-68. Η απογραφή χρονολογείται με βεβαιότητα μετά το 1785, έτος θανάτου του Δανιήλ Βαλεντίνη (βλ. έδω, σ. 250), γεγονός για το οποίο είναι ενημερωμένοι οι υπάλληλοι που πραγματοποιούν την απογραφή, βλ. στο ίδιο, σ. 297· πιθανώς και μετά το 1786, έτος αναχώρησης από την Πρέβεζα αλλά και έτος θανάτου του Πέτρου Αλεάνδρη (βλ. έδω, σ. 236), του οποίου το όνομα απουσιάζει από την απογραφή.

9. Για τη μέθοδο των συγγενειών βλ. Σπύρος Ι. Ασδραχάς, «Από τη συγκρότηση του άρματολισμού (ένα άκαρνανικό παράδειγμα)», *Ελληνική Κοινωνία και Οικονομία η' και ιθ' αιώνας*, Αθήνα 1982, σ. 231-252 (ιδιαίτερα στις σ. 241, 245). Για τις συμμαχίες της οικογένειας Αλεάνδρη, στο ίδιο, σ. 242-243, 250, 251. Για το ευρύτερο συγγενικό δίκτυο και για τα αξιώματα που κατέχουν τα μέλη του δικτύου αυτού περι τὰ μέσα του 18ου αιώνα βλ. Αστέριος Αρχοντίδης, *Μεταξύ Βενετών και Τούρκων*, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 17-19· Marco Folin, «Spunti per una ricerca su amministrazione veneziana e società ionia nella seconda metà del Settecento», *Studi Veneti offerti a Gaetano Cozzi*, Βενετία 1992, σ. 337-338, 339. Εύχαριστώ θερμά τον καθηγητή κύριο Νικόλαο Καραπιδάκη, που έθεσε υπ' όψη μου τη μελέτη αυτή του Marco Folin και μου παραχώρησε φωτοαντίγραφο της. Ο έλεγχος των σημαντικότερων αξιωμάτων της Πρέβεζας από τις συγγενικές ή/και συμμαχικές οικογένειες Αλεάνδρη, Βαλεντίνη και Γκινάκα το δεύτερο μισό του 18ου

Έκτος όμως από την κοινωνική αίγλη, την ισχύ και τον σταθερό μισθό ή θέση του καγκελλαρίου μπορεί με τον παραδοσιακό χρηματισμό να αποφέρει και άμεσότερα όφελη: «όλα γίνονταν με το πουγγί στο χέρι»¹⁰.

Η κατάσταση αυτή προκαλεί τη διαμαρτυρία ενός μεγάλου αριθμού οικογενειών του Συμβουλίου της Πρέβεζας, που ύφιστανται αποκλεισμό από τα αξιώματα και συνεπώς από τις δυνατότητες κερδοσκοπίας. Η ανάδειξη του Ίωάννη Αλεάνδρη, πρωτότοκου αδελφού του Λαυρέντιου, στο αξίωμα του συνδίκου το 1787 αναφέρεται στον ανώτερο προνοητή της Αγίας Μαύρας ως αποτέλεσμα σκευωριών της κλίκας που ελέγχεται από τη «γνωστή φαμελιάν» Αλεάνδρη, τη «σκανδαλοποιάν φαμελιάν» Βαλεντίνη και «την δυνατήν ράτζα, φαμελιάν της κακίας, του Γκινάκα». Η κλίκα καταγγέλλεται για οικονομικές αυθαίρεσες και καταπιεστικά μέτρα εις βάρος του πληθυσμού καθώς και για τους δεσμούς της με κλέφτες και Τουρκομερίτες¹¹.

Το γεγονός αυτό συμπίπτει χρονικά με τις πρώτες πληροφορίες για την επαναστατική δραστηριοποίηση του Λαυρέντιου.

B. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

I. Οι πρόγονοι

Ο παλαιότερος γνωστός πρόγονος της οικογένειας λεγόταν Τζουάνε και, καθώς φαίνεται, πέθανε στην Πρέβεζα αρκετά χρόνια πριν από το 1752. Για το πρόσωπο αυτό δεν σώζονται πολλές πληροφορίες. Αναφέρεται ότι ήταν Κορσικανός και ότι στην Πρέβεζα έμπορευόταν σαπούνια και οίνοπνευματώδη (distillati)¹².

Παιδιά του είναι ο Πέτρος, ο Παύλος-Έρρίκος, ένας τρίτος γιός αδήλου ονόματος και η Μανταλένα¹³.

αίωνα είναι καταφανής και στον κατάλογο των αξιωματούχων της Πρέβεζας, Ρόδη Σταμούλη, *Πηγές της ιστορίας της Πρέβεζας 1794-1808* (υπό έκδοση).

10. «Tout se traitoit la bourse à la main», André Grasset Saint-Sauveur, *Voyage historique, littéraire et pittoresque dans les isles et possessions ci-devant vénitiennes du Levant*, Παρίσι, 1799/1800, τ. 2, σ. 265. Για το «gelosissimo ufficio» του καγκελλαρίου στις βενετικές κτήσεις του Ίονίου βλ. Marco Folin, *δ.π.*, σ. 336-341.

11. Σπύρος Ι. Ασδραχάς, «Από τη συγκρότηση...», *δ.π.*

12. Marco Folin, *δ.π.*, σ. 339. Μνεία στον θάνατο του Τζουάνε, ΑΜΠ, αριθ. 95, 7 Νοεμ. 1752.

13. Στο ίδιο. Ο Πέτρος και ο Έρρίκος αναφέρονται και από τον Marco Folin, *δ.π.*

1. Πέτρος Ἀλεάνδρης

Ὁ Πέτρος εἶναι πρόσφυγας ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Πιὸ συγκεκριμένα ἀναφέρεται ὅτι μὲ τὴν κατάκτηση τοῦ Μοριά ἀπὸ τοὺς Τούρκους χάνει τὴν περιουσία του, καταφεύγει ἀπὸ τὴν Πάτρα στὴν Κέρκυρα, μετὰ στὴ Βόνιτσα καὶ ὅτι, ὅπως ὁ πατέρας του, ἀρχίζει νὰ κερδίζει τὴ ζωὴ του ὡς ἐμπορευόμενος, πουλώντας ρακί (acquavite)¹⁴.

Σταδιοδρομεῖ ὁμως ὡς καγκελλάριος στὴν ὑπηρεσία τῶν βενετῶν προνοητῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ θητεία του στὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ εἶναι μακρά. Στὰ 1759, 1760, 1761 ἐργάζεται στὴν Ἁγία Μαύρα, ὅπως καὶ παλιότερα, ἐπὶ τοῦ προνοητῆ Φόσκαρη (1752). Λέγεται ὅτι μαθαίνει τὸ ἐπάγγελμα δίπλα στὸν καγκελλάριο Μοντεσάντο, ὅτι ἔχει κιόλας ἀσκήσει τὸ ἐπάγγελμα ἐπὶ τριάντα χρόνια στὴν Πρέβεζα· ἐκεῖ ἐργαζόταν καὶ τὸ 1757¹⁵. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος δηλώνει τὸ 1752 ὅτι ἡ «ἀσκησις τῆς πέννας» τὸν εἶχε ἀπομακρύνει «γιὰ μερικὸς χρόνους» ἀπὸ τὴν πόλη. Ἰσχυρίζεται μάλιστα ὅτι δουλεύει «ἀπὸ καιρὸν ἀνηλικίας» καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ πατρικὸ του δὲν ἔχει λάβει παρὰ τὶς φορεσιῆς του, ποὺ καὶ αὐτὲς τὶς ἀπέκτησε μὲ τὰ χρήματα τῆς προσωπικῆς του δουλειᾶς¹⁶.

Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, στὰ 1742 ὁ σιὸρ Πέτρος Ἀλεάνδρης εἶναι προεστὸς τῆς Πρέβεζας μὲ ἀξιημένο κύρος ἀνάμεσα στοὺς συμπολίτες του καὶ διαπραγματευτικὴ ἰκανότητα. Ὅριζεται μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας ποὺ θὰ μεταβεῖ στὴν Κέρκυρα γιὰ νὰ ζητήσει ἀπὸ τὴν ἐκεῖ ἐδρεύουσα ἀνώτερη βενετικὴ ἀρχὴ τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ τόπου ἀπὸ ὀρισμένους νέους φόρους· νὰ ὑποστηρίξει ἀκόμη τοὺς «τζιταδίνους» ποὺ διαμένουν μόνιμως στὴν Πρέβεζα ἀπέναντι σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν διαθέτουν μόνιμη κατοικία στὴν πόλη¹⁷.

Τὸ 1772 καὶ τὸ 1776 ὑπηρετεῖ καὶ πάλι στὴ Λευκάδα, καγκελλάριος τοῦ ἀνώτερου προνοητῆ¹⁸. Τὴ σταδιοδρομία του τελειώνει στὴν ὑπηρεσία τοῦ γε-

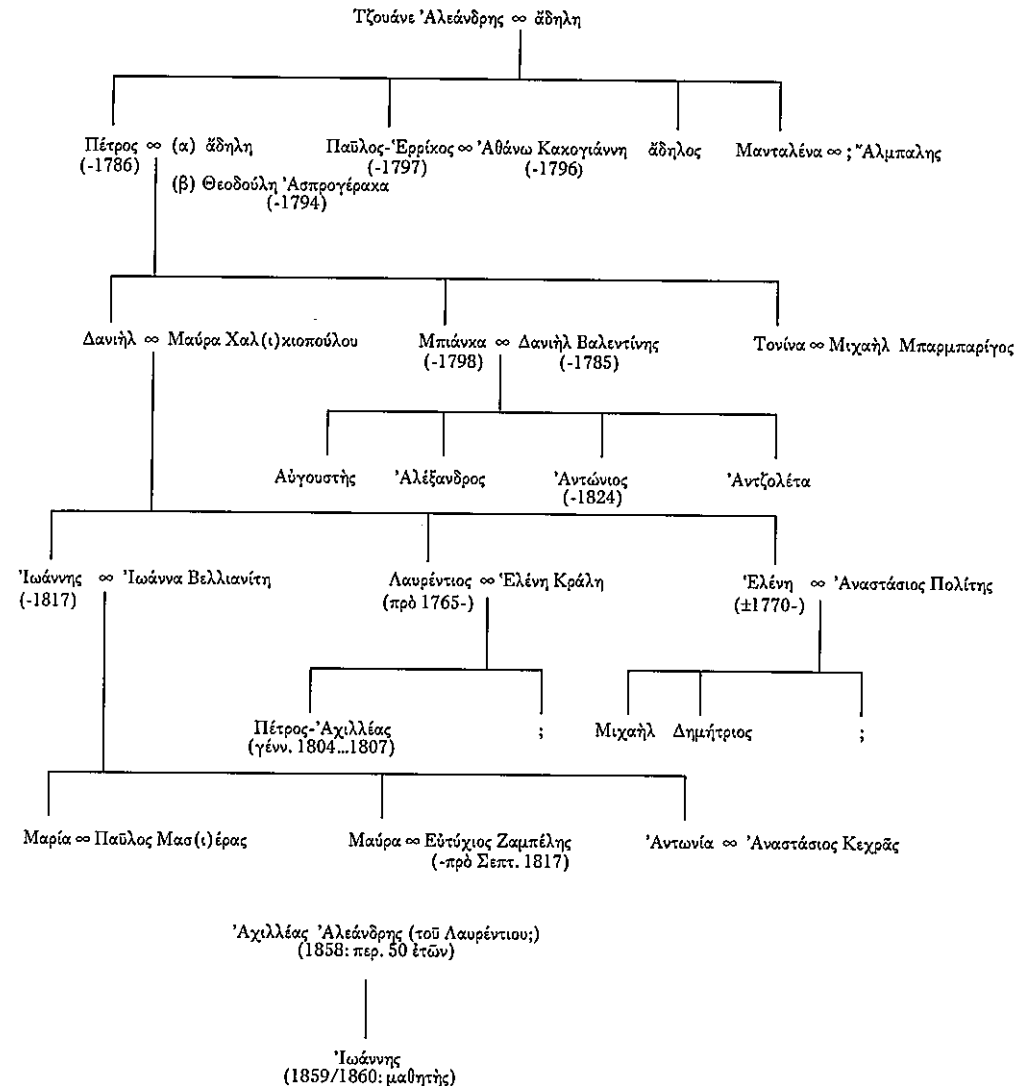
14. Στὸ ἴδιο, σ. 339, 340. Γιὰ τὴν ἔλευση ἀπὸ τὸν Μοριά καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ πρόσφυγα βλ. καὶ ANA, Κατάλογος Γ. Παρίση, θυρίδ Δ', φάκ. 7 (Παραχωρήσεις δημοσίων κτημάτων εἰς ιδιώτας, ἀριθμημ.), ὑποφάκ. 1, 24 Ἰαν. 1764 S.N.M.V (Copia tratta dalla Stampa per il Signor Sebastian Patrichio contro D.^{no} Mattio Sundia Pagina 8 e 9. Investitura a favor Aleandri).

15. Marco Folin, ὁ.π., σ. 338, 339. Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, ὁ.π., σ. 22, 38.

16. AMΠ, ὁ.π.

17. Στὸ ἴδιο, 16 Φεβρ. 1742: «διὰ νὰ ἀποκριθοῦνε εἰς τὰς διαφορὰς καὶ ζητήματα τῶν αὐτῶν τζιταδίνων ὅπου ἐδῶ δὲν κατοικοῦνε καὶ ἀκόμη περισσότερον νὰ γυρέψουν νὰ γλυτωθῇ ὁ τόπος ἀπὸ κάποια καινούρια ντάτζια».

18. Cancellier deputato appresso questa Eccellentissima Carica nel carteggio et affari politici et economici della stessa, ANA, νοτάριος Ζαχαρίας Ζαμπέλης, πρωτόκολλο 2, 2 Νοεμ. 1772, φ. 24'. Σπύρος Ι. Ἀσδραχάς, «Ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες στὴ Λευκάδα. 14 ἀνέκδοτες ἐπιστολές», Πατριδογραφήματα, ὁ.π., σ. 111.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟ ΔΕΝΔΡΟ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΑΛΕΑΝΔΡΗ

νικοῦ προνοητῆ, στὴν Κέρκυρα. Μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς μετάβασης στὴ νέα αὐτὴ θέση ὁ Πέτρος τακτοποιεῖ ὀρισμένες περιουσιακὲς ὑποθέσεις στὴν Πρέβεζα καὶ συντάσσει τὴ διαθήκη του. Στις 31 Δεκεμβρίου 1784 νοικιάζει τὸ ἀνώγειο τμῆμα τῆς κατοικίας του στὸν σιδρὸ Δημήτριο Λάμπρο. Ὁ ἴδιος καὶ ἡ σύζυγός του θὰ κατοικήσουν σὲ μιὰ κάμαρη τοῦ ἰσογείου μέχρι τὴν ἀναχώρησή τους, ποὺ προβλέπεται νὰ πραγματοποιηθεῖ τέσσερις μῆνες ἀργότερα¹⁹. Τὸ ταξίδι ἀναβάλλεται, ἀφοῦ στὰ τέλη Μαΐου 1785 ὁ Πέτρος κρατεῖ μιὰ κάμαρη στὸ σπίτι τοῦ ἐγγονοῦ του Ἰωάννη γιὰ νὰ ἐξυπηρετεῖται μέχρι τὴν ἀναχώρησή του²⁰. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἴδιου ἔτους ὁ «ἐκλαμπρότατος κύριος Πέτρος» ἀναφέρεται ἀκόμη ὡς «καγκελλάριος πραιτωρίου»²¹. Μέχρι τὸν Μάρτιο τοῦ 1786 ἔχει ἀναλάβει τὰ νέα ὑπηρεσιακὰ καθήκοντά του στὴν Κέρκυρα²². Ἐκεῖ πεθαίνει σὲ λίγους μῆνες, πιθανῶς πρὸς τὰ τέλη Ὀκτωβρίου 1786. Ἡ διαθήκη του δημοσιοποιεῖται στὶς 3 Νοεμβρίου, ὅταν φθάνει στὴν Πρέβεζα

19. ΑΜΠ, ἀριθ. 103, 1 Ἰαν. 1785, σ. 31, 32. Ὁ Δημήτριος Λάμπρος τοῦ Ἰωάννη εἶναι ἐμπορευόμενος, κάτοικος Πρέβεζας καὶ ἐμφανίζεται στὶς συμβολαιογραφικὲς πηγές ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1780, βλ. ἐνδεικτικὰ ἀριθ. 156, 14 καὶ 20 Μαρτ. 1782, 11 Ἀπρ. 1782. Ὁ ἀδελφός του Γεώργιος κατοικεῖ στὸ Λιβόρνο, ἀριθ. 102, 16 Ἰαν. 1780, σ. 65· ἀριθ. 158, 18 Ἰουν. 1785, φ. 62^v. Ὅπως ὁ Λαυρέντιος, ὁ Δημήτριος Λάμπρος βρῖσκεται «εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ μεγίστου ρωσικοῦ κράτους» καὶ φέρει τὸν βαθμὸ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου (τενέντε κολονέλος), ΑΝΑ, νοτάριος Ἀθανάσιος Βλάχος, πρωτόκολλο 7, 9 Αὐγ. 1802, φ. 69^v. ΑΜΠ, ἀριθ. 27, 13 Αὐγ. 1804, φ. 202^v. ἀριθ. 19, 5 Νοεμ. 1804, φ. 45^v. «assessore del Collegio di Sua Maestà Imperiale di tutte le Russie», ΑΝΑ, ἀριθ. 10, ὁ.π., 19 Φεβρ. 1801, φ. 148, ὁ Λιμπεράλ Μπενάκης, γενικὸς πρόξενος τῆς Ρωσίας ἀπὸ Κέρκυρα πρὸς τὴν προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας (βλ. καὶ ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ τῆς προεδρίας τῆς Ἁγίας Μαύρας, ἀριθ. 99, 28 Φεβρ. 1801, φ. 64^v). «αὐλικὸς σύμβουλος», «consigliere di Corte di Sua Maestà l'Imperatore di tutte le Russie», ΑΜΠ, ἀριθ. 34, 5 Αὐγ. 1804, φ. 64^v. ΑΝΑ, νοτάριος Ζαχαρίας Ζαμπέλης, πρωτ. 25, 20 Αὐγ. 1803, φ. 34^v. Πρόκειται προφανῶς γιὰ τὸν πρῶτον πρόξενον τῆς Ρωσίας στὴν Πρέβεζα, τὸν ταγματάρχη (μαγγιῶν) –τότε– Λάμπρο, ποὺ φυλακίζεται ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασά καὶ ἀπελευθερώνεται κατόπιν ἀπειλητικοῦ διαβήματος τοῦ Οὐσακῶφ, Εὐγένιος Βικτώροβιτς Τάρλε, «Ὁ ναύαρχος Οὐσακῶφ στὰ νησιά τοῦ Ἰονίου», μετάφρ. Κώστας Χειμάρης, *Κερκυραϊκὰ Χρονικά*, 19 (1962), σ. 65, 66 (πρόσφατα καὶ αὐτοτελῶς, μετάφρ. Ὁλεγ Τσυμπένκο, Ὁ ναύαρχος Οὐσακῶφ στὰ Ἰόνια νησιά, Ἀθήνα, ἐκδ. Ἐκάτη, 2002, σ. 68, 69). Τὸ 1803 ὁ Δημήτριος Λάμπρος ἀναφέρεται ὡς κάτοικος Ἁγίας Μαύρας, ΑΝΑ, νοτάριος Ζαχαρίας Ζαμπέλης, ὁ.π., 10 Ἰουλ. 1803, φ. 32^v. πιθανῶς ὁ Λάμπρος καθυστερεῖ τὸν ὀριστικὸ ἐπαναπατρισμὸ του, ὅπως καὶ πολλοὶ συμπατριῶτες του πρόσφυγες στὰ νησιά τοῦ Ἰονίου μετὰ τὴν κατάληψη τῆς πόλης τους ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασά.

20. ΑΜΠ, ἀριθ. 103, 31 Μαΐου 1785, σ. 57.

21. ΑΜΠ, ἀριθ. 96, 6 Ὀκτ. 1785, φ. 106^r.

22. «Cancellier dell Illustrissimo et Eccellentissimo Signor Lorenzo Soranzo, Provveditor e Capitano di Corfù», ΑΜΠ, ἀριθ. 158, 27 Μαρτ. 1786, φ. 92^r. Γιὰ τὴν διαμονὴ τοῦ Πέτρου στὴν Κέρκυρα βλ. στὸ ἴδιο, 19 Μαΐου 1786, φ. 98^r.

ἢ εἶδηση τοῦ θανάτου του²³. Στὴν καγκελλαρία τῆς Κέρκυρας τὸν διαδέχεται ὁ ἀνηψιὸς τῆς γυναίκας του κόντες Πέτρος Τζανκαρόλος, ποὺ ὑπόσχεται γιὰ τὴ θέση αὐτὴ νὰ καταβάλει 80 τσεκίνια στὴν Ἑλένη, ἐγγονὴ τοῦ Πέτρου²⁴.

Ὁ Πέτρος ἀποκτᾶ τρία παιδιά: τὸν Δανιὴλ, τὴ Μπιάνκα καὶ τὴν Τονίνα²⁵.

Γνωστὸς εἶναι ὁ γάμος τοῦ Πέτρου μὲ τὴν κυρία Θ(ε)οδούλα, θυγατέρα τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Πολυχρόνη Ἀσπρογέρακα ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαύρα. Τὸ ἐπώνυμο τῆς Θεοδούλας παραπέμπει σὲ μιὰ γνωστὴ οἰκογένεια «benemeriti», μέλη τῆς ὁποίας εἶχαν λάβει κτήματα στὴ Λευκάδα ἀπὸ τὸ βενετικὸ δημόσιο ὡς ἀνταμοιβὴ γιὰ τὶς σημαντικὲς ὑπηρεσίες ποὺ εἶχαν προσφέρει κατὰ τὸν τελευταῖο βενετοτουρκικὸ πόλεμο. Ἡ Θεοδούλα συγγενεὺε ἄλλωστε μὲ δύο ἀπὸ τὶς ἐπισημότερες ἢ καὶ λόγιες οἰκογένειες τῆς λευκαδίτικης κοινωνίας, τοὺς Τζανκαρόλ καὶ τοὺς Ζαμπέληδες²⁶.

23. Γιὰ τὴ διαθήκη τοῦ Πέτρου βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 39, 22 Μαρτ. 1785. Ἡ διαθήκη «κηρύσσεται» στὴν οἰκία τοῦ ποτὲ σινιὸρ Αὐγουστῆ Βαλεντίνη, ὅπου μένει ὁ σινιὸρ Δανέλης, στὸ ἴδιο. Γιὰ τὴν ἡμερομηνία τῆς δημοσιοποίησης βλ. καὶ ἀριθ. 104, 3 Μαΐου 1787, σ. 6: «κρυγμένη στὶς 3 Νοεμβρίου ὕστερου ἀπερασμένου ἔπειτα τῆς εἶδησης τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Κορφῶν».

24. ΑΝΑ, νοτάριος Ἀθανάσιος Βλάχος, ὁ.π., φ. 68^v: «ὁ θεῖος μου σιδρὸ κόντε Πιέρος Τζανκαρόλος, ἀφοῦ ἔκουπάρισεν τὴν Καντζελλαρία τῶν Κορυφῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ νόμου μου σιδρὸ Πιέτρου Ἀλεάνδρη, ὑποσχέθη νὰ μοῦ δώσῃ τσεκίνια ὀγδοήντα. Ἀπὸ αὐτὰ ἔλαβα ἓνα μέρος, ὅπου δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὸν ἀφήνω νὰ τὰ φανερώσῃ μὲ τὴν συνείδησίν του, καὶ τὸ ρέστο ποὺ θέλει εἰπεῖ νὰ ἔχῃ νὰ δώσῃ, νὰ τὸ δίδῃ τοῦ κομισσαρίου μου».

25. Marco Folin, ὁ.π. Τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν παιδιῶν τοῦ Πέτρου ἐπιβεβαιώνονται καὶ ἀπὸ τὶς συμβολαιογραφικὲς πηγές. Γιὰ τὸν Δανιὴλ βλ. ἐνδεικτικὰ ΑΜΠ, ἀριθ. 42, 5 Αὐγ. 1781, φ. 65^v. γιὰ τὴ Μπιάνκα ἀριθ. 103, 13 Ἰαν. 1787, σ. 199· καὶ γιὰ τὴν Τονίνα ἀριθ. 95, 18 Αὐγ. 1758, φ. 129^v.

26. Γιὰ τὴν πρώτη ἐμφάνιση τῆς καντζιλιέρας Θεοδούλας Ἀλεάνδρη στὰ συμβόλαια βλ. στὸ ἴδιο. Γιὰ τὴν καταγωγὴ τῆς ΑΜΠ, ἀριθ. 42, 4 Ἰουν. 1784, φ. 86^v. πβ. Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, ὁ.π., σ. 18, ὅπου ἡ σύζυγος τοῦ Πέτρου ἀναφέρεται ὡς Γιωτούλα Ἀσπρογέρακα. Γιὰ τὴν οἰκογένεια Ἀσπρογέρακα βλ. Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, *Ἡ Λευκὰς ἐπὶ Ἐνετοκρατίας 1684-1797*, Ἀθήνα 1951, σ. 86-87, 262-263. Γιὰ τοὺς χανιώτικης προέλευσης καὶ ἐπίσης «benemeriti» Τζανκαρόλ καθὼς καὶ γιὰ τὴν καλαβρέζικης προέλευσης οἰκογένεια Ζαμπέλη βλ. στὸ ἴδιο, σ. 39 σημ. 1, 241 σημ. 2, 285-287. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια αὐτὴ περισσότερο γνωστοὶ εἶναι βέβαια ὁ δραματικὸς συγγραφέας καὶ φιλικὸς Ἰωάννης καὶ ὁ ἱστορικὸς Σπυριδῶν Ζαμπέλιος. Γιὰ τοὺς παλαιότερους ἀλλὰ λιγότερο γνωστοὺς λογίους καὶ δασκάλους Ζαμπέληδες βλ. Κωνσταντῖνος Ν. Σάθας, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία*, Ἀθήνα 1868, σ. 351· Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, ὁ.π., σ. 251-252· Π. Γ. Ροντογιάννης, *Ἱστορία τῆς νήσου Λευκάδος*, τ. Α', Ἀθήνα 1980, σ. 478-479, 665. Βιογραφικὰ σημεῖωματα ἢ καὶ μεμονωμένες πληροφορίες γιὰ πολλὰ μέλη τῆς οἰκογένειας Ζαμπέλη, ὁ ἴδιος, *Ἡ ἐκπαίδευση στὴ Λευκάδα, 1613-1950*, Ἀθήνα 1994, σ. 21, 25, 44, 45, 46, 49, 50, 51-52, 55 (οἰκογ. δένδρο), 235, 280.

Εμμέσως όμως προκύπτει ότι η Θεοδούλα δεν είναι η πρώτη σύζυγος του Πέτρου Αλεάνδρου και ακόμη ότι η ίδια δεν έχει κατιόντες. Γιατί στις διαθήκες που υπαγορεύει σε διάφορες δύσκολες περιστάσεις του βίου της — και είναι γνωστά τέσσερα τέτοια κείμενα — κληρονόμους όρίζει είτε τη μητέρα της είτε τα ανήψια της, τον σιόρ καβαλιέρ Πέτρο Τζανκαρόλ και τον σιόρ Ζαχαρία Ζαμπέλη, γιό του ποτέ Ιερώς Βασιλείου και της Χρυσής Ασπρογέρακα, αδελφής της Θεοδούλας²⁷. Τα παιδιά του Πέτρου Αλεάνδρου, ο Δανιήλ, η Μπιάνκα και η Τονίνα, πρέπει επομένως να έχουν αποκτηθεί από κάποια προηγούμενη σύζυγό του. Η σιόρα Τονίνα μάλιστα αναφέρεται ρητώς στα 1758 ως «προγονή» της Θεοδούλας, ενώ πολλά χρόνια αργότερα, μιὰ άλλη κοπέλλα, η κυρία Έλένη, ως «άγγονιά» του ανδρός της²⁸.

Μετά τον θάνατο του Πέτρου η Θεοδούλα επιστρέφει στην Αγία Μαύρα, όπου και τελειώνει τη ζωή της. Κατοικεί στη συνοικία του Ναού του Αγίου Χαραλάμπους, σε ένα από τα δύο διαμερίσματα του σπιτιού που είχε χτίσει εκεί ο σύζυγός της. Ο Πέτρος είχε φροντίσει με τη διαθήκη του να εκχωρήσει δια βίου στη γυναίκα του την ελεύθερη χρήση του διαμερίσματος αυτού. Τμήμα του οικοπέδου όμως ήταν προίκα της Θεοδούλας, που το είχε δωρήσει στον Πέτρο πριν από τον γάμο τους, και αυτός εν τω μεταξύ το ελευθέρωσε από τα χρέη που το βάραιναν απέναντι στο δημόσιο²⁹.

Η Θεοδούλα υποφέρει από «πολυχρόνιον πάθος», που την κρατεί κληνήρη³⁰. Μαζί της μένει η έγγονή του Πέτρου κυρία Έλένη. Η Θεοδούλα δηλώνει ότι είναι ευχαριστημένη από αυτήν, έννοώντας προφανώς τις φροντίδες και τα γεροκόμια που της προσφέρει η Έλένη. Κατοχυρώνει έτσι απέναντι σε ένδεχόμενες διεκδικήσεις των πλάγιων απογόνων της, που είναι όμως και οι μόνοι νόμιμοι κληρονόμοι της, αυτό που κληροδοτεί στην έγγονή του συζύγου της³¹.

Η συγκατοίκηση της γηραιάς Θεοδούλας με την Έλένη δεν είναι το μόνο γεγονός που αποτυπώνει τις καλές σχέσεις της με τα έγγονια του Πέτρου, την

27. ΑΜΠ, αριθ. 95, δ.π.: ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 28, 5 Ιουν. 1792, φ. 42^ο πρωτ. 33, 16 Ιαν. 1794, φ. 13^ο· νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 30, 19 Αύγ. 1793, φ. 43^ο-44^ο. Για τους γονείς του Ζαχαρία Ζαμπέλη βλ. ΑΜΠ, αριθ. 42, δ.π.

28. ΑΜΠ, αριθ. 95, δ.π. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 33, δ.π.

29. ΑΜΠ, αριθ. 39, δ.π. Τα λεγόμενα του Πέτρου επιβεβαιώνει και η Θεοδούλα σε μια από τις διαθήκες της, ΑΝΑ, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, δ.π., φ. 44^ο.

30. Στο ίδιο, φ. 43^ο· νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 28, δ.π., φ. 41^ο· πρωτ. 33, δ.π., φ. 12^ο.

31. Ο ίδιος νοτάριος, πρωτ. 28, δ.π., φ. 42^ο· πρωτ. 33, δ.π., φ. 13^ο· νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, δ.π., φ. 43^ο.

άλληλεγγύη, την άμοιβαία ύποχρέωση, τη συναίσθηση του καθήκοντος ή την ευγνωμοσύνη. Η Θεοδούλα π.χ. πληρώνει για την αποφυλάκιση του Λαυρέντιου και έχει τη φροντίδα, με έξοδα του Πέτρου βέβαια, για τη συγκρότηση της προίκας της Έλένης³². Τις περισσότερες μάλιστα φορές αποκαλεί την Έλένη και τον Λαυρέντιο έγγονια της. Άλλα και η Έλένη αναφερόμενη στη Θεοδούλα την αποκαλεί «νόνα» της.

Η Θεοδούλα γνωρίζει ανάγνωση και γραφή. Στα γεράματά της «δεν βεβαιώνει ιδιοχείρως της με το να τρέμει το χέρι της, και δεν της φέγγει»³³.

Πεθαίνει στην Αγία Μαύρα στις αρχές του 1794. Η πιό πρόσφατη διαθήκη της (16 Ιαν. 1794) «κηρύσσεται» εκεί στις 30 Ιανουαρίου 1794³⁴.

2. Παύλος-Ερρίκος Αλεάνδρου

Εάν άλθθεύει μιὰ μεταγενέστερη πληροφορία, ο σιόρ Παύλος-Ερρίκος κατοικεί στην Πρέβεζα από τα πρώτα σχεδόν χρόνια μετά τη βενετική κατάκτηση³⁵. Είναι «τζιταδίνος» και «πρεντζιπάλες»³⁶.

Άκολουθεί το στρατιωτικό επάγγελμα, φέρει τον βαθμό του άλιφιέρη (σημαιοφόρου) και από το 1781 άπαντάται ως ανώτερος επιθεωρητής της περιοχής. Το 1783 ζητεί ανανέωση της θητείας του στο αξίωμα αυτό³⁷.

32. Για το πρώτο περιστατικό βλ. έδω, σ. 258. Για το δεύτερο βλ. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 33, δ.π., φ. 13^ο· όταν ο Πέτρος Αλεάνδρου φεύγει για την Κέρκυρα, αφήνει στη Θεοδούλα 34 τσεκίγια «να ξεδιάση εισε τόσο πράγμα κινητό λιγάτο» της Έλένης, «και του άφησε ριτζεβούτα. Όθεν με τον καιρόν τα έξόδιασε όλα και περισσότερα ακόμη τζεκίγια έννεα, και της το έπαράδωσε το πράγμα ένα προς ένα, παρών ήταν και ο Signor Πιέρος Νέγγρης».

33. Για την ύπογραφή της Θεοδούλας βλ. ΑΜΠ, αριθ. 42, δ.π., φ. 87^ο· ΑΝΑ, νοτάριος Θεόδωρος Καμπάς, πρωτ. 22, 15 Ιουν. 1787, φ. 35^ο. Για την άδυναμία της να ύπογράψει βλ. νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 28, δ.π., φ. 43^ο· νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, δ.π., φ. 44^ο.

34. Νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 33, δ.π., φ. 12^ο.

35. Βλ. Κώστας Κόμης, δ.π., σ. 322.

36. ΑΜΠ, αριθ. 95, 16 Φεβρ. 1742, όπου με το όνομα Παύλος για μοναδική φορά. Στα κείμενα συνήθως με το όνομα Έρρίκος, Έρκος ή Ένρικός. Σπανιότερα ως Παύλος-Έρρίκος ή Paolo-Enrico/Πάολο Ένερικό, βλ. ΑΜΠ, αριθ. 156, 15 Ιουν. 1783, φ. 44^ο· αριθ. 158, 13 Νοεμ. 1785, φ. 77^ο· αριθ. 97, 30 Άπρ. 1788, φ. 79^ο. Η ταύτιση προκύπτει από την ύπογραφή του αλλά και από την ιδιότητα και τις συγγενικές σχέσεις (πατρώνυμο, όνομα συζύγου).

37. Για τον δρόμο της «άσκησης του σπαθιού» βλ. ΑΜΠ, αριθ. 95, 7 Νοεμ. 1752. Για τον βαθμό του άλιφιέρη, στο ίδιο, 27 Μαρτ. 1756, 11 Φεβρ. 1757, 15 Ιουλ. 1763, 26 Οκτ. 1764. Άνεργός το 1760, σύμφωνα με μιὰ πληροφορία, και αναπληρωτής κυβερνήτης του πολεμικού σκάφους (alfier riformato, direttore sostituto di bergantino), Marco Folin, δ.π. Με το αξίωμα του ανώτερου επιθεωρητή (sopra intendente di queste pubbli-

Τὸ 1787 ὁ Ἐρρίκος θεωρεῖται ἱκανὸς νὰ χειρίζεται ὄπλα, ἐπομένως δὲν θὰ πρέπει, κανονικά, νὰ ἔχει ὑπερβεί τὴν ἡλικία τῶν ἐξήντα ἐτῶν³⁸. Στὰ τέλη Ἀπριλίου 1788, κλινήρης, «βαρεμένος καὶ λαβωμένος ἀπὸ πιστόλα» στὸ δεξι χέρι, ὑπαγορεύει τὴ διαθήκη του. Ἐπιβιώνει ἀπὸ τὸν τραυματισμὸ καὶ πεθαίνει περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1797³⁹.

Παντρεύεται τὴν κυρία Ἀθάνω Κακογιάννη⁴⁰. «Γηραλέα», καθὼς αἰσθάνεται ἡ Ἀθάνω στὰ 1785, καὶ ἀποβλέποντας στὴν ψυχικὴ τῆς σωτηρία, ἀποφασίζει μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη τοῦ Ἐρρίκου νὰ ἀποσυρθεῖ στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ. Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Ἀθάνως καὶ βρίσκεται στὴν τοποθεσία «Πίνα», μέσα στὸ βενετικὸ σύνορο. Ὅμως ἡ εὐσέβεια τῆς Ἀθάνως καὶ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἀσκητικοῦ δρόμου γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τῆς, δὲν διαταράσσει τὴν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη τοῦ γηραιοῦ ζευγαριοῦ. Οἱ δύο σύζυγοι

che linee, inspettor soprintendente in questa linea di Prevesa, attual inspettor e soprintendente di questo luoco, σοπροτενέντες, σοπραίντεντέντε) AMΠ, ἀριθ. 42, 20 Ἰαν. 1781, φ. 60^ο· ἀριθ. 158, 13 Μαΐου 1784, φ. 31^ο· 24 Ἰουλ. 1784, φ. 37^ο· ἀριθ. 103, 30 Σεπτ. 1784· ἀριθ. 158, 5 Ἰαν. 1785 (διάβ. 1786), φ. 80^ο· ἀριθ. 16, 14 Σεπτ. 1789, φ. 36^ο· direttore degli armatoli della linea e di bergantino, Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, δ.π., σ. 17. Ἡ αἴτηση ἀνανέωσης τῆς θητείας του στὴ θέση τοῦ ἐπιθεωρητῆ γνωστὴ ἀπὸ σχετικὴ ἐξουσιοδότηση πρὸς τὸν κάτοικο Βενετίας Eustachio Mizzio (implorare... il sostenimento del proprio posto di soprintendente), βλ. AMΠ, ἀριθ. 156, 15 Ἰουν. 1783, δ.π. Γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπιθεωρητῆ βλ. Ἰωάννης Δ. Ψαρῆς, *Ὁ θεσμὸς τῆς Πολιτοφυλακῆς στὴς βενετικὲς κτήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου (16ος-18ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 30, 31-32, 85, 105, 121· γιὰ τὸν ἀνώτερο ἐπιθεωρητῆ τοῦ Βάλτου καὶ τοῦ Ξηρόμερου κατὰ τὴν πρώτη Βενετοκρατία βλ. Ἀστέριος Π. Ἀρχοντίδης, *Ἡ Βενετοκρατία στὴ δυτικὴ Ἑλλάδα (1684-1699)*, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 32-35.

38. Notta delli Cittadini, che sono abili alle armi, ANA, Reggimento N° 16 q^m Marco Cigogna fù Proveditor Estrordinario di Santa Maura. 5. Filza lettere dal 12 7mbre 1786 al 28 Agosto 1789, φ. 46^ο. Χωρὶς χρονολογία ἀλλὰ πιθανῶς τοῦ Μαΐου 1787. Γιὰ τὴ στρατεύσιμη ἡλικία βλ. Χρύσα Μαλτέζου, «Τὸ παιδὶ στὴν κοινωνία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Κρητικὰ Χρονικά*, ΚΖ' (1987) σ. 216.

39. Γιὰ τὴ διαθήκη τοῦ Ἐρρίκου βλ. AMΠ, ἀριθ. 97, δ.π., φ. 79^ο-80^ο. Ἡ διαθήκη κηρύσσεται τὴν 1η Δεκ. 1797 «μέσα στὸ φίτζιο, ἔμπροσθεν τῆς μουτζιπαλιτᾶς», στὸ ἴδιο, φ. 80^ο.

40. Marco Folin, δ.π. Γιὰ τὴν πρώτη ἐμφάνιση τῆς Ἀθάνως Κακογιάννη Ἀλεάνδρη στὴς συμβολαιογραφικὲς πηγές βλ. AMΠ, ἀριθ. 42, δ.π. Ὁ Marco Folin δίνει τὴν πληροφορία ὅτι ἡ Ἀθάνω εἶναι ἀδελφὴ τοῦ Κακογιάννη, κλέφτη τοῦ Ξηρόμερου, ἐνῶ ὁ Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, *Μεταξὺ Βενετῶν καὶ Τούρκων*, δ.π., σ. 19, ὅτι δύο ἀδελφία τῆς εἶναι πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Μπουκουβάλα. Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω τὰ πρόσωπα αὐτά. Γνωστὸς εἶναι ἓνας ἀδελφὸς τῆς Ἀθάνως, ὀνόματι Ἀποστόλης Κακογιάννης, ποὺ πεθαίνει μᾶλλον ἄτεκνος πρὶν ἀπὸ τὸ 1781, ἀφοῦ τὸν κληρονομεῖ ἡ Ἀθάνω, AMΠ, ἀριθ. 155, 30 Μαΐου 1781, φ. 3^ο, 4^ο. Ἡ Ἀθάνω ἔχει ἓναν ἀνηψιὸ Λιά (Ἡλία) ἀπὸ τὴ Βόνιτσα καὶ ἓναν ἐξάδελφο Γιωργάκη Τζουμάνη, AMΠ, ἀριθ. 99, 14 Μαρτίου 1791, φ. 9^ο· γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτὸ καὶ ἐδῶ, σ. 241.

χωρίζουν τὰ ὑπάρχοντά τους, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, ἀλλὰ διατηροῦν τὴν ὑποχρέωση τῆς ἀλληλοβοήθειας καὶ τῆς συμπαράστασης σὲ περίπτωσι ἀνάγκης. Ἐὰν ἡ Ἀθάνω χρειαστεῖ νὰ ἔλθει στὴν πόλη, θὰ μπορεῖ νὰ καταλύει στὸ σπίτι τοῦ Ἐρρίκου, τὸν ὁποῖο καὶ θὰ ἔρχεται νὰ περιποιεῖται σὲ περίπτωσι ἀσθενείας⁴¹. Δὲν γνωρίζουμε ἀν ἡ θέληση αὐτῆ τῆς Ἀθάνως πραγματοποιεῖται. Στὰ 1793 ἐκδηλώνει τὴν πρόθεσή της νὰ συστήσει γυναικεῖο μοναστήρι στὴν ἴδια ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, ὅπου θὰ ἡγουμενεύσει ἡ ἴδια. Τὸ σχέδιο αὐτὸ δὲν εὐδώνεται λόγω ἀσυνέπειας τοῦ συνεταίρου τῆς παπα-Εὐγένιου⁴².

Ἡ Ἀθάνω πεθαίνει κατὰ τὸν Μάρτη τοῦ 1796 στὴν Πρέβεζα. Ἡ διαθήκη τῆς κηρύσσεται στὸ σπίτι τοῦ κληρονόμου τῆς στὴς 17 Μαρτίου 1796⁴³.

Ὁ Ἐρρίκος Ἀλεάνδρης καὶ ἡ Ἀθάνω Κακογιάννη δὲν πρέπει νὰ ἀπέκτησαν ἀπογόνους, ἢ ἴσως αὐτοὶ δὲν ἐπιβίωσαν. Τὴν Ἀθάνω κληρονομοῦν νομίμως ὁ ἐξάδελφός της κύρι Γιωργάκης Κακογιάννης, λεγόμενος Τζουμάνης, καὶ ἡ νύφη τῆς Μαρία, χήρα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἀποστόλη Κακογιάννη⁴⁴. Ὁ Ἐρρίκος ὀρίζει ὡς κύρια κληρονόμο τὴ γυναίκα του, ὅσο αὐτὴ θὰ βρίσκεται ἐν ζωῇ. Μετὰ τὸν θάνατό της ἡ περιουσία του θὰ περιέλθει στὰ παιδιὰ τοῦ ἀνηψιοῦ του Δανιὴλ Ἀλεάνδρη, τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν Λαυρέντιο. Εὐνοεῖται ὅμως ὁ Λαυρέντιος, ἴσως ἐπειδὴ εἶναι δευτερότοκος καὶ στρατιωτικὸς, ὅπως καὶ ὁ Ἐρρίκος· ἴσως καὶ ἐπειδὴ, καθὼς φαίνεται, εἶναι τὴν ἐποχὴ αὐτῆ ἀνύπαντρος, ἄρα καὶ πιὸ διαθέσιμος νὰ ἀναλάβει τὴς ὑποχρεώσεις μὲ τὴς ὁποῖες τὸν ἐπιφορτίζει ὁ Ἐρρίκος.

Καὶ στὴ διαθήκη τοῦ Ἐρρίκου, ὅπως στὴ διαθήκη τοῦ ἀδελφοῦ του Πέτρου, εἶναι ἐκδηλῆ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν γηρατειῶν τῆς συζύγου του. Ἡ Ἀθάνω διαθέτει δικὰ τῆς εἰσοδήματα. Ὡστόσο ὁ Ἐρρίκος δὲν ἐνδιαφέρεται μόνον γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία της ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνετότερη καὶ ἀξιοπρεπέστερη διαβίωσή της. Προσπαθεῖ νὰ ἐξασφαλίσει τὸν σεβασμὸ τῶν κληρονόμων του περιβάλλοντας τὴν Ἀθάνω μὲ ἐξουσία καὶ κύρος ὥστε νὰ μὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴ τους διάθεση. Ὁ Ἐρρίκος ἐπιθυμεῖ νὰ ἔλθει στὸ σπίτι του ὁ Λαυρέντιος καὶ νὰ συγκατοικήσει μὲ τὴν Ἀθάνω, ὅμως αὐτὴ θὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ νοικοκυριοῦ. Ὁ Λαυρέντιος

41. AMΠ, ἀριθ. 158, 13 Νοεμ. 1785, δ.π.

42. AMΠ, ἀριθ. 99, 19 Φεβρ. 1793 (διάβ. 1794), φ. 110^ο· βλ. καὶ ἀριθ. 109, 6 Ἰουλ. 1793, φ. 14^ο.

43. AMΠ, ἀριθ. 99, δ.π.

44. Σύμφωνα μὲ τὴν τελευταία διαθήκη τῆς Ἀθάνως, στὸ ἴδιο, φ. 110^ο. Ἀλλὰ τὸ μερῖδιο τοῦ Γιωργάκη Κακογιάννη ἢ Τζουμάνη ἀπὸ τὴν κληρονομία τῆς Ἀθάνως παραλαμβάνουν οἱ κληρονόμοι του, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ πεθαίνει καὶ ὁ ἴδιος.

θά την φροντίζει σαν να ήταν ή μητέρα του, θά την υπακούει και δέν θά ενεργεί χωρίς να την συμβουλευέται, ιδίως σε θέματα που άφορούν τή διαχείριση τής περιουσίας του Έρρίκου⁴⁵. Στην περίπτωση που ή συμβίωση τής Αθάνως με τον Λαυρέντιο άποτύχει λόγω άσυμφωνίας χαρακτήρων, και ίσως επειδή ή νεώτερη άδελφή του Λαυρέντιου Έλένη βρίσκεται στην Άγία Μαύρα γηροκομώντας τή χήρα του παππού τους Θεοδούλα, με τήν Αθάνω θά έλθει να μείνει μία άπό τις κόρες του πρωτότοκου άνηψεγγονού Ιωάννη. Έάν έτσι έξελιχθεί ή κατάσταση, μετά τον θάνατο τής Αθάνως ή περιουσία του Έρρίκου θά μοιραστεί άνάμεσα στην κοπέλλα αυτή και τον Λαυρέντιο⁴⁶. Οι όροι αυτοί άκυρώνονται άπό τή ζωή, άφου ή Αθάνω πεθαίνει πριν άπό τον σύζυγό της.

3. Τα άλλα παιδιά του Τζουάνε

Μηδαιμνά ίχνη ύπάρχουν στις πηγές μας για τον τρίτο γιό του Τζουάνε και για τή Μανταλένα. Για τον τρίτο γιό είναι γνωστό μόνον ότι πεθαίνει κατά τήν άπουσία του άδελφού του Πέτρου άπό τήν Πρέβεζα, και πάντως πριν άπό τή 1752⁴⁷. Η Μανταλένα παντρεύεται —ίσως κάποιον Άλμπαλη— μετά τήν επιστροφή του Πέτρου, που τήν προικίζει.

Τό οικογενειακό όνομα του συζύγου τής Μανταλένας δέν αναφέρεται. Η ύπόθεση για τή συνοικέσιο με τήν οικογένεια Άλμπαλη είναι έπισημής και βασιίζεται στην περιεργή χρήση του επιθέτου Αλεάνδρη άπό κάποιον Άλμπαλη σε συνδυασμό με τήν όνοματοδότηση μελών και των δύο οικογενειών με τή βαπτιστικά Μανταλένα και Τζουάνε. Παρά τή άδιέξοδο οι παρατηρήσεις αυτές είναι ίσως χρήσιμο να παρουσιαστούν εδώ. Υπάρχει ή ύπογραφή ενός Τζανανδρέα Αλεάνδρη, που όμως παρουσιάζεται άπό τον συμβολαιογράφο με τή όνομα Άλμπαλης, και μάλιστα δύο φορές στο κείμενο⁴⁸. Βέβαιο είναι ότι ο ύπογραφόμενος δέν σφάλει ως προς τή όνομά του, πιθανώς ώστόσο δέν σφάλει ούτε ο συμβολαιογράφος κατά τήν παρουσίαση των συμ-

45. ΑΜΠ, άριθ. 97, δ.π., φ. 79^v: «Περό άφήνω και τον άνηψόν μου τή Λόλο να κοινούν μαζί, να γείνα και αυτός μέσα εις τή σπίτι μου, να τον έχη ή αυτή γυνή μου ως ίδιον παιδί της, να κυβερνιέται άπό τή πράγμα μου και να τήν έπιμεληται και να τή κυβερνή ως μάνα του ώστε ζή ή αυτή γυνή μου και να μην ευγαίνη άπό τον λόγον της και ύποταγήν της ώστε ζή, και μετά τον θάνατον τής αυτής τότες τον άφήνω αυτόν να έχη τήν έξουσίαν και κυριότητα εις όλον μου τή πράγμα τον άνηψόν μου Λόλο ως κληρονόμος μου. Περό ώστε ζή ή αυτή γυνή μου, να μην ήμπορη ή αυτός άνηψός μου Λόλος να πράξη κανένα έργον εις τή πράγμα μου χωρίς τήν έρώτησίν της».

46. Στο ίδιο, φ. 79^v-80^r.

47. Για τον θάνατο του τρίτου άδελφού και για τήν προίκιση τής Μανταλένας άπό τον Πέτρο βλ. ΑΜΠ, άριθ. 95, 7 Νοεμ. 1752.

48. Στο ίδιο, 16 Μαρτ. 1752.

βαλλομένων. Στην περίπτωση αυτή ο Τζανανδρέας δικαιούται να φέρει και τή δύο επώνυμα. Θα μπορούσε να είναι σάγαμπρος, αλλά και πάλι παραμένει άδιευκρίνιστο ποιά είναι ή πατρική του οικογένεια. Ο σιδρ Τζανανδρέας Άλμπαλης έμφανίζεται στις συμβολαιογραφικές πηγές άλλες τέσσερις φορές, δύο ως συμβαλλόμενος και δύο ως μάρτυς⁴⁹. Ο γραφικός χαρακτήρας είναι ο ίδιος και στις πέντε ύπογραφές.

Χρόνια άργότερα έμφανίζεται στις πηγές μία Μανταλένα, θυγατέρα του ποτέ σιδρ Δημητράκη Άλμπαλη (ή Άλμπαλη) και χήρα του σιδρ Τουσμάνη (ή Δούσμανη), ή όποια πεθαίνει στα τέλη Φεβρουαρίου του 1781. Τήν κληρονομεί ο άνηψιός της Νικολέτος, γιός τής άδελφής της Ρουσέτας Άλμπαλη και του Σωτήρη Παπατριαντάφυλλου⁵⁰. Ο Δούσμανης πρέπει να ήταν ο τρίτος της σύζυγος: στα 1766, ή Μανταλένα ήταν κιάλας χήρα άπό τον δεύτερο άντρα της Βιτζέντζο (τή επώνυμό του δυσανάγνωστο). Τήν ίδια χρονιά ή Μανταλένα δέν φαίνεται να κατοικεί μόνιμα στην Πρέβεζα. Ακίνητη περιουσία διαθέτει και στη Βόνιτσα. Ένας σπιτότοπος που διαθέτει ή Μανταλένα στην Πρέβεζα είχε παραχωρηθεί τή 1751 στον Τζανανδρέα Άλμπαλη άπό τή βενετικό δημόσιο⁵¹.

Στα οικονομικά κατάστιχα του πρώτου μισού του 18ου αι. έμφανίζεται πράγματι ένας *donno* Δημήτριος Άλμπαλης, ενώ στις όμοιειδεις πηγές του δεύτερου μισού του ίδιου αιώνα καταγράφονται τή άδελφια Ανδρέας και Μανταλένα Άλμπαλη⁵². Έχουμε έπομένως μία Μανταλένα θυγατέρα Τζουάνε Αλεάνδρη, μία Μανταλένα θυγατέρα Δημητρίου Άλμπαλη αλλά και έναν Τζανανδρέα Άλμπαλη, που σε μία περίπτωση ύπογράφει ως Τζανανδρέας Αλεάνδρης. Αν ή θυγατέρα του Δημητρίου Άλμπαλη έχει βαπτιστεί Μανταλένα προς τιμήν τής γιαγιάς της, ή τής μητέρας της —σε περίπτωση που ή μητέρα πέθανε πριν άπό τή βάπτιση τής κόρης— ή γιαγιά αυτή ή ή μητέρα θα μπορούσε να είναι ή θυγατέρα του Τζουάνε Αλεάνδρη και άδελφή του Πέτρου. Τή πρώτο βαπτιστικό όνομα του Τζανανδρέα (Τζουάνε) παραπέμπει επίσης στον πατέρα τής Μανταλένας Αλεάνδρη. Οι παρατηρήσεις αυτές ισχύουν με τήν προϋπόθεση ότι ή Μανταλένα δέν είναι έτεροθαλής άδελφή του Πέτρου και του Έρρίκου αλλά γεννημένη και αυτή Αλεάνδρη.

Η οικογένεια Άλμπαλη και ή οικογένεια Αλεάνδρη έχουν παράλληλη πορεία. Οικογένεια Άλμπαλη άπαντάται στην Πάτρα προς τή τέλη του 17ου αιώνα. Έχουν μετοικήσει εκεί άπό τή Ζάκυνθο, αλλά δέν είναι Ζακυνθιοί. Ο Γεώργιος και ο Δημήτριος Άλμπαλης, παιδιά του ποτέ παπα-Γιάννη έπονομαζόμενου Πατρινοϋ, ζήτησαν τον τίτλο του κόντε και γαίες σε ανταπόδοση των υπηρεσιών, που είχε προσφέρει ο πατέρας τους στο βενετικό κράτος. Ο παπα-Γιάννης Άλμπαλης συντηρούσε

49. Στο ίδιο, 14 Μαρτ. 1751, 6 Φεβρ. 1752 (συμβαλλόμενος) και 31 Ιαν. 1752, 24 Δεκ. 1752 (μάρτυς).

50. ΑΜΠ, άριθ. 102, 22 Φεβρ. 1781, σ. 280.

51. ΑΜΠ, άριθ. 95, 27 Νοεμ. 1766, φ. 226^r.

52. Κώστας Κόμης, δ.π., σ. 441, 460.

σῶμα 20 ἀνδρῶν καὶ εἶχε συμβάλει στὴν ἄμυνα τῆς Βοστίτσας⁵³. Σημειώνεται ἡ ἐπανάληψη τῶν βαπτιστικῶν Γιάννης καὶ Δημήτριος στὶς ὁμώνυμες οἰκογένειες τῆς Πάτρας καὶ τῆς Πρέβεζας.

II. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ θεῖοι

Ἡ τρίτη γνωστὴ γενεὰ τῆς οἰκογένειας περιλαμβάνει τὰ παιδιά τοῦ καντζιλιέρη Πέτρου Ἀλεάνδρου: τὸν Δανιήλ, τὴ Μπιάνκα καὶ τὴν Τονίνα.

1. Δανιήλ Ἀλεάνδρου

Ὁ σιὸρ Δανιήλ (καὶ Δανιέλ, Ντανιέλ, Ντανεήλ ἢ Δανιέλης) φέρεται γεννημένος στὴν Ἁγία Μαύρα⁵⁴. Ἀκολουθεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα του στὴν ὑπηρεσία τῶν τοπικῶν βενετῶν προνοητῶν. Τὸ 1753-1754 ὑπηρετεῖ στὴν Ἁγία Μαύρα, τὸ 1759, 1760, 1763, 1772, 1777, 1785 στὴν Πρέβεζα, τὸ 1766 καὶ 1768 στὴ Βόνιτσα. Τὸ 1775 ἀναφέρεται ὡς προεστὸς τῆς Κοινότητος τῆς Πρέβεζας⁵⁵.

Εἶναι παντρεμένος μὲ τὴ σιόρα Μαύρα Χαλ(ι)κιοπούλου ἢ Καλ(ι)κιπούλα, γόνο γνωστῆς προχοντικῆς οἰκογένειας τῆς Βόνιτσας. Ἡ Μαύρα εἶναι θυγατέρα τοῦ Δημήτριου, γιοῦ τοῦ Σεβαστιανοῦ Χαλκιόπουλου, καὶ τῆς Ἑλένης,

53. Βλ. Ἀλέξης Μ. Μάλλιαρης, *Ἡ συγκρότηση τοῦ κοινωνικοῦ χώρου στὴ Β.Α. Πελοπόννησο τὴν περίοδο τῆς βενετικῆς κυριαρχίας (1687-1715). Μετανάστευση καὶ ἐγκατάσταση πληθυσμιακῶν ομάδων στὰ διαμερίσματα Πατρῶν καὶ Γαστούνης*, ἀνέκδοτη διδακτορική διατριβή, Τμῆμα Ἱστορίας τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, Ἰούνιος 2001, σ. 173. Ὁ παπα-Jianni Albalì detto Patrino, μέλος τῆς Κοινότητος τῶν Πατρῶν, ταυτίζεται πιθανότατα μὲ τὸν συμβολαιογράφο παπα-Γιάννη Πατρινό, στὸ ἴδιο, σ. 136 σημ. 67.

54. Κώστας Κόμης, *δ.π.*, σ. 296.

55. E. Pojago, *Le leggi municipali delle Isole Jonie dall'anno 1386 fino alla caduta della Repubblica Veneta*, τ. 2, Κέρκυρα 1848, σ. 374, 378, 379, 381, 390. Ὁ Δανιήλ Ἀλεάνδρου ὑπογράφει ἀρχικὰ ὡς *coadjutore di Sua Eccellenza* (1 Ἰαν. 1753) καὶ λίγους μῆνες ἀργότερα ὡς *cancellier di Sua Eccellenza* ἢ ὡς *cancellier prettorio* (20 Ἰουν. 1753, 3 Ἰουλ. 1753, 13 Ἰουν. 1754). Μὲ τὴν ἴδια ιδιότητα ὑπογράφει καὶ ἓνα ἀντίγραφο παραχώρησης κτημάτων ἀπὸ τὸν γενικό προνοητὴ τῆς Κέρκυρας τῆς 28ης Δεκ. 1764 (γρηγ. ἡμ.), ποὺ παρουσιάζεται σὲ συμβολαιογράφο τῆς Πρέβεζας τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1823, βλ. AMΠ, ἀριθ. 140, φ. 34^r. Μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ καντζιλιέρη τοῦ Δημοσίου Ταμείου (*Fiscal Camera*) στὶς 17 Ἀπρ. 1765 καταχ. AMΠ, ἀριθ. 130, 2 Ὀκτ. 1810, φ. 105^v. Marco Folin, *δ.π.*, σ. 338, 339. Καντζιλιέρης τῆς Πρέβεζας, 6 Σεπτ. 1777 καταχ. AMΠ, ἀριθ. 42, 24 Μαΐου 1778, φ. 37^v. *Vice cancellier prettorio*, 1 Ἰουλίου 1785 (γρηγ. ἡμ.), καταχ. στὸ ἴδιο, 21 Ἰουν. 1785, φ. 93^v. Προεστὸς τῆς Πρέβεζας, 20 Ἰουλ. 1775, καταχ. AMΠ, ἀριθ. 102, 9 Μαρτ. 1781, σ. 291, 292. Γιὰ τὴν ὑπηρεσία του στὴν καγκελαρία τῆς Πρέβεζας τὸ 1771 βλ. ANA, ἀριθ. 306 [: *Tribunal civile di prima istanza di Santa Maura. Filza processetti e stride*, 16/9/1797-31/8/1801], 7 Ἰουν. 1800 (ἀντίγρ.), φ. 328^r.

θυγατέρας τοῦ Τζόρτζη Πατρίκιου ἀπὸ τὴν Κεφαλλονιά, ποὺ ὑπηρέτησε ὡς *capo principal* στὴν Ἁγία Μαύρα⁵⁶.

Ὁ Δανιήλ καὶ ἡ Μαύρα ἀποκτοῦν δύο γιούς καὶ μία θυγατέρα: τὸν Ἰωάννη, τὸν Λαυρέντιο καὶ τὴν Ἑλένη.

Στὸ περιβάλλον τῆς Μαύρας κινεῖται στὰ 1773 ἓνα πρόσωπο μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ὄνομα, ὁ γαμπρός τῆς Νικολὸς Πάγκαλος. Θὰ πρέπει νὰ δεχτοῦμε τὴ συγγένεια αὐτῆ, γνωστὴ ἀπὸ δήλωση τοῦ ἴδιου τοῦ Πάγκαλου⁵⁷, μολονότι οὔτε ἀδελφὸς τῆς Μαύρας Χαλκιοπούλου εἶναι γνωστὸς οὔτε ἄλλη κόρη τῆς ἐκτὸς τῆς Ἑλένης, ποὺ ὁμως τὸ 1773 ἦταν περίπου τριῶν ἐτῶν. Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι αὐτὸς ὁ Νικολὸς ταυτίζεται μὲ τὸν Νικολὸ Πάγκαλο τοῦ Μοσχονᾶ, ποὺ γίνεται δεκτὸς στὸ Συμβούλιο τῆς Πρέβεζας τὸ 1771 μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς του Κωνσταντῖνο καὶ Φραγκίσκο⁵⁸. Περισσότερο ἐνδιαφέρουσα θὰ ἦταν ἡ ταύτιση τοῦ γαμπροῦ τῆς Μαύρας μὲ τὸν ὁμώνυμο ἀπόστολο τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς στὸν ἐλληνικὸ χῶρο, ποὺ ὑπῆρξε —καὶ αὐτὸς— συμπολεμιστῆς τοῦ Λάμπρου Κατσώνη, δραστήριος στρατολόγος καὶ ἐνθερμος ὑποστηρικτῆς τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας ποὺ εἶχε προτείνει στὴν Αἰκατερίνη τὸ στέμμα τοῦ μελλοντικοῦ ἐλληνικοῦ κράτους γιὰ τὸν ἐγγονό της Κωνσταντῖνο, φιλικὸς καὶ ἀγωνιστῆς τοῦ 1821⁵⁹. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ὁ ὀδηγὸς τοῦ νεαροῦ Λαυρέντιου στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμό του καὶ ὁ ἐμπνευστῆς τῆς πατριωτικῆς ιδεολογίας του.

Τὸ 1787 ὁ Δανιήλ δηλώνει ὅτι πάσχει «ἀπὸ μερικὰ φυσικὰ ἰνκόμοδα τοῦ σώματος», ποὺ ἀπαιτοῦν ἡρεμία. Μὲ τὴν αἰτιολογία ὅτι ἡ ὑγεία του δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀντιμετωπίσει τὶς φροντίδες καὶ τὰ βάρη ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ διαχείριση τῆς πατρικῆς κληρονομιάς, παραιτεῖται ἀπὸ αὐτὴν ὑπὲρ τῶν γιῶν του⁶⁰.

56. Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, *δ.π.*, σ. 17, 18, 19. Marco Folin, *δ.π.* Ὁ γάμος τοῦ Δανιήλ μὲ τὴ Μαύρα Χαλκιοπούλου διασταυρώνεται καὶ ἀπὸ τὶς συμβολαιογραφικὲς πηγές, βλ. καὶ ἰδιωτικὸ συμβόλαιο ἀπὸ 26 Ὀκτ. 1773 καταχ. AMΠ, ἀριθ. 97, 6 Ὀκτ. (γρ. Νοεμ.) 1787, φ. 48^v.

57. Στὸ ἴδιο, φ. 49^v: «Νικολὸς Πάγκαλος, γαμπρὸς τῆς ἄνωθεν σιόρας Μαύρας, ἔγραψα τὸ παρὸν παρακαλεστικῶς καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη καὶ μαρτυρῶ» καὶ σὲ δευτέρη καταχώριση τοῦ ἴδιου συμβολαίου, AMΠ, ἀριθ. 109, 7 Ἀύγ. 1795, φ. 80^v.

58. Κ. Α. Μέρτζιος, «Τὸ ἐν Βενετία Ἑπειρωτικὸν Ἀρχεῖον», *Ἑπειρωτικὰ Χρονικά*, ΙΑ' (1936), σ. 292.

59. Γιὰ τὶς δραστηριότητες αὐτοῦ τοῦ Νικολοῦ Πάγκαλου βλ. Nicholas Charles Pappas, *δ.π.*, πολλ. Διαφαίνεται ἡ εὐλογη ἀπορία τοῦ συγγραφέα ἀνὰ τὶς περιπλανήσεις του ἀπὸ τὶς ἡγεμονίες μέχρι τὰ Ἴονια νησιά, τὴν Τεργέστη καὶ τὴ Βιέννη ὁ Πάγκαλος δὲν εἶχε ἔλθει σὲ ἐπαφή μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ κύκλο τοῦ Ρήγγα, στὸ ἴδιο, σ. 92-93.

60. AMΠ, ἀριθ. 104, 3 Μαΐου 1787, φ. 4^r.

Αλλά την ίδια χρονιά παρά τα «φυσικά ινκόμοδα» ο Δανιήλ θεωρείται ικανός να χειρίζεται όπλα⁶¹.

Έντυπωσιακή είναι ή οικονομική δυσπραγία του Δανιήλ. Φαίνεται ότι χρειάζεται ρευστό, αφού δανείζεται μεγάλα ποσά και υποθηκεύει ή πουλάει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία. Είναι μονίμως χρεωμένος⁶². Δεκαετίες αργότερα τα χρέη του εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τους κληρονόμους του. Η κατάσταση αυτή στοιχειοθετείται ως εξής:

— Με όμολογία ιδιόγραφη από 1ης Νοεμβρίου 1781 ο Δανιήλ χρωστάει 40 γρόσια με το διάφορο τους στον Χρήστο Κοκόλη έπονομαζόμενο Μάτη. Την εξόφληση απαιτεί δια της δικαστικής οδού το 1803 ή Αικατερίνη, θυγατέρα και κληρονόμος του Χρήστου, εκπροσωπώντας και τα αδέρφια της, την ανύπαντρη Αλεξάνδρα και τον άπόντα Ίωάννη⁶³.

— Με όμολογία από 17 ή 19 Αύγουστου 1781 ο Δανιήλ χρωστάει στον Μαρίνο Λουρόπουλο 40 γρόσια με τον συνηθισμένο τόκο 10%. Ο Λουρόπουλος προσφεύγει στη δικαιοσύνη το 1803 και ζητεί από τους κληρονόμους του Δανιήλ α) την εξόφληση του κεφαλαίου και του τόκου μέχρι την ήμερομηνία του θανάτου του όφειλέτη, β) την εξόφληση του τόκου από την ήμερομηνία της προσφυγής του στη δικαιοσύνη (13 Αύγουστου 1803) μέχρι την αποπληρωμή του χρέους και γ) την καταβολή των εξόδων της διαδικασίας⁶⁴.

— Το 1784 ο Δανιήλ υποθηκεύει το «διαμέρισμά» του στον Πέτρο Αρμένη για 500 γρόσια. Ός τόκος όρίζεται το ένοίκιο του σπιτιού. Ο Δανιήλ δεν είναι σε θέση να εξοφλήσει το χρέος έντός της συμφωνημένης πενταετούς διορίας ούτε να αναλάβει την επίσκεψη των φθορών που έχει έν τώ μεταξύ υποστεί το κτίριο, και ή συμφωνία ανανεώνεται. Τώρα όμως το χρέος έχει ανέλθει στα 670 γρόσια⁶⁵.

— Το 1786 πουλάει στον γιό του Ίωάννη μιá φραγμένη περιοχή 10 περίπου στρεμμάτων φυτεμένη με έλιες στην τοποθεσία «Γιαλιά» για 2000 γρό-

61. Notta delli Cittadini, che sono abili alle armi, δ.π.

62. «Daniele si faceva imprestare soldi da varj abitanti di Prevesa», «sò ancora che s'imprestava soldi», ένορκη μαρτυρία του Νικολού Ρέντζου στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Αγίας Μαύρας, ΑΝΑ, αριθ. 306, δ.π., φ. 330'.

63. ΑΜΠ, αριθ. 30, 16 Αύγ. 1803, φ. 5'-6'.

64. ΑΝΑ, αριθ. 309 [: Tribunal civile di prima istanza di Santa Maura. Filza lettere missive, 26/4/1802-24/10/1804], φ. 299, 29 Μαρτ. 1804 (αντίγραφο από τη «φιλιτζα άναφορών» της καγκελλαρίας του πρωτοβάθμιου άστικού δικαστηρίου της Πρεβεζας).

65. ΑΜΠ, αριθ. 96, 11 Μαΐου 1784, φ. 34'-36'- αριθ. 97, 15 Όκτ. 1789, φ. 186'-187'. Για την υποθήκευση του σπιτιού βλ. και Κώστας Κόμης, δ.π.

σια. Το άκίνητο ανήκει στον πατέρα του Πέτρο, ως πληρεξούσιος του όποίου ενεργεί ο Δανιήλ· όμως υπογράφοντας την αγοραπωλησία ο Δανιήλ φροντίζει να σημειώσει: «έξεκαθαρίζοντας όπου όλα τάσπρα τα έπήρα έγώ άπάνω μου δια να πλερώσω τα χρέγια μου»⁶⁶. Αποκαλύπτεται άργότερα ότι ο Ίωάννης ενεργεί με χρήματα και για λογαριασμό του Μαρίνου Λουρόπουλου, του όποίου είναι όφειλέτης ο Δανιήλ⁶⁷. Το άκίνητο αυτό είχε δεσμευθεί παλαιότερα από τον Πέτρο έναντι της προίκας της νύφης του Ίωάννας Βελλιανίτη, και ο Πέτρος δεν είχε δικαίωμα ούτε να το πουλήσει ούτε να το μεταβιβάσει με όποιονδήποτε άλλο τρόπο⁶⁸. Το 1804 οι κόρες της Ίωάννας καταγγέλλουν την αγοραπωλησία ως παράνομη και πραγματοποιημένη με δόλιο τρόπο αλλά χάνουν τη δίκη. Το δικαστήριο δέχεται, έκτος των άλλων έπιχειρημάτων, ότι ούτε ή Ίωάννα Βελλιανίτη ούτε ο πατέρας της αλλά ούτε και οι ίδιες είχαν έγκαίρως διαμαρτυρηθεί για την πράξη αυτή⁶⁹.

— Τον Άπρίλιο του 1788 ο Δανιήλ υποθηκεύει στη Χρυσάνα, χήρα του Σταμούλη Μαυρομάτη, μερικά χωράφια στην τοποθεσία «λεγομένη Λάκκους, εις τοϋτο το σύνορον» για 200 γρόσια πρδς 10% τον χρόνο. Στο συμβολαιογραφείο έμφανίζεται και ο γιός του Δανιήλ Λαυρέντιος, που συνυπογράφει την πράξη, επειδή— υποθέτουμε— ή κυριότητα των κτημάτων αυτών έχει μεν μεταβιβαστεί στον Δανιήλ από τον πατέρα του Πέτρο το 1781, όμως το μερίδιο του Δανιήλ λογίζεται ως μερίδιο του δευτερότοκου γιού του Λαυρέντιου. Η διορία για την εξόφληση του χρέους όρίζεται σε δύο χρόνια⁷⁰.

Πιθανώς δεν είναι ή μόνη φορά που ο Δανιήλ έρχεται σε παρόμοια δοσοληψία με τη γνωστή οικογένεια από την Κατούνα του Ξηρόμερου. Μια έμμεση είδηση κάνει λόγο για πώληση χωραφιών στην ίδια περιοχή πρδς τα παι-

66. ΑΜΠ, αριθ. 96, 1 Άπρ. 1786, φ. 153'-154'.

67. ΑΜΠ, αριθ. 97, 17 Ιουλ. 1787, φ. 24'-25'. Από τον Λουρόπουλο έλαβε 725 γρόσια «και την σήμερα εις την μαρουσιαν έμου νοταρίου και των κάτωθεν μαρτύρων έπερλάβε ο αυτός Signor Ίωάννης από τον άνωθεν Λουρόπουλο ένα του χρεωστικό γράμμα γινομένο εις τις δέκα Άπριλίου 1786 με προσθήκη εις το ίδιον δώδεκα Μαγίου των αυτών χρόνων γραμμένο και βεβαιωμένο από τον ίδιον εις Ιταλικήν φράσιν από τάλλαρα της ρεγγίνας πεντακόσια ν': 500 εις το αυτό Ιστρουμένο γεγραμμένα μπουφικάδα δια κρέτιτο όπου είχε να λάβη από τον άνω ειρημένον Signor Ντανέηλ πατήρ του».

68. ΑΜΠ, αριθ. 42, 1 Αύγ. 1781, φ. 64'-65'· 21 Νοεμ. 1782, φ. 79'-80'.

69. ΑΜΠ, αριθ. 32, 19 Μαΐου 1804, φ. 3'-6'. Βλ. και αριθ. 31, 14 Ίαν. 1804, φ. 39', 1 Άπρ. 1804, φ. 51'.

70. ΑΜΠ, αριθ. 42, 6 Άπρ. 1788, φ. 100', ό τόκος «τά δέκα ένδεκα κατά την συνήθειαν του τόπου».

διὰ τοῦ Μῆτζου Μαυρομμάτη Πάνο, Ἰωάννη καὶ Γιωργάκη⁷¹. Καὶ πάντως ἀρκετὰ χρόνια ἀργότερα οἱ συμπολίτες τοῦ Δανιὴλ μαρτυροῦν ἐνόρκως γιὰ τὴν πώληση 200 στρεμμάτων στὴν τοποθεσία «Λάκκους» πρὸς τὸν Μῆτζο Μαυρομμάτη:

dopo l'anno 1773 esso Daniele ha allienata una di lui casa a Prevesa verso il Signor Piero Armeni, e li di lui terreni, vigne, ed arbori tutti nella denominazione Lacus a Santi Apostoli verso il pur quondam Mizzo Mauromati, che proso essere duecento circa strema, e so pure che esso Daniele si faceva imprestare soldi da varj abitanti di Prevesa... so aver allienato i di lui stabili, e so ancora che s'imprestava soldi... io ho dover di sapere le cose da me deposte, poichè sono universalmente note⁷².

— Τὴν 1η Ἀπριλίου 1788, λίγες μόνον ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ὑποθήκευση τῶν χωραφιδῶν στὴ Χρυσάνα Μαυρομμάτη, ὁ Δανιὴλ ὑπογράφει μιὰ ὁμολογία ὕψους 47 χρυσῶν τσεκινιῶν⁷³. Τὸ ποσὸν αὐτὸ μὲ τοὺς τόκους του περιλαμβάνεται σὲ ἓνα σύνολο 242 χρυσῶν τσεκινιῶν (περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἔξοδα τῆς διαδικασίας) ποὺ τὸ 1803 ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ Δανιὴλ ὁ Πάνος Κομενιώτης. Γιὰ νὰ εἰσπράξει τὸ ποσὸν ὁ Κομενιώτης προσφεύγει στὴ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ὑπόθεση ἐξελίσσεται ἀρκετὰ δυσάρεστα γιὰ τοὺς κληρονόμους ἀλλὰ ἰδίως γιὰ τὸν Λαυρέντιο, ποὺ εἶναι καὶ ὁ μόνος ἄνδρας ἀπόγονος τοῦ Δανιὴλ ποὺ βρίσκεται στὴν περιοχὴ. Τὸ δικαστήριον ἀποστέλλει τὸν «αὐθεντικὸ ἄνθρωπο» μὲ ἐντολὴ νὰ προβεῖ στὴν κατάσχεση κινήτων κατ' ἀρχὴν ἀντικειμένων ποὺ ἀνήκουν στοὺς κληρονόμους τοῦ Δανιὴλ, καὶ ποὺ ἡ ἀξία τους εἶναι ἀνάλογη πρὸς τὸ ἀπαιτούμενο ποσόν, καὶ νὰ τὰ φέρει στὴν καγκελλαρία τοῦ δικανικοῦ κριτηρίου. Ἐὰν ἡ ἀξία τῶν ἀντικειμένων ποὺ βρεθοῦν δὲν ἐπαρκέσει γιὰ τὴν ἐξόφληση τοῦ χρέους, θὰ ἀκολουθήσει ἡ κατάσχεση τῶν ἀκινήτων:

νὰ ἀμαχέψη πρᾶγμα κινήτων τῆς ρηθείσης κληρονομίας ποτε Δανιὴλ... καὶ εἰς ἔλλειψιν πρᾶματος κινήτου νὰ ἰντρομετέρη πρᾶγμα ἀκίνητον, ὅθεν καὶ ἂν εὑρίσκειται διὰ δίκαιον τῆς προειρηθείσης κληρονομίας τοῦ ποτε Ἀλεάνδρη, ὅπου νὰ φθάνη διὰ ὅσον ὡς ἄνωθεν χρεωστῆ καὶ ἔξοδα.

71. ΑΜΠ, ἀριθ. 16, 14 Ἰουν. 1789, φ. 8^v: «στοῦ Μπουτανέλου τῆ στάνη, πλησίον εἰς τὰ χωράφια εἰς τοὺς Λάκκους, ὅπου ἀκβιστάρησαν οἱ ἄνωθεν κύριοι Μαυρομματαῖοι ἀπὸ τὸν signor Δανιὴλ Ἀλεάνδρη»· στὸ ἴδιο, φ. 9^v: «τιμὴν παρομοίαν ὡς ἐκεῖνα ὅπου ἀγόρασαν ἀπὸ τὸν ἄνωθεν Signor Ἀλεάνδρη».

72. Ἐνορκὴ μαρτυρικὴ κατάθεση Νικολοῦ Ρέντζου τοῦ παπα-Θεόδωρου, περίπου 50 ἐτῶν, ΑΝΑ, ἀριθ. 306, ὁ.π., φ. 330^v. Τὰ ἴδια καταθέτουν ὁ Γεώργιος Γαβριλῆς ἐπονομαζόμενος Γαλανός, γιὸς τοῦ ποτε Σπύρου, περίπου 57 ἐτῶν, καὶ ὁ Εἰρήνης τῆς Ἀντώννας τοῦ ποτε Δήμου, περίπου 45 ἐτῶν, στὸ ἴδιο, φ. 330^v καὶ 331^v ἀντίστοιχα.

73. ΑΜΠ, ἀριθ. 30, 10 Σεπτ. 1803, φ. 8^v.

Ὁ κλητήρας δὲν βρίσκει στὴν Πρέβεζα παρὰ 440 τσουκάλια λάδι ποὺ ὀφείλει νὰ παραδώσει στὸν Λαυρέντιο ὁ παπα-Στάμος Μακάτζης. Ἡ ἀξία τους εἶναι χαμηλότερη ἀπὸ τὸ ἀπαιτούμενο ποσόν, καὶ ἡ διαδικασία θὰ συνεχιστεῖ. Ἀλλὰ στὸ προῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχουν δικαιώματα καὶ οἱ ἀνηψιὲς τοῦ Λαυρέντιου. Αὐτὲς φαίνεται ὅτι ἔρχονται σὲ ἰδιαίτερο διακανονισμὸ μὲ τὸν Κομενιώτη, ποὺ ζητᾷ νὰ περιοριστεῖ ἡ κατάσχεση ἀποκλειστικὰ στὸ μερίδιο τοῦ εἰσοδήματος ποὺ ἀναλογεῖ στὸν Λαυρέντιο (150 τσουκάλια)⁷⁴.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ Δανιὴλ ἀποδίδεται ἐπιγραμματικὰ ἀπὸ τὸ πρωτοβάθμιο ἀστικὸ δικαστήριον τῆς Ἁγίας Μαύρας:

la verità fu et è che nel epoca dell'anno 1773 il quondam Daniel Alleandri non era in stato di far imprestanze di sorte alcuna, e specialmente gratuitamente per le ristrette sue circostanze⁷⁵.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1791 τὰ ἔξοδα διαβίωσης τοῦ Δανιὴλ ἀναλαμβάνει ὁ γιὸς του Ἰωάννης, ποὺ δεσμεύεται ἐπίσης νὰ καταβάλλει τὰ ἔξοδα γιὰ τὴν κηδεῖα καὶ τὰ μνημόσυνα τοῦ πατέρα του. Σὲ ἀντάλλαγμα ὁ Δανιὴλ τοῦ μεταβιβάζει τὴν κυριότητα τοῦ ὑποθηκευμένου σπιτιοῦ, καὶ ὁ Ἰωάννης ἀναλαμβάνει τὴν ἐξόφληση τοῦ χρέους πρὸς τὸν Πέτρο Ἀρμένη⁷⁶.

Φαίνεται ὅτι ἡ «πώληση» τοῦ σπιτιοῦ εἶναι ἤδη ἀποφασισμένη. Τὶς ἐπομενες ἡμέρες ὁ Ἰωάννης προβαίνει στὶς νεομισμένες τρεῖς ἐκτιμήσεις ἀπὸ κτίστες καὶ μαραγκοὺς. Σὲ λίγους μῆνες τὸ σπίτι «πουλιέται» στὸν δανειστὴ γιὰ 1150 γρόσια, καὶ τὸ χρέος σβήνεται. Τὸ σπίτι αὐτὸ βρίσκεται «εἰς τὴν κοντράδα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέος, περιέχει τὸ αὐτὸ ὀσπίτιον μίαν αὐλόπορτα, ἓνα πόρτεγον, μίαν κουζίνα, τρεῖς κάμαρες, αὐλὴν κατὰ τὸν αἰγιαλὸν μὲ ὄση ποσεδέρει θάλασσα, μὲ τρία κομμάτια κατώγεια»⁷⁷.

Ἡ δικαιοπραξία αὐτὴ μοιάζει νὰ πραγματοποιεῖται ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Λαυρέντιου, ἐνῶ αὐτὸς ἀπουσιάζει ἀπὸ τὸν τόπο. Μετὰ τὶς περιπέτειες τοῦ «χαλασμοῦ», ὁ Λαυρέντιος θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν κληρονόμο τοῦ Ἀρμένη ἐξηγήσεις γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ δικαστήριον δικαιώνει τὸν Ἀρμένη⁷⁸.

74. ΑΜΠ, ἀριθ. 28, 19 Νοεμ. 1803, 26 Νοεμ. 1803 καὶ 24 Φεβρ. 1804, φ. 10^v.

75. ΑΝΑ, ἀριθ. 306, ὁ.π., φ. 329^v.

76. ΑΜΠ, ἀριθ. 99, 17 Φεβρ. 1791, φ. 4^v.

77. Γιὰ τὴν ἀγοραπωλησίαν βλ. στὸ ἴδιο, 13 Μαΐου 1791, φ. 19^v-20^v. Ἡ ἀπόδειξη γιὰ τὴν ἐξόφληση τοῦ χρέους ὑπογράφεται τὴν ἴδια ἡμέρα, φ. 4^v. Στὶς ἀρχὲς Μαρτίου ὁ Ἰωάννης εἶχε ἀποπειραθεῖ νὰ πουλήσῃ τὸ «διαμέρισμα» στὸν Δημήτριον Λάμπρο, ἀλλὰ τὸ συμβόλαιο ἔμεινε «ἀτέλεστο». Μολονότι ἰσχύουν οἱ ἴδιες ἐκτιμήσεις καὶ γιὰ τὰ δύο συμβόλαια, καὶ ἡ περιγραφὴ τοῦ σπιτιοῦ εἶναι πανομοιότυπη, τὸ πρῶτο συμβόλαιο ἀναφέρει τέσσερα κατώγεια, στὸ ἴδιο, 5 Μαρτ. 1791, φ. 7^v.

78. ΑΜΠ, ἀριθ. 31, 11 Ἰουλ. 1803, φ. 18^v, ἀναφορὰ τοῦ δικαστικοῦ κλητήρα ὅτι

Ὁ Δανιὴλ πεθαίνει πρὶν ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1794. Ἡ γυναίκα του Μαύρα ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1781⁷⁹.

2. Μπιάνκα Ἀλεάνδρη

Ἡ Μπιάνκα, τὸ ἄλλο παιδί τοῦ Πέτρου Ἀλεάνδρη, παντρεύεται τὸν σιὸρ Δανιὴλ Βαλεντίνη, γιὸ τοῦ Αὐγουστῆ ἢ Ἀγουστίν⁸⁰. Ὁ Δανιὴλ Βαλεντίνης εἶναι «εὐγενῆς» καί, ὅπως ὁ πεθερὸς καὶ ὁ κουνιάδος του, καντζιλλιέρης καὶ προεστὸς τῆς Κοινότητος. Εἶναι γνωστὴ ἡ ὑπηρεσία του στὴν καρχελλαρία τῆς Βόνιτσας τὸ 1761 καὶ 1763, τῆς Πρέβεζας τὸ 1766, 1768, 1770. Πεθαίνει πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1785. Ὁ θάνατος τῆς Μπιάνκας χρονολογεῖται στὶς ἀρχὲς τοῦ 1798⁸¹.

«ὄρισε» τὸν κύριο δετόρο Κάρλο Ἀρμένη τοῦ ποτὲ Πέτρου «διὰ πρώτη ἡμέρα κρίσιμος καὶ συνάξεως νὰ ἀποκριθῆ τοῦ εὐγενῆ κυρίου Λαυρέντιου Ἀλεάντρη, διὰ νὰ ἀποφασισθῆ νὰ ἤθελε εἰς ἐνέργειαν τοῦ ἄρθρου δέκατου πρώτου εἰς τὲς γενικὲς ρέγολες τῆς ὀργανιντζατζίνος τῆς Ἑπτανήσου Ρεπουμπλικας, μὲ τὴν ὁποίαν πολιτευόμεθα, νὰ παρρησιάσῃ κάθε λογῆς γράμμα εἰς δυνάμειος τοῦ ὁποίου ἐκρατοῦσε ὁ ρηθεὶς ποτὲ πατήρ του Πέτρος τὸ ὁπίτιον ὑψηλὸν κατὰ τὸ μέρος τοῦ σιρόκου εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέος εἰς τούτην τὴν χώραν καὶ τώρα εὐρίσκεται ἐγκρεμισμένον, διὰ νὰ ἀσκήσῃ κόπια ἀπὸ αὐτὸ διὰ τὰ δίκαια ὁποῦ καὶ (τὰ ἐξῆς) καὶ ὡς καλύτερον ἐν κριτηρίῳ»... 28 Ὀκτ. 1803 φ. 36: «νὰ ἀποφασισθῆ ἡ ἀδμισιὸν τῆς ἀναφορᾶς +20+ τρέχοντος παρρησιασμένη ἀπὸ τὸν κύριον δοτὸρ Κάρλο Ἀρμένη»· 8 Ἰαν. 1804, φ. 37. ΑΝΑ, ἀριθ 309, δ.π., φ. 245, 10 Ἰαν. 1804, εἰλημμένη στὶς 4 Φεβρ., τὸ πρωτοβάθμιον ἀστικὸν δικαστήριον τῆς Πρέβεζας πρὸς τὸ ὁμόλογο δικαστήριον τῆς Ἁγίας Μαύρας: «Μέλλοντας νὰ δηλοποιηθῆ τοῦ κυρίου Λαυρέντιου Ἀλεάντρη, κάτοικος εἰς ταύτην τὴν νῆσον, ἡ ἀπόφασις ἀποῦσα διὰ δευτέρην καὶ ὑστερην φορὰν ἐναντίον του γιναμένη εἰς τὰς 9 τοῦ τρέχοντος καὶ εἰς ὄφελος τοῦ κυρίου δοτὸρ Κάρλου Ἀρμένη ποτὲ Πέτρου, διὰ τοῦτο προσαλλοῦμεν τὸν ζῆλον τῆς εὐγενείας σας νὰ ἐπιτάξῃτε τὸν ὑπηρέτην τοῦ κριτηρίου σας διὰ τὸ ἀνωθεν ἀποτελέσμα». Ὁ Λαυρέντιος προτίθεται νὰ ἀσκήσῃ ἔφεση στὸ δευτεροβάθμιον δικαστήριον τῆς Βόνιτσας, νοτάριος Πέτρος Νέγρης, πρωτ. 12, 8 Φεβρ. 1804, φ. 70.

79. Βλ. ΑΜΠ, ἀντίστοιχα ἀριθ. 109, 15 Φεβρ. 1794, φ. 39^v καὶ ἀριθ. 42, 5 Αὐγ. 1781, φ. 66^v, 67^v.

80. Ὁ Αὐγουστίνος Βαλεντίνης, «investito alla cancelleria al civil e moniciner di Prevesa», ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ὡς σύζυγος τῆς Μπιάνκας, πβ. Marco Folin, δ.π. Ὁ Αὐγουστῆς ἔχει πεθάνει τὸ 1756, ΑΜΠ, ἀριθ. 95, 10 Ἰαν. καὶ 15 Ἰαν. 1756. Εἶχε παντρευτεῖ τὴν κυρία Ἀκριβή, θυγατέρα τοῦ ποτὲ σιὸρ Ἀπόστολου Κακάτῃ καὶ χήρα, ἀπὸ προηγούμενον γάμο, τοῦ Παναγιώτη Ζερβοῦ ἢ Σέρβου, στὸ ἴδιο, 6 Μαρτ. 1755· ἀριθ. 102, 4 Ἀπρ. 1782, σ. 449, 450 (διαθήκη τῆς Ἀκριβῆς «κηρυγμένη» στὶς 25 Μαρτ. 1783).

81. Γιὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Δανιὴλ Βαλεντίνη βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 95, 17 Σεπτ. 1766· Marco Folin, δ.π., σ. 338. Προεστὸς, 20 Ἰουλ. 1775 καταχ. ΑΜΠ, ἀριθ. 102, 9 Μαρτ. 1781, σ. 291. Ὁ θάνατός του μεταξὺ 6 Ὀκτ. καὶ 18 Δεκ. 1785, βλ. ἀντίστοιχα ἀριθ. 96, φ. 106^v καὶ ἀριθ. 103, σ. 95. Ἡ σιόρα Μπιάνκα Ἀλεάνδρη ὑπαγορεύει τὴ διαθήκη της στὸν νοτάριο Ἰωάννη Γενοβέλη στὶς 18 Μαΐου 1796, ΑΜΠ, ἀριθ. 120, σ. 16-18. Ἡ διαθήκη κηρύσσεται στὶς 31 Ἰαν. 1798 στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου «εἰς ἐνέρ-

Ὅπως ὁ κουνιάδος του Δανιὴλ Ἀλεάνδρης, ὁ Δανιὴλ Βαλεντίνης συνάπτει χρέη, τὰ ὁποῖα δὲν μπορεῖ νὰ ἀποπληρώσει. Αὐτὸ ἔχει ὡς συνέπεια πρῶτα τὴν ὑποθήκευση ὀρισμένων εἰσοδημάτων του (ἀπὸ ἐλαιόδενδρα ἢ περιβόλια) καὶ τέλος τὴν ἐκποίηση περιουσιακῶν του στοιχείων (περιβόλι, σπῆτι, σπιτότοπος, ὑποστατικό). Ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Ἀλεάνδρη, ἀνάμεσα στοὺς δανειστὲς τοῦ Δανιὴλ Βαλεντίνη περιλαμβάνεται ὁ Σταμούλης Μαυρομμάτης καὶ μετὰ τὸν θάνατό του ἡ χήρα του Χρυσάνα, καθὼς καὶ ὁ Μῆτζος Τζιτζόνης⁸².

Μὲ τὸν γάμο τῆς Μπιάνκας ἡ οἰκογένεια Ἀλεάνδρη συνδέεται μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπίσημες καὶ ἰσχυρὲς οἰκογένειες τῆς πόλης. Ἡ οἰκογένεια Βαλεντίνη διαθέτει ἰκανότητα ἐπιβολῆς σὲ ὀλόκληρη τὴν περιοχὴ ἀλλὰ καὶ στὴν τουρκοκρατούμενη ἐνδοχώρα. Τὰ συνοικέσια τῆς οἰκογένειας αὐτῆς μὲ τοὺς Τουρκομερίτες τῆς Ἄρτας καὶ ἰδίως μὲ τὴν οἰκογένεια τῶν Μαυρομματαίων τοῦ Ἡρώμερου σκανδαλίζουν μιὰ μερίδα τοῦ Συμβουλίου τῆς Πρέβεζας⁸³.

Ὁ κουνιάδος τῆς Μπιάνκας Πέτρος Βαλεντίνης⁸⁴ ἀσχεῖ τὸ εὐυπόληπτο ἐπάγγελμα τοῦ συμβολαιογράφου τουλάχιστον ἀπὸ τὸ 1781⁸⁵. Ἡ συμμετοχὴ του στὰ κοινὰ εἶναι σημαντικὴ. Ἐπανειλημμένως ἀναδεικνύεται σύνδικος ἐπὶ Βενετοκρατίας. Διορίζεται ἀπὸ τὸν βενετὸ τοπικὸ προνοητὴ ἀναπληρωματικὸ μέλος τοῦ Κογκλαβίου⁸⁶.

γιαὶν τοῦ μαντάτου τοῦ Δικανικοῦ Κριτηρίου ἀφησμένο εἰς τὰς 29 τοῦ τρέχοντος», στὸ ἴδιο, σ. 16.

82. ΑΜΠ, ἀριθ. 42, 21 Σεπτ. 1781, φ. 69^v-71^r (χρέη ἀπὸ τὸ 1772/73)· 8 Δεκ. 1781, φ. 72^v· 10 Αὐγ. 1782, φ. 77^r· 1 Νοεμ. 1784, φ. 88^r-89^r· ἀριθ. 102, 14 Μαρτ. 1782, σ. 437-439· 6 Μαΐου 1782, σ. 460-461· 27 Σεπτ. 1783, σ. 578-579· ἀριθ. 156, 3 Νοεμ. 1782, φ. 26^v.

83. Γιὰ τὶς ἐπιγαμίες τῆς οἰκογένειας Βαλεντίνη βλ. Σπ. Ι. Ἀσδραχάς, «Ἀπὸ τὴ συγκρότηση»..., δ.π., σ. 242. Γιὰ τοὺς Μαυρομματαίους βλ. κυρίως Μιχ. Κ. Πετρόχειλος, «Ἡ οἰκογένεια Μαυρομματαίων ἐκ Κατούνας Ἀκαρνανίας», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν*, 3 (1972-1973), σ. 295-319.

84. Στὴ διαθήκη τῆς ἡ Ἀκριβῆ Κακάτῃ (βλ. ἐδῶ, σ. 250 σημ. 80) δὲν ἀναφέρει διόλου τὸν σύζυγο τῆς Μπιάνκας Δανιὴλ Βαλεντίνη, ἀναφέρει ὅμως τὸν ἀδελφὸ του Πέτρο. Αὐτὸ ἴσως σημαίνει ὅτι ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Πέτρος Βαλεντίνης εἶναι ἑτεροθαλῆ ἀδελφία.

85. Μὲ τὸ χερί του εἶναι γραμμένος ὁ συμβολαιογραφικὸς κώδικας ΑΜΠ, ἀριθ. 156 (1781-1783), ποὺ ἐσφαλμένως ἀποδόθηκε παλαιότερα στὸν Δημήτριον Γκράβαρη, πβ. Ρόδη Σταμούλη, «Ὁ ἀλφαριθμητισμὸς στὴν Πρέβεζα κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα (1742-1784)», *Ἐρανιστής*, 17 (1981), σ. 87 σημ. 4. Κατὰ τὴν πρώτη ταξινόμηση τοῦ ἀρχείου ὁ κώδικας εἶχε πάρει τὸν ἀριθμὸ 155· μὲ τὸν ἀριθμὸ αὐτὸ καὶ οἱ παραπομπὲς στὶς παλαιότερες ἐργασίες τῆς ἰδίας.

86. Γιὰ τὰ ἀξιώματα ποὺ ἀναλαμβάνει ἐπὶ Βενετοκρατίας ὁ Πέτρος Βαλεντίνης ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἔτος γεννήσεώς του βλ. Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικὲς κινητοποιήσεις τῶν

Εκλέγεται από το Γενικό Συμβούλιο μέλος της τριμελούς Προεδρίας της Πρέβεζας το 1802· στην ίδια θέση διορίζεται παμψηφεί από το Κοινοβούλιο στα τέλη του 1806, μετά την είσοδο του Άλφ πασά στην πόλη⁸⁷. Δικάζει ως αναπληρωματικός κριτής του πρωτοβάθμιου αστικού αλλά και του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου (αστικού και ποινικού) το 1802 και το 1803⁸⁸. Κριτής του πρωτοβάθμιου αστικού δικαστηρίου και το φθινόπωρο του 1807⁸⁹.

Το 1811 ο Πέτρος Βαλεντίνης είναι καγκελλάριος στο βρετανικό προξενείο της Πρέβεζας⁹⁰. Το επόμενο έτος πράκτορας και υποπρόξενος της Μεγάλης Βρετανίας. Ο φιλοξενούμενός του Holland τον περιγράφει ως ευγενικό οικοδεσπότη· φοράει μικρό κόκκινο φέσι, και τα μαλλιά του πέφτουν ξέπλεκα προς τα πίσω⁹¹.

Από τα κατάστιχα του φαίνεται ότι μετά τον Νοέμβριο του 1812 ο Πέτρος διακόπτει την εργασία του στο συμβολαιογραφείο. Είναι τότε περίπου 62 ετών. Πεθαίνει πριν από τον Οκτώβριο του 1824. Στο συμβολαιογραφείο τον διαδέχεται ο γιός του Δημήτριος⁹².

Ο Πέτρος Βαλεντίνης επενδύει παράλληλα στη μίσθωση των δημοσίων προσόδων. Συμμετέχει στις εταιρείες που υπεκμισθώνουν το άπάλτο (μονοπώλιο) του άλατιού της Πρέβεζας και της Βόνιτσας (1778), τα ιχθυοτροφεία και το δικαίωμα άλιείας προς τα τέλη της Βενετοκρατίας, επί δημοκρατικών Γάλλων και επί προνομιακού καθεστώτος⁹³.

Πρεβεζάνων μετά τον “χαλασμό” (1798-1801)», *Μεσαιωνικά και Νέα Έλληνικά*, 6 (2000), σ. 319 σημ. 48.

87. ΑΜΠ, αριθ. 19, 12 Ιαν. 1802, φ. 1^ο· αριθ. 20, 30 Δεκ. 1806, φ. 50^ο.

88. ΑΜΠ, αριθ. 41, 5 Ιουν. 1802, σ. 77· αριθ. 17, τετρ. Γ', 19 Νοεμ. 1802, σ. 39· αριθ. 22, 29 Ιουλ. 1802, φ. 1^ο· 1 Αύγ. 1802, φ. 1^ο· αριθ. 19, 8 Μαρτ. 1803, φ. 13^ο.

89. ΑΜΠ, αριθ. 37, πολλα.

90. ΑΜΠ, αριθ. 116, 16 Ιουν. 1811, σ. 121.

91. Henry Holland, *Travels in the Ionian Isles, Albania, Thessaly, Macedonia, etc., during the Years 1812 and 1813*, Λονδίνο 1815, σ. 70 [έλλην. μετάφραση Χρήστου Ίωαννίδη με πρόλογο-επιμέλεια Τάσου Βουρνά, *Ταξίδια στα Ίόνια νησιά, Ήπειρο, Άλβανία (1812-1813)*, Αθήνα 1989, σ. 59]. Για την ύπηρεσία του στο βρετανικό προξενείο (agente e vice-console britannico) βλ. και ΑΜΠ, αριθ. 162, 11 Δεκ. 1813, 20 Μαρτ. 1814 (γρηγ. ήμερ.).

92. Για τη διακοπή άσκησης του επαγγέλματος βλ. ΑΜΠ, αριθ. 125, φ. 28^ο-29^ο· για τη διαδοχή από τον γιό του βλ. στο ίδιο, 10 Οκτ. 1824, φ. 29^ο.

93. ΑΜΠ, αριθ. 42, 1 Οκτ. 1778, φ. 41^ο-42^ο· αριθ. 27, 21 Αύγ. 1803, φ. 64^ο· αριθ. 130, 13 Μαρτ. 1806, φ. 14^ο-15^ο· 29 Μαρτ. 1806, φ. 21^ο-22^ο· ΑΝΑ, αριθ. 8 [: Amministrazione del governo provvisorio Settinsulare di Santa Maura. Filza Lettere Confinazione. 9/2/1799-4/10/1802], φ. 356, 1 Σεπτ. 1802.

3. Τονίνα Άλεάνδρη

Η Τονίνα παντρεύεται τον Μιχαήλ Μπαρμπαρίγο, βοηθό περι το 1760 στην καγκελλαρία του ανώτερου προνοητή της Αγίας Μαύρας και παλαιότερα καγκελλάριο της ύγειας. Στα 1770 και 1772 ο Μιχαήλ Μπαρμπαρίγος ύπηρετεί ως καγκελλάριος του τακτικού προνοητή της Βόνιτσας⁹⁴.

Η Τονίνα είναι ένα από τα πιά σιωπηλά πρόσωπα της οικογένειας. Ίσως και αυτή χάνεται νωρίς. Το όνομά της αναβιώνει με τη βάπτισμα ενός έγγονου και μιας δισηγγονής του Πέτρου: του Άντωνιου Βαλεντίνη, γιού της Μπιάνκας, και της Τονίνας, θυγατέρας του Ίωάννη Άλεάνδρη⁹⁵.

III. Ο Λαυρέντιος και τα άδελφια του

Η τέταρτη γενιά της οικογένειας Άλεάνδρη εκπροσωπείται από τα παιδιά του καντζιλιέρη σιδρ Δανιέλ.

1. Ίωάννης Άλεάνδρης

Ο σιδρ Ίωάννης (άλλα και Γιαννάκης, Zuanne/Τζουάνε/Τζανέτος ή Giovanni) φέρει το όνομα του προπάππου του και είναι ο μεγαλύτερος από τους δύο γιούς του Δανιήλ⁹⁶. Παντρεύεται την παξινή Ίωάννα (Τζουάνα), θυγατέρα του καπετάνιου σιδρ Θωμά (Τόμα) Βελλιανίτη και άδελφή του γιατρού Ίωάννη. Με τον γάμο αυτό η οικογένεια Άλεάνδρη συνδέεται με μια επιφανή παξινή οικογένεια προυχόντων, εμπόρων, ναυτικών και γιατρών· διαπρεπών νομομαθών και πολιτευομένων άργότερα⁹⁷. Ο γάμος τελείται στις 13 Ιουνίου

94. Marco Folin, *δ.π.*, σ. 338, 339. Η πληροφορία για το όνομα του συζύγου της Τονίνας δεν διασταυρώνεται. Το πρόσωπο αυτό ταυτίζεται πιθανώς με τον Michiel Barbarigo, που ύπογράφει ως μάρτυς το 1781, βλ. ΑΜΠ, αριθ. 42, 21 Σεπτ. 1781, φ. 71^ο. Ένας Μπαρμπαρίγος, Νικολός όμως αυτός, είναι κάτοικος Λευκάδας από το πρώτο μισό του 18ου αιώνα και περιλαμβάνεται στους ξένους graciatti και πρόσφυγες από τον Μοριά, που έχουν λάβει κτήματα από το βενετικό δημόσιο, βλ. Κώστας Κόμης, *δ.π.*, σ. 286, 479, 487.

95. Η Τονίνα και στη διαθήκη της Θεοδούλας, βλ. έδω προηγουμένως, σ. 238. Στην προγονή της η Θεοδούλα αφήνει «ένα πουκάμισο άσημένιο, έτερο πουκάμισο με την χρυσή την τραχηλιά του και από τα χρυσά μου τα κεφαλοπάνια το καλύτερο να είναι της Signora Τονίνας». Για τον Άντωνιο Βαλεντίνη και την Τονίνα, θυγατέρα του Ίωάννη Άλεάνδρη, βλ. έδω σ. 277-278 και 282-284 αντίστοιχα.

96. ΑΜΠ, *δ.π.*, 5 Αύγ. 1781, φ. 65^ο· αριθ. 158, 27 Μαρτ. 1786, *δ.π.*

97. Ο κουνιάδος του Ίωάννη Άλεάνδρη για παράδειγμα, ο γιατρός Ίωάννης Βελλιανίτης του καπετάν Θωμά (1750-1820), αναδεικνύεται γερουσιαστής Παξών το 1799 και συμμετέχει το 1803 στην όκταμελή συντακτική επιτροπή της Ίονίου Βουλής, βλ. Π. Χιώτης, *Σειράς ιστορικών άπομνημονευμάτων τ. Γ'*, Κέρκυρα 1863 (ανάτπωση Δ. Ν. Κα-

1778⁹⁸. Τὸ ζευγάρι ἀποκτᾶ τρεῖς θυγατέρες: τὴ Μαρία, τὴ Μαύρα καὶ τὴν Ἄντωνία.

Ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1781 ὁ Ἰωάννης ἀναλαμβάνει κατόπιν πλειστηριασμοῦ καὶ μὲ συντάριο τὸν Κωνσταντῖνο Γκινάκα τὴ γραμματεία τοῦ Ὑγειονομείου ἀλλὰ παραιτεῖται στὶς 28 Νοεμβρίου τοῦ ἴδιου ἔτους⁹⁹. Ἡ ἀνάδειξή του στὸ ἀνώτερο τοπικὸ ἀξίωμα τοῦ συνδίκου στὰ 1786-1787 καταγγέλλεται ὡς προῖδν μηχανορραφίας¹⁰⁰. Τὸ 1802 δικάζει στὴν Πρέβεζα ὡς ἀναπληρωτῆς κριτῆς στὸ πρωτοβάθμιο ἀστικὸ καὶ στὸ δευτεροβάθμιο ἀστικὸ καὶ ποινικὸ δικαστήριον. Δικάζει ἀκόμη ὡς αἵρετοκριτῆς τὸ 1803 μιὰ διαφορὰ καπεταναίων¹⁰¹.

Καπετάνιος εἶναι ἄλλωστε τὸ ἐπάγγελμά του¹⁰². Κυβερνήτης τοῦ σκάφους «ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος», ποὺ ἀνῆκε στὸν συγγενῆ του Σταματέλο Βελλιανίτη, ἀγοράζει τὸ 1789 τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πλοίου: ὁ πρώην ἰδιο-

ραβία, Ἀθήνα 1979), σ. 833. Γιὰ τὴν οἰκογένεια Βελλιανίτη βλ. καὶ Λεωνίδας Χ. Ζώης, *Λεξικὸν ἱστορικὸν καὶ λαογραφικὸν Ζακύνθου*, τ. Α', μέρος Α', Ἀθήνα 1963, σ. 84.

98. ΑΜΠ, ἀριθ. 42, 1 Αὐγ. 1781, φ. 64^v. Τὸ προικοσύμφωνο, ποὺ καταρτίστηκε ἀπὸ τὶς δύο οἰκογένειες στοὺς Παξοὺς στὶς 6 Σεπτ. 1777 καὶ καταχωρήθηκε σὲ κώδικα συμβολαιογράφου τῆς Πρέβεζας στὶς 24 Μαΐου 1778 (στὸ ἴδιο, φ. 37^v-38^r), προέβλεπε τὴν τέλεση τοῦ ἄρραβώνα μὲ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία στὶς 12 Σεπτ. 1777 καὶ τοῦ στεφανώματος στὶς 27 Μαΐου 1778 (στὸ ἴδιο, φ. 38^r). Ἡ παράδοση τῆς προίκας στὸ ἴδιο, 25 Μαΐου 1778, φ. 38^v.

99. ΑΜΠ, ἀριθ. 155, 28 Νοεμ. 1781, φ. 22^v. Στὸ κείμενο: «τὸ κανσέλο ἐτουτηνῆς τῆς κουμενιτᾶς» ἀλλὰ παρακάτω: «κανσελαριαν τῆς σανιτᾶς». Πρόκειται γιὰ τὴ Γραμματεία τοῦ Ὑγειονομείου καὶ ὄχι τῆς Κοινότητος, καθὼς ὁ συντάριός του Κωνστ. Γκινάκας ἀναφέρεται ὡς καντζιλλιέρης τῆς σανιτᾶς καὶ στὶς ἐπιστολὲς ἀπὸ 20 καὶ 22 Ὀκτ. 1782 καταχ. στὸ ἴδιο, φ. 65^v-66^v. Τὸ ἀξίωμα κατακυρώνεται μὲ πλειστηριασμὸ ἀπὸ τὴν Κοινότητα τὴν 1η Ὀκτ. 1781 στὸ ὄνομα τοῦ Ἰω. Ἀλεάνδρου ἔναντι τοῦ ποσοῦ τῶν 606 γροσίων. Ἡ διάρκεια τῆς μίσθωσης εἶναι ἕνας χρόνος. Ὁ Ἰωάννης ἔχει ἤδη συμφωνήσει μὲ τὸν Κωνστ. Γκινάκα νὰ ἀναλάβουν τὴν καγκελλαρία τοῦ Ὑγειονομείου συνεταιρικά. Στὶς 28 Νοεμ. 1781 ὁ Ἰω. Ἀλεάνδρος παραιτεῖται καὶ ἀποζημιώνεται ἀπὸ τὸν Κωνστ. Γκινάκα γιὰ τὸ μερίδιον τοῦ μισθώματος ποὺ εἶχε καταβάλει (303 γρ.).

100. Σπύρος Ι. Ἀσδρακάς, «Ἀπὸ τὴ συγκρότηση»..., ὁ.π., σ. 242, 250. Γιὰ τὸ ἀξίωμα βλ. καὶ ΑΜΠ, ἀριθ. 157, 6 Δεκ. 1786, φ. 15^v. ἀριθ. 104, 25 Ἀπρ. 1787, σ. 2 κ.ἀλλ. ἀριθ. 157, 15 Ἰουλ. 1787, φ. 26^v.

101. ΑΜΠ, ἀριθ. 17, τετρ. Β', 29 Αὐγ. 1802, σ. 75· ἀριθ. 22, 16 Σεπτ. 1802, φ. 8^v-9^r. ΑΝΑ, ἀριθ. 38 [: No 5 Amministrazione governativa del N. H. Nicolò Anino Anastasio delegato reggente di Santa Maura filza lettere Coffinazione 16/10/1802-2/9/1803], 6 Μαρτ. 1803, φ. 89 (ἀντίγραφο ἐκδεδωμένο ἀπὸ τὴ γραμματεία τοῦ δευτεροβάθμιου δικαστηρίου τῆς Πρέβεζας).

102. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἰωάννη ἀναφέρεται γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1788. Ἐπειδὴ τότε πρόκειται νὰ ταξιδέψει, ὁ Ἰωάννης καθιστᾶ τὴ σύζυγό του ἐπίτροπο τῶν ὑποθέσεων του στὴν Πρέβεζα καὶ τῆς ἀναθέτει εἰδικότερα τὴ διευθέτηση μιᾶς διαφορᾶς του μὲ τὸν Ἀθανάσιο Ἀβασιώτη, ΑΜΠ, ἀριθ. 105, 29 Φεβρ. 1788, σ. 36.

κτῆτης διατηρεῖ συμφέροντα στὰ 3/20 τοῦ σκάφους. Πιθανῶς αὐτὸ νὰ μὴν εἶναι καὶ τὸ μόνο πλεούμενο, μὲ τὸ ἴδιο μάλιστα ὄνομα, στὸ ὁποῖο ἔχει συμφέροντα ὁ Ἰωάννης. Μιὰ σειρὰ δικαιοπρακτικῶν ἐγγράφων ἀναφέρονται σὲ ἕνα ὁμώνυμο πάντοτε μπεργαντίνι ἰδιοκτησίας του μὲ διαφοροποιήσεις ὡς πρὸς τὴ χωρητικότητα, τὴ σημαία, τὸν καπετάνιο καὶ τὴν ἀξία¹⁰³.

Ἡ παρουσία τοῦ Τζουάνε στὴν Πρέβεζα καταγράφεται σποραδικὰ ἀπὸ τὸν Νοέμβριο τοῦ 1790 μέχρι τὸν Αὐγουστο τοῦ 1791, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1792, καὶ πάλι σποραδικὰ ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1793 μέχρι τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1794, τὸν Νοέμβριο τοῦ ἴδιου ἔτους καὶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1795¹⁰⁴. Τὰ ἐπόμενα χρόνια τὰ ἔχνη του χάνονται. Πιθανῶς διαμένει γιὰ ἕνα μεγάλο διάστημα στὴ Ρωσία, ὅπως διατείνεται ὁ ἀδελφός του Λαυρέντιος τὸ φθινόπωρο τοῦ 1800¹⁰⁵.

103. Ἡ ἀγορὰ τοῦ σκάφους τοῦ Σταματέλου Βελλιανίτη ἔναντι 2000 γρ. ἔγινε στὶς 23 Σεπτ. 1789 καταχ. ΑΜΠ, ἀριθ. 97, 12 Ὀκτ. 1789, φ. 183^v-184^r. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ὁ Ἰωάννης πουλάει στὸν μεσολογίτη καπετάνιο Χριστόδουλο Κουρκουμέλη τὸ μπεργαντίνι «ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος», χωρητικότητας 300 χιλιάδων, σὲ τιμὴ ὑπερδιπλάσια ἀπὸ αὐτὴν στὴν ὁποία εἶχε ἀγοράσει τὸ σκάφος τοῦ Βελλιανίτη. Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1794 πουλάει στὸν κύρ Πάνο Γερογιάννη τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῶν μεριδίων του (14/16) σὲ ἕνα ἴδιου τύπου ὁμώνυμο σκάφος μὲ ὀθωμανικὴ σημαία καὶ καπετάνιο τὸν μεσολογίτη Γεώργιο Κο(ν)τζάκαρη πρὸς 180 γρ./μερίδιο. Στὰ τέλη Νοεμβρίου τῆς ἴδιας χρονιᾶς ναυλώνει στὸν Μουχτάρ Καβανόζη ἀπὸ τὴν Ἀρπιτᾶ (Ἀρπιτσα καὶ Ἀρπίτσα, σημ. Πέρδικα, ν. Θεσπρωτίας, ἐπ. Μαργαριτίου) τὸ μπεργαντίνι «ὁ ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος» μὲ βενετικὴ ὄμως σημαία αὐτό, τὸ ὁποῖο κυβερνᾶ ὁ ἴδιος. Τὸ πλοῖο θὰ περάσει πρώτα ἀπὸ τὴν Κέρκυρα γιὰ νὰ παραλάβει ὁπραγματευτῆς τὸ «πασαβάντι» του καὶ μετὰ θὰ κατευθυνθεῖ στὸ λιμάνι Σύβοτα, ὅπου θὰ φορτώσει βελανίδι. Θὰ σταθμεύσει γιὰ λίγο στὸ Δυρράχιο καὶ μετὰ τὸν ἀπόπλου καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ λιμάνι θὰ μάθει ὁ καπετάνιος τὸν τελικὸ προορισμὸ (Τεργέστη, Ἀγκώνα ἢ Βενετία). Τὸ πλοῖο θὰ ἀποπλεύσει σὲ 20 ἡμέρες. Εἶναι ἀμφίβολο ἂν πραγματοποιεῖται αὐτὴ ἡ συμφωνία· γιὰ τὶς 12 Ἰανουαρίου 1795 ὁ Ἰωάννης βρίσκεται στὴν Πρέβεζα καὶ ἀγοράζει ἀπὸ τὸν καπετάν Χριστόδουλο Κουρκουμέλη ἕνα πλοῖο ἴδιου τύπου μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα, χωρητικότητας περίπου 400 χιλιάδων, γιὰ 3300 γρόσια. Διασταυρώνεται τουλάχιστον ἡ προηγούμενη πώληση πρὸς τὸν Πάνο Γερογιάννη: αὐτὸς ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Γεώργιο Ἀθανασίου Ταμπάκη, μπαρκαρισμένο στὸ πλοῖο ποὺ «καπετανεύει» ὁ Ἰωάννης Ἀλεάνδρης, νὰ εἰσπράττει τὰ κέρδη ἀπὸ τὰ δεκατέσσερα μερίδιά του ἀλλὰ καὶ νὰ πουλήσει τὰ μερίδια αὐτά, ἐὰν τὸ κρίνει συμφέρον. Βλ. κατὰ σειρὰ ΑΜΠ, ἀριθ. 106, 1 Νοεμ. 1790, σ. 361-362· ἀριθ. 43, 20 Φεβρ. 1794, φ. 23^v-24^r· ἀριθ. 109, 22 Νοεμ. 1794, φ. 54^r-55^r· ἀριθ. 110, 12 Ἰαν. 1795, σ. 6-7· ἀριθ. 109, 23 Ἰαν. 1795, φ. 60^v.

104. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἡμερομηνίες ποὺ παρατίθενται στὴν προηγούμενη σημείωση, γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Ἰωάννη στὴν Πρέβεζα βλ. καὶ ΑΜΠ, ἀριθ. 99, 17 Φεβρ. 1791, φ. 4^r-5 Μαρτ. 1791, φ. 7^v-8^r· 13 Μαΐου 1791, φ. 19^v-20^v· 22 Ἰουν. 1791, καταχ. ἀριθ. 42, 4 Ὀκτ. 1792, φ. 117^v-118^r· ἀριθ. 99, 7 Αὐγ. 1791, φ. 27^v-28^r· ἀριθ. 120, 30 Δεκ. 1792, σ. 3, 5 (μάρτυς σὲ διαθήκη)· ἀριθ. 109, 6 Δεκ. 1793, φ. 35^v· 8 Φεβρ. 1794, φ. 37^v-38^r· 15 Φεβρ. 1794, φ. 39^v. Βλ. καὶ ἐδῶ, σ. 256.

105. ΑΝΑ, ἀριθ. 10, ὁ.π., φ. 18^r.

Όμως λίγες μόνον ημέρες μετά τον Ισχυρισμό αυτό ο Ίωάννης βρίσκεται στους Παξούς, με το πλοίο του να έχει υποστεί σοβαρές ζημιές από τρικυμία. Ο Λαυρέντιος, που βρίσκεται στην Αγία Μαύρα, είναι κιόλας ενημερωμένος για την άφιξη του αδελφού του. Ενημερώνονται όμως και όρισμένοι πραγματευτές, συνεργάτες του Ίωάννη, που τον πιέζουν τώρα να ρυθμίσει τις έκκρεμότητες από τα παλαιότερα ταξίδια του¹⁰⁶.

Ο Ίωάννης Αλεάνδρης αντιμετωπίζει ίσως και σοβαρότερες κατηγορίες την εποχή αυτή, προερχόμενες από πιδ μακρινές περιοχές. Αυτό υποδεικνύει ένα πιστοποιητικό έντιμης συμπεριφοράς, το οποίο εκδίδει η Προεδρία της Αγίας Μαύρας τον Νοέμβριο του 1801:

*Io abbiamo conosciuto da molti anni per un capitano d'onore, senza aver sentito fino all'anno 1792, che abbitava nella vicina piazza di Prevesa, a far cose disoneste; perciò ad istanza fatta a suo nome, gli rilasciamo il presente nostro attestato per valersene ovunque gli occorresse*¹⁰⁷.

Την άνοιξη του 1802 ο Ίωάννης Αλεάνδρης βρίσκεται στην Πρέβεζα¹⁰⁸. Τον Ίούλιο του 1803 έχει και πάλι εγκαταλείψει την πατρίδα του¹⁰⁹. Τα ίχνη του Ίωάννη έντοπίζονται στην Κωνσταντινούπολη το 1815. Πρέπει να βρίσκεται μάλιστα σε έπαφή με την εκεί ρωσική πρεσβεία: απολαμβάνει πάντως της εμπιστοσύνης του πρεσβευτή Άνδρέα Ίταλίσι¹¹⁰.

Ο Ίωάννης Αλεάνδρης πεθαίνει στην Κωνσταντινούπολη στα μέσα του 1817. Τον θάνατό του ανακοινώνει στην κόρη του Τονίνα ο άνηψιός της Άντώ-

106. ΑΑ, 5 Οκτ. 1800, ο Μαρίνος Λουρόπουλος από Αγία Μαύρα προς τον Σταματέλο Βελλιανίτη, Παξούς: 6 Οκτ. 1800, ο ίδιος προς τον Τζουάνε Αλεάνδρη, Παξούς: «Dalla voce del Signor Lolo, vostro fratello, sepi che... «si trovaste ancorato costà» 15 Δεκ. 1800, ο ίδιος προς τον Σταματέλο Βελλιανίτη, Παξούς, ΑΜΠ, αριθ. 30, 22 [Απριλ. 1803], φ. 1^ο (άναφορά σε αίρετοκρισία που διεξήχθη στους Παξούς για μια αντιδικία του Ίωάννη Μάλαμα με τον καπετάν Ίωάννη Αλεάνδρη στις 6 Νοεμβρίου 1800).

107. ΑΝΑ, αριθ. 100 [: Libro diversorum primo. Amministrazione governativa provvisoria di Santa Maura, 24/1/1800-6/10/1802], φ. 21^ο, 21 Νοεμ. 1801.

108. ΑΜΠ, αριθ. 42, 20 Άπρ. 1802, φ. 135^ο, υπογράφει ως μάρτυς: 20 Μαΐου 1802, φ. 137^ο, βεβαιώνει για τον καπετάν Τζουάνε Ταραμπόκια. Βλ. και έδω, σ. 254 σημ. 101.

109. ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγρης, δ.π., 21 Ίουλ. 1803, φ. 2^ο: «λείπει μακράν από τούτα τα μέρη».

110. Περικλής Γ. Ζερλέντης, «Περί του έν Μυκόνω σχολείου του Αγίου Λουκά», Έπετηρίς Παριασσοῦ, 13 (1918), σ. 193: «δμως εγώ ηκουσα πρὸ πολλῶν τὸ καλόν της και χρυσοῦν ὑποκειμενον, εξαίρετως παρὰ του ίδιου Βρετου και κυριου Τζουάνε Αλεάντε (:), ὅτι εισηθε ἄξιος λόγου πάντα», ὁ Άνδρέας Ίταλίσι από Κωνσταντινούπολη προς τον σοφολογιώτατο και διδάσκαλο Χρυσανθο ἐξ Ίωαννίνων, 25 Ίαν. 1815. Τὴν πληροφορία ἐπεσήμανε και μου ανακοίνωσε ὁ συνάδελφος Κώστας Λάππας.

νιος Τζούμας ποτέ Κώστα, κάτοικος Κωνσταντινούπολης, με έπιστολή του από 27 Ίουλίου 1817¹¹¹.

Τὸν Δεκέμβριο του 1793 ἡ Ίωάννα Βελλιανίτη, σύζυγος του Ίωάννη, βρίσκεται στην Αγία Μαύρα, και ὁ σύζυγός της τὴν καθιστᾶ για ἄλλη μιὰ φορὰ γενική πληρεξούσιό του¹¹². Ἡ Ίωάννα πεθαίνει ἄγνωστο ποῦ και πότε ἀκριβῶς, πάντως πριν από τὸν Ίούλιο του 1803¹¹³.

2. Λαυρέντιος Αλεάνδρης

Ο Λαυρέντιος ἡ Λόλος Αλεάνδρης γεννιέται στην Πρέβεζα λίγα πιθανῶς χρόνια πριν από τὸ 1765. Είναι ὁ δευτερότοκος γιὸς του καντζιλλιέρη Δανιήλ Αλεάνδρη και τῆς Μαύρας Χαλκιοπούλου¹¹⁴.

Μέχρι τὸ 1798 οἱ εἰδήσεις για τὸν βίο και τὴν πολιτεία του εἶναι λιγοστές. Στὶς συμβολαιογραφικὲς πηγὲς ἐμφανίζεται από τὸ 1781 χωρὶς νὰ σημειῶνεται ιδιότητα, ἐπάγγελμα ἢ ὁποιαδήποτε οικονομικὴ δραστηριότητά του. Οἱ σπανιότατες ἐμφανίσεις του στὰ συμβολαιογραφεία τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀφοροῦν συνήθως τὴ διευθέτηση κληρονομικῶν ὑποθέσεων¹¹⁵. Ἦδη ὡστόσο ὁ Λαυρέντιος παρέχει δείγματα βίαιης και παρορμητικῆς συμπεριφοράς: περὶ τὸ 1786 διαπράττει ἀνθρωποκτονία, και προφανῶς ὄχι στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἐνῶ τὸ 1789 τραυματίζεται ὁ ἴδιος ὑπὸ ἀδιευκρίνιστες συνθήκες. Και οἱ δύο ὑποθέσεις λήγουν με ἀπόσυρση τῆς μήνυσης ἀπὸ τὰ ποινικὰ δικαστήρια και

111. ΑΜΠ, αριθ. 118, 17 Σεπτ. 1817, σ. 187.

112. ΑΜΠ, αριθ. 109, 6 Δεκ. 1793, φ. 35^ο. Βλ. και ἐδῶ σ. 254 σημ. 102.

113. ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγρης, δ.π.

114. «Di patria Prevesano», ΑΝΑ, αριθ. 9Α [: No 6 Amministrazione del governo provvisorio settinsulare di Santa Maura. Filza Lettere diverse presente 19/11/1798-25/12/1800], φ. 483^ο, 28 Σεπτ. 1799 (αντίγραφο), ἡ Γερουσία προς τὸν Ἀλεξιανό: «nobile di Prevesa», στὸ ἴδιο, φ. 479^ο, ἀχρονολόγητο ἀλλὰ εἰλημμένο στὶς 19 Σεπτ. 1799 (αντίγραφο), ἀναφορὰ τῶν γερουσιαστῶν Ἀναστασίου Καρέρ, Μάρκου Χαλκιοπούλου, Γεράσιμου Καμπίση και Γρηγόριου Τυπάλδου προς τὸ σῶμα τῆς Γερουσίας. Στὴν προσέγγιση του ἔτους γεννήσεως του Λαυρέντιου συγκλίνουν τὰ ἐξῆς δεδομένα: ἡ νεώτερη ἀδελφή του Ἑλένη εἶναι περίπου ἑνδεκαετῆς τὸ 1781, ΑΜΠ, αριθ. 42, 5 Αὐγ. 1781, φ. 66^ο: ἐπομένως ὁ Λαυρέντιος γεννιέται πριν ἀπὸ τὸ 1769-1770. Ἀλλὰ τὸ 1781 ἔχει τὴ νόμιμη ἡλικία (τουλάχιστον 16 ἐτῶν) ὡστε νὰ χειραφετηθεῖ ἀπὸ τὴν πατρικὴ ἐξουσία (στὸ ἴδιο, φ. 65^ο) ἐνῶ εἶναι «ὀφικιάλος ρούσο» τὸ 1788, βλ. ἐδῶ, σ. 228. Για τὸ ἔτος ἐνηλικίωσης σύμφωνα με τὸν βενετικὸ νόμο βλ. Χρῦσα Μάλτζου, δ.π., σ. 215-216 και σημ. 4. Για τὸ ἔτος ἐνηλικίωσης σὲ σχέση με τὴν πράξη χειραφεσίας (16 ἐτῶν) βλ. Μ. Ι. Μανούσακας, «Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἐγγράφα (1374-1446) ἀπὸ τὰ "Atti antichi" του ἀρχείου του Δούκα τῆς Κρήτης», Θησαυρίσματα, 3 (1964), σ. 79. Δευτερότοκος, ΑΜΠ, δ.π.

115. Στὸ ἴδιο, φ. 65^ο- 68^ο- 21 Νοεμ. 1782, φ. 79^ο, 80^ο.

με κατάθεση στο συμβολαιογραφείο ένυπόγραφης δήλωσης του θύματος —ή των συγγενών του— ότι δεν επιθυμείται ή περαιτέρω δίωξη του δράστη¹¹⁶.

Τò 1788, αναφέρθηκε και προηγουμένως, ó Λαυρέντιος είναι ήδη άξιωματικός του ρωσικού στρατού, συμμετέχει στην πατριωτική συνωμοσία του Λουδοβίκου Σωτήρη και στο κίνημα του Λάμπρου Κατσώνη¹¹⁷. Τò 1787 περιλαμβάνεται στην κατάσταση των Πρεβεζάνων που είναι ικανοί να χειρίζονται όπλα¹¹⁸. Στην περίπτωση που ó Λαυρέντιος έχει φοιτήσει σε ρωσική σχολή, όπως άρκετοι έλληνικής καταγωγής έφηβοι επί Αίκατερίνης Β', την εποχή αυτή μάλλον έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του¹¹⁹.

Την ίδια περίπου εποχή, αλλά πάντως πριν από τò 1793, αναφέρεται ότι ó Λαυρέντιος είναι φυλακισμένος στην Κέρκυρα. Ό λόγος παραμένει άδηλος. Για την άπελευθέρωσή του φροντίζει ή γερόντισσα Θεοδούλα Άσπρογέρακα, χήρα του Πέτρου Άλεάνδρου, που άποστέλλει από τη Λευκάδα τò ποσόν των 12 ταλλήρων (πρόστιμο, έξαγορά ποινής, έγγύηση, έξόφληση χρέους ή δωροδοκία.)¹²⁰.

Άναφέρεται άκόμη ότι γύρω στα 1793 ó Λαυρέντιος άπουσιάζει στη Ρω-

116. Τò θύμα του Λαυρέντιου λεγόταν Νικολός. Ό κύρ Άναστάσιος του ποτε Ζαχαρία (ó ίδιος ύπογράφει Άναστάσης Ζαχαρίας), άδελφός του Νικολού, μαζί με τη μητέρα του Δέσπω άποσύρουν τη μήνυση εναντίον του Λαυρέντιου «παρακαλώντας και την δικαιοσύνη να τόν συγχωρήσει και να τόν έλευθερώσει τελείως από κάθε τιμωρίαν», στο ίδιο, 26 Μαΐου 1786, φ. 96'. Για τόν τραυματισμό του Λαυρέντιου εϋθύνεται ó Γιώργος Ρεμπεκές, που παρουσιάζει ó ίδιος στο συμβολαιογραφείο τη δήλωση με την όποία ó Λαυρέντιος παραιτείται από τη δίωξη του δράστη, 1 Μαρτ. 1789 καταχ. ΑΜΠ, αριθ. 97, 29 Οκτ. 1789, φ. 189^v-190^r.

117. Έδω, σ. 228.

118. Notta delli Cittadini, che sono abili alle armi, ό.π.

119. Για την πολιτική της Αίκατερίνης Β' που άποσκοπούσε στη στρατιωτική ιδιαίτερα μόρφωση των έλληνοπαίδων βλ. Έμμ. Γ. Πρωτοψάλτης, ό.π., σ. 44.

120. Η πληροφορία από τη διαθήκη της Θεοδούλας, ΑΝΑ, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, ό.π., φ. 44': «τόν καιρόν που ηύρίσκοτον εις τές φόρτζες της δικαιοσύνης ó signor Λορέντζος Άλλεάντρης, έγγόνας μου, έγγραφα του άνηψού μου signor κόντε Πιέτρου Τζανκαρόλ, εάν κάμη χρεία καμμιά έξοδο δια να έλευθερωθώ ή αυτός signor Λορέντζος, να τὰ δώση, και έγώ σουπλίρω. Έπειτα από όλίγες ήμέρες έλευθερώθη από τὰ αυτά δεσμά, και άλλο δεν μου είπαν να κάνη χρεία ειμή τάλλαρα δώδεκα, και τὰ έστειλα με τόν signor Πιέτρο Νέγρη. Και δίδοντάς τα αυτός έπειτα από όλίγες ήμέρες εύγχη και ήλθε έδω, μα ποτε δεν μου είπε ό αυτός signor κόντες άνηψός μου να έξόδειψε τò ούδέν». Ό Πέτρος Τζανκαρόλ διαδέχεται τόν Πέτρο Άλεάνδρου στην καγκελαρία της Κέρκυρας, βλ. έδω, σ. 237. Έως λουπόν ή φυλάκιση του Λαυρέντιου πρέπει να χρονολογηθεί μετά τόν θάνατο του Πέτρου Άλεάνδρου στα τέλη του 1786, άλλωώς ό τελευταίος θα φρόντιζε ό ίδιος για την άπελευθέρωση του έγγονού του.

σία¹²¹. Η παρουσία του στην Πρέβεζα τεκμηριώνεται στις 16 Φεβρουαρίου 1798¹²².

Τη στιγμή που τò όνομά του έμπλέκεται στη συνωμοσία του Ρήγα, ó Λαυρέντιος είναι ήδη κάτοχος μιās περιουσίας. Τὰ περιουσιακά στοιχεία που δικαιούται ως κληρονόμος του παππού, του πατέρα και του άδελφού του παππού του πρέπει να περιέρχονται σταδιακά στην κυριότητά του από τò 1787 έως τις άρχές του 1798. Τò 1781 για λόγους που πιθανώς σχετίζονται με τόν γάμο του μεγαλύτερου άδελφού του Ίωάννη, τὰ δύο άδελφια άποδεσμεύονται με πράξη χειραφεσίας από τη γονική κηδεμονία του Δανιήλ, που ταυτοχρόνως χειραφετείται από την κηδεμονία του δικού του πατέρα Πέτρου. Με την ίδια πράξη, όπως συχνά συμβαίνει, ό Πέτρος μοιράζει και ένα μέρος των περιουσιακών του στοιχείων ανάμεσα στον γιό του Δανιήλ και τόν πρωτότοκο έγγονό του Ίωάννη. Ό δευτερότοκος Λαυρέντιος θα συγκατοικεί με τόν Δανιήλ, τò μερίδιο του όποίου νοείται ως δικό του μερίδιο και θα περιέλθει στην έξουσία του μετά τόν θάνατο του πατέρα του. Δεν ύφίσταται οικονομική «άδελφότητα» ανάμεσα στον Λαυρέντιο και τόν Ίωάννη¹²³.

Η περιουσία που κληρονομικώ δικαιώματι έπρεπε να έχει —ή έχει όντως— περιέλθει στον Λαυρέντιο μέχρι τις άρχές του 1798 περιλαμβάνει τὰ έξης:

1. Ένα «διαμέρισμα» στο ισόγειο του διώροφου πατρογονικού σπιτιού στη συνοικία του Άγίου Άνδρέα στην Πρέβεζα με δύο τμήματα της αϋλής και μιá έκταση με καλύβα κοντά στην κατωφέρεια του φρουρίου. Τò διαμέρισμα άπαρτίζεται από τρία δωμάτια, πόρτεγο, κουζίνα και κατώγεια με άπο-

121. Η πληροφορία προέρχεται από την Έλένη, τη μικρότερη άδελφή του Λαυρέντιου. Η Έλένη συνδέει μάλιστα την άπουσία του άδελφού της στη Ρωσία με όρισμένα γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της μνηστείας της: «τὰ άδελφια μου», δηλ. ό Τζουάνε και ό Λαυρέντιος, «έλειπαν, ό ένας ήτον εις την Ρούσιαν, και ό άλλος έταξίδευε και εκατοικουόσεν εις Πρέβεζαν»... «έκαμα τò γράμμα ντονατζιδόν»... «μέσα εις τόν χρόνον 1793», βλ. έδω σ. 275. Η δωρεά στην όποία αναφέρεται ή Έλένη πραγματοποιείται στις 3 Σεπτ. 1793, βλ. έδω, σ. 276. Είναι επίσης γνωστό ότι από τὰ δύο άδελφια στην Πρέβεζα τò 1793 βρισκόταν ό Τζουάνε, βλ. έδω, σ. 255.

122. ΑΜΠ, αριθ. 43, 16 Φεβρ. 1798, φ. 91^{r-v}.

123. ΑΜΠ, αριθ. 42, 5 Αϋγ. 1781, φ. 65^v-68^r, και συμπληρωματική πράξη με την ίδια ήμερομηνία, στο ίδιο, φ. 68^r-69^r. Για την πρόθεση του Λαυρέντιου να συγκατοικήσει με τόν πατέρα του (intende convivere con esso), στο ίδιο, φ. 66'. Για τις χειραφεσίες-διανεμητήρια βλ. Μ. Ι. Μανούσασκας, ό.π. Για την παραίτηση του Δανιήλ ύπέρ των γιών του από τὰ δικαιώματά του στην ύπόλοιπη περιουσία του Πέτρου (1787), για τόν θάνατο της Θεοδούλας (1794) και για τόν θάνατο του Έρρίκου (1797) βλ. έδω, σ. 245, 239, 240.

θήκες, όπου φυλάσσονται εργαλεία και βαρέλια. Το κτίριο συνορεύει νοτιο-νοτιοανατολικά (ὄστρια-σιρόκο) με το βενετοτουρκικό σύνορο¹²⁴.

2. Την επίπλωση και τον λοιπό οικιακό εξοπλισμό του σπιτιού αυτού, στο οποίο κατοικούσε ο πατέρας του Δανιήλ: καθρέφτη, ντουλάπια πιθανώς, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως γραφεία (bord), γραφείο, κάσες και μπαουλά, τραπέζια, καρέκλες, τραπεζομάντηλα κλπ. (biancaria di tavolo), πιάτα, μαγειρικά και λοιπά σκεύη, άσημένα σερβίτσια (έξι μαχαιροπήρουνα, μια κανάτα, έξι βάζα για φλυτζάνια) και ακόμη τὰ άσπρόρουχα και τὰ κοσμήματα (βραχιόλια, δαχτυλίδια, σκουλαρίκια) που είχε φέρει στο σπίτι ή Μαύρα Χαλκιοπούλου, γυναίκα του Δανιήλ και μητέρα του Λαυρέντιου¹²⁵.

3. Ένα δεύτερο «διαμέρισμα» στο άνωγειο του ίδιου σπιτιού, προς το σπίτι της Σεργιάννας, νοικιασμένο στον γιατρό Κονάκη¹²⁶.

4. Ένα πέτρινο διώροφο σπίτι (con soler) στη συνοικία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Πρέβεζα¹²⁷.

5. Την οικοσκευή του προηγούμενου ακινήτου¹²⁸.

6. Ένα «διαμέρισμα» στο σπίτι που είχε χτίσει ο παππούς του Πέτρος Αλεάνδρης στη συνοικία του Αγίου Χαραλάμπους στην Αγία Μαύρα¹²⁹.

7. Κτήματα, δένδρα, άμπέλια και λαχανόκηπους ανάμεσα στις τοποθεσίες «Σωτήρα», «Λάκκους» και «Αγία Τριάδα» στην Πρέβεζα¹³⁰.

124. ΑΜΠ, δ.π.

125. Στο ίδιο, φ. 66^v. Η λ. *Forcieri* (μπαουλά) δυσανάγνωστη· ίσως *Torcieri* (μεγάλα καντηλέρια).

126. Διαθήκη του Πέτρου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, αριθ. 39, δ.π. Το πατρογονικό της οικογένειας Αλεάνδρη περιγράφεται άλλοι ως ένα «όσπίτιον ύψηλόν κατά το μέρος του σιρόκου», αριθ. 31, 11 Ιουλ. 1803, φ. 18^v. Για τὰ νοικιασμένα διαμερίσματα της οικίας Αλεάνδρη βλ. και Κώστας Κόμης, δ.π., σ. 296. Σχεδιάγραμμα του κτιρίου βλ. έδω, σ. 289. Εύχαριστώ θερμά τον καθηγητή κύριο Νικόλαο Βερνίκο για τὴ γενναϊόδωρη παραχώρηση του τεκμηρίου αυτού, που ο ίδιος εντόπισε στα ΑΝΑ.

127. Διαθήκη του Παύλου Έρρίκου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, αριθ. 97, 30 Άπρ. 1788, φ. 79^v. Το σπίτι αυτό περιέχεται όντως στην κυριότητα του Λαυρέντιου, βλ. αριθ. 43, δ.π., φ. 91^v. Για τὴν περιγραφή του σπιτιού, Κώστας Κόμης, δ.π., σ. 322, 415. Ένα χωράφι έκτασης 60 στρεμμάτων στην τοποθεσία «στοῦ μπαρμπα-Σίμου τὴ (σ)υκιά», που σύμφωνα με τὴ διαθήκη του Έρρίκου έπρόκειτο νὰ περιέλθει στον Λαυρέντιο, μεταβιβάζεται ζώντος του Έρρίκου στον Θεοδωρὴ Κομινιώτη, ΑΜΠ, αριθ. 97, 2 Δεκ. 1788, φ. 118^v-119^v.

128. Στο ίδιο, 30 Άπρ. 1788, φ. 79^v.

129. Διαθήκη του Πέτρου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, αριθ. 39, δ.π. Βλ. και τὴ διαθήκη τὴς Έλένης, ἀδελφῆς του Λαυρέντιου, ΑΝΑ, νοτάριος Άθανάσιος Βλάχος, δ.π., φ. 67^v. Για τὰ δικαιώματα τὴς Θεοδούλας Άσπρογέρακα Αλεάνδρη στο σπίτι αυτό βλ. έδω, σ. 238.

130. Χειραφεσία-διανεμητήριο, ΑΜΠ, αριθ. 42, δ.π., φ. 66^v.

8. Χωράφια στην τοποθεσία «Σωτήρω» του κάμπου τὴς Βόνιτσας, που του άποφέρουν εισοδήματα¹³¹.

Άγνωστο είναι όμως άν τελικά περιέρχεται στον Λαυρέντιο τὸ κτηνοτροφικό κεφάλαιο που παραχωρεί ο παππούς του Πέτρος στον Δανιήλ, γιό του και πατέρα του Λαυρέντιου, τὸ 1781. Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει βοοειδή, αίγοπρόβατα και χοίρους (30 βόδια μέσης ηλικίας, λίγα πρόβατα, τέσσερα πουλάρια και ένα θηλυκό μουλάρι, έξι βόδια για ὄργωμα και τὸ τρίτο τῶν χοίρων που ο Πέτρος κατείχε συνεταιρικά με τον άρματολό Μίκα, Μίχα ή Μίτζα)¹³².

Τὴν ίδια εποχή (1798) ο Λαυρέντιος φαίνεται ελεύθερος από οικογενειακές ὑποχρεώσεις. Ο πατέρας του και ή Άθάνω Κακογιάννη, οί ὑπερήλικοι άνιόντες με τούς όποιους είχε όριστεί νὰ συγκατοικήσει, πεθαίνουν μέχρι τὸ 1796, ὅπως και ή Θεοδούλα, ή γυναίκα του παππού του, στα έξοδα διαβίωσης τὴς όποιας ο Λαυρέντιος ὀφείλε νὰ συνεισφέρει καταβάλλοντας έτησίως, ὅπως και ο αδελφός του, ένα ποσόν από τὰ ένοίκια που εισέπραττε. Είδαμε ότι από τὸ 1791 τον πατέρα του Δανιήλ αναλαμβάνει οικονομικώς ο πρωτότοκος γιός Ιωάννης, πιθανώς έπειδη ο Λαυρέντιος άπουσιάζει από τὴν πόλη¹³³.

Τις οικονομικές ὑποχρεώσεις του Λαυρέντιου, ὅπως και του Ιωάννη, άπέναντι στη μικρή αδελφή τους Έλένη καθορίζει ο παππούς τους Πέτρος από τὸ 1781. Σύμφωνα με τὴ θέληση του Πέτρου ή προσωπική συμβολή κάθε αδελφου στην προικοδότηση τὴς ένδεκάχρονης τότε Έλένης, όταν έλθει ή στιγμή του γάμου της, θα είναι 20 τσεκίνια, έφ' ὅσον ο Έρρίκος, αδελφός του Πέτρου, άμελήσει νὰ συνεισφέρει στην προίκα της. Πέντε χρόνια άργότερα, όταν ὑπαγορεύει τὴ διαθήκη του, οί ὄροι του Πέτρου γίνονται αὐστηρότεροι: ή κτηματική περιουσία τῶν δύο άγοριῶν συρρικνώνεται ὑπέρ τὴς Έλένης, έάν δέν φροντίσουν νὰ τὴν παντρέψουν μέσα σέ δύο χρόνια από τον θάνατό του. Η Έλένη δέν παντρεύεται μέσα στο διάστημα αυτό, κληρονομεί 100 γρόσια από τον Έρρίκο, αλλά φαίνεται ότι ή κινητή προίκα της συγκροτείται περι τὸ 1793,

131. Διαθήκη του Πέτρου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, αριθ. 39, δ.π. βλ. και ΑΝΑ, αριθ. 8, δ.π., φ. 178, 25 Αύγ. 1801: ο Λόλος τις προηγούμενες ήμέρες έμάζεψε «χωραφιάτικα» στη Βόνιτσα.

132. Στο κείμενο: Mica, βλ. χειραφεσία-διανεμητήριο, ΑΜΠ, αριθ. 42, δ.π., φ. 66^v.

133. Για τις ὑποχρεώσεις προς τὴν Άθάνω βλ. έδω, σ. 241-242. Για τις ὑποχρεώσεις προς τὴ Θεοδούλα βλ. τὴ διαθήκη του Πέτρου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, αριθ. 39, δ.π. Για τὴν άπουσία του Λαυρέντιου και τὴν οικονομική έξάρτηση του Δανιήλ από τον Ιωάννη βλ. έδω, σ. 249.

άν ίσως όχι με έξοδα, με φροντίδα πάντως του πρωτότοκου αδελφού Ιωάννη ερήμην του Λαυρέντιου¹³⁴.

Μετά τον «χαλασμό» της Πρέβεζας (12 Οκτωβρίου 1798) ο Λαυρέντιος Αλεάνδρης εγκαθίσταται στην Αγία Μαύρα. Είναι τώρα ο αρχηγός και το μοναδικό στήριγμα της οικογένειας, καθώς ο Ιωάννης απουσιάζει, ενώ έχει κλονιστεί και η εμπιστοσύνη της αδελφής του Ελένης, που έχει παντρευτεί εν τω μεταξύ, προς τον σύζυγό της. Υπό την προστασία του έχει ο Λαυρέντιος την εποχή αυτή και δύο ανηψιές του, θυγατέρες του Ιωάννη, που βρίσκονται σε ηλικία γάμου. Σε λίγα χρόνια οι θυγατέρες του Ιωάννη έρχονται σε αντίθεση και μάλιστα σε αντιδικία με τον θείο τους Λαυρέντιο και αναθέτουν σε άλλους μακρινότερους συγγενείς τη διαχείριση των οικονομικών υποθέσεών τους¹³⁵.

Όμως συγχρόνως αναφαίνονται και οι βαρύτερες οικονομικές υποχρεώσεις που έχει κληρονομήσει ο Λαυρέντιος, καθώς καλείται από τα δικαστήρια της Λευκάδας και της Πρέβεζας να εξοφλήσει τα παλαιά χρέη του πατέρα του Δανιήλ. Ο Λαυρέντιος άμφισβητεί άνεπιτυχώς τα χρέη αυτά· μοιάζει να μην γνωρίζει ούτε ότι το πατρικό του σπίτι είχε μεταβιβαστεί στον Πέτρο Αρμένη. Το δικαστήριο δίνει έντολη κατάσχεσης της κινητής κατ' αρχάς περιουσίας του και άκολούθως, εάν τα κινητά δέν επαρκέσουν για την άπόσβεση των χρεών, των άκινήτων. Κινητά του Λαυρέντιου δέν βρίσκονται στην Πρέβεζα· έτσι πρώτο κατάσχεεται το εισόδημά του από τα λιοστάσια¹³⁶. Επί πλέον μια από τις σκληρότερες δοκιμασίες του, όπως όμως και πολλών συμπατριωτών του την ίδια εποχή, θα πρέπει να είναι ότι κατά την κατοχή της Πρέβεζας ή

134. Χειραφεσία-διανεμητήριο, ΑΜΠ, άριθ. 42, δ.π., φ. 66^v-67^r. Διαθήκη Πέτρου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, άριθ. 39, δ.π. Διαθήκη Ερρίκου Αλεάνδρη, ΑΜΠ, άριθ. 97, 30 Άπρ. 1788, φ. 80^r. Για τη συγκρότηση της κινητής προίκας της Ελένης από τον Ιωάννη βλ. ΑΝΑ, νοτάριος Αθανάσιος Βλάχος, δ.π., φ. 67^v.

135. ΑΝΑ, άριθ. 10, δ.π.: «Della famiglia Aleandri»... «non restano altri supstiti che due figli, uno che manca da molti anni in Russia, e l'altro di nome Lorenzo attualmente atrovantesi in Santa Maura». Ο Λαυρέντιος «riffugiatosi sciagurato e misero col peso di due nipoti nubili ex fratre in Santa Maura» κλπ. Την ιδιότητα του οικογενει-άρχη επικαλείται ο Λαυρέντιος και στα 1806, βλ. ΑΝΑ, άριθ. 32 [: Amministrazione governativa del nobile Homo Stelio Vlassolulo Pritano di Santa Maura. Filza diversorum dal 2/1/1806 al 10/8/1806], φ. 78 (479)^r, 10 Άπρ. 1806, ο Λαυρέντιος προς τον πρύτανη της Αγίας Μαύρας Στυλιανό Βλασσόπουλο: «proponendo al Publico Servizio, benchè solo capo di famiglia e col peso delle naturali incombenze, ogni domestica cura». Για τις σχέσεις της Ελένης με τον άνδρα της και για την αντιδικία των θυγατέρων του Ιωάννη με τον Λαυρέντιο βλ. έδω, σ. 275 και 283 αντίστοιχα.

136. Για τα χρέη του Δανιήλ βλ. έδω, σ. 246-249 (στη σ. 249 οι κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων του Λαυρέντιου).

εκεί περιουσία του υφίσταται τις συνέπειες των μέτρων του Άλη εναντίον των αντιφρονούντων, και ιδιαίτερα ότι το πατρογονικό του σπίτι γκρεμίζεται¹³⁷. Από την οικοσκευή ο Λαυρέντιος έχει διασώσει λίγα έπιπλα, κασέλες, ρούχα καθώς και τα τιμαλφή, προίκα τα περισσότερα της νύφης του Ιωάννας Βελλιανίτη, από το σπίτι του αδελφού του¹³⁸.

Μέσα στον Αύγουστο πιθανότατα του 1802 αλλά πάντως όχι αργότερα από τον Άπρίλιο του 1803 ο Λαυρέντιος δημιουργεί δική του οικογένεια. Παντρεύεται μια λευκαδίτισσα από γνωστή γενιά, την «εύγενη» κυρία Ελένη, θυγατέρα του ποτέ Πάνου Αναγνώστη (άναγνώστη) Κράλη και της Μπαφούνας Δαφλός, αδελφή του «δοτόρ» Αναστασίου και του Γεωργίου Κράλη¹³⁹. Στα τέλη Ιανουαρίου 1804 ή Ελένη βρίσκεται στον ένατο μήνα της έγκυμοσύνης και ύπαγορεύει τη διαθήκη της. Έξετάζοντας όλα τα ένδεχόμενα (το φύλο, τον άριθμό των παιδιών, το ένδεχόμενο θανάτου τους σε βρεφική ή παιδική ηλικία) όρίζει ότι δια «καλές εύχαρίστησες» ο σύζυγός της θα λάβει μόνον μερίδιο από την προίκα της αλλά σε δύο περιπτώσεις: εάν γεννηθεί μόνον ένα παιδί θηλυκό ή εάν το παιδί ή τα παιδιά πεθάνουν και αυτά στη γέννα ή πριν ένηλικιωθούν. Στην πρώτη περίπτωση ο Λαυρέντιος θα κληρονομήσει ένα από τα ύποστατικά της γυναίκας του· αλλά στη δεύτερη έκτος από το ύποστατικό αυτό θα λάβει και το μισό από τα κινητά πράγματα και τα χρήματα της προίκας της χωρίς μάλιστα να δώσει άποζημίωση στα άδελφια της για τη φθορά που έχει ύποστεί το άλλο μισό. Ο άποκλεισμός του Λαυρέντιου από την κληρονομιά της γυναίκας του στις άλλες περιπτώσεις, δείχνει ότι ή διαθήκη αυτή δέν είναι προϊόν έκβιασμού εκ μέρους του και ότι πραγματικά ή Ελένη δέν είναι δυσσαρεστημένη από τη συμβίωσή της μαζί του¹⁴⁰.

137. «Vittima dell'affezione e attaccamento mostrato dall'umilissimo Lorenzo Aleandri, +su + al nome Russo nel tempo della felice liberazione di quest'Isole, vidde egli inceneriti, atterrati e distrutti nell'occupazione di Prevesa tutti i suoi beni posti in quella terra», ΑΝΑ, άριθ. 10, δ.π. Η καταστροφή της οικίας Αλεάνδρη στη συνοικία του Αγίου Ανδρέα της Πρέβεζας διασταυρώνεται και από τις συμβολαιογραφικές πηγές, βλ. ΑΜΠ, άριθ. 34, 3 Ιουν. 1803 καταχ. 11 Ιουλ. 1803, φ. 12^r: το σπίτι «εχαλάσθηκε με την αίχμαλωσίαν τούτης της χώρας»· «εύρίσκεται έγκρεμμισμένον», έδω, σ. 250 σημ. 78.

138. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Άβακούμ, πρωτ. 59, 11 Ιουν. 1804, φ. 13^r, 13^v.

139. Προικοσύμφωνο της Ελένης Κράλη, ΑΝΑ, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 37, 5 Ιουν. 1802, φ. 17^r-18^v. Βλ. και ΑΝΑ, άριθ. 109 [: Ν° 7 Libro decretti e parti. Amministrazione governativa di Santa Maura. N. H. Niccolò Anino Anastasio dellegato e reggente, 8/10/1802- 12/9/1803], 5 Μαΐου 1803, φ. 29^r: «essendo passato esso Aleandri in altro matrimonio», βλ. και έδω, σ. 264 σημ. 142.

140. ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγρης, δ.π., 20 Ιαν. 1804, φ. 58^v-59^r.

Δέν είναι γνωστό αν τὸ παιδί ποὺ γεννιέται τὸν χειμῶνα τοῦ 1804 ἐπιβιώνει. Τὸ 1808 ὁ Λαυρέντιος Ἀλεάνδρος καὶ ἡ Ἑλένη Κράλη ἔχουν πάντως ἕναν γιό, τὸν Πέτρο-Ἀχιλλέα. Ἡ Ἑλένη, ἐτοιμόγεννη καὶ πάλι, ὑπαγορεύει νέα διαθήκη. Ἄν τὸ δεύτερο παιδί της εἶναι κορίτσι, θὰ κληρονομήσει τὰ χρήματα καὶ τὰ κινητὰ ποὺ ἔλαβε ὡς προίκα ἡ Ἑλένη. Τὰ τρία ὑποστατικά της θὰ κληρονομήσει ὁ Πέτρος-Ἀχιλλέας. Ἄν γεννηθεῖ ἀγόρι, θὰ κληρονομήσει ἐξ ἡμισείας μὲ τὸν Πέτρο-Ἀχιλλέα ὅλη της τὴν περιουσία. Ὅμως καὶ στὶς δύο περιπτώσεις τὴν ἐπικαρπία τῶν ὑποστατικῶν της θὰ ἔχει διὰ βίου ὁ Λαυρέντιος¹⁴¹.

Γιὰ τὸν γάμο τοῦ Λαυρέντιου μὲ τὴν Ἑλένη Κράλη μιὰ ἄλλη γυναίκα ἀπὸ τὴν Πρέβεζα διατυπώνει ἀπὸ ἐνωρὶς ἀντιρρήσεις καὶ κατηγορεῖ τὸν Λαυρέντιο γιὰ βραεῖα ἐγκλήματα. Στὰ τέλη Ἀπριλίου 1803 ἡ Χρυσούλα, θυγατέρα τοῦ ποτὲ Νάστου Θιακογιάννη, καταγγέλλει στὶς ἀρχὲς τῆς Λευκάδας τὸν Λαυρέντιο γιὰ ἀποπλάνηση, διγαμία καὶ παράλειψη ἐκτέλεσης διαθήκης¹⁴². Τὸ διαβιβαστικὸ τῆς καταγγελίας ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν μουσουλμάνο βοεβόδα, ποὺ ἐπιπροσθέτως ἐκφράζεται μὲ συμπάθεια ὑπὲρ τῆς Χρυσούλας. Μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι ἡ περίπτωση εἶναι μοναδικὴ καὶ ἰδιαίχουσα (special e singular caso) καὶ ὅτι κάθε χρονοτριβὴ στὴ διεκπεραίωσή της μπορεῖ νὰ διαταράξει τὶς ἀγαθὲς σχέσεις μὲ τὴ γειτονικὴ ὀθωμανικὴ ἀρχή, ὁ πρύτανης τῆς Λευκάδας Νικόλαος Ἄνινος ἀποφασίζει νὰ ἐξετάσει αὐτοπροσώπως κατ'

141. ANA, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, πρωτ. 70, 9 Νοεμ. 1808, φ. 30^v.

142. ANA, ἀριθ. 38, ὁ.π., φ. 1^r, 27 Ἀπρ. 1803: «τὴν ἀδίκησε ὁ Ἀλεάνδρος Ἄδλος καὶ ἐφθειρε τὴν παρθενίαν της καὶ οὔτε ἀπὸ τὴν κληρονομίαν ὅπου τῆς ἄφησε ὁ θεῖος του δὲν θέλει νὰ τῆς δώσῃ». Ἡ Χρυσούλα ἐπισυνάπτει ἔγγραφο ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει παντρευτεῖ τὸν Λαυρέντιο, βλ. ANA, ἀριθ. 109, ὁ.π.: «dà constare alla Giustizia essere unita in matrimonio come per le carte inserite col Signor Soprintendente Lolo Al-leandri». Στὸ ἴδιο καὶ οἱ κατηγορίες γιὰ «seduzione» καὶ «violazione del Sacramento». Ὁ Ἑρρίκος Ἀλεάνδρος, παπποῦς-θεῖος τοῦ Λαυρέντιου, δὲν ἀναφέρει διόλου τὴ Χρυσούλα στὴ διαθήκη του· προβλέπει ὅμως ἕνα ποσὸν γιὰ τὴν προικοδότηση τριῶν ἀπὸρων ὀρφανῶν κοριτσιῶν, τὰ ὅποια θὰ ἐπιλέξουν οἱ ἐπίτροποι του, AMΠ, ἀριθ. 97, ὁ.π. Μετὰ τὸν θάνατό του οἱ ἐπίτροποι τῆς διαθήκης πιστοποιοῦν ὅτι ὁ Λαυρέντιος τοὺς παρέδωσε τὰ ποσὰ ποὺ εἶχαν ὀριστεῖ γιὰ ἀγαθοεργίες, ἀριθ. 43, ὁ.π. Μιὰ χήρα Μαρία ποτὲ Νάστου Θιακογιάννη κατοικεῖ περὶ τὸ 1788 σὲ ἰδιόκτητο σπίτι στὴ συνοικία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Χρυσοστόμου μαζὶ μὲ ἄλλες τρεῖς γυναῖκες τῆς οἰκογένειας· πρόκειται πιθανῶς γιὰ τὴ Μαρία Μικέλη, μητέρα τῆς Χρυσούλας. Ἄν ὁ πατέρας της Νάστος ταυτίζεται μὲ τὸν Νάση Θιακογιάννη, ἡ Χρυσούλα θὰ πρέπει νὰ εἶχε μερίδιο καὶ σὲ ἕνα δεύτερο σπίτι στὴν ἴδια περιοχὴ, βλ. Κώστας Κόμης, ὁ.π., σ. 349. Ἡ Κατέρω, καὶ αὐτὴ θυγατέρα ποτὲ Νάστου Θιακογιάννη, εἶναι παντρεμένη μὲ τὸν Βασίλη Γρίβα. Καταφεύγει στὴ Λευκάδα μετὰ τὸν χαλασμό, ὅπου καὶ ὑπαγορεύει τὴ διαθήκη της, ANA, νοτάριος Ἀθανάσιος Βλάχος, πρωτ. 3, 18 Ἰουλ. 1800, φ. 68^r-69^r.

ἀρχὰς τὸν φάκελλο τῆς Χρυσούλας μὲ παρέδρους δύο νομομαθεῖς, τὸν δρ. Δημήτριο Πετριτζόπουλο καὶ τὸν Ἀθανάσιο Μοντεσάντο¹⁴³.

Ὁ Λαυρέντιος δὲν ἀρνεῖται τὴ σχέση του μὲ τὴ Χρυσούλα, παραδέχεται μάλιστα ὅτι τὴν εἶχε ἀρραβωνιαστῆ κρυφὰ «δι' ἱερολογίας». Ἀντιτείνει ὅμως ὅτι ὁ ἀρραβῶνας αὐτὸς διαλύθηκε γιὰ τυπικοὺς λόγους ἀπὸ τὸν Ἰγνάτιο Ἄρτης στὶς 19 Μαρτίου 1798¹⁴⁴. Τὸ ἀποδεικτικὸ ἔγγραφο ποὺ προσκομίζει θὰ πρέπει νὰ γίνεται δεκτὸ ἀπὸ τὸ δικαστήριον καὶ νὰ ἀπαλλάσσει τὸν Λαυρέντιο τουλάχιστον ἀπὸ τὴν κατηγορία τῆς διγαμίας, ἀφοῦ ὁ γάμος του μὲ τὴν Ἑλένη Κράλη ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἀρκετὰ χρόνια ἀργότερα. Τὸ πόρισμα τῆς ἐπιτροπῆς δὲν ἔχει ἀνευρεθεῖ.

Κατὰ τὸν κατάπλου τοῦ ρωσοτουρκικοῦ στόλου στὸ Ἴόνιο (φθινόπωρο 1798), ὁ Λαυρέντιος, ὅπως καὶ ἄλλοι πρῶην ἀξιωματικοὶ τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἢ ἰδιῶτες, ἀναλαμβάνει πρωτοβουλία ὑπὲρ τῶν Ρώσων¹⁴⁵. Ἐπὶ κεφαλῆς 30 ἀνδρῶν συμβάλλει ἀποτελεσματικὰ στὶς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων, ποὺ εἶναι κλεισμένοι στὸ φρούριον τῆς Ἁγίας Μαύ-

143. ANA, ἀριθ. 109, ὁ.π.: «Considerando, che questo argomento potrebbe portare de'disturbi con questo ottimo Commandante Ottomano ogn'or non si prestasse al solecito esa<u>rimento»...

144. Τὸ ἀποδεικτικὸ τῆς διάλυσης τοῦ ἀρραβῶνα παρουσιάζει ὁ Λαυρέντιος στὶς 19 Ἀπρ. 1803, ANA, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 38, φ. 29^r. «Διὰ τοῦ παρόντος μας δηλοποιεῖται ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἐστάθηκαν ἐμποδισμένοι πάντοτε εἰς τὴν +παρονομασ+ ταύτην οἱ δι' ἱερολογίας ἀρραβῶνες διὰ γραμμάτων ἱερῶν συνοδικῶν καὶ πρὸ χρόνων ὀλίγων ὁ Λαυρέντιος Ἀλεάντρης κρυφίως ἐμνηστεύτη τὴν Χρυσούλαν, θυγατέρα τοῦ ποτὲ Νάστου Θιακογιάννη, Ἡμεῖς γνωρίζοντες τὸν τοιοῦτον ἀρραβῶνα αὐτῶν παράνομον τὸν διαλύσαμε διὰ τοῦ παρόντος μας ἐκκλησιαστικοῦ γράμματος, ὅπερ καὶ ἐπεδόθη τῷ προρηθέντι Λαυρεντίῳ Ἀλεάντρῃ εἰς ἐνδειξιν. ἀψη⁹ Μαρτίου 19 Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος», στὸ ἴδιο, φ. 29^r. Στὰ 1808 ἡ Χρυσούλα τοῦ ποτὲ Νάστου Θιακογιάννη καὶ τῆς Μαρίας Μικέλη ἀρραβωνιάζεται τὸν ὑποπρόξενο τῆς Γαλλίας Εὐστάθιο Παρούση, βλ. ἰδιωτικὸ προικοσύμφωνο ἀπὸ 1 Ἰουλ. 1808 καταχ. AMΠ, ἀριθ. 118, 27 Αὐγ. 1815, σ. 35-38. Γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτὸ βλ. Σπύρος Ι. Ἀσδραχάς, «Σταθάκης Παρούσης», ὁ.π., σ. 129-150.

145. Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ συμβολὴ στὰ γεγονότα τοῦ 1798 βλ. Nicolas Charles Pappas, ὁ.π., σ. 107-119. Στὶς ἐπιχειρήσεις εἰδικότερα γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Λευκάδας εἶναι γνωστὴ ἡ δράση τοῦ ἀπόστρατου Ἰωάννη Βλασσόπουλου, τοῦ Σπυρ. Σέρβου, τοῦ κόμη Πέτρου Τζανκαρόλου, βλ. Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, *Πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ ἱστορία τῆς Λευκάδος (1797-1810)*, Ἀθήνα 1954, σ. 106, 107, 108-109. Οἱ κινήτοποιήσεις αὐτὲς θὰ πρέπει νὰ ἐκτιμηθοῦν σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐγκύκλιο τοῦ Γρηγορίου Ε', ποὺ προκειμένου νὰ ἐκδιωχθοῦν οἱ «ἄθεοι» Γάλλοι ζητοῦσε τὴ συνεργασία τοῦ πληθυσμοῦ μὲ τὰ ρωσοτουρκικὰ στρατεύματα μὲ ἀντάλλαγμα τὴν ἐλεύθερη ἐπιλογὴ τοῦ μελλοντικοῦ τους πολιτεύματος, ἀλλὰ καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ μακροχρόνια δράση τῶν ἀποστόλων τῆς ρωσικῆς προπαγάνδας.

ρας. Για την ανδραγαθία αυτή ο διοικητής Άγγελος Όριος τον διορίζει στις 9 Νοεμβρίου 1798 επιθεωρητή της Πολιτοφυλακής της Λευκάδας:

Esperimentato il zelo, l'attività ed il valore del Nobile Capitano Lorenzo Alleandri quondam Daniele da Prevesa, il quale con plausibile costanza et attività ha prestato il più desiderabile servizio all'Armata Russa nell'occasione del suo accampamento contro le Truppe Francesi, che occupavano questa Fortezza, avendo sotto la sua direzione trenta individui da esso volontariamente condotti, che furono impiegati durante l'attacco nell'esigenze dell'Armata stessa; e riconoscendo di tutta Giustizia ed equità di compensare il suo merito ed il suo servizio con premio competente, resta perciò al medesimo in vigor della facoltà impartitami da S.E. Vice Ammiraglio Imperial Russo Kavalier d'Ussacoff assegnato il posto di Soprintendente alle Cernide di quest'Isola, colla superiorità agli altri ufficiali destinati a servire nel corpo stesso.

Quanto all'utilità e paga resta ciò riservato alla deputazione delegata al pubblico bene [... Υπογραφή:] Angelo Orio Comandante.

Ο διορισμός αυτός επικυρώνεται από τον ρώσο αντιναύαρχο Ούσακωφ στις 16 Απριλίου 1799¹⁴⁶.

Ο Λαυρέντιος φέρει τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη (tenente colonel). Έξακολουθεί πάντοτε να αναφέρεται αλλά και να υπογράφει ως «καπετάνιος», αρχηγός σώματος ένόπλων¹⁴⁷. Αρχικά οι μηνιαίες αποδοχές του

146. Το διάταγμα του Όριου σε αντίγραφο που σώζεται στα Αρχεία Νομού Κερκύρας μου κοινοποίησε το 1998 ο φιλόλογος κύριος Σταύρος Κουρεμένος, τον οποίο ευχαριστώ θερμά και από εδώ. Το διάταγμα πρέπει να καταχωρίζεται στο Libro Terminazioni e Patenti esisente nell'Officio della Ragionaria di Santa Maura στις 15 Νοεμ. 1798. Για τις ημερομηνίες έκδοσης και επικύρωσης του διατάγματος (9 Νοεμ. 1798 και 16 Απρ. 1799 αντίστοιχα) βλ. και ΑΝΑ, αριθ. 9Α, φ. 479^ο, δ.π.

Γενικά για το σώμα των cernide (cernidi, cerne) στο βενετοκρατούμενο Ίόνιο βλ. Γιάννης Δ. Ψαρῶς, δ.π., σ. 72-75. Ειδικότερα για τη Λευκάδα, στο ίδιο, σ. 103-106. Nicholas Charles Pappas, δ.π., σ. 56. Για τους cernide της Πρέβεζας επί πρώτης Βενετοκρατίας βλ. Αστέριος Π. Αρχοντίδης, *Η Βενετοκρατία στη δυτική Ελλάδα (1684-1699)*, δ.π., σ. 44, 46-47. Για την αναδιοργάνωση του σώματος επί Έπτανήσου πολιτείας βλ. Nicholas Charles Pappas, δ.π., σ. 125-129. Ειδικότερα για τους cernide της Λευκάδας την ίδια εποχή βλ. στο ίδιο, σ. 142-143. Κατά τον συγγραφέα η τάξη που επικρατεί στη Λευκάδα, ενώ τα γειτονικά νησιά συγκλονίζονται την ίδια εποχή από κοινωνικές αναταραχές, δεν αποκλείεται να οφείλεται στη στελέχωση των τακτικών δυνάμεων και της πολιτοφυλακής του νησιού με πρώην αξιωματικούς του ρωσικού στρατού. Και ο Λαυρέντιος ήταν ένας από αυτούς.

147. Καπετάνιος, ΑΝΑ, δ.π., πολλ. και ένδεικτικά φ. 478^ο, 12 Σεπτ. 1799. Soprintendente delle Cernide e degl'Armatoili, ΑΝΑ, αριθ. 10, δ.π., φ. 18^ο. Για τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη βλ. Nicholas Charles Pappas, δ.π., σ. 142. Κωνστ. Γ. Μαχαίρας, *Πολιτική και διπλωματική ιστορία*, δ.π., σ. 344 σημ. 2, 461. ΑΝΑ, αριθ. 32, δ.π., φ. 78 (479)^ο.

ανέρχονται σε 45 γρόσια και άργότερα, το 1806 και 1808, σε 60 γρόσια¹⁴⁸.

Η κυριότερη αποστολή που καλείται να εκτελέσει ο Λαυρέντιος επί κεφαλής της Πολιτοφυλακής είναι η εκκαθάριση του νησιού από τις ομάδες των «κακοποιών»¹⁴⁹. Τον Οκτώβριο του 1800, θεωρείται ότι ο στόχος αυτός έχει επιτευχθεί και για λόγους οικονομίας προτείνεται η κατάργηση της θέσης του επιθεωρητή και έπομένως η απόλυση του Λαυρέντιου¹⁵⁰. Η θέση όμως δεν καταργείται. Στα 1805 διορίζεται αρχηγός της νεοσύστατης Έθνοφυλακής (Gruppa Civica) της Λευκάδας¹⁵¹. Τον Απρίλιο του 1806 υποβάλλει αίτηση παραίτησης από το αξίωμα¹⁵². φαίνεται ότι η αίτηση απορρίπτεται. Το φθινόπωρο του 1807, με την άφιξη των αυτοκρατορικών Γάλλων, η Έθνοφυλακή δίνει όρο πίστης στον Ναπολέοντα. Ο βαθμός του διοικητή του σώματος καταργείται στις 13 Σεπτεμβρίου 1807 από τον στρατηγό Καίσαρα Μπερτιέ. Όμως και με αυτό το καθεστώς ο Λαυρέντιος διασώζει τη θέση του, αφού λίγο αργότερα ο ίδιος ο Μπερτιέ τον διορίζει και πάλι επιθεωρητή της Έθνοφυλακής¹⁵³.

148. ΑΝΑ, αριθ. 10, δ.π. αριθ. 37 [: N° 1 Amministrazione governativa delli N.N.H.H. Giovanni Querini e Giuseppe Burbachi amministratori di Santa Maura. Filza lettere del Senato, 17/8/1807-31/12/1808], φ. 158^ο, έγγραφο άχρονολόγητο αλλά μάλλον του 1808 (αντίγραφο). Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., τ. Β', Αθήνα 1982, σ. 206, 209, 212, 216 (έτη 1799-1800, 1802-1803, 1806). Για ένα διάστημα στον Λαυρέντιο επιβάλλεται η ποινή της περικοπής των αποδοχών του σε 32 γρόσια, ΑΝΑ, αριθ. 10, δ.π. αριθ. 9Β, φ. 615^ο, 29 Φεβρ. 1800 (ο Τίτσεκχάουζεν από Ζάκυνθο προς την Προεδρία της Αγίας Μαύρας). πβ. Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 209. Βλ. και εδώ, σ. 270, 271, 272.

149. Κωνστ. Γ. Μαχαίρας, δ.π., σ. 194, 197. Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 119, 120, 121. Ο Λαυρέντιος τους αποκαλεί «malviventi banditi», ΑΝΑ, αριθ. 9Α, φ. 478^ο, 12 Σεπτ. 1799.

150. ΑΝΑ, αριθ. 10, δ.π., φ. 19^ο: «eppure egli presente che a pretesto di economici riguardi sia stato rappresentato a questo supremo prestantissimo Consesso come superfluo il suo carico e quindi proposto il di lui congedo». Στα τέλη Μαΐου 1800 η ύπαιθρος έχει απαλλαγεί από τους κλέφτες, και περί αυτού ο Λαυρέντιος υποβάλλει λεπτομερή έκθεση στην τοπική κυβέρνηση, Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 128-129. Ο Λαυρέντιος είναι περήφανος για τη δράση του, την οποία συνοψίζει ως έξης: «diresse il corpo degli Armatoili, impedi i disordini, i torbidi e i mali con edificante singolare esempio trà tutte le Isole, e ciò che più importa ed è rimarcabile, allontanò, ponendo in rischio ed in cimento senza risparmio la propria vitta, tutti i malviventi che infestano le vie ed i territorii, oggetto di gelosa vigilanza in tutti i tempi divenuto assai più importante e serio nelle circostanze presenti finitime di quell'Isola come si desume dai documenti suddetti della Presidenza stessa di Santa Maura», ΑΝΑ, αριθ. 10, δ.π., φ. 18^ο.

151. Κωνστ. Γ. Μαχαίρας, δ.π., σ. 461. Για τη δράση του στα 1806 βλ. στο ίδιο, σ. 505.

152. ΑΝΑ, αριθ. 32, δ.π.: «implorandone nuovamente la surrogazione di altro soggetto più capace in mio luogo».

153. Κωνστ. Γ. Μαχαίρας, δ.π., σ. 611, 625, 626 σημ. 2. Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 225.

Πολιτικά δικαιώματα στη Λευκάδα αποκτά ο Λαυρέντιος τὸν Ἰούνιο τοῦ 1804 μὲ τὴν ἐγγραφή του στὸ Ἐκλογικὸ Σῶμα (Sinclito) τοῦ νησιού¹⁵⁴.

Παράλληλα μὲ τὴν ἔμμισθη σχέση του πρὸς τὴν κυβέρνηση τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὁ Λαυρέντιος παραμένει ἀξιωματικὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ. Ὡς «ὑποκείμενο ὑποταζόμενο» τοῦ τσάρου ἀπολαμβάνει ὀρισμένων προνομίων, π.χ. δικονομικῆς προστασίας¹⁵⁵. Παράτυπα πιθανῶς ὁ Λαυρέντιος ἀσκεῖ ἐνίοτε καὶ τὰ δικαιώματά του στὴν Κοινότητα τῆς Πρέβεζας, πόλης ποὺ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀνήκει σὲ μιὰ τρίτη ἐπικράτεια, τὴν Ὄθωμανική: δικάζει ἐκεῖ τὸ 1803 ὡς ἀναπληρωτῆς κριτῆς τοῦ πρωτοβάθμιου ἀστικοῦ δικαστηρίου¹⁵⁶. Γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ Λαυρέντιου ἢ ἐπτανησιακῆ Γερουσία ἀποφαίνεται μὲ τὸν ἐξῆς ἐπιγραμματικὸ τρόπο:

*Di nazione egli è Greco, di patria Prevesano, di seroigio Leucatense o Repubblicano. La sua Nazione la produsse egli stesso*¹⁵⁷.

154. ΑΝΑ, ἀριθ. 104 [: No 2 Libro sessioni Collegio Politico e conscrizioni. Amministrazione governativa di Santa Maura NN. HH. Nicolò Anino Anastasio e Demetrio Foscardi delegati reggenti, 28/7/1803-11/7/1804], φ. 16'.

155. Στὸ δικαστήριο εἶναι ἀπαραίτητη ἢ παρουσία ἀντιπροσώπου τῆς ρωσικῆς ἀνώτατης προξενικῆς ἀρχῆς, ὅταν δικάζονται προστατευόμενοι τῆς Ρωσίας, βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 27, 10 Αὐγ. 1803, φ. 53^v-54^v: «ἔχοντας ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος κόνσολος Μπενάκης τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρουσῶν μὲ σεβασμίαν γραφήν του διορίζει ὅτι νὰ μὴν ἠμποροῦν τοῦτα τὰ σεβάσμια κριτήρια» τοῦ Κοντινέντε «νὰ κρίνουν ὑπόθεσες ὑποκειμένων ὑποταζομένων τοῦ αὐτοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος, ἐὰν δὲν ἔρθῃ ἕνας ἐπιστάτης Ρουσος νὰ εἶναι παρών». Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὸ πρωτοβάθμιο δικαστήριο τῆς Πρέβεζας ἀναβάλλει τὴν ἐκδίκαση μιᾶς προσφυγῆς τοῦ Λαυρέντιου. Ὁ Λαυρέντιος παραιτεῖται τὴν ἴδια ἡμέρα ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο προνόμιο καὶ ἐπιμένει νὰ ἐκδικαστεῖ ἢ ὑπόθεσή του «εἰς τὰ εὐγενῆς κριτήρια τοῦ Κοντινέντε»... «μὲ τὴν θέλησιν καὶ διόρισιν τῶν νόμων τῆς ξεπεσομένης διοικήσεως τῶν Ἑνετῶν, καθὼς πορεύονται καὶ εἰς τὰς ἄλλες ὑποθέσεις τῶν ἐγκατοίκων, μάλιστα ὅπου τὸ ὑποστατικὸν ὑποκείμενον εἰς τὴν κρίσιν ἠύρισκεται εἰς τούτην τὴν περιοχὴν», στὸ ἴδιο, φ. 54^v-55^v. Ὁμως ἀνακαλεῖ τὴν ἀπόφασή του μερικῆς ἐβδομάδες ἀργότερα, στὸ ἴδιο, 9 Σεπτ. 1803, φ. 74^r: «ριτιράει τὴν ρενούντζια ὅπου ἔκαμεν διὰ τὴν αὐτὴν ξαγορὰν εἰς τὴν γραφήν τοῦ ἐκλαμπροτάτου γενικοῦ κονσόλου τῶν Ρουσῶν σιδορ Μπενάκη θέλοντας νὰ ἐχθῇ ἢ αὐτὴ γραφὴ ὄλον τὸ κύρος της καὶ διὰ αὐτὸν εἰς κάθε ὑπόθεσιν καὶ διὰ τὴν αὐτὴν ἐξαγορὰν καθὼς καὶ εἰς ὄλους τοὺς ἄλλους, ὅπου εἶναι ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς αὐτῆς γραφῆς». Πρόκειται γιὰ μιὰ δίκη ποὺ κινεῖ ὁ Λαυρέντιος ἐναντίον τῆς Χρυσάνας καὶ τοῦ γιοῦ της Σταμούλη Μαυρομμάτη ἐπιδιώκοντας τὴν ἐξαγορὰ ἐνὸς ὑποστατικοῦ ποὺ βρίσκεται στὴν τοποθεσία Παλιάμπελα. Ἡ ὑπόθεση σχετίζεται πιθανῶς μὲ παλαιότερα χρέη τοῦ πατέρα του πρὸς τοὺς Μαυρομματαίους, βλ. ἐδῶ, σ. 247-248.

156. ΑΜΠ, ἀριθ. 26, 8 Αὐγ. 1803, φ. 44^v-45^v. Ἀλλὰ στὴν προνομιακὴ περιφέρεια (Πάργα, Πρέβεζα, Βόνιτσα) ἢ ὑπηρεσία σὲ ξένο ἡγεμόνα συνιστᾶ λόγο ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι στὰ ἀνώτερα τοπικὰ ἀξιώματα, βλ. ἀριθ. 19, 5 Νοεμ. 1804, φ. 45^v.

157. ΑΝΑ, ἀριθ. 9Α, φ. 483^v, 28 Σεπτ. 1799.

Ὁ ἴδιος λοιπὸν δηλώνει ὅτι γεννήθηκε Γραικός, ἐνῶ ἡ Γερουσία μοιάζει ἐδῶ νὰ ἀγνοεῖ τὴν ὑπηρεσία του στὸν ρωσικὸ στρατό. Ὅμως στὴ συγκεκριμένη περίπτωση ἡ Γερουσία διεκδικεῖ τὴν ἀπόλυτη δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς καὶ ἀρνεῖται γιὰ λόγους κύρους τὴ συμμετοχὴ ρώσων ἀξιωματικῶν στὴν ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ ἐκδικάσει τὰ παραπτώματα στὰ ὁποῖα ὑποπίπτει ὁ Λαυρέντιος κατὰ τὴν ὑπηρεσία του στὴν Πολιτοφυλακὴ τῆς Λευκάδας.

Γιατὶ ἡ διπλῆ ἰδιότητα τοῦ Λαυρέντιου, τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ περιφερειακοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ὑπὸ ρωσικὴ κηδεμονία νεοσύστατου ἐπτανησιακοῦ κράτους, δημιουργεῖ προβλήματα στὴ Γερουσία. Καὶ στὴν πραγματικότητα τὸ σχέδιο γιὰ τὴν κατάργηση τῆς θέσης τοῦ ἐπιθεωρητῆ τῆς Πολιτοφυλακῆς στὰ 1800 δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀποτελεῖ ἕνα τέχνασμα τῆς κυβέρνησης γιὰ τὴν εὐσχημὴ ἀπομάκρυνση τοῦ Λαυρέντιου ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἡ βιαιότητα τῆς συμπεριφορᾶς του κατὰ τὴν ἀσκηση τῶν καθηκόντων του — πιθανῶς καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ποινικῶν κανονισμῶν τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ — ἐξοργίζει τὴ λευκαδίτικη κοινωνία, τόσο τὸ ἀνώτερο κοινωνικὸ στρώμα ὅσο καὶ τοὺς χωρικούς. Στὴν ὑπαιθρο οἱ ἀντιδράσεις ἀπέναντι τοῦ πρόσωπό του φθάνουν τὰ ὄρια τῆς ἀνταρσίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ συμπεριφορὰ του πρὸς τὴν ἀνώτερη πολιτικὴ ἀρχὴ τῆς Ἁγίας Μαύρας θεωρεῖται αὐθάδης καὶ προκλητικὴ. Γιὰ τοὺς ρώσους ἀξιωματικούς ὁ Λαυρέντιος εἶναι ἕνας ἐντιμος καὶ εὐσυνείδητος στρατιωτικὸς ποὺ ἐφαρμόζει τοὺς στρατιωτικὸς κανονισμοὺς καὶ ποὺ ἔχει προσφέρει ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὸν τσάρο. Τὴ σπουδαιότητα τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν ἀμφισβητεῖ ἡ ἐπτανησιακὴ Γερουσία. Γιὰ τοὺς λευκαδίτες γερουσιαστὲς αὐτὸς ὁ βετεράνος ἀξιωματικὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ εἶναι ἕνα ὑποκείμενο ἐνοχλητικὸ καὶ ἀλαζονικὸ, ποὺ ὅμως γνωρίζει μὲ ποιὸν τρόπο νὰ προσεγγίσει τοὺς ρώσους ἀξιωματικούς τῆς Κέρκυρας ὥστε νὰ τοὺς γοητεύσει καὶ νὰ κερδίσει τὴν ὑποστήριξή τους, μιλώντας μάλιστα τὰ ρωσικὰ καὶ κυκλοφορώντας μὲ τὴ ρωσικὴ στολὴ του¹⁵⁸.

Καθὼς διασταυρῶνεται καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές, τὸ γεγονὸς ποὺ διαταράσσει τὶς σχέσεις τοῦ νεοσύστατου κράτους μὲ τὴν ἐγγυήτρια δύναμη ἔχει ὡς ἐξῆς:

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1799 ὁ Λαυρέντιος διατάσσεται ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῆς Ἁγίας Μαύρας νὰ διατρέξει τὸ νησί γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς στρατολογίας. Ὁ στρατολογικὸς κατάλογος δὲν ἔχει ἀναθεωρηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν δημο-

158. «Questo molesto ed altero individuo essendo rivestito con la divisa Russa e possedendo la loro lingua trovò tutte le vie che si captivò l'animo di tutti gli ufficiali», στὸ ἴδιο, φ. 477^r, 5 Νοεμ. 1799 καὶ εἰλημμ. 15 Νοεμ. 1799, οἱ γερουσιαστὲς Μάρκος Χαλκιάπουλος καὶ Γρηγόριος Τυπάλδος ἀπὸ Κέρκυρα πρὸς τὴν κυβέρνηση τῆς Ἁγίας Μαύρας.

κρατικῶν Γάλλων, πού εἶχαν ἐντάξει σ' αὐτόν καί τοὺς ἄνδρες τοῦ ἀνώτερου κοινωνικοῦ στρώματος, τοὺς λεγόμενους «εὐγενεῖς», γιὰ νὰ τοὺς ταπεινώσουν ἐξομοιώνοντάς τους μὲ τοὺς χωρικούς¹⁵⁹. Ὅρισμένοι ἀπὸ αὐτούς, ἐγκατεστημένοι στὴν ὑπαιθρο, ἀρνοῦνται νὰ καταταγοῦν μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ξεσπάσουν ταραχές. Ὁ Λαυρέντιος τιμωρεῖ τοὺς δύο πρωταιτίους μὲ ραβδισμό. Ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι ἐκτελεῖ τὴν ποινὴ αὐτοπροσώπως μὲ τὸ μπαστούνι του. Ἀμφότερα τὰ μέρη ἀπευθύνονται ἀκολούθως μὲ γραπτὰ ὑπομνήματα πρὸς τὴν τοπικὴ κυβέρνηση, ὁ μὲν Λαυρέντιος γιὰ νὰ ἐνημερώσει τὴν πολιτικὴ ἀρχὴ γιὰ τὸ γεγονός, οἱ δὲ ἀνυπότακτοι γιὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν καί νὰ ἀπαιτήσουν δικαίωση. Ἡ Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας ἐπιπλήττει αὐστηρὰ τὸν Λαυρέντιο. Αὐτὸς θίγεται καί ἀπαντᾷ γραπτῶς μὲ ἀνάρμοστο, καθὼς ὑποστηρίζει ἡ Προεδρία, ὕφος. Ἡ Προεδρία ἐνημερώνει ἐν τῷ μεταξὺ τὴν κεντρικὴ κυβέρνηση. Ὁ Ἀλεξιανός, διοικητὴς τῶν ρωσικῶν δυνάμεων πού σταθμεύουν στὴν Κέρκυρα, διατάσσει τὴ σύλληψή του. Γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ τὸν ἑαυτό του ὁ Λαυρέντιος ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Κέρκυρα. Ἡ Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας διατείνεται ὅτι γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ ὁ Λαυρέντιος δὲν ἔχει ὑποβάλλει αἴτηση ἄδειας πρὸς τὴν ἀνώτερη πολιτικὴ ἀρχή.

Στὴν Κέρκυρα ἡ Γερουσία ἀναθέτει τὴν ἐξέταση τῆς ὑπόθεσης σὲ εἰδικὴ τετραμελῆ ἐπιτροπὴ γερουσιαστῶν, στὴν ὁποία συμμετέχουν οἱ δύο γερουσιαστὲς ἀπὸ τὴ Λευκάδα. Τὸ πόρισμα τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι καταδικαστικὸ γιὰ τὸν Λαυρέντιο, καί ἡ Γερουσία τοῦ ἐπιβάλλει τὴν ποινὴ τῆς ἐπ' ἀόριστον ἀπομάκρυνσης ἀπὸ τὴ θέση του καί τῆς ἀναστολῆς τῆς καταβολῆς τῶν μνησίων ἀποδοχῶν του. Τὴ διάρκεια τῆς ποινῆς ἀφήνει στὴ διάκριση τῆς τοπικῆς κυβέρνησης τῆς Ἁγίας Μαύρας. Οἱ κατηγορίες πού βαρύνουν τὸν Λαυρέντιο συνιστοῦν κατάχρηση ἐξουσίας καί ἐγκληματικὴ ὑπέρβαση καθήκοντος καί εἶναι οἱ ἑξῆς: ἐξαναγκαστικὴ κατάταξη «εὐγενῶν» στὴν Πολιτοφυλακὴ, ξυλοδαρμὸς «εὐγενῶν», αὐθάδεια πρὸς τὴν ἀνώτερη πολιτικὴ ἀρχή, ἀνυπακοή καί ἐγκατάλειψη θέσης χωρὶς ἄδεια.

Il Signor Lorenzo Alleandri, Soprintendente delle Cernide di Santa Maura, reo di aver maneggiato il bastone contro persone di Carattere, e che in grazia di ciò non erano a lui soggette; mancante di subordinazione alla Spettabile Deputazione di Santa Maura, mentre essendo da essa commissionato di portarsi all'esecuzione d'importanti ordini ardi di lasciarli inesequiti e portarsi a Corfù senza esser richiamato; e reo

159. Κατὰ τὴν κρίση τῆς ἐπτανησιακῆς κυβέρνησης, βλ. στὸ ἴδιο, φ. 482^r, 28 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ἡ Γερουσία πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: ...«i Nobili, che la francese perfidia per avviliti li aveva pareggiati ai villici e confusi con essi arruolandoli nelle Cernide».

*d'irriverenza alla Deputazione stessa, come tutto viene provato d'autentici documenti, sarà sospeso per ora da ogni funzione militare e non sarà rimesso al servizio sennon quando la Deputazione di Santa Maura da lui offesa crederà di doverlo fare, intendendosi nel fratempo sospesi anco li di lui mensuali*¹⁶⁰.

Ὡς παλαίμαχος ἀξιωματικὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἀλλὰ καί ὡς διορισμένος — καθὼς ὁ ἴδιος ὑποστηρίζει — στὴ θέση τοῦ ἐπιθεωρητῆ τῆς Πολιτοφυλακῆς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ρῶσο ἀντιναύαρχο Οὐσακῶφ, ὁ Λαυρέντιος προσφεύγει στὸν Ἀλεξιανὸ καί ζητεῖ τὴ μεσολάβησή του. Ἐπικαλεῖται τὸ ὄνομα τοῦ τσάρου, προφανῶς καί τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς αὐτόν.

Ὁ Ἀλεξιανὸς μεταβάλλει τὴν ἀρχικὴ του στάση ἐπηρεαζόμενος πιθανῶς καί ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἀξιωματικούς του, καθὼς ἀναφέρουν οἱ γερουσιαστὲς τῆς Λευκάδας. Τώρα πάντως δηλώνει πεπεισμένος γιὰ τὴν ἀθωότητα τοῦ Λαυρέντιου καί παρεμβαίνει ἐνθέρμως ὑπὲρ αὐτοῦ. Υἱοθετεῖ ὅλα τὰ αἰτήματά του. Ζητεῖ πιεστικὰ ἀπὸ τὴ Γερουσία τὴν ἐκ νέου ἐκδίκαση τῆς ὑπόθεσης ἀπὸ μεικτὴ ἐπιτροπὴ γερουσιαστῶν καί ρώσων ἀξιωματικῶν. Ἡ Γερουσία ἀρνεῖται σταθερὰ νὰ ὑποκύψει στὶς πιέσεις αὐτὲς μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὁ Λαυρέντιος ὑπηρετεῖ στὴν Πολιτοφυλακὴ τῆς Λευκάδας, ὅτι πληρώνεται ἀπὸ τὸ ταμεῖο τοῦ νησιοῦ καί ὅτι στὴν πραγματικότητά ὁ διορισμὸς του ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὸν Ὅριο. Οἱ ἀξιῶσεις τοῦ Ἀλεξιανοῦ προσβάλλουν τὸ κύρος τῆς ἐπτανησιακῆς κυβέρνησης¹⁶¹.

Ἀλλὰ καί ὁ ρῶσος διοικητὴς εἶναι ἀνυποχώρητος. Ἀρνεῖται τὴν ἀπόλυτη δικαιοδοσίαν τῆς Γερουσίας ἐπὶ τοῦ ὑπαλλήλου τῆς, ἀφοῦ ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ὁ Λαυρέντιος ἐξαρτᾶται καί ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀλεξιανό. Ἐπιμένει ὅτι στὴ θέση τοῦ ἐπιθεωρητῆ τῆς Πολιτοφυλακῆς τῆς Λευκάδας ὁ Λαυρέντιος ἔχει διοριστεῖ ἀπὸ τὸν Οὐσακῶφ. Ζητεῖ τὴν ἀποκατάστασή του στὴ θέση αὐτὴ καί διαβεβαιώνει ὅτι, ἂν ἡ Γερουσία ἱκανοποιήσῃ αὐτό του τὸ αἶτημα, καί ἡ ὑπόθεση θὰ λησμονηθεῖ ἀλλὰ καί πολλὰ ἄλλα λεπτῆς φύσεως θέματα θὰ τακτοποιηθοῦν. Ἀπειλεῖ ὅτι στὴν ἀντίθετη περίπτωση θὰ παραπέμψει τὴν ὑπόθεση στὴν αὐλὴ τῆς Πετρούπολης:

Se è Greco, se è oriundo Prevesano e se serve questo Governo, egli è Ufficiale Reggìo Militare Russo, egli è soprintendente eletto in fatto dall' Eccellentissimo Ammiraglio Ushacoff...

Io nego quella assoluta dipendenza al Senato, giacchè si tratta di un mio Ufficiale...

160. Στὸ ἴδιο, φ. 479^v, ἔγγραφο χωρὶς ἡμερομηνία ἀλλὰ εἰλημμένο στὶς 19 Σεπτ. 1799, ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς τὴ Γερουσία.

161. Στὸ ἴδιο, φ. 484^r, 28 Σεπτ. 1799.

Il Senato però non è la sola autorità dalla quale il Capitan Alleandri dipenda, egli dipende come Ufficiale Russo anche da me...

Che se poi foste persuasi Nobili e Prestantissimi Senatori, dietro quanto è corso, di togliere ogni vestigio di questo argomento e ripristinare l'Ufficiale Russo nel suo posto, io vi assicuro che non si parlerà ulteriormente di questo affare, e potranno in tal modo conciliarsi tanti e così delicati riguardi.

In caso che fossero rifiutate entrambi le proposizioni, io che sono attaccato al decoro del Governo devo rendere inteso il Senato che questo affare passerà alla Corte di Petroburgo¹⁶².

Τὰ κενὰ στὴν τεκμηρίωση —θυμίζουμε ὅτι τὰ τεκμήριά μας δὲν εἶναι προῖον εἰδικῆς ἔρευνας γιὰ τὸν Λαυρέντιο— δὲν ἐπιτρέπουν πλήρη γνώση τῆς ὑπόθεσης πέρα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πράξη τοῦ ξυλοδαρμοῦ καὶ τὶς ἀπόψεις τῶν δύο πλευρῶν. Ἡ Γερουσία πάντως ἐνημερώνει γιὰ τὸ θέμα τὴ διπλωματικὴ ἀποστολὴ τῆς στὴν Κωνσταντινούπολη δίνοντας ὁδηγίες γιὰ τὸν χειρισμὸ τῆς ὑπόθεσης καὶ ἐπισημαίνοντας ὅτι διακυβεύεται τὸ κύρος τῆς κυβέρνησης. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐνδειξὴ ὅτι ἡ ὑπόθεση ἀναφέρεται στὶς ἀνώτερες διπλωματικὲς ἀρχές, καὶ συγκεκριμένα στὸν πρεσβευτὴ τῆς Ρωσίας στὴν Κωνσταντινούπολη.

Στὶς ἀρχές Μαρτίου ὁ Λαυρέντιος ἐπιστρέφει στὴ θέση του. Ὁ αὐστηρὸς ρῶσος πληρεξούσιος τῶν νησιῶν ὑποναύαρχος Τίτσεγκάουζεν, μολονότι δέχεται τελικὰ τὴν ἐνοχὴ τοῦ Λαυρέντιου γιὰ τὶς κατηγορίες ποῦ τοῦ ἀποδίδονται, προσπαθεῖ νὰ πετύχει ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῆς Λευκάδας τὴν καταβολὴ τῶν ἀποδοχῶν του γιὰ ὅσο διάστημα αὐτὸς ἔχει παραμείνει στὴν Κέρκυρα ἐκτὸς ὑπηρεσίας. Ἀναγκάζεται ὁμως νὰ ὑπαναχωρήσει. Φαίνεται μάλιστα ὅτι ἀποτυγχάνει καὶ στὶς πιέσεις του νὰ ἀκυρωθεῖ ἡ ποινὴ τῆς περικοπῆς μισθοῦ¹⁶³.

Στὴν ἀλληλογραφία ποῦ ἔχει μέχρι στιγμῆς ἐντοπιστεῖ ἀνάμεσα στὸν Λαυρέντιο, τὸν Ἀλεξιανό, τὴ Γερουσία, τὴν εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, τοὺς γερουσιαστὲς τῆς Λευκάδας, τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας καὶ τὸν Τίτσεγκάουζεν εἶναι προφανῆς ἡ ἀμέριστη ὑποστήριξη τῶν Ρώσων πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Λαυρέντιου καὶ ἡ ἀποστροφὴ τῶν ἑπτανησιακῶν ἀρχῶν. Φαίνεται ὅτι γιὰ τὶς ρωσικὲς

162. Στὸ ἴδιο, φ. 487^r, 15 Ὀκτ. 1799, ὁ Ἀλεξιανὸς πρὸς τὴ Γερουσία.

163. Γιὰ τὸ περιστατικὸ τοῦ ξυλοδαρμοῦ καὶ τὶς περιπέτειες στὶς ὁποῖες ἐνέπλεξε τὸν Λαυρέντιο βλ. στὸ ἴδιο, φ. 478, 12 Σεπτ. 1799, ἀναφορὰ τοῦ Λαυρέντιου πρὸς τὴ Γερουσία (ἀντίγραφο): φ. 479, χωρὶς χρονολογία ἀλλὰ εἰλημμένο στὶς 19 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ἀναφορὰ τῆς εἰδικῆς τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς πρὸς τὴ Γερουσία: φ. 480, 23 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ὁ Λαυρέντιος πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: στὸ νῶτο μὲ τὴν ἴδια ἡμερομηνία, σημεῖωμα τοῦ Ἀλεξιανοῦ πρὸς τὴ Γερουσία: φ. 481, 29 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ὁ Λαυρέντιος πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: 30 Σεπτ. 1799, ὁ Ἀλεξιανὸς πρὸς τὴ Γερουσία: φ.

ἀρχές ὁ Λαυρέντιος εἶναι ἓνα πρόσωπο ποῦ πρέπει παντοῦ καὶ πάντοτε νὰ ἐξυπηρετεῖται: διατίθενται νὰ τοῦ συγχωρήσουν καὶ παραπτώματα ἀκόμη. Πιέζοντας ὁ Τίτσεγκάουζεν τὶς πολιτικὲς ἀρχές τῆς Λευκάδας νὰ ἀνακαλέσουν τὴν ποινὴ ποῦ ἐπιβάλλουν στὸν Λαυρέντιο αἰτιολογεῖ:

... λαμβάνοντας εἰς διάκρισιν ὅλας τὰς δουλεύσεις ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμε τῶν Ρωσῶν εἰς τὴν ἐλευθερία τῆς νήσου Ἁγίας Μαύρας ἀπὸ τοὺς Φραντζέζους, καὶ ἡ νῆσος πρέπει νὰ αἰσθάνεται τὴν εὐγνωμοσύνην¹⁶⁴.

Ἡ εὐαρέσκεια τῶν ρωσικῶν ἀρχῶν γιὰ τὶς ὑπηρεσίες τοῦ Λαυρέντιου πρὸς τὴ Ρωσία καὶ γιὰ τὰ ἀνδραγαθήματά του πρέπει νὰ ἐκφράζεται μὲ ἔγγραφα, διπλώματα ἢ τιμητικὰ βραβεῖα, ἴσως καὶ μὲ παράσημα, τὰ ὁποῖα ὁ Λαυρέντιος δὲν διστάζει νὰ χρησιμοποιεῖ, ὅταν ἀντιμετωπίζει δυσκολίες. Αὐτὴ ἡ ἐρμηνεία θὰ πρέπει νὰ δοθεῖ στὰ γραφόμενα τοῦ Τίτσεγκάουζεν:

Ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ περιλάβω τὸ ραπόρτοσας ὁμοῦ μὲ τὰ πολὰ ἐβλαβέστατα ἀ-τεστάτα ὁποῦ μαρτυροῦσι τὲς ἐμοῦ γνωστὲς ἀξιοεργεσίεςσας, ἧς τὲς ὁπίες ἐγὼ ἔχο ὄλο τὸ ἐμφιχέστατο σέβας¹⁶⁵.

Δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ παρακολουθήσουμε τὶς κινήσεις τοῦ Λαυρέντιου μετὰ τὸ 1807. Πάντως τὸ 1810 τὸ πρόσωπο αὐτὸ δὲν βρίσκεται στὴν Ἁγία Μαύρα: ἡ Ἑλένη Κράλη διασφαλίζει τὰ νόμιμα δικαιώματα τοῦ ἀπόντος συζύγου τῆς σὲ μίᾶ ἀντιδικία του μὲ τὸν Νικολέτο Περδικάρη καὶ ἀναβάλλει τὴν ἐπίλυση τῆς ὑπόθεσης μέχρι τὴν ἐπιστροφὴ του¹⁶⁶. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1818

482-484, 28 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ἡ Γερουσία πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: φ. 485, 28 Σεπτ. 1799 (ἀντίγραφο), ἡ Γερουσία πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: φ. 486-487, 15 Ὀκτ. 1799 (ἀντίγραφο), ὁ Ἀλεξιανὸς πρὸς τὴ Γερουσία: φ. 488, 19 Ὀκτ. 1799 (ἀντίγραφο), ἡ Γερουσία πρὸς τὸν Ἀλεξιανό: φ. 477, 5 Νοεμ. 1799 οἱ γερουσιαστὲς τῆς Λευκάδας Μάρκος Χαλικιόπουλος καὶ Γρηγόριος Τυπάλδος ἀπὸ Κέρκυρα πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας: ἀριθ. 9B, φ. 494 (581), 7 Φεβρ. 1800 ὁ πληρεξούσιος τῶν Νήσων Τίτσεγκάουζεν πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας: φ. 541 (591), 17 Φεβρ. 1800, ὁ Λαυρέντιος πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας: φ. 369 (615), 29 Φεβρ. 1800, ὁ Τίτσεγκάουζεν πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας: φ. 629, «ὑστερὴ Φεβρουαρίου» [1800], ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Λαυρέντιο (μετάφραση, ἀντίγραφο): φ. 575 (628), 9 Μαρτ. 1800, ὁ Λαυρέντιος πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας.

164. Στὸ ἴδιο, φ. 369 (615), 29 Φεβρ. 1800, ὁ Τίτσεγκάουζεν ἀπὸ Ζάκυνθο πρὸς τὴν Προεδρία τῆς Ἁγίας Μαύρας.

165. Στὸ ἴδιο, φ. 629, [29] Φεβρ. [1800], ὁ Τίτσεγκάουζεν ἀπὸ Ζάκυνθο πρὸς τὸν Λαυρέντιο. Πρόκειται γιὰ μετάφραση τῆς ἐπιστολῆς, γραμμμένη μὲ τὸ χέρι τοῦ Λαυρέντιου: γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ διατηρεῖται ἐδῶ ἡ ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου. Βλ. καὶ ΑΝΑ, ἀριθ. 10, δ.π.: «egli meritò il pubblico ed il privato aggradimento, ch'una serie di pubbliche attestazioni palesano, e che si onora d'umiliare».

166. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, δέσημ 4, φ. 93, 27 Ἰουλ. 1810.

ένας Άλεάνδρης βρίσκεται στο Aix-la-Chapelle και βλέπει τον Ίωάννη Καποδίστρια, που συνοδεύει τον τσάρο στο συνέδριο των ηγεμόνων της Ίερσας Συμμαχίας¹⁶⁷. Θα πρέπει να πρόκειται για τον Λαυρέντιο.

3. Η Έλένη Άλεάνδρη

Η Έλένη (Έλενέτα, κυρία Έλενα) είναι η μικρότερη θυγατέρα του Δανιήλ Άλεάνδρη και της Μαύρας Χαλκιοπούλας. Γεννήθηκε περί το 1770¹⁶⁸. Είδαμε ότι την άνοιξη του 1788 είναι κιόλας έγκατεστημένη στην Άγία Μαύρα μαζί με τη Θεοδούλα, χήρα του παππού της¹⁶⁹. Παντρεύεται τον Αναστάσιο Πολίτη, κάτοικο Άγίας Μαύρας, όχι πριν από τον Σεπτέμβριο του 1793¹⁷⁰. Αν δεν πρόκειται για συνωνυμία, ο σύζυγός της είναι γιός του ποτέ Νικολάου, έμπορου-όμενος και επιχειρηματίας. Το 1792 αλλά και το 1793, όσο τουλάχιστον γνωρίζουμε, ο Αναστάσιος διατηρεί έμπορικό (έργαστήριο) στην Άγία Μαύρα συνεταιρικά με τον συγγενή του σιδηρ Ζαφείρη Κονιδάρη. Είναι επίσης ο κύριος εκμισθωτής του συνόλου των φόρων (ντάτζια), που έξαρτώνται από το δημόσιο ταμείο της Λευκάδας. Για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απαιτεί αυτή η μίσθωση χρησιμοποιεί αυθαίρετως χρήματα του εταιρικού κεφαλαίου, τα όποια άργότερα υπόσχεται ότι θα επιστρέψει¹⁷¹.

167. Πολυχρόνης Κ. Ένεπεκίδης, *Ίωάννης Καποδίστριας. 176 ανέκδοτα γράμματα προς τον πατέρα του, 1809-1820*, Αθήνα 1972, σ. 264: «Έδω είδον μεταξύ άλλων και τον Κλαδάν και Άλλεάνδην (:) και ένα άτελειώτον πλήθος θεσιθηρών... Τί να κάμω δι' αυτούς...». Και αυτήν την πληροφορία έπεσήμανε ο συνάδελφος Κώστας Λάππας.

168. Βλ. έδω, σ. 257 σημ. 114.

169. Έδω, σ. 242.

170. Στις άρχές Σεπτεμβρίου 1793 είναι άκόμη «άρραβωνιαστική» του Πολίτη, ΑΝΑ, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 30, δ.π., φ. 47^ο βλ. και 19 Αύγ. 1793, στο ίδιο, φ. 43^ο νοτάριος Αθανάσιος Βλάχος, δ.π., φ. 66^ο.

171. Στα κείμενα: «διρετόρος γενεράλης και πρεντζιπάλ ιντερεσάδος εις την κομπλεσίβα κοντότα από τα ντάτζια της άθθεντικής φισκάλ κάμερας» της Άγίας Μαύρας, ΑΜΠ, άριθ. 98, 18 Μαΐου 1792, φ. 78^ο «ίμπρεσάριος και γενεράλ διρετόρος των ντάτζιων και δεκατιών της παρούσης νήσου, της Πρεβέζης και της Βονιτζής, υποκειμένων εις την Φ. Κ. της Άγίας Μαύρας», ΑΝΑ, νοτάριος Ζαχαρίας Ζαμπέλης, πρωτ. 22, 12 Ίουν. 1794, φ. 8^ο. Έχει νοικιάσει «όλα τα δάτζια τούτης της άθθεντικής κάμαρας», μολονότι επισήμως ή ένοικίαση έχει γίνει στο όνομα του Ίωάννη Αρνόπουλου, ιδιωτική έπιστολή από 15 Μαρτ. 1793, που παρουσιάζεται σε συμβολαιογράφο της Άγίας Μαύρας στις 3 Μαΐου 1801 από τον Τζουάνε Κονιδάρη, γιό και κληρονόμο του ποτέ Ζαφείρη, ΑΝΑ, νοτάριος Αθανάσιος Βλάχος, δέσημη 1, φ. 139. Η εκμισθωση συνεταιρικά με τον Σταμούλη [Μάστρακα] Δεσούλλα, βλ. νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 31, 2 Φεβρ. 1794, φ. 34^ο νοτάριος Ζαχαρίας Ζαμπέλης, δ.π., φ. 8^ο. Στις σχετικές υποθέσεις στην Πρεβέζα και τη Βόνιτσα γενικός έπίτροπος του Πολίτη όρίζεται ο Άποστόλης Δαμιανής, κάτοικος Πρεβέζας, στο ίδιο, φ. 8^ο. Για την έμπορική εταιρεία του Πολίτη με τον «κου-

Στα 1802 ή Έλένη έχει ήδη άποκτήσει δύο παιδιά, τον Μιχαήλ και τον Δημήτριο, και περιμένει το τρίτο¹⁷². Παραπονεΐται ότι ή συμβίωση με τον σύζυγό της δεν είναι άρμονική. Φαίνεται ότι από πολύ νωρίς ο Αναστάσιος Πολίτης παρέχει δείγματα έγωϊστικής, συμφεροντολογικής και σκληρής συμπεριφοράς. Την έποχή της μνηστείας τους (1793), λέει ή Έλένη, ο Αναστάσιος έπωφελήθηκε από την πλημμελή έπιτήρηση εκ μέρους της άρρωστης και γηραιάς Θεοδούλας καθώς και από την άπουσία άνδρικής προστασίας για να έγκατασταθεί στο σπίτι της. Όταν ή Έλένη άποκαλύπτει ότι περιμένει παιδί, ο μνηστήρας της την άπειλεί με ματαίωση του γάμου, αν δεν του μεταβιβάσει με δωρεά το σύνολο των ακινήτων που προορίζονται για προΐκα της. Για να άποφύγει τον κοινωνικό στιγματισμό ή Έλένη υποκύπτει στον έκβιασμό. Για άγνωστους όμως λόγους ο Αναστάσιος δεν προβαΐνει στην ολοκλήρωση της διαδικασίας που θα του έξασφάλιζε την άδιάσειστη νομική κατοχύρωση της μεταβίβασης. Άργότερα πιέζει τη γυναίκα του να τον όρίσει κληρονόμο της:

ήμουν άρραβωνιασμένη με τον συνβίον μου σιδηρ Αναστάσιον άνωμελετημένον, αυτός, όντας τα άδελφια μου έλειπαν, ο ένας ήτον εις την Ρούσιαν, και ο άλλος έταξίδευε και έκατοικούσεν εις Πρέβεζαν, ήδρε την εύκαιριαν, μάλιστα δια σύνχυσες με τον άδελφόν μου Ίωάννην, και έκατοίκησε εις το σπίτι όπου έκατοικούσα, εις το όποϊον ήτον ή ποτέ κυρία Θεοδούλα, νόνα μου, κληνήρης, και έκατοίκησε μαζί μου και με την συναναστροφήν με έγκάστρωσε. Τότες άρχισε να δείξη σκληρότητα εις έμέ και μου έζήτησε, εάν θέλω να με στεφανωθή, θέλει να του κάμω ένα χάρισμα άνάμεσα ζωντανών εις όλα μου τα ύποστατικά προϊκάν μου. Έγώ λοιπόν δια να σκιεπάσω την τιμήν μου, και να λείψη ένας κίνδυνος, που δικαίον τρόπου έπρεπε να συνέβη, εάν αυτός δεν με έστεφανώνονταν, στενεμένη έκαμα το γράμμα ντονατζιόν στές πράξεις του εύγενοϋς κυρίου Μπερνάρδου Γαβαλά μέσα εις τον χρόνον 1793, το όποϊον, άγκαλά και δίδει άδειαν

νιάδο» του Ζαφείριο Κονιδάρη — «σύντροφοι εις το νεγότζιο του άργαστηριού τους και εις κάθε άλλη πραμάτεια» — βλ. ΑΝΑ, νοτάριος Αθανάσιος Βλάχος, δ.π. Καθώς συνηθίζεται, την εκμετάλλευση τιμημάτων των προσόδων ο Πολίτης παραχωρεί κατά καιρούς σε υπεκμισθωτές: στα 1789, για παράδειγμα, υπεκμισθώνει το «ντάτζιο» του λαδιού της Πρεβέζας στον Νικολό Φώτο ή Φώτιο, ενώ στα 1792 παραχωρεί τις δεκατιές και τα «δάτζια» της Πρεβέζας στην εταιρεία Γεωργίου Δαμιανή, Τζόρτζη Κιτζίλη, Κώστα Παπαπολύζου και Νικολού Ρέντζου, ΑΜΠ, άριθ. 16, 14 Νοεμ. 1789, φ. 53^ο-54^ο και άριθ. 22, 23 Σεπτ. 1802, φ. 10^ο αντίστοιχα βλ. και άριθ. 96, 2 Νοεμ. 1786, φ. 191^ο (συμφέροντα στο τελωνείο της Άγίας Μαύρας). Εύκατάστατος άστός, έφύσον, και πάλι, δεν πρόκειται για όμώνυμο πρόσωπο, Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 29, 97.

172. ΑΝΑ, νοτάριος Αθανάσιος Βλάχος, πρωτ. 7, δ.π., φ. 66^ο.

του αυτού να το βάλει στές σπρίδες και κυρώση, δέν έλαβε καρδιά να το κάμη, μόνον άκολουθώς, άφοϋ έστεφανώθηκα, άντις να δείξη την άγάπην, όπου προστάζει ή εκκλησία, έδειξε μία έχθρα εις έμέ δια αίτιαν όπου έζητούσεν να του κυρώσω το αυτό γράμμα και με διαθήκη. Και με το να μὴν ήθέλησα, είναι γνωστή τοίς πᾶσιν ή ζωή ή κακή όπου λαβαίνω από αυτόν. Το όποιον κοντράτο κοντραδίρω και θέλω να μὴν έχη καμμίαν δύναμιν και ένεργειαν ως να μὴν ήθελε το κάμω, μάλιστα άνωφελές, με το να του λείπη ή κύρωσις και να έγινε με τον αυτόν τρόπον. Και έτοϋτο είχα γνώμη να σημειώσω προλαβόν, μα ό φόβος με έκαμε και έως τώρα δέν το έκαμα. Μάλιστα είναι δύο χρόνοι τζίγκα όπου έκραξα τον νοδάρον εύγενή κύριον Σπυριδών Σούντια, όθεν ήτον και ό σιόρ δοτόρ Άναστάσιος Κονάκης και ό σιόρ Ιωάννης Γκινοβελής δια μάρτυρες, δια να κάμω την διάταξίν μου και να φανερώσω όθεν και την γνώμην μου στην αυτήν. Αύτος ήλθε και ήρε τους άνωθεν και τους έδιωξε με τρόπον άτακτον. Τώρα δέ, όπου ό αυτός συνβίος μου λείπει από έδωθε εις Πρέβεζαν, ήλθα εις τα άτι σου και σε έπαρακάλεσα και έσημείωσες τα όσα έφανέρωσα και θέλω και άγροικῶ να έχουν αιωνίως την ένεργειάν τους κόβοντας και λειώνοντας το αυτό στενεμένο χαρτί ώσαν και κάθε άλλο όπου ήθελε εύρεθῆ να έχω καμωμένο και αν βρεθῆ να κάμω έπειτα, εαν δέν έχη μέσα την πᾶσαν έλπίδα μου. Είς σε άνατιθήμι, Μήτηρ του Θεού, φύλαξόν με υπό την σκιέπην Σου¹⁷³.

Η δωρεά τῆς Έλένης πρὸς τὸν μνηστήρα της πραγματοποιεῖται στὶς 3 Σεπτεμβρίου 1793 καὶ περιλαμβάνει ἕνα σπίτι ἀνώγειο μετὰ τὰ μαγαζιά του στὴ συνοικία τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους τῆς Ἁγίας Μαύρας κατὰ τὸ μέρος τοῦ σιὸρ κολονέλ Σταμουλά Μαρίνου καὶ περίπου 200 στρέμματα χωράφια καλλιεργημένα καὶ χέρσα στὴν τοποθεσία «Ἅγιος Πέτρος» τῆς Βόνιτσας. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκ τῶν προτέρων δέσμευση τῆς Έλένης, ἀφοῦ τὰ ἀκίνητα αὐτά, ὡς προικῶα, δέν ἔχουν ἀκόμη περιέλθει στὴν κυριότητά της¹⁷⁴.

Στὰ 1810 ὁ Ἄναστάσιος ἔχει πεθάνει. Ἡ Έλένη ἐμπλέκεται σὲ δίκη μετὸς κηδεμόνες τῶν παιδιῶν της Πάνο Σερντινιάρη καὶ Πάνο Πολίτη. Τὴν ἐκπροσωπεῖ ὁ Ἰωάννης Μούρμουρας ὡς «consorte» ἀλλὰ δέν καθίσταται σαφές ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα ἀν τὸ πρόσωπο αὐτὸ εἶναι ὁμόδικός της ἢ ὁ νέος της σύζυγος. Οἱ κηδεμόνες τῶν παιδιῶν κερδίζουν τὴν πρώτη δίκη, καὶ ἡ Έλένη ἀσκεῖ ἔφεση στὸ ἀνώτερο δικαστήριό τῆς Ζακύνθου¹⁷⁵.

173. Στὸ ἴδιο, φ. 66^r-67^r.

174. ANA, νοτάριος Βερνάρδος Γαβαλάς, πρωτ. 30, 3 Σεπτ. 1793, φ. 47^v.

175. ANA, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, δέσμη 5, φ. 23, 7 Φεβρ. 1810 (·) βλ. καὶ φ. 24.

IV. Τὰ ἐξαδέλφια Βαλεντίνη

Παιδιά τοῦ Δανιὴλ Βαλεντίνη καὶ τῆς Μπιάνκας Ἀλεάνδρη εἶναι ὁ Αὐγουστής, ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Ἀντώνιος καὶ ἡ Ἀντζολέτα, πρῶτα ἐξαδέλφια τοῦ Λαυρέντιου Ἀλεάνδρη. Ἡ Ἀντζολέτα εἶναι παντρεμένη τὸ 1796. Τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου της δέν εἶναι γνωστό. Οἱ εἰδήσεις γιὰ τὸν Αὐγουστή χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸ 1787. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ δέν ἀπαντᾶται στὸ ἐξῆς οὔτε στὴ διαθήκη τῆς μητέρας του. Ὁ Αὐγουστής δέν γνωρίζει ἀνάγνωσι καὶ γραφή¹⁷⁶.

1. Ἀντώνιος Βαλεντίνης

Ὁ Ἀντώνιος (συχνὰ καὶ Ἀντωνάκης) δέν ἀφήνει ἀπογόνους. Πεθαίνει στὶς 18 Ἰουνίου 1824. Γενικὴ κληρονόμο ὀρίζει τὴν ἀνηψιά του Μπιάνκα. Σὲ περίπτωση ποὺ αὐτὴ πεθάνει ἀκληρη, ἡ περιουσία τοῦ Ἀντωνίου θὰ πρέπει νὰ μοιραστεῖ σὲ τρία μερίδια· ἀπὸ τὸ ἕνα μερίδιο, τὸ μισὸ θὰ λάβει ἡ ἀδελφή του ἡ Ἀντζολέτα, καὶ τὸ ἄλλο μισὸ θὰ μοιραστοῦν οἱ ἐξαδέλφες του Ἀναστασοῦλα καὶ Ἀγαθῆ¹⁷⁷. Τὰ ἄλλα δύο τρίτα τῆς περιουσίας προορίζονται γιὰ τὴν ἀγαπημένη του νύφη, προφανῶς τὴ Χριστίνα, χήρα [Ἀλεξάνδρου] Βαλεντίνη. Ἡ διαθήκη αὐτῆ, μετὰ τὴ μορφή σύντομου ἰδιόχειρου σημειώματος, συντάσσεται στὶς 23 Μαρτίου 1821 καὶ κηρῶσεται στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὶς 27 Ἰουνίου 1824. Τὴν παραδίδει στὸν συμβολαιογράφο Κωνσταντῖνο Ἀθανασιάδη Μάνο ἢ Χριστίνα, χήρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀντωνίου, στὶς 16 Ἰουνίου 1824 γιὰ νὰ φυλαχτεῖ καὶ νὰ ἀνοιχτεῖ μετὰ τὴν ἀποβίωσή του. Τὴν καταχώριση στὸ νοταριακὸ βιβλίό ζητεῖ ἡ ἀνηψιά καὶ γενικὴ κληρονόμος τοῦ Μπιάνκα¹⁷⁸.

176. Τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν τῆς Μπιάνκας Ἀλεάνδρη καὶ τοῦ Δανιὴλ Βαλεντίνη κυρίως ἀπὸ τὴ διαθήκη τῆς Μπιάνκας, βλ. ἐδῶ, σ. 250 σημ. 81. Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Αὐγουστή, ποὺ πιθανῶς εἶναι καὶ ὁ πρωτότοκος, ἀφοῦ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του, βλ. AMΠ, ἀριθ. 103, 13 Φεβρ. 1787, σ. 213 (ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο καὶ τὸν Ἀντωνάκη)· ἀριθ. 105, 21 Νοεμ. 1787, σ. 8 (στὴ σ. 9 ὁ Ἀλέξανδρος ὑπογράφει γιὰ τὸν ἀναλφάβητο ἀδελφὸ του)· πβ. ἀριθ. 103, 13 Ἰαν. 1787, σ. 199, ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Ἀντώνιος Βαλεντίνης ἐκπροσωποῦν δύο ἀκόμη ἀδέλφια τους, προφανῶς τὴν Ἀντζολέτα καὶ τὸν Αὐγουστή.

177. Ἡ ταύτιση τῆς Ἀναστασοῦλας καὶ τῆς Ἀγαθῆς δέν εἶναι ἐφικτὴ. Θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι τόσο οἱ δύο κόρες τοῦ Πέτρου Βαλεντίνη, θεῖου τοῦ Ἀντωνίου, ὅσο καὶ οἱ δύο θυγατέρες τῆς Κυράνας, κόρης τοῦ Πέτρου καὶ συζύγου τοῦ Ἀναστασίου Μαυρομμάτη, βλ. AMΠ, ἀριθ. 138, 31 Μαρτ. 1817, φ. 17^v-6 Νοεμ. 1815, φ. 12^v. Στὴ δευτέρη περίπτωση ὁ Ἀντώνιος ὀνομάζει ἐξαδέλφες τίς κόρες τῆς ἐξαδέλφης του.

178. Στὸ ἴδιο, 28 Ἰουν. 1824, φ. 64^v-65^r. Ἡ καταχώριση τοῦ ἰδιόχειρου σημειώματος τοῦ Ἀντωνίου Βαλεντίνη καὶ ἡ εἶδηση γιὰ τὸν θάνατό του καὶ τὴν κήρυξη τῆς διαθήκης στὸ φ. 65^r.

Τὸ 1802 ὁ Ἀντώνιος ὑπηρετεῖ ὡς γραμματέας τοῦ Ὑγειονομείου τῆς Πρέβεζας. Ἐκλέγεται (ἢ καὶ διορίζεται ἀπὸ τὴ διοίκηση) κριτῆς στὸ πρωτοβάθμιο ἀστικὸ δικαστήριον (1804, 1808, 1810-1812)¹⁷⁹. Στὰ 1805 ἀποτυγχάνει νὰ ἐκλεγῆι στὸ Κοινκλάβιο¹⁸⁰. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἰδρυτὲς καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ σχολείου τῆς Κοινότητος τῆς Πρέβεζας¹⁸¹.

Κατὰ τὴ δευτέρη κατοχὴ τῆς πόλης ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασὰ ὁ Ἀντώνιος Βαλεντίνης εἶναι προεστὸς. Τὰ πιδ εὐπορα κοινωνικὰ στρώματα τῆς πόλης τὸν κατηγοροῦν γιὰ κακὴ διαχείριση τῶν χρημάτων ποὺ ἔχει δανειστεῖ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Κοινοῦ:

Εἰς τοὺς 1822: Νοεμβρίου μεσάζοντος οἱ πολῖται α^α καὶ β^α τάξεως ταύτης τῆς πόλεως ἔκαμαν ἀγωγήν κατὰ τοῦ μακαρίτου Ἀντωνίου Βαλεντίνη, πρῶην προεστῆτος, εἰς τὸν ἐνδοξότατον μουτεσελίμην καὶ βασιλικὸν μουκαρίζην Μπεκίρ ἀγὰ τσογαδόρον, παραπονούμενοι πᾶς τοὺς ἠδίκησεν, ὅταν προέστειτε, καὶ ἐξήτουν ἀπὸ τὴν ἐνδοξότητά του ἐπιμόνωσ νὰ βιάσῃ τὸν ἐναγόμενον Βαλεντίνην νὰ πληρώσῃ χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ ἐξ ἰδίων του τὰς χρεωστικὰς ὁμολογίας, τὰς ὁποίας ἐδανείσθη διὰ χρείας τῆς πολιτείας (καθὼς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν).

Τὴ διαφορὰ ἐξετάζουν δύο αἰρετοκριτὲς, ὁ πάργιος Ἀνδρέας Δεσούλλας ἐκ μέρους τοῦ Βαλεντίνη καὶ ὁ ἀρτινὸς Νικ. Βλαχούτζης ἐκ μέρους τῶν κατηγορῶν του. Ἡ διαδικασία διαρκεῖ πολλοὺς μῆνες. Ὁ Ἀντώνιος τελικὰ ἀθωώνεται, γιὰτὶ οἱ ἀντίδικοι δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ παρουσιάσουν ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα¹⁸².

Ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴ βιβλιογραφία τοῦ 19ου αἰῶνα ὁ Ἀντώνιος Βαλεντίνης παραδίδεται ὡς ἄνδρας ἐνάρτετος, συνετὸς καὶ φιλόπατρις¹⁸³.

2. Ἀλέξανδρος Βαλεντίνης

Λόγω τῆς δραστηριότητος ποὺ ἀναλαμβάνει σὲ κρίσιμες γιὰ τὴν πόλη στιγμὲς εἶναι ἴσως ὁ πιδ γνωστὸς Πρεβεζάνος. Σπουδασμένος, σύμφωνα μὲ μία πληροφορία, στὴ Βενετία. Σεκρετᾶριος τοῦ εἰρηνοδικείου τὸ 1798, σύνδικος στὰ 1795-1796, πρόεδρος τῆς δημοκρατικῆς διοίκησης στὰ 1798. Μέλος τῶν ἐπιτροπῶν ποὺ ἐργάζονται ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1798 καὶ τὸ 1799 γιὰ τὴν ἐπανένωση τῶν νησιῶν τοῦ Ἰονίου μὲ τὰ πρῶην ἐξαρτήματά τους στὴν ἠπειρωτικὴ καὶ

179. ΑΜΠ, ἀριθ. 19, 26 Ἰαν. 1802, φ. 3^ο. 10 Μαΐου 1804, φ. 41^ο. ἀριθ. 36, 20 Δεκ. 1810, φ. 8^ο-9^ο. 25 Φεβρ. 1811, φ. 15^ο-16^ο. 24 Ἰουλ. 1812, φ. 17^ο-18^ο, κ.άλλ. Βλ. καὶ ἀριθ. 20, 27 Ἰουν 1808, φ. 52^ο.

180. ΑΜΠ, ἀριθ. 19, 26 Νοεμ. 1805, φ. 59^ο.

181. Στὸ ἴδιο, 20 Ἀπρ. 1803, φ. 20^ο. 12 Δεκ. 1803, φ. 34^ο.

182. ΑΜΠ, ἀριθ. 135, 5 Νοεμ. 1825, φ. 65^ο-^ο.

183. Παναγιώτης Ἀραβαντινός, *Περιγραφή τῆς Ἠπείρου*, εἰσαγωγή Κ. Θ. Δημαρᾶς, ἐπιμέλεια-εὑρετήριο Ἐλευθερία Νικολαΐδου, μέρος Γ', Ἰωάννινα 1984, σ. 336.

ἀκαρνανικὴ ἀκτὴ. Ἐκλέγεται πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τῶν Πρεβεζάνων στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ συμμετέχει στὶς διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν κατάρτιση τοῦ συντάγματος τῆς προνομιακῆς περιφέρειας. Ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Πρεβεζάνων πηγαίνει καὶ πάλι στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 1803, ὅταν λήγει ἡ περίοδος τῆς διετοῦς φορολογικῆς «ἀσυδοσίας» καὶ πρέπει νὰ ἐπαναπροσδιοριστοῦν οἱ ὅροι τῆς διακυβέρνησης τῶν νέων ὀθωμανικῶν κτήσεων¹⁸⁴.

Ἀναμειγνύεται καὶ αὐτὸς στὴν ὑπεκμίσθωση τῶν ἰχθυοτροφείων καὶ τοῦ δικαιώματος ἀλιείας, ἐνῶ ὑπάρχουν ἐνδείξεις καὶ γιὰ ἐμπορικὴ δραστηριότητα¹⁸⁵.

Παντρεύεται τὴ Χριστίνα, θυγατέρα τοῦ ἱερέα Νικολάου Δεβάρη¹⁸⁶.

V. Τὰ ἀνήφια

Ἀπὸ τὴν πέμπτη γενιὰ τῆς οἰκογένειας εἶναι γνωστὲς οἱ τρεῖς θυγατέρες τοῦ Ἰωάννη Ἀλεάνδρη καὶ τῆς Ἰωάννας Βελλιανίτη, ἡ Μαρία, ἡ Μαύρα καὶ ἡ Ἀντωνία, ἀνηψιὲς τοῦ Λαυρέντιου Ἀλεάνδρη. Εἶδαμε ὅτι δύο ἀπὸ τὶς ἀδελφὲς βρίσκονται μετὰ τὸν «χάλασμό» στὴν Ἁγία Μαύρα, ὅτι εἶναι σὲ ἡλικία γάμου καὶ ὅτι κηδεμονεύονται ἀπὸ τὸν Λαυρέντιο, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ ἰδίου¹⁸⁷. Πρόκειται πιθανῶς γιὰ τὴν Μαύρα καὶ τὴν Τονίνα.

1. Μαρία Ἀλεάνδρη

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1798 ἡ Μαρία (καὶ Μαριῶ ἢ Μαριέτα) βρίσκεται στὴν Πρέβεζα. Φαίνεται ὅτι ἡ οικονομικὴ κατάστασή της δὲν εἶναι καλὴ, ἢ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ διαχειρίζεται χρήματα ἢ ἴδια. Πάντως δὲν διαθέτει ρευστό, ἀφοῦ ἀναγκάζεται νὰ ἐνεχυριάσει ἓνα ζευγάρι σκουλαρίκια γιὰ τέσσερα γρόσια¹⁸⁸. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1804 εἶναι ἤδη παντρεμένη μὲ τὸν σιὸρ Παῦλο Μασ(ι)έρα τοῦ ποτὲ Σωτήρη ἀπὸ τὴν Κέρκυρα¹⁸⁹. Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1804, βρίσκεται στὴν

184. Βιογραφικὸ σημεῖωμα γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτὸ παραθέτει ὁ Παναγιώτης Ἀραβαντινός, ὁ.π. Βλ. καὶ Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικὲς κινητοποιήσεις»..., ὁ.π., σ. 312, 313 σημ. 29, 315, 320, 326, 334. ΑΜΠ, ἀριθ. 19, 14 Ἰουν. 1803, φ. 25^ο.

185. ΑΝΑ, ἀριθ. 8, φ. 356, 1 Σεπτ. 1802. ΑΜΠ, ἀριθ. 27, 21 Αὐγ. 1803, φ. 64^ο. Γιὰ τὴν ἐμπορικὴ δραστηριότητα βλ. ΑΝΑ, ἀριθ. 9Α, φ. 328, 15 Ἰουλ. 1799.

186. Προικοσύμφωνο ἀπὸ 12 Μαΐου 1798, καταχ. ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγγρης, πρωτ. 8, 3 Ἰουν. 1801, φ. 29^ο-31^ο.

187. Ἐδῶ, σ. 262.

188. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, δέση 3, φ. 312^ο, σημεῖωμα τοῦ ἐνεχυροδανειστῆ Γιάννη Καρλέτου ἀπὸ 25 Ἰαν. 1798, παρουσιάζεται στὸν συμβολαιογράφου στὶς 12 Ὀκτ. 1806. Τὴν ἴδια ἡμέρα παρουσιάζονται καὶ οἱ ἐπιστολὲς τῆς Μαρίας ἀπὸ τὴν Ἰθάκη πρὸς τὸν Γιάννη Καρλέτο, μὲ τὶς ὁποῖες ἡ Μαρία ἀπαιτεῖ τὴν ἐπιστροφή τοῦ κοσμήματος λόγω τῆς ἐξόφλησης τοῦ χρέους της, στὸ ἴδιο, φ. 310^ο καὶ 311^ο.

189. ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγγρης, πρωτ. 12, 3 Ἰαν. 1800, φ. 46^ο. ΑΜΠ, ἀριθ. 31, 14 Ἰαν. 1804, φ. 39^ο γιὰ τὸ πατρώνυμο τοῦ Παύλου βλ. καὶ ἀριθ. 118, 17 Σεπτ. 1817, σ. 189.

Ἁγία Μαύρα, ἐτοιμόγεννη, καὶ ὑπαγορεύει τὴ διαθήκη της. Τὸ παιδί ποὺ πρόκειται νὰ γεννηθεῖ θὰ κληρονομήσει τὴ μισὴ περιουσία της· τὴν ἄλλη μισὴ ὅμως θὰ κληρονομήσει ὁ σύζυγός της, τὸν ὁποῖο μάλιστα καθιστᾶ γενικὸ κληρονόμο της σὲ περίπτωση θανάτου τοῦ παιδιοῦ ἀντίθετα πρὸς τὸ ἔθιμο ἀλλὰ «διὰ τὲς χάρες καὶ καλὴν ζωὴν ὅπου ἔχω ἀπὸ αὐτόν»¹⁹⁰. Γιὰ ἓνα διάστημα περὶ (ἢ πρὶν ἀπὸ) τὸ 1805 ἡ Μαρία μένει στὴν Κέρκυρα. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1806 κατοικεῖ στὸ Βαθὺ τῆς Ἰθάκης μετὰ τὸν σύζυγό της, ἐνῶ στὰ 1817 ὡς τόπος κατοικίας τοῦ συζύγου της ἀναφέρεται καὶ πάλι ἡ Κέρκυρα¹⁹¹.

Ἡ Μαρία γνωρίζει γραφὴ καὶ ἀνάγνωση. Ἀντίθετα ὁ Παῦλος Μασέρας εἶναι ἀναλφάβητος¹⁹².

2. Μαύρα Ἀλεάνδρη

Ἡ Μαύρα (καὶ Μαυρέτα) παντρεύεται τὸν Εὐτύχιο Ζαμπέλη (ἀλλοιῶς Φελίτζε Κορφιάτη ἀλλὰ καὶ Μπολονέζο) πρὸς τὰ τέλη Ἀπριλίου ἢ τὶς ἀρχὲς Μαΐου τοῦ 1805¹⁹³. Ὁ Εὐτύχιος κατοικεῖ στὴν Κέρκυρα, καὶ ἐκεῖ τὸν ἀκολουθεῖ ἡ γυναίκα του. Τὸ 1817 ἡ Μαύρα ἔχει χηρέψει¹⁹⁴.

Στὶς 13 Μαρτίου 1828 πεθαίνει στοὺς Παξοὺς καὶ ἐνταφιάζεται στὸν ἐκεῖ Νὰδ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μία Μαύρα Ἀλεξάνδρου, χήρα Ζαμπέλη¹⁹⁵. Δὲν εἶναι καθόλου βέβαιο ὅτι πρόκειται γιὰ τὴ θυγατέρα τοῦ Ἰωάννη Ἀλεάνδρου· πρέπει ὥστόσο νὰ σημειωθεῖ ἡ σύμπτωση καὶ τῶν τριῶν ὀνομάτων σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν παξινὴ καταγωγὴ τῆς Μαύρας Ἀλεάνδρη Ζαμπέλη ἀπὸ τὴ μη-

190. ΑΝΑ, νοτάριος Ἀθανάσιος Βλάχος, πρωτ. 9, 27 Ἰουλ. 1804, φ. 55^ν-56^ρ.

191. ΑΜΠ, ἀριθ. 113, 17 Φεβρ. 1805, σ. 27: «ἡ κυρία Μαργιῶ, συνβία τοῦ Signor Παύλου Μασέρα καὶ θυγατέρα τοῦ Signor καπετὰν Τζοάνε Ἀλεάνδρου, ἦτον καθούμενη εἰς Κέρκυρα μὰ ἀμπιτάντισσα καὶ καθολικὴ Πρεβεζάνα ἀπὸ ἐτούτην τὴν πόλιν, ὅπου τώρα εὐρίσκεται ἐδῶ». ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, δ.π., φ. 309^ρ, ἀντίγραφο ἐξουσιοδότησης πρὸς τὸν σύζυγό της ἀπὸ 7 Ὀκτ. 1806 (ἀπὸ τὶς πράξεις τοῦ Κωνσταντίνου Πεταλά, δημόσιου συμβολαιογράφου στὸ Βαθὺ τῆς Ἰθάκης), ποὺ παρουσιάζεται στὸν νοτάριο στὶς 12 Ὀκτ. 1806 (γιὰ τὴν ἐξουσιοδότηση αὐτὴ βλ. καὶ ΑΜΠ, ἀριθ. 114, 6 Νοεμ. 1806, σ. 182). ΑΜΠ, ἀριθ. 118, δ.π.

192. Ἡ Μαρία ὑπογράφει ὡς «μαρία αλεανδρι μασερα», βλ. ἐνδεικτικὰ ΑΝΑ, νοτάριος Ἀθανάσιος Βλάχος, πρωτ. 9, δ.π., φ. 56^ρ στὸ ἴδιο, 27 Ἰουλ. 1804, φ. 58^ν. ΑΜΠ, ἀριθ. 113, 13 Μαΐου 1805, σ. 103. Γιὰ τὸν ἄνδρα της βλ. ἐνδεικτικὰ ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκίσκος Ἀβακούμ, δ.π., φ. 309^ρ, 7 Ὀκτ. 1806.

193. Τὸ προικοσύμφωνο συντάσσεται στὴν Πρέβεζα στὶς 22 Ἀπριλίου 1805 καὶ καταχωρίζεται στὶς 3 Μαΐου, ἐνῶ ὁ Εὐτύχιος ἐκπροσωπεῖ τὴν Μαύρα ἤδη ὡς σύζυγός της στὶς 13 Μαΐου τοῦ ἴδιου ἔτους, βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 113, σ. 88-89 καὶ σ. 100-103 ἀντίστοιχα.

194. ΑΜΠ, ἀριθ. 118, δ.π., σ. 188.

195. Διονύσιος Δημ. Ζερμπᾶς, *Παξινὰ ἱστορικὰ σημειώματα*, Ἀθήνα 1970, σ. 41.

τέρα της καὶ μετὰ τὴν ἀναφορὰ τοῦ οικογενειακοῦ ὀνόματος καὶ ὡς Ἀλεξάνδρου στὴ βιβλιογραφία τοῦ 19ου αἰώνα¹⁹⁶.

Ἄρχι μόνον τὸ οικογενειακὸ ἀλλὰ καὶ τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα τοῦ συζύγου τῆς Μαύρας ὑποδεικνύουν τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀπὸ τὴ γνωστὴ οἰκογένεια τῶν Ζαμπέληδων τῆς Ἁγίας Μαύρας¹⁹⁷. Ὁ χαρακτηρισμὸς «Μπολονέζος» δηλώνει μᾶλλον ὅτι ὁ Εὐτύχιος ἢ Φελίτζε ἔχει σπουδάσει στὴ Μπολονία τῆς Ἰταλίας· ἴσως καὶ ὅτι ἔχει ἐπιστρέψει ἀπὸ ἐκεῖ πρόσφατα. Κάθε ἀπόπειρα ταύτισης τοῦ προσώπου αὐτοῦ μετὰ τὰ ὁμώνυμα μέλη τῆς κεντρικῆς ἐπτανησιακῆς ἢ τῆς τοπικῆς κυβέρνησης τῆς Λευκάδας ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ μέλη τῆς ἀνώτερης λευκαδίτικης ἢ τῆς κεντρικῆς κερκυραϊκῆς ὑπαλληλίας κρίνεται μάταιη μετὰ τὰ διαθέσιμα σήμερα στοιχεῖα¹⁹⁸. Μπορεῖ νὰ ἀποκλειστεῖ ἡ ταύτισή του μετὰ τὸν ὁμώνυμο γεροϋσιαστὴ Λευκάδας, ποὺ ζῆ καὶ μετὰ τὸ 1817, καὶ μετὰ τὸν διοικητὴ τῶν Παξῶν¹⁹⁹. Καὶ ἀκόμη δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ τοῦ Εὐτύ-

196. Βλ. ἐδῶ, σ. 229.

197. Βλ. καὶ ἐδῶ, σ. 237 σημ. 26.

198. Τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ στὸν ἴδιο χῶρο μετὰ τὸ ὀνοματεπώνυμο Εὐτύχιος ἢ Φελίτζε Ζαμπέλης ἀλλὰ μετὰ ἀμφίβολες τίς μεταξὺ τους ταυτίσεις κινοῦνται οἱ ἑξῆς ἀξιωματικοί: α) ὁ γραμματέας τῆς Προσωρινῆς Δημοκρατικῆς Κυβέρνησης τῆς Λευκάδας (1797), Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, δ.π., σ. 21· Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 18· β) ἓνας εἰρηνοδίκης ἐπίσης στὴ Λευκάδα (1798), στὸ ἴδιο, σ. 26· γ) ὁ γραμματέας τῆς ἐπτανησιακῆς κυβέρνησης (1799, 1800, 1802) καὶ μεταφραστῆς τῆς ρωσοτουρκικῆς συνθήκης τοῦ 1800 ἀπὸ τὴ γαλλικὴ στὴν ἰταλικὴ γλῶσσα, Π. Χιώτης, δ.π., σ. 753· Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, δ.π., σ. 228 σημ. 1, 316· Ντίνος Κονόμος, *Ἐπτανησιακὸς Τύπος 1798-1864* [*Ἐπτανησιακὰ Φύλλα*, Ε'], Ἀθήνα 1964, σ. 32· Σπύρος Ι. Ἀσδραχᾶς, «Ὁφειες ἀπὸ τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῆς Πάργας, Πρέβεζας καὶ Βόνιτσας», *Ἑλληνικὴ Κοινωνία καὶ Οἰκονομία*, δ.π., σ. 370 σημ. 1· Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 74· δ) ἓνας γεροϋσιαστῆς ἀπὸ τὴ Λευκάδα (1806, 1818), Π. Χιώτης, *Ἱστορία τοῦ Ἰονίου Κράτους ἀπὸ συστάσεως αὐτοῦ μέχρι ἐνώσεως (ἔτη 1815-1864)*, τ. Α', Ζάκυνθος 1874, σ. 114· Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς δ.π., σ. 506· Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 167, 251· ε) ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Λευκάδας στὸ προκαταρκτικὸ Συμβούλιο (ἀρχὲς 1817), στὸ ἴδιο, σ. 249· Π. Χιώτης, δ.π., σ. 91· στ) ὁ ἔπαρχος τῆς Λευκάδας (1819), Π. Γ. Ροντογιάννης, δ.π., σ. 306· ζ) ἓνας διοικητῆς τῶν Παξῶν μετὰ δύο θητείες, ἡ πρώτη γιὰ ἓνα διάστημα πρὶν ἀπὸ τὸ 1810 καὶ ἡ δευτέρη τὸ 1810-1814, βλ. Διονύσιος Δ. Ζερμπᾶς, *Οἱ Παξοὶ ὑπὸ τοὺς Αὐτοκρατορικοὺς Γάλλους*, Ἀθήνα 1961, σ. 60 σημ. 1. Βλ. καὶ Πάνος Γ. Ροντογιάννης, *Ἡ ἐκπαίδευση στὴ Λευκάδα*, δ.π., σ. 49, 95.

199. Ἀναφέρεται ὅτι ἡ σύζυγός τοῦ διοικητῆ Παξῶν Εὐτύχιου Ζαμπέλη ὀνομαζόταν Ρόζα, Διονύσιος Δ. Ζερμπᾶς, *Παξινὰ ἱστορικὰ σημειώματα*, δ.π., σ. 70 σημ. 2. Πιθανότατα εἶναι ἡ πεθερὰ αὐτοῦ τοῦ Εὐτύχιου Ζαμπέλη ποὺ ζῆ στὴν Πρέβεζα στὰ 1813 καὶ ἀλληλογραφεῖ μετὰ τὸν γαμπρό της, βλ. ΑΛ, 19 Μαΐου 1813, ὁ Φελίτζε Ζαμπέλης ἀπὸ Παξοὺς πρὸς τὸν κουμπάρο του Μαρίνο Λουρόπουλο, Πρέβεζα. Ἀντίθετα ἡ Ἰωάννα Βελιαντίτη, ἡ μητέρα τῆς Μαύρας, ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ τὸ 1803, βλ. ἐδῶ, σ. 257.

χιου Ζαμπέλη που θα προσλάβει τον Άνδρέα Κάλβο ως οικοδιδάσκαλο στην Κέρκυρα²⁰⁰.

3. Τονίνα Αλεάνδρη

Τὸν Μάιο τοῦ 1805 ἡ Ἄντωνία (συνήθως ἀναφέρεται μὲ τὸ ὑποκοριστικὸ Τονίνα), τρίτη θυγατέρα τοῦ Ἰωάννη Αλεάνδρη καὶ τῆς Ἰωάννας Βελιανίτη, εἶναι παντρεμένη μὲ τὸν Ἀναστάσιο Κεχρᾶ²⁰¹. Γιὸς τοῦ Δημητρίου (ἡ Δήμου) Κεχρᾶ, ὁ σύζυγος τῆς Τονίνας προέρχεται, καὶ αὐτός, ἀπὸ μιὰ παλαιὰ, ἐπίσημη καὶ εὐπορη οἰκογένεια, ποὺ μέλη τῆς ἀναδεικνύονται στὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς Πρέβεζας καὶ δραστηριοποιοῦνται μετὰ τὸν «χαλασμό» γιὰ τὴ διατήρηση τῆς πολιτικῆς ἐνότητάς τῆς πόλης μὲ τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου²⁰². Ὁ Ἀναστάσιος διαδέχεται τὸν θεῖο τῆς Τονίνας Ἀντώνιο Βαλεντίνη στὴ γραμματεία

200. Σπύρος Ι. Ἀσδραχάς, «Ἀνδρέας Κάλβος. Ἀνέκδοτα καὶ ἀθησαύριστα κείμενα», *Ἑλληνικὴ Κοινωνία καὶ Οἰκονομία*, ὁ.π., σ. 296.

201. Γιὰ τὸν γάμο βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 113, 13 Μαΐου 1805, σ. 103, ὅπου ὁ Ἀναστάσιος Κεχρᾶς ὑπογράφει γιὰ τὴν ἀναλφάβητη συμβία του Τονίνα. Βλ. καὶ ἀριθ. 115, 16 Μαΐου 1810, σ. 211, ὅπου ἡ Μαρία Αλεάνδρη Μασέρα καθιστᾶ πληρεξούσιο τὸν «κουριάδο» τῆς Ἀναστάσιο Κεχρᾶ.

202. Γενικὰ γιὰ τὴν οἰκογένεια Κεχρᾶ βλ. Παναγιώτης Ἀραβαντινός, ὁ.π., σ. 330-Σεραφεῖμ Ξενόπουλος, ὁ.π., σ. 226. Γιὰ τὸ πατρῶνιο τοῦ Ἀναστασίου βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 19, 18 Μαΐου 1802, φ. 6^ο ἀριθ. 20, 20 Ἰουλ. 1806, φ. 43^ο. Ὁ πατέρας τοῦ Ἀναστασίου Δημήτριος ἡ Δήμος Κεχρᾶς πρέπει νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν γενικὸ ἐπίτροπο ποὺ διορίζουν οἱ πρόσφυγες Πρεβεζάνοι τὸν Νοέμβριο τοῦ 1799 γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὰ αἰτήματά τους στὴν Κέρκυρα ἐνώπιον τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ρωσίας, βλ. Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικὲς κινητοποιήσεις»..., ὁ.π., σ. 327, 328, 329, 337, 340. Τὸ ἴδιο πρόσωπο εἶναι ἀναπληρωτῆς κριτῆς τοῦ πρωτοβάθμιου ἀστικοῦ δικαστηρίου τὸ 1802, βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 17, τετρ. Β', 25 Σεπτ. 1802, σ. 109, 110, 111· 27 Σεπτ. 1802, σ. 112· τετρ. Γ', 24 Ὀκτ. 1802, σ. 14. Ἐνα ἄλλο μέλος τῆς οἰκογένειας, ὁ προσετὸς Ἰωάννης Κεχρᾶς, συνοπογράφει τὴ συνθήκη ἢ σύνταγμα τῆς Πρέβεζας τὸ 1800, Ρόδη Σταμούλη, «Ἡ συνθήκη τῆς Πρέβεζας (25 Δεκ. 1800) καὶ ἡ ἀπήχρησή της στὰ 1828», *Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά*, 5 (1996), σ. 437, 439. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ εἶναι πρόεδρος τὸ 1801, κριτῆς τοῦ δευτεροβάθμιου καὶ ἀναπληρωτῆς κριτῆς τοῦ πρωτοβάθμιου ἀστικοῦ δικαστηρίου τὸ 1803, βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 19, 12 Ἰαν. 1802, φ. 1^ο· 8 Μαρτ. 1803, φ. 13^ο ἀριθ. 26, 21 Μαΐου 1803, φ. 18^ο, 18^ο. Ὁ Χρήστος Κεχρᾶς ἐκλέγεται στὸ ἀξίωμα τοῦ ἀντιλέγοντος τὸ 1803, ἀριθ. 19, 1 Μαρτ. 1803, φ. 11^ο. Ὁ Πέτρος ἐκλέγεται ἐπόπτης τῶν ὁδῶν τὸ 1804, στὸ ἴδιο, 21 Νοεμ. 1804, φ. 48^ο. Ὁ Διαμάντης Κεχρᾶς εἶναι γραμματέας τοῦ Δικαστηρίου τῶν Ξένων τὸ 1804 καὶ γραμματέας τοῦ δικαστηρίου τὸ 1809, στὸ ἴδιο, 15 Δεκ. 1804, φ. 50^ο ἀριθ. 40, 25 Μαΐου 1809, φ. 1^ο. Συμβολαιογράφος, βλ. Φιλάρετος Βιτάλης, *Τὸ ἱστορικὸν ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, [Πρέβεζα] 1979, σ. 34. Δικολάβος (στὸ κείμενο: «δικονόμος»), ΑΜΠ, ἀριθ. 114, 31 Ἰαν. 1806, σ. 54. Γιὰ τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν Χρήστο Κεχρᾶ βλ. καὶ Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικὲς κινητοποιήσεις»..., ὁ.π., σ. 319-320 σημ. 48.

τοῦ Ὑγειονομείου τῆς Πρέβεζας στὶς 21 Ἰουλίου 1802. Μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ γνωστοῦ προύχοντα Ἰωάννη Γενοβέλη διατηρεῖται στὴ θέση αὐτή, ὅσο τουλάχιστον γνωρίζουμε, μέχρι καὶ τὸν Νοέμβριο τοῦ 1806. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1805 ὁ μισθὸς του ὀρίζεται στὰ 65 γρόσια τὸν μῆνα²⁰³.

Κατὰ τὴ δύσκολη ἐποχὴ τῆς ἀνασυγκρότησης ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν ἐνσωμάτωση τῆς Πρέβεζας στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία, καὶ ἐνῶ ὁ πατέρας τους ἀπουσιάζει, καὶ οἱ ἴδιες ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν πόλη αὐτή, τὰ τρία κορίτσια πρέπει νὰ διαφυλάξουν, νὰ διαχειριστοῦν καὶ νὰ μοιράσουν τὴν περιουσία ποὺ ἔχουν κληρονομήσει στὴν Πρέβεζα ἀπὸ τὴ μητέρα τους. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς δανειστὲς τοῦ παπποῦ τους Δανιὴλ, ποὺ ἀπαιτοῦν τὰ χρήματά τους. Καὶ ἀκόμη οἱ δύο ἀνύπαντρες πρέπει νὰ βροῦν σύζυγο.

Τὶς ὑποθέσεις τους ἀναθέτουν κατ' ἀρχὰς στὸν Λαυρέντιο, θεῖο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ πατέρα τους²⁰⁴. Ἄλλὰ ἔρχονται σὲ ἀντιδικία μαζί του. Τὶς διεδικήσεις τους ἀπὸ τὸν Λαυρέντιο (τιμαλφῆ, ἐπιπλα κλπ.) καὶ τὴ διευθέτηση τῶν λοιπῶν ὑποθέσεών τους ἀναλαμβάνει τὸ 1804 ὁ Παῦλος Μασέρας, σύζυγος τῆς Μαρίας²⁰⁵. Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἴδιου ἔτους ἡ Τονίνα καθιστᾶ πληρεξούσιο τὸν ἐξάδελφο τοῦ πατέρα τῆς Ἀντωνίου Βαλεντίνη καὶ τὸν Νοέμβριο τὸν θεῖο τῆς λογοθέτη Νικόλαο Χαλ(ι)κιόπουλο ἀπὸ τὴ Βόνιτσα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ρευστοποίησι ὀρισμένων περιουσιακῶν τῆς στοιχείων στὴν Πρέβεζα καὶ τὴν ἀπαίτηση τῶν ὄσων ἡ Τονίνα δικαιούται νὰ λάβει ἀπὸ τὸν Λαυρέντιο, ὁ Χαλκιόπουλος ἀναλαμβάνει καὶ τὴν κατάρτιση προικοσυμφώνου ἐν ὄψει τοῦ γάμου τῆς²⁰⁶.

Ἡ κληρονομία τῆς Ἰωάννας Βελιανίτη μοιράζεται τελικὰ στὶς τρεῖς θυγατέρες τῆς τὸ 1805. Μὴ προηγούμενη μοιρασιά ἀκυρώνεται μὲ τὴν ἴδια πράξη

203. ΑΜΠ, ἀριθ. 18, 18 Ἰουλ. 1802, φ. 12^ο ἀριθ. 19, 18 Μαΐου 1802, φ. 6^ο· 21 Ἰουν. 1803, φ. 29^ο-30^ο ἀριθ. 20, 20 Ἰουλ. 1806, φ. 43^ο· 21 Νοεμ. 1806, φ. 49^ο. Γιὰ τὴ μεσολάβηση τοῦ Ἰωάννη Γενοβέλη καὶ γιὰ τὸν μισθὸ τοῦ Ἀναστασίου βλ. ἀριθ. 19, 10 Ἰουν. 1804, φ. 42^ο· καὶ 2 Ἰουλ. 1805, φ. 56^ο.

204. Ἐπιτροπικὴ τῆς Μαύρας καὶ τῆς Τονίνας, ποὺ ἐκπροσωποῦν καὶ τὴν ἀπούσα Μαρία, στὸν Λαυρέντιο, ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγγρης, ὁ.π., 21 Ἰουλ. 1803, φ. 2^ο.

205. Ὁ Μασέρας ἐνεργεῖ ὡς ἐπίτροπος τῶν τριῶν ἀδελφάδων, βλ. ΑΜΠ, ἀριθ. 122, 8 Αὐγ. 1804, σ. 167· στὴ διαφορά τους μὲ τὸν Λαυρέντιο, ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκ. Ἀβακούμ, πρωτ. 59, 8 Ἰουν. 1804, φ. 11^ο· 11 Ἰουν. 1804, φ. 13^ο· 9 Ἰουλ. 1804, φ. 34^ο· ΑΜΠ, ἀριθ. 27, 19 Σεπτ. 1804, φ. 217^ο καὶ ἀριθ. 33, 19 Σεπτ. 1804, φ. 18^ο-19^ο· στὴ διαφορά μὲ τὸν Μαρίνο Λουρόπουλο, ἀριθ. 31, 14 Ἰαν. 1804, φ. 39^ο· 12 Μαρτ. 1804, φ. 46^ο· 1 Ἀπρ. 1804, φ. 51^ο. Ἐπίτροπος τῆς Μαύρας, ἀριθ. 122, 16 Δεκ. 1804, σ. 328. Ἐπίτροπος τῆς Τονίνας, ΑΝΑ, νοτάριος Πέτρος Νέγγρης, ὁ.π., 3 Ἰαν. 1804, φ. 46^ο.

206. ΑΝΑ, νοτάριος Φραγκ. Ἀβακούμ, ὁ.π., 28 Ἰουλ. 1804, φ. 36^ο. ΑΜΠ, ἀριθ. 122, 20 Νοεμ. 1804, σ. 306-307.

γιατί δὲν εἶχε γίνει κανονικά, ἐπιβεβαιώνεται ὡστόσο ἡ μοιρασιά ἐνὸς λιοστασιοῦ στὴν τοποθεσία «Γιαλιά» ἀπὸ 7 Αὐγούστου 1804. Ἐκτὸς τοῦ λιοστασιοῦ αὐτοῦ ἡ κληρονομιά περιλαμβάνει μερικὰ χωράφια στὴν περιοχή «(Μ)πάλτα» τῆς Πρέβεζας καὶ ἓναν τόπο μὲ ἐλιόκλαρα ἡμερα καὶ ἄγρια, ποὺ βρίσκονται σὲ κακὴ κατάσταση ἀπὸ τὶς πυρκαγιές. Στὴν πράξη αὐτὴ ὁ σιδρ Φελίτζε Ζαμπέλης ἐκπροσωπεῖ τὴ Μαύρα Ἀλεάνδρη, ἐνῶ ἡ Μαρία καὶ ἡ Τονίνα παρουσιάζονται αὐτοπροσώπως²⁰⁷.

Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1817 οἱ τρεῖς ἀδελφές πρέπει νὰ ταξιδέψουν στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ παραλάβουν τὴν κληρονομιά τοῦ πατέρα τους Ἰωάννη. Ἡ Τονίνα —ἢ ἴσως ὁ συμβολαιογράφος γιὰ λογαριασμό της— ἐπικαλεῖται τὴ γυναικεία ἀδυναμία ποὺ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ πραγματοποιήσει τὸ ταξίδι αὐτὸ καὶ καθιστᾷ πληρεξούσιο τὸν ἀνηψιὸ της κύρ Ἀντώνη ποτε Κώστα Τζούμα, κάτοικο Κωνσταντινούπολης, γιὰ νὰ παραλάβει τὸ μερίδιό της. Τὴ Μαύρα, χήρα πιά, θὰ ἐκπροσωπήσει γιὰ ἄλλη μία φορὰ ὁ κουνιάδος της Παῦλος Μασέρας. Ἡ Μαύρα θὰ συμμετάσχει ἐξ ἡμισείας στὶς δαπάνες τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Μασέρα²⁰⁸.

VI. Οἱ ἐπίγονοι

Εἶδαμε ὅτι ἡ Ἑλένη Κράλη, σύζυγος τοῦ Λαυρέντιου Ἀλεάνδρου, βρίσκεται στὸν ἕνατο μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της τὸν Νοέμβριο τοῦ 1808, καὶ ὅτι τὸ ζευγάρι ἔχει τότε ἀποκτήσει ἤδη ἓναν γιό, τὸν Πέτρο-Ἀχιλλέα, γεννημένο πιθανῶς μέσα στὸν χειμῶνα τοῦ 1804 ἀλλὰ προφανῶς ὄχι καὶ μετὰ τὰ τέλη τοῦ 1807²⁰⁹. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογένειας Ἀλεάνδρου ἀπὸ ἀρρενοτοκία ἀπαντῶνται στὴ Λευκάδα μέχρι καὶ τὰ μέσα τουλάχιστον τοῦ 19ου αἰώνα. Τὰ στοιχεῖα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦς, καὶ συγκεκριμένα ἡ ἡλικία καὶ τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα, δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι τὸ πρόσωπο αὐτὸ ταυτίζεται μὲ τὸν Πέτρο-Ἀχιλλέα. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λαυρέντιου, ὁ Ἰωάννης, ἀπὸ τὸν γάμο του μὲ τὴν Ἰωάννα Βελιανίτη δὲν ἀποκτᾷ ἀρσενικὰ παιδιά ἢ ἴσως αὐτὰ δὲν ἐπιβιώνουν. Δὲν μπορεῖ ὁμοίως νὰ ἀποκλεισθεῖ ἡ πιθανότητα ὁ Ἰωάννης νὰ ἔχει ἀποκτήσει ἀρρενες ἀπογόνους ἀπὸ ἄλλη γυναίκα ἢ νὰ ἔχει συνάψει ἓνα δεύτερο γάμο μετὰ τὸν θάνατο τῆς Ἰωάννας καὶ τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴν πατρίδα.

207. ΑΜΠ, ἀριθ. 113, 13 Μαΐου 1805, σ. 100-103.

208. Οἱ δύο ἐξουσιοδοτήσεις συντάσσονται τὴν ἴδια ἡμέρα, 17 Σεπτ. 1817, βλ. ΑΜΠ ἀριθ. 118, σ. 187-188 καὶ σ. 188-189.

209. Ἐδῶ, σ. 264.

Ὁ Ἀχιλλέας καὶ ὁ Ἰωάννης

Στὰ τέλη τοῦ 1858 ἓνας Ἀχιλλέας Ἀλεάνδρου πρωταγωνιστεῖ στὴν παράσταση τοῦ ἔργου τοῦ Ἀλφιέρι *Φίλιππος Β΄*, ποὺ ἀνεβαίνει στὸ θέατρο τῆς Λευκάδας. Εἶναι 50 ἐτῶν ἀλλὰ ἀπὸ μικρὴ ἡλικία ἔχει ἐκδηλώσει τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸ θέατρο. Δὲν χάνει μάλιστα τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκθέσει στὸ καφενεῖο τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὴ μιμική.

Τὸ θέατρο εἶναι κατάμεστο ἀπὸ θεατὲς πάσης ἡλικίας, φύλου καὶ κοινωνικῆς τάξης. Ὁ Ἀχιλλέας, ποὺ ὑποδύεται τὸν Περὲζ, εἶναι «μεγάθυμος», ἔχει πελώριο ἀνάστημα, ἀγέρωχο ὕφος, ἀνεστραμμένο μουστάκι, φωνὴ βροντώδη. Τὰ φυσικὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ συντελοῦν πολὺ στὴν ἐπιτυχία τῆς παράστασης, ποὺ ὀλοκληρώνεται μέσα στὴ γενικὴ συγκίνηση καὶ τὶς θερμὲς ἐκδηλώσεις τῶν θεατῶν πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἠθοποιῦ: ζαχαρωτὰ κλπ., πέφτουν βροχηδόν, οἱ θεατὲς ἐλευθερώνουν περιστέρια καὶ ἄλλα πετεινά. Πλήθος κόσμου συνοδεύει τὸν Ἀχιλλέα στὸ σπῆτι του σηκώνοντάς τον στὰ χέρια, ἐνῶ προπορεύεται ἡ τοπικὴ ὀρχήστρα. Γιὰ τὴν τέχνη του διατυπώνονται ὡστόσο ἀντιρροήσεις: ὁ πρωταγωνιστὴς ἔπαιζε μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὸ κοινὸ, ἔστριβε τὸ κεφάλι πρὸς τοὺς θεατὲς μὲ ἀκομφο τρόπο, ποὺ θύμιζε λύκο, καὶ ἔφτυνε πρὸς τὸ ἀκροατήριό²¹⁰.

Γιὸς αὐτοῦ τοῦ ἐρασιτέχνη προφανῶς ἠθοποιῦ πρέπει νὰ εἶναι ἓνας μαθητὴς Ἰωάννης Ἀλεάνδρου τοῦ Ἀχιλλέα, ποὺ ἀπὸ τὴν ἐπόμενη χρονιά (1859-1860) παρακολουθεῖ τὸ δευτεροβάθμιο σχολεῖο τῆς Λευκάδας προαγόμενος κανονικὰ γιὰ τέσσερα χρόνια²¹¹.

210. «Τὰ Ἀλεάνδρεια», περ. *Ἐωσφόρος*, φ. 1 (Κέρκυρα, 25 Ὀκτ. 1858), σ. 8. Δημοσιεύεται ἐπιστολὴ ποὺ ἀναφέρεται ἀρνητικὰ στὸ πρόσωπο τοῦ ἠθοποιῦ. Ἀκολουθεῖ σημεῖωση τῆς σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ, ποὺ ἀναδημοσιεύει ἄρθρο τῆς ἐφ. *Παρατηρητῆς* σχετικὰ μὲ τὴν πολυθρύλητη βραδιά. Πολύτιμη στάθηκε ἡ βοήθεια τοῦ νεοελληνιστῆ Γεώργιου Ἀλισανδράτου, ποὺ μοῦ προμήθευσε σὲ φωτοτυπία τὸ δυσεῦρετο τεῦχος τοῦ *Ἐωσφόρου*. Γιὰ τὰ περιεχόμενα τοῦ περιοδικοῦ βλ. Κώστας Δαφνής, «Ὁ “Ἐωσφόρος”». Τὸ περιοδικὸ τοῦ Ν. Κονεμένου». *Κερκυραϊκὰ Χρονικά*, 26 (1982), σ. 377-383. Γιὰ τὸ θέατρο στὴ Λευκάδα βλ. Πανταζῆς Κοντομίχης, *Τὸ νεοελληνικὸ θέατρο στὴ Λευκάδα (1800-1990)*, Ἀθήνα 2002.

211. Βιβλίον ἐξετάσεων Δευτερεύοντος Σχολείου καὶ Λυκείου Λευκάδος 1857/58-1864/65, σ. 81, 85, 90, 92. Βιβλίον πρακτικῶν Δευτερεύοντος Σχολείου Λευκάδος, Λυκείου Λευκάδος καὶ Τετρατάξιου Γυμνασίου Λευκάδος 10/22 Ἰουν. 1853 - 25 Ὀκτ. 1880, σ. 79. Τὶς πληροφορίες γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτὸ ὀφείλω στὴ γενναιοδωρία τοῦ φιλολόγου κυρίου Τάκη Τσερέ, ποὺ ἐτοιμάζει ἓνα βιβλίον μὲ θέμα τὴ δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση στὴ Λευκάδα (19ος-20ὸς αἰ.).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ ἱστορία τῆς οἰκογένειας Ἀλεάνδρου, ὅπως παρουσιάστηκε στίς προηγούμενες σελίδες, βασίζεται στὸν συνδυασμὸ πληροφοριῶν ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση συγκεκριμένων πηγῶν. Ὡστόσο τὰ δικαιοπρακτικά, δικαστικά καὶ διοικητικά ἔγγραφα δὲν παραθέτουν γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἔργα τους παρὰ μόνον ὅσα στοιχεῖα εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητα γιὰ τὴ νομότυπη σύνταξη μιᾶς συγκεκριμένης νομικῆς ἢ διοικητικῆς πράξης σὲ μιὰ συγκεκριμένη χρονικὴ στιγμή. Ἡ νομιμότητα τῆς πράξης δὲν εἶναι αὐτονόητη, ἐνῶ ἡ ἀληθοφάνεια παρὰσφύρει: ἐνδέχεται τὰ συμβόλαια νὰ ὑποκρύπτουν ἐχθισμούς, καὶ ἡ σκοπιμότητα νὰ λανθάνει στίς πράξεις τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν. Ἡ καθ' ὅλα νομότυπη πρὸ γάμου δωρεὰ τῆς Ἑλένης Ἀλεάνδρου πρὸς τὸν μνηστήρα της Ἀναστάσιο Πολίτη, γιὰ παράδειγμα, καταγγέλλεται ἀπὸ τὴν ἴδια στὴ διαθήκη της ὡς προῖον ἐχθισμοῦ. Ὅμως ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς Ἑλένης δὲν μπορεῖ νὰ διασταυρωθεῖ: μένει ἡ ἐπίκλησή της πρὸς τὴν κοινὴ γνώμη: «εἶναι γνωστὴ τοῖς πᾶσιν ἡ ζωὴ ἢ κακὴ ὅπου λαβαίνω ἀπὸ αὐτόν». Οἱ χαρακτηρισμοὶ ἄλλωστε «*molesto ed altero individuo*», ποὺ ἀποδίδουν οἱ γερουσιαστὲς τῆς Λευκάδας στὸν Λαυρέντιο Ἀλεάνδρου, θυμίζουν τίς καταγγελίες γιὰ ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ ποὺ διατυπώνονται τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ ἐναντίον τοῦ Ἄγγελου Ὀριοῦ ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς ἐπτανησιακῆς ἀντιπροσωπείας στὴν Κωνσταντινούπολη. Μὲ ἀφορμὴ τίς κατηγορίες αὐτὲς ἡ Γερουσία ἀπαλλάσσει τὸν Ὀριο ἀπὸ τὰ καθήκοντά του (2 Ὀκτωβρίου 1799), πράξη ποὺ ἐξουδετερώνεται ἀπὸ τὴν παρέμβαση τοῦ πρέσβη τῆς Ρωσίας²¹². Ἀλλὰ ἦταν ὁ Ὀριος αὐτὸς ποὺ εἶχε διορίσει τὸν Λαυρέντιο ἐπιθεωρητὴ τῆς Πολιτοφυλακῆς τῆς Λευκάδας. Καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ δυσμένεια στὴν ὁποία ὑποπίπτει ὁ Ὀριος νὰ ἐπισφύρει τὴν καχυποψία τῆς Γερουσίας ἀπέναντι στὸν Ἀλεάνδρου. Ἡ ἱστορία ἐπομένως τῆς οἰκογένειας Ἀλεάνδρου ὑπόκειται στοὺς περιορισμοὺς ποὺ ἐπιβάλλει τὸ συγκεκριμένο ὕλικό: τὴν ἐλλειπτικότητα, τὸν κίνδυνο παρερμηνείας, τὴν ἀδυναμία διασταύρωσης πολλῶν πληροφοριῶν. Ἡ ἐξέταση ἐπίσης τοῦ συνόλου τοῦ ἀρχαιακοῦ ὕλικου φαίνεται μέχρι στιγμῆς ἀνέφικτη.

Δὲν ἔχει γίνεи ἀρκετὸς λόγος ἐδῶ γιὰ τίς εἰσοδηματικὲς πηγὲς τῆς οἰκογένειας ἢ γιὰ τὰ τεκμήρια τοῦ ὕλικου πολιτισμοῦ, τῆς αἰγλης, τῆς εὐμάρειας καὶ

212. Γιὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ βλ. Ermanno Lunzi, *Della Repubblica Settinsulare*. Μπολόνια 1863, σ. 40. Γεράσιμος Ε. Μαυρογιάννης, *Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων ἀρχομένη τῷ 1797 καὶ λήγουσα τῷ 1815*, Ἀθήνα 1889 (ἀνατύπωση Δ. Ν. Καραβία, Ἀθήνα 1984), τ. Α', σ. 283-285. Κωνστ. Γ. Μαχαιρᾶς, ὁ.π., σ. 224-226.

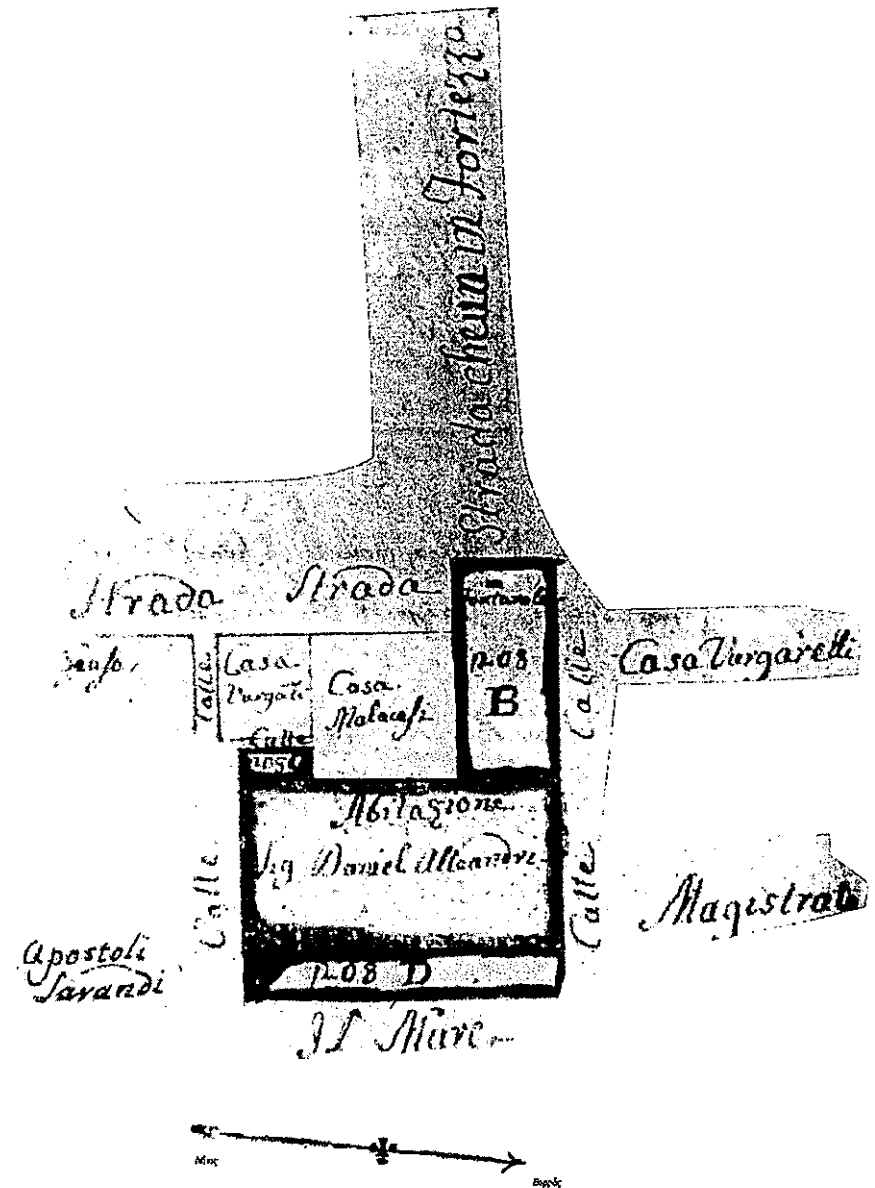
τῆς κοινωνικῆς ἐπιφάνειας, ποὺ σωρεύονται περὶ τὸ 1780 στὴν κατοικία τοῦ Πέτρου Ἀλεάνδρου, ἀφοῦ αὐτὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκτιμηθοῦν συγκριτικά: τὰ κοσμήματα (χρυσασφικὰ, ἀσημικά, διαμαντικά), τὰ πολύτιμα ἀντικείμενα τῆς οἰκοσκευῆς, τὰ ἐπιπλα, τοὺς καθρέφτες, τὸ εἶδος καὶ τὸ πλῆθος τῶν μαγειρικῶν σκευῶν, τὰ λευκὰ εἶδη καὶ τὰ τραπεζομάντηλα, τὰ ἀσημοκεντημένα καὶ χρυσοκεντημένα ροῦχα, τὸ συνολικὸ χρηματικὸ ποσὸν ποὺ στοιχίζουν οἱ προίκες τῶν νυφάδων καὶ τῶν θυγατέρων. Ἄς ἀναφερθεῖ ἐνδεικτικὰ ὅτι τὸ 1778 ἡ Ἰωάννα Βελιανίτη φέρνει στὸ σπίτι τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Δανιήλ, ἐκτὸς τῶν τιμαλφῶν, ἀσπροροῦχων κλπ., ρευστὸ 1000 αὐστριακῶν ταλλήρων, καὶ ὅτι περὶ τὸ 1792 ὁ Ἰωάννης Ἀλεάνδρου ὑπόσχεται νὰ παραδώσει στὸν Ἀναστάσιο Πολίτη ὡς κινητὴ προίκα τῆς ἀδελφῆς του Ἑλένης εἶδη ἀξίας 300 βενετικῶν τσεκινῶν (σκευὴ, ρουχισμό, κοσμήματα). Στὰ 1785 ἡ κτηματικὴ περιουσία τοῦ Πέτρου Ἀλεάνδρου μόνον σὲ διάφορες τοποθεσίες τῆς Βόνιτσας πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τὰ 111 στρέμματα καὶ 350 τάβλες. Τὸ ἐτήσιο μίσθωμα τῆς ἔκτασης αὐτῆς καθὼς καὶ δύο λαχανόκηπων κοντὰ στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνα τῆς Βόνιτσας ὀρίζεται σὲ 30 κάδους σιτάρη καὶ 10 κάδους καλαμπόκι²¹³. Τὸ 1788 ἡ κτηματικὴ περιουσία τοῦ Ἐρρίκου Ἀλεάνδρου σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Πρέβεζας ἔχει συνολικὴ ἔκταση 105,5 στρεμμάτων, καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὴ διαθήκη του.

Ὅσο γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Λαυρέντιο, τὸν πιθανὸ συνεργάτη καὶ πάντως ἀνταποκριτὴ τοῦ Ρήγα Βελεστινλή, τὸ βιογραφικὸ σκιαγράφημά του εἶναι κιόλας ἀρκετὰ ἐνημερωτικό. Ἀπὸ τὴ γέννησή του κληρονομεῖ τὸ κῦρος καὶ τὴν αἴγλη τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος καὶ ἓνα δίκτυο συγγενῶν ποὺ καταλαμβάνουν τίς σημαντικότερες θέσεις τῆς διοικητικῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς ὑπαλληλίας καὶ στίς δύο πλευρὲς τοῦ Ἰονίου. Κληρονομεῖ μιὰ σημαντικὴ ἀκίνητη περιουσία, ποὺ τοῦ ἀποφέρει εἰσοδήματα, διάσπαρτη σὲ ὀλόκληρη τὴ διοικητικὴ περιφέρεια τῆς Λευκάδας: κτήματα, λιοστάσια καὶ σπίτια στὴν Πρέβεζα, τὴ Βόνιτσα καὶ τὴν Ἁγία Μαύρα. Γνωρίζει ἑλληνικά, ἰταλικά καὶ ρωσικά. Εἶναι ἐξαιρετικὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ του τὸ ὅτι δύο γυναῖκες τῆς οἰκογένειάς του γνωρίζουν ἀνάγνωση καὶ γραφὴ, καὶ ὅτι μόνον δύο ἄνδρες εἶναι ἀναλφάβητοι.

Ὁ Λαυρέντιος ἔχει ἐπίγνωση τῆς κοινωνικῆς του ἀνωτερότητας, τῆς οἰκογενειακῆς γραμμῆς ἀλλὰ καὶ τῶν προνομίων ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτὴν. Ἐχει ἐπίσης ἐπίγνωση τῆς δικῆς του ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος. Ἀπὸ τὴν παιδικὴ του ἡλικία πρέπει νὰ ἐξοικειώνεται μὲ ἓναν ἀποτελεσματικὸν τρόπο συμπεριφορᾶς, ποὺ προσιδιάζει στοὺς ἄρχοντες. Τὸ φρόνημά του θὰ πρέπει νὰ ἐνι-

213. ΑΜΠ, ἀριθ. 158, 14 Σεπτ. 1785, φ. 68^v-69^r.

σχύεται με την ύπηρεσία του στὸν ρωσικὸ στρατό. Δὲν διστάζει νὰ ἐπικαλεῖται τὴ διακεκριμένη καταγωγή του, τὶς μακροχρόνιες ὑπηρεσίες τῶν προγόνων του πρὸς τὸ βενετικὸ κράτος ἀλλὰ καὶ τὰ δικά του προσωπικὰ ἀνδραγαθήματα καὶ τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς τὸν τσάρο. Ἔχει συναίσθηση τῆς προσωπικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς. Αὐτοπροσδιορίζεται ὡς Γραικός.

Κάτοψη τῆς οἰκίας τοῦ Δανιὴλ Ἀλεάνδρου ἀπὸ βενετικὸ κτηματολόγιο τῆς Πρέβεζας (τέλη 18ου αἰώνα), βλ. ἐδῶ, σ. 260 σημ. 126.

Copie

Gouvernement des Sept-Îles

N: 158
 État nominatif des Officiers, changes du commandement des
 Groupes Militaires de Sainte-Mauve, conformément à l'arrêté
 de S. Ex. le Gouverneur Général.

Officiers.	Grades.	Préscriptions pour mes.
Collo Alexandre	Commandant	60 " " "
Caouada	Capitaine	40 " " "
Lancasolho	"	40 " " "
un Secrétaire	"	25 " " "

Omnia.

Certifié par moi Général de Brigade
 Auguste Candreau.

Par ordre formel
 Auguste Candreau

Μισθολογική κατάσταση των αξιωματικών της Έθνοφυλακής της Αγίας Μαύρας,
 απόσπασμα, [1808]. ANA, αρ. 37, φ. 158.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΣΣΟΥ
 (Β' ΜΙΣΘ ΤΟΥ ΙΒ' ΑΙΩΝΑ)
 ΚΑΙ ΤΑ ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΑ
 (ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ)

Εισαγωγικά

Ο άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Άσσου (ή Άσσοῦ κατὰ τὰ άγιολογικά του κεί-
 μενα), παλαιᾶς πόλεως τῆς Τρωάδος τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχει άπασχολήσει άρκετὰ
 ὡς σήμερα τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα¹.

1. Βλ. τὴν πρόδρομὴ μελέτη μου, Δ. Ζ. Σοφιανός, «Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος
 Άσσου (β' μισθ ἰβ' αἰώνα). Ἡ σχέση τῶν άγιολογικῶν κειμένων του (Βίων) στὸν κώδ.
 Πάτμου 448 (φφ. 31^v-58^r) καὶ στὸν κώδ. Μεγίστης Λαύρας 1824/Ω 14 (φφ. 144^v-157^v)»,
 Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη, Ἐκδοτικὴ Ἐπιτροπὴ: Στέφ. Κακλαμάνης, Ἀθ.
 Μαρκόπουλος, Γιάννης Μαυρομάτης, Πανεπιστημιακὲς Ἐκδόσεις Κρήτης, Βικελαία
 Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Ἡρακλείου, Ἡράκλειο 2000, σ. 641-651. Αναλυτικότερα ἢ ὡς
 τώρα βιβλιογραφία γιὰ τὸν άγιο Γρηγόριο επίσκοπο Ἄσσου εἶναι ἡ ἑξῆς: Γ. Π. Σωτη-
 ρίου, Λεσβιακὴ άγιολογία. Ἱστορικὴ ἔρευνα, Βίος, Ἀκολουθία-Μνημεῖα τῶν ἐν Λέσβῳ
 άγίων, Μυτιλήνη 1958, σ. 105-115· τοῦ ἴδιου, Οἱ άγιοι τῆς Λέσβου, Μυτιλήνη 1998, σ.
 41-47· Ἰω. Μ. Φουντούλης, Ἡ τιμὴ τῶν λειψάνων καὶ τῶν τάφων τῶν Λεσβίων άγίων,
 Μυτιλήνη 1965, σ. 29-35 [ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν 5ο τόμο τοῦ περ. Λεσβιακά, β' ἔκδ., Μυτι-
 λήνη 2001]· τοῦ ἴδιου, «Ἡ μητέρα τοῦ άγίου Γρηγορίου επισκόπου Ἄσσου», Λεσβιακὰ
 άγιολογικὰ μελετήματα, Α', ἔκδ. Ἰ. Μητροπ. Μυτιλήνης, 14, Μυτιλήνη 1997, σ. 93-101
 [=ἀνατύπ. ἀπὸ τὸ περ. Ὁ Ποιμὴν, 61 (1966), σ. 40-42, 74-76]· τοῦ ἴδιου, «Τὸ πρόβλη-
 μα τοῦ διπλοῦ τάφου τοῦ άγίου Γρηγορίου επισκόπου Ἄσσου», Λεσβιακὰ άγιολογικὰ
 μελετήματα, Α', σ. 103-108 [=ἀνατύπ. ἀπὸ τὸ περ. Ὁ Ποιμὴν, 60 (1965), σ. 138-140]·
 τοῦ ἴδιου, «Μιὰ ενδιαφέρουσα εἰκόνα τοῦ άγίου Γρηγορίου επισκόπου Ἄσσου», Λε-
 σβιακὰ άγιολογικὰ μελετήματα, Α', σ. 109-117 [=ἀνατύπ. ἀπὸ τὸ περ. Ὁ Ποιμὴν, 61
 (1966) σ. 102-106]· τοῦ ἴδιου, «Ὁ άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Ἄσσου - Ἡ μονή, ὁ τά-
 φος καὶ ἡ τιμὴ του - Ξενάγηση τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθο-
 λομαίου, 16 Ἰουνίου 2001», Λεσβιακὰ άγιολογικὰ μελετήματα, Β', ἔκδ. Ἰ. Μητροπόλεως
 Μυτιλήνης, 22, Μυτιλήνη 2002, σ. 152-170· Λεσβιακὸν «Μηναῖον» περιέχον τὰς ἱερὰς
 Ἀκολουθίας τῶν ἐν τῇ νήσῳ Λέσβῳ διαλαψάντων άγίων ἱεραρχῶν, ὁσίων καὶ μαρτύρων ἀπὸ
 Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς νεωτέρων χρόνων. Ἐκδίδεται ἐπιμελεῖα τῶν Σεβασμιωτά-
 των Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης Ἰακώβου καὶ Μηθύμνης Ἰακώβου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ
 τοῦ ἱεροκήρυκος Γ. Σωτηρίου, Μυτιλήνη 1969, σ. 53-54 (ὅπου συναξάριο σύντομο τῆς

ABSTRACTS - RÉSUMÉS - RIASSUNTI

Constantin Lappas, *La correspondance de G. Rizaris avec A. Coray. Bienfaisance et éducation pendant la Révolution grecque.*

Cet article a comme objet l'étude des lettres échangées en 1825 et 1826 entre G. Rizaris, riche marchand épirote installé en Russie, et le savant A. Coray, à Paris. Du contenu de ces lettres et de la correspondance de Rizaris avec d'autres personnes, résulte son vif intérêt pour l'éducation des jeunes Grecs, sa décision d'acheter des éditions de Coray et surtout son vouloir de fonder une école en Grèce. Ses pensées au dernier sujet reflètent les changements faits à cette époque à la conception et à la pratique de la bienfaisance.

Rizaris avait décidé de laisser sa fortune, ainsi que la fortune de son frère décédé Manthos, pour la fondation d'une école à leur pays natal, le village de Zagori en Épire. Mais sous l'influence de Coray et de C. Oikonomos, un savant prêtre installé aussi en Russie, dont il a demandé le conseil, Rizaris s'orienta à offrir sa fortune pour la création d'un établissement scolaire dans l'état grec récemment libéré, sans pourtant abandonner son intention initiale. Si avant la Révolution de 1821 le receveur d'un legs était presque exclusivement le pays natal du donateur, après 1821, le nouvel état revendiquait une part de ces donations.

Dans l'article sont aussi publiées deux lettres de G. Rizaris à Coray, dont l'une est inconnue. L'autre, connue seulement d'une esquisse, est publiée ici dans sa forme définitive. La comparaison entre les deux textes permet de formuler des observations intéressantes sur le rôle prépondérant des secrétaires des marchands à la rédaction des lettres et sur les pratiques de la correspondance à cette époque.

Penelope Stathis, *The changes in the ascension to the patriarchal throne of Constantinople, 17th-18th centuries.*

Since the beginning of the 17th and until the mid 18th century the ascension to

the patriarchal throne of Constantinople was particularly difficult and complicated as various different issues had to be considered.

In the period 1602-1741 one can register 71 changes of patriarchs. Although the main reason for these changes can be attributed to the financial demands of the Sublime Port, there were some other factors that in their turn caused this extraordinary phenomenon.

- 1) The influence and interference of the Jesuits in the internal affairs of the Patriarchate.
- 2) The financial problems and the increasing debts of the Patriarchate.
- 3) Internal strives, calumnies and institutional changes.
- 4) External interventions.

A letter of 1714 written and sent by a certain Zacharias to Nicolaos Maurokordatos, prince of Wallachia, in which he describes the attempts of two prospective patriarchs, Kyprianos and Kosmas, to seize the throne is published at the end of this study to illustrate some of the circumstances already mentioned. A list of the dates of ascension and deposition completes this research.

Chariton Karanasios, *The reasons for Sevastos Kyminetes' dismissal from the Patriarchal Academy and the exact date of the foundation of the Phrontisterion of Trebizond.*

In an unpublished letter addressed to Neophytos bishop of Adrianople, written in Trebizond in the end of 1682, Kyminetes mentions the reasons for his dismissal from his position as headmaster of the Patriarchal Academy: a rebellion of some students against him and the accusations that he professed the mortality of the soul. However the real reason seems to be the ideological dispute between conservative and innovatory scholars in Constantinople.

Kyminetes' letter also combined with other sources provides the exact date of the foundation of the Phrontisterion of Trebizond, namely September 1682. The school curriculum offered mostly theological courses, strengthening the people's faith against the impending danger of renegation. Lack of financial resources, capable teachers and students caused to the school many problems. Kyminetes left the school in 1693 to become headmaster of the Academy of Bucharest. The letter in question is published at the end of the article.

Kostas E. Lambrinòs, *Le donne della classe dirigente di Creta nel periodo della dominazione veneziana. Condizione giuridico-sociale, percezioni, comportamenti (secc. XVI-XVII).*

L'argomento dello studio è la condizione delle gentildonne di Creta durante l'ultimo periodo della dominazione veneziana. Lo studio è basato su materiale archivistico di vario tipo: decisioni degli organi amministrativi veneziani, registri delle nascite e dei battesimi dei nobili, atti processuali relativi alla "prova di nobiltà" e atti notarili (testamenti di donne). Vengono, inoltre, utilizzati testi religiosi, iscrizioni ed epigrammi sepolcrali, nonché, in secondo luogo, rappresentazioni figurative (affreschi e icone) e testi di letteratura cretese.

Le considerazioni si incentrano su alcuni aspetti dello *status* giuridico e sociale delle nobildonne. In particolare, viene esaminato il modo in cui il loro comportamento sociale veniva percepito in quel periodo ed anche l'importanza che aveva la pudicizia e l'astensione dalle arti manuali, regole aristocratiche veneziane che dovevano essere rigorosamente rispettate. Parallelamente, si cerca di esaminare alcuni aspetti della loro vita quotidiana, come i rapporti di confidenza ed amicizia con altre donne, molto spesso di ceto inferiore, che le assistevano in circostanze difficili o che erano presenti in occasione di avvenimenti felici della vita. Viene poi studiato il modo in cui le nobildonne affrontavano i momenti critici del parto, le relazioni di lunga durata con levatrici abili e il legame affettivo nei confronti delle nutrici dei loro figli e anche con quelle che allattavano bambini di parenti. Nel presente studio si prendono anche in esame i diversi atteggiamenti delle donne nei confronti della morte: lo sforzo di tenere viva la memoria sia personale che familiare, seguendo varie pratiche, quali la sepoltura in luoghi sacri, le beneficenze verso chiese e monasteri, la filantropia e i ripetuti riti di commemorazione; l'ansia di assicurare a se stesse e alle persone più care la salvezza dell'anima; la tristezza per la perdita dei figli, soprattutto del figlio unico o dell'unico fratello, in conformità a come veniva percepito, nella società del tempo, il ruolo del discendente maschile per la continuità della famiglia; infine, il desiderio di essere seppellite in una tomba di famiglia, con la speranza di una probabile continuità *post mortem* dei rapporti con i parenti, per i quali non di rado facevano costruire tombe molto curate, ornate con le insegne della vita terrena.

Dimitris Tsougarakis – Helen Angelomatis-Tsougarakis, *Unpublished graffiti and inscriptions from churches and monasteries of Crete, part II.*

A large number of over 700 graffiti, including several inscriptions, are pu-

blished in this article. These range chronologically from the 14th to the early 19th centuries and are both Latin or Italian (72 per cent) and Greek (28 per cent). Together with the graffiti and inscriptions a significant number of over one hundred monograms and over twenty coats of arms are published. The concentration, both geographical as well as chronological, of the graffiti is interesting and can provide an important insight and in some cases various interpretations. Finally, the graffiti provide a large prosopography of persons active in Crete, many of whom were Venetian or local dignitaries, priests, donors and the like.

Paschalis M. Kitromilidis, *The library of printed books at Dionysiou Monastery, Mt. Athos*

Dionysiou Monastery on Mt. Athos is justly famous for its great collection of manuscripts. The present study suggests that it possesses an equally important collection of early printed books. The collection is made up of approximately 3.800 volumes, whose dates of publication range between 1494 and 1899. The library possesses nine books printed in the 15th century, 194 printed in the 16th century, 78 printed in the 17th century and 484 printed in the 18th century. The remaining books in the collection were printed in the 19th century. The collection includes copies of some very rare editions, including six fifteenth-century Aldines and Theocritus's *editio princeps* of 1516, two copies of the only book ever printed on Athos, which is a 1759 *Psalter*, and an extremely rare copy of a 1798 counter-revolutionary tract printed in Constantinople.

What is particularly striking is the presence in the library of an impressive number of books of secular learning representing the literature of the Greek Enlightenment, including first editions of works by such famous authors as E. Voulgaris, N. Theotokis and A. Korais. The greatest part of the collection is made up of works of religious content, including rare editions of liturgical books, important editions of patristic works and extensive holdings of ascetic texts.

Manuscript notes in the books provide important evidence on the formation and history of the collection. The most important liturgical works were ordered by the monastery itself for use in church services. Many other books, including practically all books of secular learning, entered the library as part of book collections brought there by members of the brotherhood and bequeathed to their monastery following their death. On the evidence of autograph notes by

the original owners it is possible to identify a number of such individual collections, the earliest going back to the 17th century.

Other books came to the library as presentation copies by well known personalities of Greek ecclesiastical and intellectual history in the post-Byzantine period, including Gabriel Seviros, archbishop of Philadelphia in charge of the Greek colony in Venice (1577-1616) and the patriarchs of Jerusalem Dositheos (1669-1707) and Chrysanthos Notaras (1707-1731).

A variety of testimonia in the books reveal their wide-ranging itineraries and successive owners before they reached the library at Dionysiou. Finally a number of books have preserved in their pages or inside their covers important manuscript notes recording recollections of memorable events, catastrophes and wars. The earliest such notes date from the years 1625, 1633, 1671 and 1674 but perhaps the most interesting and at the same time the most tragic one records a massacre at the church of the Holy Trinity in the city of Ruse on the Danube on 20 December 1772 provoked by the presence of Russian troops across the river in the context of the Russo-Turkish war of 1768-1774.

Rodi Stamoulis, *Contribution à la prosopographie ionienne. La famille Aleandri et Lavrentios, un correspondant de Rhigas Pheraios (18e-19e siècles).*

Cet article fournit plusieurs informations sur la famille Aleandri, dont un membre, Lavrentios ou Lolo, est connu comme correspondant de Rhigas Velestinlis à Prévéza (1797), sinon même comme son collaborateur ou sa liaison avec les cercles des patriotes et des démocrates des Sept-Iles. Les données sont essentiellement puisées dans les archives notariales, administratives et judiciaires de Prévéza et de Leucade et couvrent les années 1741-1830 pour Prévéza et c.1770 – c.1810 pour Leucade. La documentation étant subordonnée aux restrictions de ce genre de sources, toute possibilité d'aborder l'activité révolutionnaire de Lavrentios ou d'élucider ses rapports avec Rhigas est presque exclue d'avance.

Né probablement vers 1765 à Prévéza, Lavrentios Aleandris fût lieutenant-colonel dans l'armée russe. Il descend d'une famille de fonctionnaires et de militaires, réfugiés de la Morée, probablement d'origine corse. Son père et son grand-père ont fait carrière dans les chancelleries des provéditeurs vénitiens à Sainte-Maure, à Vonitza, à Prévéza et à Corfou. Ils sont liés par mariage avec les familles les plus illustres et les plus puissantes de la région. Comme rétri-

bution pour ses exploits pendant la prise de Sainte-Maure par la flotte russo-turque, Lavrentios est nommé surintendant des Cernidi de l'île de Sainte-Maure (1799). Il garde le même poste à la tête de la Troupe Civique au moins jusqu'au 1808. Il se trouve à Aix-la-Chapelle en 1818.

Le jeune élève (1858) Jean Aleandris, fils d'Achille, descendant selon toute apparence de Lavrentios, est le dernier membre connu de cette famille.

Dimitrios Z. Sofianos, *Saint Grégoire, évêque d'Assos (deuxième moitié du XIIe siècle) et ses textes hagiographiques (édition critique)*.

St. Grégoire originaire de Lesbos, évêque d'Assos, dans la région de Trôas de l'Asie Mineure, a vécu selon le texte de sa *Vie* aux temps de l'empereur byzantin Manuel I Comnène (1143-1180).

L'ancienne *Vie* de St. Grégoire, écrite en grec ancien, nous est parvenue dans deux mss, l'un du monastère de Lavra au Mont Athos (cod. 1824/Ω 14, ff. 144^v-157^v, XVIe s.) et l'autre du monastère de Patmos (cod. 448, ff. 31^v-58^r, XVe s.). La *Vie* du cod. de Lavra, inédite jusqu'aujourd'hui, représente le texte original et le plus ancien, tandis que la *Vie* du cod. de Patmos, beaucoup plus étendue que celle de Lavra, a été éditée par Fr. Halkin, *Anal. Boll.* 102 (1984), pp. 5-29.

Dans la présente étude nous procédons à l'édition critique des deux *Vies* de St. Grégoire ainsi que du synaxaire bref de Nicéphore Callistos Xanthopoulos.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Ἀβασιῶτης Ἀθανάσιος 254
 Ἀβδού, τοπων. Κρήτης 102
 Ἀβδουλάχ, βοεβόδας [264], [265]
 Ἀβειρών 312, 330, 332
 Ἀβέρκιος, ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου 219
 Ἀγαθή, ἐξαδέλφη Ἀντωνίου Βαλεντίνη 277
 Ἀγάθων, ἱερομόναχος 297, 308, 309, 321, 322, 323, 324, 327, 329
 Ἀγγλία 48· βλ. καὶ Μεγάλη Βρετανία
 Ἁγία Μαύρα 227-292 πολλ.
 Ἁγία Τριάδα, τοπων. Πρέβεζας 260
 Ἁγίας Αἰκατερίνης Μονῆ (Χάνδακας) 126, 139
 Ἁγίας Αἰκατερίνης ναὸς (Ρέθυμνο) 108, 123
 Ἁγίας Ἄννας ναὸς (Ρέθυμνο) 123, 132
 Ἁγίας Ἄννης σκήτη (Ἅγιο Ὄρος) 76, 224
 Ἁγίας Βαρβάρας ναὸς (Ρέθυμνο) 123
 Ἁγίας Δωρεᾶς παρεκκλήσι (Santa Maria τῶν Αὐγουστινιανῶν, Ρέθυμνο) 131
 Ἁγίας Κλάρας βρεφοκομεῖο (Χάνδακας) 91, 116, 118, 122, 138
 Ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ναὸς (Ρέθυμνο) 123
 Ἁγίας Μονῆ (Ἄνδρος) 303
 Ἁγίας Παρασκευῆς Μονῆ (Μυλοπόταμος) 131
 Ἁγίας Τριάδας ναὸς (Ρουσσοῦκ) 224
 Ἅγιοι Ἀπόστολοι, τοπων. Πρέβεζας· βλ. Santi Apostoli
 Ἅγιοι Τόποι 297, 310· βλ. καὶ Ἱεροσόλυμα
 Ἅγιον Ὄρος (Ἄθως) 67, 76, 95, 207, 208, 209, 211, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226
 ἅγιος Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Ἄσσου (κατὰ κόσμον Γεώργιος Ἀναστασόπουλος) 293-365
 «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος», ὄνομα πλοίου 254, 255
 ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐν Βουναίῃ 303
 Ἅγιος Νικόλαος, τοπων. Μεραμπέλλου Κρήτης 132
 Ἅγιος Πέτρος, τοπων. Βόνιτσα 276
 Ἁγίου Ἀθανασίου ναὸς (Ρέθυμνο) 123
 Ἁγίου Ἀνδρέα συνοικία/ἐνορία (Πρέβεζα) 231, 249, 250, 259, 263
 Ἁγίου Ἀντωνίου ναὸς (Τρίγωνα Λέσβου) 294
 Ἁγίου Γεωργίου Μονῆ (Παρασίγειο Λέσβου) 299
 Ἁγίου Γεωργίου ναὸς (Βόιλα Σητείας) 134
 Ἁγίου Γεωργίου ναὸς (Ρουσσοῦκ) 225
 Ἁγίου Γεωργίου ναὸς (Σκόπελος Γέρας Λέσβου) 361, 362
 Ἁγίου Θωμᾶ ναὸς (Πρέβεζα) 240, 241
 Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Μονῆ (Πάτμος) 294, 319, 347, 356-360
 Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου συνοικία (Πρέβεζα) 264
 Ἁγίου Νικολάου ναὸς (φρούριο Ρεθύμνου) 123
 Ἁγίου Νικολάου «nella corte di Barozzi» ναὸς (Ρέθυμνο) 139
 Ἁγίου Νικολάου τῶν Δομηνικανῶν ναὸς (Χανιά) 132
 Ἁγίου Νικολάου τῶν Τζαγγάρων ναὸς (Χάνδακας) 131
 Ἁγίου Παντελεήμονος Μονῆ (Ἅγιο Ὄρος) 212, 214
 Ἁγίου Σπυρίδωνος ναὸς (Βόνιτσα) 287
 Ἁγίου Στεφάνου τῶν Συρόπουλων ναὸς (Ρέθυμνο) 139
 Ἁγίου Τίτου ναὸς (Χάνδακας) 140
 Ἁγίου Φραγκίσκου Μονῆ (Χάνδακας) 127,

- 128, 129, 135, 138, 139, 140.
 Ἁγίου Φραγκίσκου ναὸς (Ρέθυμνο) 123
 Ἁγίου Φραγκίσκου ναὸς (Χάνδακας) 134
 Ἁγίου Χαράλαμπος συνοικία (Ἁγία Μαύρα) 238, 260, 276
 Ἁγίων Ἀποστόλων καλύβη (Ἅγιο Ὅρος) 67, 76, 78, 79, 80, 81
 Ἁγίων Ἀποστόλων ναὸς (Παξοί) 280
 Ἁγίων Θεοδώρων ναὸς (Σέρρες) 223
 Ἁγίων Πάντων γιορτὴ 138, 139
 Ἀγκώνα 255
 Ἄδερρα 312, 330
 Ἀδριανούπολη 43, 55, 57· μητροπολίτες, βλ. Νεόφυτος, Παρθένιος Β'
 Ἀθανασιάδης Κωνσταντίνος· βλ. Μάνος
 Ἀθανάσιος Γ' Πατελάρος, πατριάρχης Κων/πόλεως 42, 48, 50, 57, 66
 Ἀθανάσιος Δ', πατριάρχης Κων/πόλεως, ὁ ἀπὸ Ραιδεστού καὶ Πανίου 43, 66
 Ἀθανάσιος Ε', πατριάρχης Κων/πόλεως 55, 61, 66
 Ἀθήνα 31, 57, 214· Ἀθηνῶν ἀρχιεπισκοπὴ 211· Λατινικὴ ἀρχιεπισκοπὴ 211· μητροπολίτες-ἀρχιεπίσκοποι, βλ. Θεόκλητος, Λούκιος, Μελέτιος
 Ἀθωνιάδα Σχολὴ 223
 Ἄθως· βλ. Ἅγιον Ὅρος
 Αἴγυπτος 307, 320
 Αἰκατερίνη Β', αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας 228, 245, 258
 Ἀκαδημία Βουκουρεστίου 75
 Ἀκαδημία τῶν Stravaganti 123
 Ἀκαρνανία 230, 232, 279
 Ἀκόρνα Γέρας Λέσβου 296, 299, 307, 320, 334
 Ἀκρωτηριανῆς (κερὰ-) Μονὴ (Σητεία) 131
 Ἀλεξάνδρου οἰκογένεια 229· βλ. καὶ Ἀλεάνδρου οἰκογένεια, Ἀλεξάνδρου οἰκογένεια
 Ἀλεάνδρη Ἀντωνία (Τονίνα) τοῦ Ἰωάννη, σύζ. Ἄναστ. Κεχρᾶ 235, [247], [249], 253, 254, 256, [262], 279, 282-283, 283, 284
 Ἀλεάνδρη Ἀντωνία (Τονίνα) τοῦ Πέτρου, σύζ. Μιχαὴλ Μπαρμπαρίγου 235, 237, 238, 244, 253
 Ἀλεάνδρη Ἑλένη τοῦ Δανιὴλ, σύζ. Ἄναστ. Πολίτη 235, 237, 238, 239, 242, 245, 257, 259, 260, 261, 262, 274-276, 286, 287
 Ἀλεάνδρη Μανταλένα τοῦ Τζουάνε 233, 235, 242, 243
 Ἀλεάνδρη Μαρία τοῦ Ἰωάννη, σύζ. Παύλου Μασ(ι)έρα 235, [247], [249], 254, [262], 279-280, 282, 283, 284, 291
 Ἀλεάνδρη Μαύρα τοῦ Ἰωάννη, σύζ. Εὐτύχιου Ζαμπέλη 235, [247], [249], 254, [262], 279, 280-282, 283, 284
 Ἀλεάνδρη Μπιάνκα τοῦ Πέτρου, σύζ. Δανιὴλ Βαλεντίνη 232, 235, 237, 238, 244, 250-251, 253, 277
 Ἀλεάνδρη οἰκογένεια 227-292
 Ἀλεάνδρη Τονίνα· βλ. Ἀλεάνδρη Ἀντωνία
 Ἀλεάνδρης (ἄγνωστο βαπτιστικὸ) τοῦ Τζουάνε 233, 242
 Ἀλεάνδρης Ἀχιλλέας (Πέτρος-Ἀχιλλέας) 235, [284], 285
 Ἀλεάνδρης Δανιὴλ τοῦ Πέτρου 231, 232, 235, 237, 238, 241, 244-250, 251, 253, 257, 259, 260, 261, 262, 274, 283, 287, 289, [250]· σύζυγος Δανιὴλ Ἀλεάνδρη, βλ. Χαλκιοπούλου Μαύρα
 Ἀλεάνδρης Ἰωάννης (Τζουάνε) τοῦ Δανιὴλ 233, 235, 236, 241, 242, 245, 246, 247, [248], 249, 253-257, 259, 261, 262, [263], 275, 279, 282, [283], 284, 287· σύζυγος Ἰωάννη Ἀλεάνδρη, βλ. Βελλανίτη Ἰωάννα
 Ἀλεάνδρης Ἰωάννης τοῦ Ἀχιλλέα 235, 285
 Ἀλεάνδρης Λαυρέντιος (Λόλος) τοῦ Δανιὴλ 227-292· σύζυγος Λαυρέντιου Ἀλεάνδρη, βλ. Κράλη Ἑλένη
 Ἀλεάνδρης Παῦλος-Ερρίκος τοῦ Τζουάνε 233, 235, 239-242, 243, 259, 260, 261, 262, 264, 287· σύζυγος Παύλου-Ερρίκου Ἀλεάνδρη, βλ. Κακογιάννη Ἀθάνω
 Ἀλεάνδρης Πέτρος-Ἀχιλλέας τοῦ Λαυρέντιου 235, 264, 284· βλ. καὶ Ἀλεάνδρης Ἀχιλλέας
 Ἀλεάνδρης Πέτρος τοῦ Τζουάνε 232, 233, 234-237, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 247, 250, 253, 258, 259, 260, 261, 262, 287· σύζυγος Πέτρου Ἀλεάνδρη, βλ. Ἀσπρογέρακα Θεοδούλα
 Ἀλεάνδρης Τζανανδρέας 242, 243

- Ἀλεάνδρης Τζουάνε 233, [234], 235, 242, [243], [253]
 Ἀλεξανδρείας πατριάρχης 39· βλ. καὶ Κοσμάς Γ', Κύριλλος Α' Λούκαρης
 Ἀλέξανδρος Α', αὐτοκράτορας τῆς Ρωσίας [268], [274]
 Ἀλεξάνδρου Μαύρα, χήρα Ζαμπέλη 229, 280
 Ἀλεξάνδρου οἰκογένεια 229, 281· βλ. καὶ Ἀλεξάνδρου οἰκογένεια, Ἀλεάνδρη οἰκογένεια
 Ἀλεξιάνος, διοικητὴς τῶν ρωσικῶν δυνάμεων τῆς Κέρκυρας 257, 270, 271, 272, 273
 Ἀλέξιος Γ' Κομνηνὸς 209
 Ἀλέξιος, μοναχὸς Μονῆς Διονυσίου 219
 Ἀλῆ πασάς 22, 228, 236, 252, 263, 278
 Ἀλισανδράτος Γεώργιος 285
 Ἄλμπαλη (Ἄλμπανη) Μανταλένα τοῦ Δημητρίου, χήρα Δούσμανη (Τουσμάνη) 243
 Ἄλμπαλη οἰκογένεια 243
 Ἄλμπαλη Ρουσέτα, σύζ. Σωτῆρη Παπατριαντάφυλλου 243
 Ἄλμπαλης 235, 242
 Ἄλμπαλης Ἀνδρέας 243
 Ἄλμπαλης Γεώργιος 243
 Ἄλμπαλης παπα-Γιάννης, ἐπονομαζόμενος Πατρινὸς 243, 244
 Ἄλμπαλης Δημήτριος 243
 Ἄλμπαλης Τζανανδρέας 242, 243
 Ἄλμπανης· βλ. Ἄλμπαλης
 Ἄλφιέρη Φίλιππος Β' 285
 Ἀμαρτωλῶν Σπηλιόνα 95
 Ἀμασειᾶς Γρηγόριος· βλ. Γρηγόριος Δ'
 Ἀμβροσίος Ἰωάννης 224
 Ἀναστασόπουλος Γεώργιος· βλ. Γεώργιος - Ἀναστασόπουλος, ἐξαδέλφη Ἀντωνίου Βαλεντίνη 277
 Ἀνατολὴ 209, 220, 223, 224
 Ἀνάχαρσις 228
 Ἄνθιμος Γ', πατριάρχης Κων/πόλεως 45, 66
 Ἄνθιμος, ἡγούμενος Μονῆς Προυσοῦ 219
 Ἄνινος Νικόλαος, πρῶτανης Λευκάδας 264
 Ἄννα, τροφὸς (Χάνδακας) 121
 Ἀννίτσα, τροφὸς (Χάνδακας) 120
 Ἀντώνεας (τῆς-) Εἰσάρχης τοῦ Δήμου 248
 Ἀνώπολη, τοπων. Κρήτης 139
 Ἄπαντα τῆς Θείας Γραφῆς 218
 Ἀραβία 69, 221
 Ἀργέντης 228
 Ἀργυρούπολη 70
 Ἀριστοτέλης 10, 70, 213, 217, 218
 Ἀριστοφάνης 213, 214, 221
 Ἀρμένης Κάρολος τοῦ Πέτρου [249], 250
 Ἀρμένης Πέτρος (Armeni Pietro) 246, 248, 249, 250, 262
 Ἀρμένιοι 51
 Ἀρνόπουλος Ἰωάννης 274
 Ἀρπιτζά (Ἀρπιτσα, Ἀρπίτσα) Θεσπρωτίας 255
 Ἄρτα, Ἄρτινοὶ 232, 251, 278· μητροπολίτες, βλ. Ἰγνάτιος, Νεόφυτος
 Ἀρχαγγέλων παρεκκλήσι (Μονὴ Διονυσίου) 217
 Ἀσδραχὰς Σπύρος 230
 Ἀσπρέα Λουκία· βλ. Βλαστοπούλα Λουκία
 Ἀσπρέας Μιχάλης 106
 Ἀσπρογέρακα Θεοδούλα (Θεοδούλη) τοῦ Πολυχρόνη, σύζ. Πέτρου Ἀλεάνδρη 232, 235, [236], 237, 237-239, 242, 253, 258, 259, 260, 261, 274, 275, 291
 Ἀσπρογέρακα Μαρία, σύζ. Πολυχρόνη - 237, [238]
 Ἀσπρογέρακα οἰκογένεια 237
 Ἀσπρογέρακα Χρυσή, σύζ. παπα-Βασιλείου Ζαμπέλη 238
 Ἀσπρογέρακας Πολυχρόνης 237
 Ἀσπρονήσι Λέσβου 298· βλ. καὶ Λεῦκες
 Ἀσομφιονιστῶν Ρώμης Βιβλιοθήκη 214
 Ἄσσοι, Ἀσσός, πόλη τῆς Τρωάδος Μ. Ἀσίας 293-364 πολλ.
 Ἀσώματος Λέσβου 364
 Ἄτραμύτινο (Μ. Ἀσία) 307, 320
 Ἄττικὴ 59
 Αὐστρία, Αὐστριακοὶ 48, 227, 228
 Ἀχαϊκός, πρεσβύτερος 303
 Ἀχέλης Ἀνδρέας 89
 Ἀχμέτ ἀγὰς 48
 Ἀχμέτης, σουλτάνος 222
 Ἀχριδῶν Μητροφάνης· βλ. Μητροφάνης
 Βαθὺ Ἰθάκης 280
 Βαλεντίνη Ἀντζολέτα τοῦ Δανιὴλ 235, 277
 Βαλεντίνη Ἀντωνίου ἀνηψιά· βλ. Μπιάνκα
 Βαλεντίνη Ἀντωνίου ἐξαδέλφη· βλ. Ἀγαθή,

- Ἀναστασοῦλα
Βαλεντίνη Κυράνα τοῦ Πέτρου, σύζ. Ἀναστασίου Μαυροματῆ 277
Βαλεντίνη οἰκογένεια 229, 232, 233, 251
Βαλεντίνης Ἀλέξανδρος τοῦ Δανιὴλ 229, 235, 277, 278-279· σύζυγος Ἀλεξ. Βαλεντίνη, βλ. Δεβάρη Χριστίνα
Βαλεντίνης Ἀντώνιος τοῦ Δανιὴλ 235, 253, 277-278, 282, 283
Βαλεντίνης Αὐγουστῆς τοῦ Δανιὴλ 235, 277
Βαλεντίνης Αὐγουστίνος (Αὐγουστής) 237, 250, [277]· σύζυγος Αὐγουστίνου Βαλεντίνη, βλ. Κακάτζη Ἀκριβή
Βαλεντίνης Δανιὴλ τοῦ Αὐγουστῆ 232, 235, 277, 250-251
Βαλεντίνης Δημήτριος τοῦ Πέτρου 252
Βαλεντίνης Πέτρος 251-252, 277
Βαλκάνια 225, 226
Βάλτος, τοπων. Ἀκαρνανίας 232, 240
Βαρβάκης 22, 24
Βαρετό, τοπων. Χαλδίας 222
Βάρνα 220
Βαρούχας Γεώργιος 87
Βαρούχας Μανόλης 113
Βαρουχοπούλα Ἀνέζα 136
Βασίλειος, βοεβόδας 57
Βασίλειος ὁ Μέγας 218
Βασιλεύουσα 297, 329· βλ. καὶ Κωνσταντινούπολη
Βατοπέδι 212, 214, 223
Βέης Νίκος 211
Βεϊτζα, τοπων. Ζαγορίου 20
Βεκκάριας 10, 216
Βελιανίτη Ἰωάννα τοῦ Θωμᾶ, σύζ. Ἰωάννη Ἀλεάνδρου 235, 247, 253, [254], 257, 263, 279, [280-281], 281, 282, 283, 284, 287
Βελιανίτη οἰκογένεια 254
Βελιανίτης Θωμᾶς 253
Βελιανίτης Ἰωάννης τοῦ Θωμᾶ, ἰατρός 253
Βελιανίτης Σταματέλος 254, 255, 256
Βενετία, Βενετοὶ 48, 51, 84, 86, 87, 88, 91, 94, 95, 101, 118, 119, 231, 232, 233, 234, 236, 237, 239, 240, 243, 244, 251, 252, 253, 255, 266, 278, 288· βενετικὴ σημαία 255. Βλ. καὶ Ἐνετοὶ
βενετοτουρκικὸς πόλεμος 237
Βεντούρας Κωνσταντίνος 63
Βερνίκος Νικόλαος 260
Βερροίας Κύριλλος· βλ. Κύριλλος Β' βιβλιοθήκη Μονῆς Διονυσίου (Ἅγιο Ὅρος) 207-226
Βιέννη 16, 27, 245
Βιζύη 219
Βιτζέντζο, σύζυγος Μανταλένας Ἄλμπαλη 243
Βλασσόπουλος Ἰωάννης 265
Βλασσόπουλος Στυλιανός, πρῦτανης Ἁγίας Μαύρας 262
Βλαστοπούλα Λουκία, σύζ. Μιχάλη Ἀσπρέα, μαία (Ρέθυμνο) 106, 107, 109
Βλαστός Γιάννης 139
Βλαστός Ζανῆς 15, 21, 22, 24, 27, 30
Βλαχία 55, 75
Βλαχούτζης Νικ. 278
Βόζαρης 22
Βόϊλα, τοπων. Σητείας 134
Βολταίρος 216
Βόνιτσα 231, 232, 232, 234, 240, 243, 244, 250, 252, 253, 261, 268, 274, 276, 283, 287
Βοστίτσα 244
Βουκουρέστι 69, 75, 211
Βούλγαρης Εὐγένιος 215
Βουλγαρία 225
Βρανούσης Λεάνδρος 230
Βρετὸς 256
Βρόδι, τοπων. Γαλικίας 15
Γαβαλᾶς Μπερνάρδος, συμβολαιογράφος Ἁγίας Μαύρας 275
Γαβριὴλ Β', πατριάρχης Κων/πόλεως, πρῶν Γάνου καὶ Χώρας, μετέπειτα Προύσης 53, 54, 57, 58, 66
Γαβριὴλ Γ', πατριάρχης Κων/πόλεως 41, 66
Γαβριὴλ Δ', πατριάρχης Κων/πόλεως 41
Γαβριὴλ, ἡγούμενος Μονῆς Διονυσίου 212, 213
Γαβριὴλ Σεβήρος, μητροπολίτης Φιλαδελφείας 221
Γαβριὴλ Γεώργιος τοῦ Σπύρου, ἐπονομαζόμενος Γαλανὸς 248
[Γαζῆς] Θεόδωρος 213
Γαλανός· βλ. Γαβριὴλ
Γαλατὰς 48

- Γαληνὸς 10
Γαλιλαία 221
Γαλλία, Γάλλοι 47, 48, 106, 227, 230, 252, 265, 267, 269-270· βλ. καὶ Φραντζέζοι, francesi
Γάνου καὶ Χώρας Γαβριὴλ· βλ. Γαβριὴλ Β'
Γάνου ὄρος (Προποντίδα) 301, 304, 348
Γανόχωρα 216
Γεδεὼν Μανουὴλ 39, 45, 61, 219
Γεδεὼν Ξηροποταμηνὸς 225
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη 214
Γεννάδιος Γεώργιος 18, 32
Γεννάδιος Ἡρακλείας 64
Γενοβέλης (Γκινοβέλης) Ἰωάννης 250, 276, 283
Γέρα (Γερά) Λέσβου 296, 304, 307, 320, 347, 361, 362
Γεράσιμος Ἀκαρναν 68, 69
Γεράσιμος Ἡρακλείας 37
Γεράσιμος, μοναχὸς 215
Γεράσιμος, μοναχὸς Μονῆς Διονυσίου 209
Γερβάσιος, προηγούμενος Μονῆς Διονυσίου 221
Γερμανὸς Νύσσης 67, 69-71
Γερογιάννης Πάνος 255
Γερουσία Ἑπτανήσου (Senato) 231, 257, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 282, 286
Γεώργιος Ἀναστασόπουλος, πατέρας ἁγ. Γρηγορίου Ἄσσου 296, 307, 320
Γιαλιά, τοπων. Πρέβεζας 246, 284
Γιαννούλης Εὐγένιος 67, 75
Γιάσιον· βλ. Ἰάσιο
Γκίκα Μαριώρα 52
Γκίκας Γρηγόριος 52, 60, [61]
Γκινάκα οἰκογένεια 232, 233
Γκινάκας Κωνσταντίνος 254
Γκινοβέλης· βλ. Γενοβέλης
Γκράβαρης Δημήτριος 251
Γληγοροπούλα Μαρία, μαία (Σπήλι Ρεθύμνου) 108, 113
Γοῦρνες, τοπων. Κρήτης 139
Γραμματικοπούλα Γεωργίτσα, θυγ. ποτὲ Μανούσου Γραμματικόπουλου 111
Γραμματοφυλακίο Μετοχίου Παναγίου Τάφου 45, 56
Γρηγόριος Δ', πατριάρχης Κων/πόλεως, ὁ ἀπὸ Ἀμασείας 43, 47, 48, 66
Γρηγόριος Ε', πατριάρχης Κων/πόλεως 265
Γρηγόριος ΙΓ', πάπας Ρώμης 140
Γρηγόριος, ἱεροδιδάσκαλος 75
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος 218
Γρίβα Βασίλη σύζυγος· βλ. Θιακογιάννη Κατέρω
Γύργεβον 225
Δαθάν 312, 330, 332
Δαμιανῆς Ἀποστόλης 274
Δαμιανῆς Γεώργιος 275
Δαπόντες Καισάριος 215
Δαυὶδ 324, 331, 337
Δαφλὸρ Μπαφούνω, σύζ. Πάνου Κράλη 263
Δεβάρη Χριστίνα τοῦ παπα-Νικολάου, σύζ. Ἀλεξάνδρου Βαλεντίνη 277, 279
Δερβίς πασὰς 58, 59
Δεσύλλας Ἀνδρέας 278
Δεσύλλας Σταμούλης· βλ. Μάστρακας
Δημητσάνας σχολῆ 223
Δημοκρατικὴ Κατήχηση 227, 230
Δημοσθένης 213
Διαμαντάκης, ἄρχων καμινάρης 214
Διαταγαὶ Ἀποστόλων 225
Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης 73
Διονύσιος Δ' Μουσελίμης, πατριάρχης Κων/πόλεως 38, 43, 56, 66
Διονυσίου Μονῆ (Ἅγιο Ὅρος) 207-226
δόγης Βενετίας 49, 51, 54
Δοσίθεος Διονυσιάτης 224
Δοσίθεος, ἡγούμενος Μονῆς Διονυσίου 210
Δοσίθεος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 53, 56, 57, 70, 72, 73, 221, [222]
Δουκάκης Κ. 303
Δούκας Νεόφυτος 18, 32
Δούσμανη Μανταλένα, χήρα -· βλ. Ἄλμπαλη Μανταλένα
Δυρράχιο 255
Δύση· βλ. Εὐρώπη
Ἐβραῖοι 54, 58
Εἰκοσιφοινίσσης (Κοσφοινίτζας) Μονῆ 219, 220
Ἐκκλησία Ἀνατολική, Ἑλληνική 39, 49· Ἐκκλησία Δυτικὴ 47
Ἐλευθέριος, ἀδελφὸς Σεβαστοῦ Κυμινῆτη 73

- Ἑλλάδα, Ἑλληνες 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 51, 55, 61
 Ἑνετοὶ 268· βλ. καὶ Βενετία
 Ἐπανάσταση τοῦ 1821 9, 14, 17, 21, 23, [24], 30
 Ἐπισκοπόπουλος Βενέδικτος 139
 Ἐπισκοπόπουλος Γεωργιάδης 139
 Ἐπτάνησος Πολιτεία 266, 268, [269]
 Ἐργινούσα, «σάντολα» τῆς Ντιάνας Κορναροπούλας 102
 Ἐρήνη, τροφὸς τῆς Μαρούλας Mudacio (Χάνδακας) 121
 Ἐρήνη, τροφὸς τοῦ Πέτρου Quirino (Χάνδακας) 121
 Ἐρλάγγη 220
 Ἐρμούπολη 224
 Ἐρωτόκριτος 99, 116, 126
 Ἐρωφίλη 99
 Ἐσφιγμένον Μονὴ 214
 Ἐθαγγέλιο 217
 Ἐθαγγελισμός, μονύδριο στὴ σκίτη Ἁγίας Ἄννης 224
 Ἐθαγγελιστὲς 217
 Ἐυγένιος, ἱερέας 241
 Ἐυγενού, τροφὸς (Χάνδακας) 121
 Ἐυλόγιος, ἡγούμενος Μονῆς Διονυσίου 209
 Εὐξείνος Λέσχη Ναούσης 70
 Ἐυρώπη, Δύση 90, 99, 103, 106, 108, 109, 110, 114, 117, 119, 124, 125, 127, 129, 130, 131, 133, 136, 138, 211, 215, 225
 Ἐφεσος 297, 298, 311, 329
 Ἐφραίμ Δέκαρχος, ἱερομόναχος 75
 Ἐωσφόρος, περιοδικὸ 285
- Ζαβέλας 22
 Ζαγόρι Ἡπείρου, Ζαγορίσιοι 10, 16, 18, 20, 21, 23, 25, 31, 34
 Ζάκυνθος 243, 267, 273, 276
 Ζαμπέλη οἰκογένεια 237, 281
 Ζαμπέλη παπα-Βασιλείου σύζυγος· βλ. Ἀσπρογέρακα Χρυσῆ
 Ζαμπέλη Ρόζα, σύζ. Εὐτύχιος – 281
 Ζαμπέλη χήρα· βλ. Ἀλεξάνδρου Μαύρα
 Ζαμπέλης Εὐτύχιος (Φελίτζε), Κορφιάτης, Μπολονέζος 235, 280, 281, 284· σύζυγος Εὐτύχιος Ζαμπέλη, βλ. Ἀλεάνδρη Μαύρα
 Ζαμπέλης Εὐτύχιος (Φελίτζε), διοικητῆς Παξῶν 281
 Ζαμπέλης Ζαχαρίας τοῦ παπα-Βασιλείου 238
 Ζαμπέλης Ἰωάννης 237
 Ζαμπέλιος Σπυρίδων 237
 Ζαμπέτα, σύζ. Μάρκου 102
 Ζαφείρα ἀπὸ Κεφαλονιά, οἰκονόμος, ὑπηρέτρια, νένα (Ρέθυμνο) 111
 [Ζαχαρία] Δέσπω 258
 [Ζαχαρία] Νικολὸς 258
 Ζαχαρίας 63, 65
 Ζαχαρία(ς) Ἀναστάσης 258
 Ζερβάκος Φιλόθεος· βλ. Φιλόθεος Λογγοβαρδίτης
 Ζερβοῦ Παναγιώτη χήρα· βλ. Κακάτζη Ἀκριβῆ
 Ζωσιμάδες 22, 23, 24, 27
- Ἡλιάδης Θεοδόσιος Μ. 216
 Ἡλίας· βλ. Λιάς
 Ἡλιόδωρος 10
 Ἡπειρος, Ἡπειρώτες 23, 34, 229, 230, 232, 278-279
 Ἡρακλείας μητροπολίτης· βλ. Γεννάδιος, Γεράσιμος, Ἰωαννίκιος Β', Νεόφυτος Γ'
 Ἡσίοδος 218
- Θάσος 214
 Θείας Εὐχαριστίας ἀλτάριο (Santa Maria τῶν Αὐγουστινιανῶν, Ρέθυμνο) 131
 Θεοδόσιος 224
 Θεοδώρητος Κύρου 223
 Θεόδωρος· βλ. [Γαζής] Θεόδωρος
 Θεόκλητος, ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν 211
 Θεόκριτος 214
 Θεοτόκης Νικηφόρος 216
 Θεοτόκου Μονὴ (Λεῦκες Λέσβου) 298
 Θεοτόκου Μονὴ (Μικρὸ Λευκοπέδι Λέσβου) 300, 315, 316, 338
 Θεσπρωτία 255
 Θεσσαλία 224
 Θεσσαλονίκη 222· βλ. καὶ Παῖσιος Θεσσαλονίκης
 Θιακογιάννη Κατέρω ποτὲ Νάστου, σύζ. Βασίλη Γρίβα 264
 Θιακογιάννη Μαρία, χήρα ποτὲ Νάστου – 264

- Θιακογιάννη Χρυσούλα τοῦ Νάστου 264, 265
 Θιακογιάννης Νάσης 264
 Θνητοφυχίται 69
 Θούριος τοῦ Ρήγα 228
 Θράκη Ανατολική 219
- Ἰάκωβος Β' Μυτιλήνης, ὁ ἀπὸ Σιασίου καὶ Σιατίστης (Εὐάγγελος Κλεόμβροτος) 300, 303
 Ἰάκωβος Διονυσιάτης 219, 220, 224
 Ἰάσιο, Γιάσιον 57, 71
 Ἰβηρία 209
 Ἰβήρων Μονὴ 212
 Ἰγνάτιος Ἄρτης 265
 Ἰγνάτιος (Ἰσίδωρος), ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου 207, 214, 218
 Ἰδὴ, ὄρος Λέσβου 297
 Ἰδομαῖος 312, 330
 Ἰερά Λέσβου 304· βλ. καὶ Γέρα
 Ἰερά Συμμαχία 274
 Ἰερεμίας Γ', πατριάρχης Κων/πόλεως 45, 55, 60, 66, 219
 Ἰερεμίας, μοναχὸς Εἰκοσιφοινίσσης 219, 220
 Ἰεροκλῆς 10
 Ἰεροσόλυμα 297, 310, 325, 347· πατριάρχης 39, 221, 222, 224, βλ. καὶ Δοσίθεος, Νικόδημος, Παῖσιος, Χρύσανθος Νοταρᾶς
 Ἰησουῖτες 47, 48, 49
 Ἰθάκη 279, 280
 Ἰλαρίων, μοναχὸς Ξηροποταμηνὸς 215
 Ἰνστιτοῦτο Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης (Βουκουρέστι) 211
 Ἰόνιο πέλαγος 227, 228, 230, 231, 232, 265, 287· νησιὰ Ἰονίου 236, 245, 278, 282
 Ἰόνιος Βουλὴ 253
 Ἰορδάνης ποταμὸς 221, 297, 310
 Ἰουδαῖοι 61
 Ἰούδας 312, 330, 332
 Ἰουλιάννα, τροφὸς (Χάνδακας) 120
 Ἰπποκράτης 10
 Ἰταλία 281
 Ἰταλίσκι Ἀνδρέας, πρέσβης τῆς Ρωσίας στὴν Κωνσταντινούπολη 256
 Ἰωάννης Δαμασκηνὸς 69
 Ἰωάννης Κομνηνὸς 208, 210
 Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος 214, 221, 224
 Ἰωαννίκιος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως, ἀπὸ Ἡρακλείας 42, 51, 57, 66
 Ἰωάννα 19, 23, 256
 Ἰωάσαφ Ἀγιαννανίτης, ἡγούμενος Κουτλουμουσίου 223
 Ἰωάσαφ, ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου 219, 222, 223
 Ἰωάσαφ Σερρῶν 48
 Ἰωσήφ, ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου 214
 Ἰωσήφ, μοναχὸς 224
- Καβανόζης Μουχτάρ 255
 Καζακίας χάτμανος 57
 Καζαντζάκης Νίκος 211
 Κακάτζη Ἀκριβῆ τοῦ Ἀποστόλου, χήρα Παναγιώτη Ζερβοῦ ἢ Σέρβου, σύζ. Αὐγουστῆ Βαλεντίνη 250, 251
 Κακογιάννη Ἀθάνω, σύζ. Παύλου-Ἐρρίκου Ἀλεάνδρη 235, 240-242, 261
 Κακογιάννη Ἀθάνω ἀνηψιός· βλ. Λιάς
 Κακογιάννη Μαρία, χήρα Ἀποστόλη – 241
 Κακογιάννης Ἀποστόλης 240
 Κακογιάννης Γιωργάκης, λεγόμενος Τζουμάνης 240, 241
 Καλ(ι)κιοπούλα Μαύρα· βλ. Χαλ(ι)κιοπούλου
 Καλαβρία 237
 Καλαμοτινὴ Εἰρήνη 338
 καλβινισμὸς 71
 Κάλβος Ἀνδρέας 282
 Καλλέργη Agnese, σύζ. Νικολάου Corner 105
 Καλλέργη Ἐλενα, θυγ. ποτὲ Γεωργίου, σύζ. Φραγκίσκου Καλλέργη Ἀλεξανδρόπουλου τοῦ ποτὲ Γεωργίου 107
 Καλλέργη Νικολόζα, σύζ. Φραγκίσκου Mocenigo 89, 90
 Καλλέργη Ρεγγίνα, σύζ. ποτὲ Ἰακώβου Contarini 94
 Καλλέργη Φαντίνα, θυγ. ποτὲ Γεωργίου, σύζ. Γεωργίου Corner τοῦ ποτὲ Ἰωάννη Φραγκίσκου 106, 107, 108
 Καλλέργης 214
 Καλλέργης Ἀλεξανδρόπουλος Φραγκίσκος τοῦ ποτὲ Γεωργίου 107

- Καλλέργης Ανδρέας του Ματθαίου 100
 Καλλέργης Γεώργιος, γιός της Thadea Gribbia 132
 Καλλέργης Γεώργιος, condottiero 107
 Καλλέργης Γεώργιος του ποτε Ανδρέα 106, 107
 Καλλέργης Ίάκωβος του Γεωργίου 107
 Καλλέργης Ίωάννης του Άλεξάνδρου 100
 Καλλέργης Μαρίνος του ποτε Γεωργίου 107
 Καλλέργης Ματθαίος του ποτε Γεωργίου 111, 113
 Καλλέργης Φραγκίσκος 107
 Καλλίνικος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως, πρώην Προύσης 56, 59, 66, 69
 Καλλονή Λέσβου 299
 Καλοχρυσός Νικόδημος 140
 Καλύβαινα Καλή, μαία (Χάνδακας-Σητεία) 112, 113
 Καμπίτης Γεράσιμος, γεροισιαστής Έπτανήσου 257
 Κανᾶ Γαλιλαίας 221
 Καπλάνηδες/Καπλάναι 22, 23, 24
 Καποδίστριας Ίωάννης 20, 30, 274
 Καραπιδάκης Νικόλαος 232
 Καρέρ Αναστάσιος, γεροισιαστής Έπτανήσου 257
 Καρθαγένη 44
 Καρλέτος Γιάννης 279
 Καρμανιόλα, επαναστατικό τραγούδι 227
 Καρπενήσι 219
 Καρυοφύλλης Ίωάννης 68-72, 74, 75
 Καρυστηνός Γεώργιος 140
 Καστέλλι της Φουρνής (Κρήτη) 140
 Κάστρο Πεδιάδας (Κρήτη) 117
 Κατούνα, τοπων. Άχαρνανίας 247
 Κατσώνης Λάμπρος 228, 245, 258
 Καψάλης Γεώργιος 139
 Κέρκυρα 11, 16, 25, 26, 228, 232, 234, 236, 237, 239, 244, 255, 258, 269, 270, 272, 273, 279, 280, 281, 282· Αρχαία Νομού Κερκύρας 266. Βλ. και Κορφοί
 Κεφαλάς Νεκτάριος· βλ. Νεκτάριος
 Κεφαλλονιά 111, 232, 245
 Κεχρά οικογένεια 282
 Κεχράς Αναστάσιος του Δημητρίου (Δήμος) 235, 282-283· σύζυγος Αναστασίου Κεχρά, βλ. Άλεάνδρη Άντωνία
 Κεχράς Δημήτριος (Δήμος) 282
 Κεχράς Διαμάντης 282
 Κεχράς Ίωάννης 282
 Κεχράς Πέτρος 282
 Κεχράς Χρήστος 282
 Κίεβο 208
 Κίσαμος 92
 Κισινόβι Ρωσίας 28
 Κιτζίλης Τζόρτζης 275
 Κλαδάς 274
 Κλεόμβροτος Εδάγγελος· βλ. Ίάκωβος Β' Μυτιλήνης
 Κο(ν)τζάκρης Γεώργιος 255
 Κοδρικᾶς Παναγιωτάκης 216
 Κοιμήσεως Θεοτόκου ναός (Τήνος) 224
 Κοιμήσεως της Θεοτόκου ναός/συνοικία (Πρέβεζα) 250, 260, 277
 Κοιμήσεως της Θεοτόκου παρεκκλήσι (Μονής Ξενοφώντος Άγίου Όρους) 363
 Κοκόλη Αικατερίνη του Χρήστου 246
 Κοκόλη Άλεξάνδρα του Χρήστου 246
 Κοκόλης Ίωάννης του Χρήστου 246
 Κοκόλης Χρήστος, επονομαζόμενος Μάτης 246
 Κόλυσμα όρος 297, 324, 327
 Κομενιώτης Πάνος 248, 249
 Κόμης 351
 Κομινιώτης Θεωδωρής 260
 Κομνηνοί 209
 Κονάκης Αναστάσιος, ιατρός 260, 276
 Κόνιαρης Αναστάσιος 11, 13, 16, 17, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 35
 Κονιδάρης Ζαφείριος 274, 275
 Κονιδάρης Τζουάνε 274
 Κοντινέντε 268
 Κοραής Αδαμάντιος 9-36, 216
 Κόρακος όρος (Λέσβος) 298, 333
 Κορή (Κορέ) 312, 330, 332
 Κορίνθου Κύριλλος· βλ. Κύριλλος Γ' ό Σπανός
 Κορναρόλα, θυγ. της τροφού της Ντιάνας
 Κορναροπούλας (Χάνδακας) 122
 Κορναροπούλα Έλενέτα, θυγ. Βιτσέντζου
 Κορνάρου, σύζ. Μάρκου Foscari 128, 140
 Κορναροπούλα Ζαμπία, θυγ. Ίωάννη Φραγκίσκου Κορνάρου, σύζ. Ματθαίου Zen

- 121, 126, 128, 135, 137
 Κορναροπούλα Ντιάνα, θυγ. Ίωάννη Φραγκίσκου Κορνάρου, σύζ. Νικολάου Muddazzo 102, 122, 126, 128, 133, 135, 137, 139, 141
 Κορνάρος Άνδρέας του Ίακώβου 113
 Κορνάρος Βιτσέντζος του Ίακώβου 110, 112, 122, 128, 129
 Κορνάρος Ίάκωβος 112, 113
 Κορνάρος Ίωάννης Φραγκίσκος 102, 122, 128, 129, 131, 133, 135
 Κορνάρος Τζουάν Φραντζέσκος 133
 Κορνάρου Ζαμπέτα, σύζ. Ίακώβου 110, 112, 113
 Κορνάρου Κατερούτσα, θυγ. Βιτσέντζου, σύζ. Μικέλε Demezzo 102, 129
 Κορνάρων οικογένεια 102, 112, 113, 121, 126, 127, 137, 138
 Κορσική, Κορσικανοί 231, 233
 Κορυδαλέας Θεόφιλος 70
 Κορφιάτης Ευτόχιος (Φελίτζε)· βλ. Ζαμπέλης
 Κορφοί 35, 237· βλ. και Κέρκυρα
 Κοσμάς Γ', πατριάρχης Κων/πόλεως, ό από Άλεξανδρείας 45, 55, 64, 66
 Κουινιάδαινα Μαριέτα 110
 Κουρεμένος Σταύρος 266
 Κουρκουμέλης Χριστόδουλος 255
 Κουρκούτα, τοπων. Λέσβου 296
 Κουτλουμουσίου Μονή 223
 Κράλη Έλένη του Πάνου, σύζ. Λαυρέντιου
 Άλεάνδρη 235, 263, 264, 265, 273, 284
 Κράλης Αναστάσιος 263
 Κράλης Γεώργιος 263
 Κράλης Πάνος Άναγνώστης (άναγνώστης) 263· σύζυγος Πάνου Κράλη, βλ. Δαφλδρ Μπαφούνω
 Κρήτη 48, 51, 83-142· βλ. και Νεόφυτος Πατελάρος
 Κρόμη, τοπων. Χαλδίας 222
 Κρουπτοφέρρης Μονή 211, 212
 Κυζίκου μητροπολίτες 37· βλ. και Παΐσιος Α'
 Κυμινήτης Σεβαστός· βλ. Σεβαστός - Κυπριανός 63, 64
 Κύπρος 44, 45, 57
 Κυριακοδρόμιον 224
 Κύριλλος Α' Λούκαρης, πατριάρχης Κων/πόλεως, πρώην Άλεξανδρείας 38, 40, 47, 48, 50, 53, 66
 Κύριλλος Β' Κονταρής, πατριάρχης Κων/πόλεως, από Βερροίας 48, 50, 66
 Κύριλλος Γ' ό Σπανός, πατριάρχης Κων/πόλεως, πρώην Κορίνθου, πρώην Τορνόβου 42, 57, 66
 Κύριλλος Δ', πατριάρχης Κων/πόλεως 64, 66
 Κωνσταντζα, γυνή Περγαμηνή 317, 318, 345
 Κωνσταντίνος Θ' Μονομάχος 297, 347
 Κωνσταντίνος, ρώσος πρίγκιπας, έγγονος Αικατερίνης Β' 245
 Κωνσταντινούπολη / Κωνσταντίνου πόλις 37-63, 67, 68, 72, 74, 75, 139 (·), 217, 221, 223, 256, 257, 272, 279, 284, 286, 297, 298, 304, 311, 312, 313, 322, 329, 332, 347
 Κωνσταντίος από Σιναίου, πατριάρχης Κων/πόλεως 45
 Κωνσταντίος Χαλκηδόνας 64
 Κωσταντάς Γρηγόριος 23
 Λάκκοι, τοπων. Πρέβεζας 247, 248, 260
 Λαμπινή, τοπων. Ρεθύμνου 113
 Λάμπρος Γεώργιος του Ίωάννη 236
 Λάμπρος Δημήτριος του Ίωάννη, ταγματάρχης, πρόξενος της Ρωσίας στην Πρέβεζα 236, 249
 Λάμπρος Σπυρίδων 209, 219
 Λάνδος Άγάπιος (Άθανάσιος) 95, 96, 115
 Λαοδικείας Νικηφόρος· βλ. Νικηφόρος
 Λάππας Κώστας 256, 274
 Λαρίσης μητροπολίτες· βλ. Παΐσιος Α', Τιμόθεος
 Λάσκαρη Άντωνία, σύζ. Κωνσταντίνου 111, 112
 Λάσκαρης Κων. 213
 Λατίνο 221
 Λειψία 220
 Λεόντιος μοναχός, μαθητής και ύποτακτικός άγ. Γρηγορίου Άσσου (κατά κόσμον Λέων) 298, 300, 301, 313, 314, 317, 330, 331, 333, 337, 340, 344
 Λέσβος 57, 296, 298, 299, 301, 304, 309, 313, 319, 321, 322, 333, 347, 348, 351, 361, 362

- Λευκάδα/Άρχαία Νομού Λευκάδας 227-292
πολλ.
- Λεῦκες ἢ Λευκές, νησίδες Λέσβου (σήμερα
Ἀσπρονήσι) 298, 313, 333
- Λευκοπέδι Μικρό· βλ. Μικρό –
Λέων· βλ. Λεόντιος
- Λῆμνος 44
- Λιάς, ἀνηψιὸς Ἀθάνως Κακογιάννη 240
- Λιβάνιος σοφιστὴς 213
- Λίβανος, ὄρος Λέσβου 298, 299, 313, 333
- Λιβόρνο 10, 15, 25, 26, 30, 34, 36, 236
- Λίμα Ἐλιζαμπέτα, θυγ. ποτὲ Ἰωάννη, σύζ.
Ματθαίου Καλλέργη τοῦ ποτὲ Γεωργί-
ου 111, 113
- Λιόντας Γεώργης 139
- Λουδοβίκος ΙΓ', βασιλεὺς τῆς Γαλλίας 47
- Λούκαρης Κύριλλος· βλ. Κύριλλος Α΄
Λούκιος (;) Ἀθηνῶν 59
- Λουρόπουλος Μαρίνος 246, 247, 256, 281,
283
- Λουτρά, τοπων. Λέσβου 338
- Λυκοῦργος 15, 27, 30
- Μαθᾶς Ζαχαρίας 59
- Μαθιά, βαπτιστικὴ τῆς Μαθιάς Bon 102
- Μακαρονοπούλα Κλάρα 91
- Μακάτζης Στάμος, ἱερέας 249
- Μάλαμας Ἰωάννης 256
- Μαματοπούλα Ἑλένα 136
- Μαματοπούλα Καλὴ 136
- Μανολάκης 68, 69, 71
- Μάνος Ἰάκωβος 60
- Μάνος Κωνσταντῖνος τοῦ Ἀθανασίου (Ἀθα-
νασιάδης), συμβολαιογράφος Πρέβεζας
277
- Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸς 296, 302, 308
- Μάξιμος Καλλιουπολίτης 225
- Μαργαρίτες, τοπων. Ρεθύμνου 89
- Μαργαρίτι, τοπων. Θεσπρωτίας 255
- Μαργούνιος Μάξιμος 221
- Μαρία (Βόιλα Σητείας) 134
- Μαρία, σύζυγος Γ. Ἀναστασοπούλου, μητέ-
ρα ἀγ. Γρηγορίου Ἄσσου 296, 307, 308,
309, 313, 314, 317, 320, 321, 322, 334,
344, 345, 349
- Μαρία, τροφὸς τοῦ Μαρινέλλου Baroci
119
- Μαρία, τροφὸς τοῦ Μαρινέλλου, ἐγγονοῦ
τῆς Magdalucia Barbadico 121
- Μαρινέλλος, ἐγγονὸς τῆς Magdalucia Barba-
dico 121
- Μαρίνος Σταμουλάς· βλ. Σταμουλάς
- Μαριώνας 60
- Μαρκεζίνα, ἐγγονὴ τῆς Ἀντίσας de Mulino
121
- Μάρκος, ἡγούμενος Μονῆς Διονυσίου 211
- Μάρκος Αὐρήλιος 10
- Μασ(ι)έρας Παῦλος τοῦ Σωτήρη 235, 279,
280, 283, 284· σύζυγος Παύλου Μασέρα,
βλ. Ἀλεάνδρη Μαρία
- Μασσαλία 10, 15
- Μάστρακας Δεσύλλας Σταμούλης 274
- Μάτης· βλ. Κοκόλης
- Ματθαῖος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως 55,
59, 66, 222
- Μαυρογένους Εὐφροσύνη 225
- Μαυροκορδάτος Ἀλέξανδρος 71
- Μαυροκορδάτος Ἰωάννης 63
- Μαυροκορδάτος Νικόλαος 63, 75
- Μαυρομάτη Ἀναστασίου σύζυγος· βλ. Βα-
λεντίνη Κυράνα
- Μαυρομάτη οἰκογένεια 247, 251
- Μαυρομάτη Χρυσάνα, χήρα Σταμούλη –
247, 248, 251, 268
- Μαυρομάτης Γιωργάκης τοῦ Μήτζου
248
- Μαυρομάτης Ἰωάννης τοῦ Μήτζου 248
- Μαυρομάτης Μήτζος 248
- Μαυρομάτης Πάνος τοῦ Μήτζου 248
- Μαυρομάτης Σταμούλης 251, 268
- Μαχμοῦτ Α΄, σουλτάνος 37, 222
- Μεγάλη Βρετανία 252· βλ. καὶ Ἀγγλία
- Μέγας Συναξαριστὴς 303
- Μεγίστης Λαύρας Μονὴ (Ἅγιος Ὅρος) 212,
214, 294, 295, 303, 304, 307, 353, 354,
355
- Μελέτιος Ἀθηνῶν 57, 216
- Μελέτιος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως 304
- Μέλισσα 223
- Μελχισεδέκ, ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ καὶ Πα-
νίου 40
- Μεραμπέλλο Κρήτης 132
- Μέρωνας, τοπων. Κρήτης 136
- Μεσολογγίτες 255

- Μεταμορφώσεως Μονὴ (Μετέωρα) 303
- Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτήρα ἀλτάριον
(Ἅγιος Τίτος, Χάνδακας) 140
- Μεχμέτ Β', σουλτάνος 40
- Μεχμέτ Γ', σουλτάνος 58
- Μεχμέτ Δ', σουλτάνος 59
- Μεχμέτ πασὰ Κιοπροουλοῦ 49, 54
- Μητροφάνης Ἀχριδῶν 48
- Μητροφάνης Νύσσης 219, 220
- Μικέλη Μαρία 264, 265
- Μικρὰ Ἀσία 222, 293
- Μικρὸ Λευκοπέδι, τοπων. Λέσβου 300, 304,
314, 334-335, 349
- Μιλαλοπούλα Μανολία 136
- Μιλαλοπούλα Μαρία 136
- Μολδαβία 55
- Μολιν Ἀλουΐσιος 51
- Μοναστηράκι Ἀμαρίου (Κρήτη) 113
- Μονεμβασία 221
- Μονές· βλ. Ἁγίας, Ἁγ. Αἰκατερίνης, Ἁγ. Πα-
ρασκευῆς, Ἁγ. Γεωργίου, Ἁγ. Ἰωάννη
Θεολόγου, Ἁγ. Παντελεήμονος, Ἁγ.
Φραγκίσκου, Ἀκρωτηριανῆς, Βατοπεδί-
ου, Διονυσίου, Εἰκοσιφοινίσσης, Ἐσφι-
γμένου, Θεοτόκου Λεύκων, Θεοτόκου
Μικροῦ Λευκοπεδίου, Ἰβήρων, Κου-
τλουμουσίου, Κρυπτοφέρρης, Μεγίστης
Λαύρας, Μεταμορφώσεως, Ξενοφών-
τος, Εηροποτάμου, Περιστερᾶ, Πρου-
σοῦ, Σινᾶ, Σουμελά, Ὑψηλοῦ
- Μονοδένδρι, τοπων. Ζαγορίου 14, 16, 18,
19, 20, 31, 35
- Μοντεσάντος Ἀθανάσιος 265
- Μοντεσάντος, καρχελλάριος 234
- Μοριάς 59, 231, 234, 253· βλ. καὶ Πελοπόν-
νησος
- Μόσκοβος 225· βλ. καὶ Ρωσία
- Μόσχα 10, 12, 15, 16, 27, 28, 32, 35, 221
- Μοσχονήσια 298
- Μουδατσοπούλες 141
- Μουράτ Γ', σουλτάνος 58
- Μουράτ Δ', σουλτάνος 48
- Μούρμουρας Ἰωάννης 276
- Μουσταφᾶς σουλτάν 304
- Μπάττα· βλ. Πάλτα
- μπαρμπα-Σίμου σ(υ)κιά, τοπων. Πρέβεζας
260
- Μπαρμπαρίγος Μιχαὴλ (Barbarigo Michiel)
235, 253· σύζυγος Μιχαὴλ Μπαρμπαρί-
γου, βλ. Ἀλεάνδρη Ἀντωνία
- Μπαρμπαρίγος Νικολὸς 253
- Μπάρασκ Βασίλειος Κιεβοπολίτης 208
- Μπεκίρ ἀγάς, ἐπωνομαζόμενος Τζογαδόρος
278
- Μπελικοπούλα Μαρία, μαία (Φωτεινὸς Ρε-
θύμνου) 113
- Μπενάκης Λιμπέριος (Λιμπεράλ), γενικὸς
πρόξενος τῆς Ρωσίας στὰ Ἐπτάνησα
236, 268, [282]
- Μπερτιέ Καῖσαρ, γάλλος στρατηγὸς 267
- Μπιάνκα, ἀνηψιὰ τοῦ Ἀντωνίου Βαλεντίνη
277
- Μπολόνια 281· Μπολονέζος, βλ. Ζαμπέλης
Εὐτύχιος
- Μπότσαρης· βλ. Βόζαρης
- Μπουκουβάλας 240
- Μπούμπας Ἀναστάσιος 15, 29
- Μπουτανέλου στάνη (Πρέβεζα) 248
- Μυλοπόταμος Κρήτης 131
- Μυτιλήνη 45, 300, 303, 304, 307, 320, 347
- Μωσῆς 312, 316, 330, 336
- Νάξος 93, 94, 128, 138, 141
- Ναπολέων 267
- Ναύπλιο 30, 116
- Νεάνερ Ἑρμαν 211
- Νέγρης Πιέ(τ)ρος 239, 258
- Νεῖλος 307, 320
- Νεκτάριος Κεφαλάς, μητροπολίτης Πεντα-
πόλεως 224
- Νέον Ἐκλόγιον 303
- Νεόφυτος Ἀδριανουπόλεως 67, 68, 72-76
- Νεόφυτος Ἄρτης 64
- Νεόφυτος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως 44,
45, 66
- Νεόφυτος Γ', πατριάρχης Κων/πόλεως, ἀπὸ
Ἡρακλείας 50, 66
- Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης 214
- Νεόφυτος Πατελάρος, μητροπολίτης Κρή-
της 69
- Νησια (Πρόγκηπος) 57
- Νικαίας μητροπολίτες 37, 57
- Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος 295,
297, 301, 304, 347, 359, 360

- Νικηφόρος Λαοδικεΐας 40
 Νικόδημος Ἄγιορείτης 214, 223, 303
 Νικόδημος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 224
 Νικολέτα, θυγ. τῆς τροφῆς Ἀντίσας (Χάν-
 δακας) 120
 Νικομηδείας μητροπολίτης 37· βλ. καὶ Σε-
 ραφεῖμ Α΄
 Νίκων, ἱερομάρτυς (Δ΄ αἰ.) 301
 Νοταρᾶς Χρυσάνθος· βλ. Χρυσάνθος
 Νύσσης ἐπίσκοποι 219, 220· βλ. καὶ Γερμα-
 νός, Μητροφάνης
- Εανθόπουλος Νικηφόρος Κάλλιστος· βλ.
 Νικηφόρος
 Εενοκράτης 10
 Εενοφῶντος Μονὴ (Ἄγιον Ὅρος) 363
 Εηρόμερο 232, 240, 247, 251
 Εηροποτάμου Μονὴ 215, 225
- Ὀδησὸς 15, 29
 Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, Ὀθωμανοὶ 72,
 268, 283· ὀθωμανικὴ σημαία 255. Βλ.
 καὶ Τουρκία
- Οἰκονόμος Κωνσταντίνος 18, 19, 21, 23, 28,
 31, 32
 Οἰκουμένιος 218
 Ὀλλανδία 48
 Ὀμηρος 10
 Ὀνήσανδρος 10
 Ὀξφόρδης Πανεπιστήμιο 211
 Ὅριος Ἄγγελος 266, 271, 286
 Οὐγγαρία 59
 Οὐρβανὸς Η΄, πάπας Ρώμης 48
 Οὐσακῶφ (Ushaköff), ρώσος ἀντιναύαρχος
 236, 266, 271
- Παγγαῖο 220
 Πάγκαλος Κωνσταντίνος τοῦ Μοσχονᾶ 245
 Πάγκαλος Νικολὸς 245
 Πάγκαλος Νικολὸς τοῦ Μοσχονᾶ 245
 Πάγκαλος Φραγκίσκος τοῦ Μοσχονᾶ 245
 Παῖσιος Α΄, πατριάρχης Κων/πόλεως, πρῶην
 Λαρίσσης, μετέπειτα Κυζίκου 42, 46, 66,
 51, 57
 Παῖσιος Θεσσαλονίκης 53
 Παῖσιος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 57
 Παλαιστίνη 221, 347
- Πάλης Ἀλέξιος Ε. 19
 Πάλης Παναγιώτης 10, 15, 21, 22, 25, 26, 30,
 34, 36
 Παλιάμπελα, τοπων. Πρέβεζας 268
 Πάλτα (Μπάλτα), τοπων. Πρέβεζας 284
 Παναγία Μπαλίνου, ναὸς Κων/πόλεως 223
 Παναγίας ναὸς (Ἀγιάσος Λέσβου) 365
 Παναγίας ναὸς (Ἅγιος Νικόλαος Μεραμ-
 πέλλου) 132
 Παναγίας ναὸς (Σπήλι Ρεθύμνου) 108
 Πανάγιος Τάφος 55
 πανῶλη 72
 Πανῶρια 100
 Παξοί, Παξινοὶ 229, 253, 254, 256, 280, 281
 Παπᾶ Ἰωάννου Γεώργιος 15
 Παπᾶ Ἰωβάνου παπᾶ Χρήστος 225
 Παπαδοπούλα Εἰρήνη, τροφὸς (Κάστρο
 Πεδιάδας καὶ Χάνδακας) 117
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης 95, 97
 Παπαδόπουλος Μαθίος τοῦ παπα-Γιάννη
 102
 Παπαδόπουλος Ὀλύμπιος Κων. 18, 19, 21
 Παπάδος, τοπων. Λέσβου 296
 Παπαντωνίου Ζαχαρίας 207
 Παπαπολύζος Κώστας 275
 Παπατριαντάφυλλος Νικολέτος τοῦ Σωτή-
 ρη 243
 Παπατριαντάφυλλου Σωτήρη σύζυγος· βλ.
 Ἄλμπαλη Ρουσέτα
 Παρασίγειον Καλλονῆς Λέσβου 299, 313,
 334
 Παρατηρητής, ἐφημ. 285
 Πάργα, Πάργιοι 268, 278
 Παρθένιος Α΄, πατριάρχης Κων/πόλεως (ὁ
 Γέρων) 57, 66
 Παρθένιος Β΄, πατριάρχης Κων/πόλεως (ὁ
 Νέος), πρῶην Ἀδριανουπόλεως 55, 57,
 66
 Παρθένιος Γ΄, πατριάρχης Κων/πόλεως 48,
 53, 54, 57, 66
 Παρθένιος Δ΄ Μογιλάλος, πατριάρχης
 Κων/πόλεως, πρῶην Προύσης 38, 45, 48,
 51, 58, 66
 Πάριος Ἀθανάσιος 217
 Παρίσι 12, 35, 217
 Παρούσης Εὐστάθιος 265
 Πατελάρος Ἀθανάσιος· βλ. Ἀθανάσιος Γ΄

- Πατελάρος Νεόφυτος· βλ. Νεόφυτος
 Πατελλάρος Γεώργιος 100
 Πατελλάρου Μαρούσα, θυγ. Γεωργίου, σύζ.
 Ἰωάννη Καλλέργη τοῦ Ἀλεξάνδρου 100
 Πατελλάρου Σοφιόλα, θυγ. Γεωργίου, σύζ.
 Ἀνδρέα Καλλέργη τοῦ Ματθαίου 100
 Πάτρα 219, 224, 234, 243, 244· Παλαιῶν
 Πατρῶν Τιμόθεος, βλ. Τιμόθεος Β΄
 Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία 67, 68, 71, 72
 Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο 217
 Πατριεῖος Τζόρτζης 245
 Πατριεῖου Ἐλένη τοῦ Τζόρτζη, σύζ. Σεβα-
 στιανοῦ Χαλκικόπουλου 244-245
 Πατρινὸς παπα-Γιάννης· βλ. Ἄλμπαλης
 Πατριωτικὸς Ὕμνος 227, 228, 230
 Παχωμαῖοι Ἄγιοι Ὅρους 362
 Παχώμιος, μοναχὸς Μονῆς Διονυσίου 219
 Πελοπόννησος 118, 219, 224, 234· βλ. καὶ
 Μοριάς
 Πενταπόλεως Νεκτάριος· βλ. Νεκτάριος
 Κεφαλάς
 Πεντηκοστάριον 214
 Πέραμα, τοπων. Λέσβου 296
 Περαιτεία 209
 Πέργαμος Μικρᾶς Ἀσίας 307, 320
 Πέρδικα, τοπων. Θεσπρωτίας 255
 Περδικάρης Νικολέτος 273
 Περιστερᾶ Μονὴ 73
 Περραιβὸς 228
 Πεταλὰς Κωνσταντίνος, συμβολαιογράφος
 στὸ Βαθὺ Ἰθάκης 280
 Πέτρης (·), ὁ 225
 Πετριτζόπουλος Δημήτριος 265
 Πέτρος Ἀπόστολος 217
 Πέτρος, γιὸς τῆς τροφῆς Ἰουλιάνας (Χάν-
 δακας) 120
 Πέτρος, ἡγούμενος Μονῆς Διονυσίου 207
 Πετρούπολη 18, 27, 271· βλ. καὶ Petroburgo
 Πίνα, τοπων. Πρέβεζας 240
 Πίνδαρος 218
 Πλούταρχος 10
 Πολίτης Ἀναστάσιος 235, [262], 274, 275,
 276, 286, 287· σύζυγος Ἀναστασίου Πο-
 λίτη, βλ. Ἀλεάνδρη Ἐλένη
 Πολίτης Δημήτριος τοῦ Ἀναστασίου 235,
 275
 Πολίτης Μιχαὴλ τοῦ Ἀναστασίου 235, 275
- Πολίτης Νικόλαος 274
 Πολίτης Πάνος 276
 Πολυαίνης Νικόλαος 28, 29
 Πολυχρονιάδης Κων. 23, 24
 Πόντος 209, 222
 Πρασσακάκης Θεόδωρος 10
 Πρέβεζα/Ἀρχεῖο Μητροπόλεως Πρεβέζης
 227-292 πολλὰ· προξενεῖο βρετανικὸ
 252· πρόξενος Ρωσίας, βλ. Λάμπρος Δη-
 μήτριος
 Πρίαντος ὄρος (σήμερα Πριγιάμι) Λέσβου
 299, 300, 313, 314, 334
 Πριγιάμι· βλ. Πρίαντος
 Προδρόμου Μονή· βλ. Διονυσίου Μονή
 Προύσα 54, 55, 58· μητροπολίτες, βλ. Γα-
 βριήλ Β΄, Καλλίνικος Β΄, Παρθένιος Δ΄
 Μογιλάλος
 Προυσοῦ Μονὴ 219
 Πτολεμαῖος 218
- Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου μητροπολίτες· βλ.
 Ἀθανάσιος Δ΄, Μελχισεδέκ
 Ραπτάρης Ι. Μ. 210
 Ραφαήλ Β΄, πατριάρχης Κων/πόλεως 44, 55,
 66
 Ρέθυμνο 87, 88, 89, 93, 100, 104, 105, 106,
 108, 110, 111, 112, 113, 122, 123, 124,
 127, 129, 132, 139
 Ρεμπεκὸς Γιώργος 258
 Ρέντζος Νικολὸς τοῦ παπα-Θεόδωρου 246,
 248, 275
 Ρήγας Βελεστινλῆς 227, 228, 230, 245, 259,
 287
 Ριζάρειος Σχολὴ 9, 19, 31, 32, 224
 Ριζάρης Γεώργιος 9-36
 Ριζάρης Μάνθος (Ματθαῖος) 10, 15, 16, [17],
 18, 19, 21, [23], 31, 32, 33, [34]
 Ροδαλίνος 100
 Ρόδος 44, 45, 48, 54
 Ροδωπὸς Κισάμου (Κρήτη) 92
 Ρουμανία 211
 Ρουσσουκ (Ρουσε) Βουλγαρίας 225
 Ρωμαῖοι 308, 321
 Ρώμη 47, 49, 214
 Ρωμυλία Ἀνατολική 220
 Ρωσία, Ρῶσοι 15, 19, 28, 49, 212 (βιβλία),
 228, 236, 255, 258-259, 259, 265, 266,

- 268, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 282, 288· βλ. και Μόσχοβος, Russia
ρωσοτουρκικός στόλος 265
Ρώτας Ίάκωβος 9, 15, 21, 22, 24, 27, 30
- Σεβαστὸς Κυμινήτης 67-81
Σεβήρος Γαβριήλ· βλ. Γαβριήλ –
Σεραφεὶμ Α', πατριάρχης Κων/πόλεως, ἀπὸ Νικομηδείας 60
Σέρβος Σπυρ. 265
Σέρβου· βλ. Ζερβοῦ
Σεργιάνενα 260
Σερντινιάρης Πάνος 276
Σέρρες 223· μητροπολίτες 52, βλ. και Ἰωάσαφ, Χρυσόστομος
Σητεία 102, 110, 112, 126, 127, 129, 131, 134
Σικάγου Πανεπιστήμιο 211
Σικελιανὸς Ἄγγελος 211
Σίμου σ(υ)κιά· βλ. μπαρμπα-Σίμου –
Σινᾶ Ὄρος/Μονὴ 44, 45, 55, 60
Σιναίου Κωνστάντιος· βλ. Κωνστάντιος
Σίνας Σίμων 16
Σισανίου και Σιατίστης Ἰάκωβος· βλ. Ἰάκωβος Β' Μυτιλήνης
Σκόπελος Λέσβου (δ) 294, 300, 301, 361, 362
Σκουλοδοπούλα Σοφία, σύζ. Γιάννη Lecca 136
Σκυλίτζης Νικολὸς 224
Σμιθ Ροδόλφος, πρέσβης τῆς Αὐστρίας στὴν Κων/πολη 48
Σμύρνη 219, 224
Σολομών 312, 321, 330
Σουηδίας Λουθηρανικὴ Ἐκκλησία 211
Σουΐδας 214, 222
Σουλεϊμάν Β', σουλτάνος 59
Σουλιῶτες 228
Σουμελᾶ Μονὴ 73, 209
Σουμελίτης Ἰωάννης, ἀπὸ Χαλδία 222
Σούντιας Σπυρ., συμβολαιογράφος Ἀγίας Μαύρας 276
Σοφιανὸς Γεώργιος τοῦ ποτὲ Μάρκου 124
Σοφιανὸς Ἰωάννης 122, 124
Σοφιανὸς Μαρκέτος τοῦ ποτὲ Ἰωάννη 125
Σοφιανοῦ Βικτωρία, θυγ. ποτὲ Ἰωάννη 125
Σοφιανοῦ Φραντζεσκίνα, χήρα Ἰωάννη 122, 123, 124, 127, 129, 136, 139
- Σοφιανῶν οἰκογένεια 123, 124
Σπανδωνῆς Ἀντωνάκης 68, 69, 73-75
Σπήλι, τοπων. Ρεθύμνου 108, 113
Σταμάτα, τροφὸς (Χάνδακας) 119
Σταμουλᾶς Μαρίνος 276
Στέφανος, ἀρχιμανδρίτης Μονῆς Διονυσίου 219
Στέφανος Ροβέρτος 217
Στράβων 10
Σύβοτα Θεσπρωτίας 255
Σύλλατα, τοπων. Μ. Ἀσίας 222
Συμεῶν, μοναχὸς Μονῆς Διονυσίου 207
Συμεῶν Τραπεζούντιος 50
Συναξάρια 223
Συρία 221
Συρόπουλων οἰκογένεια 139
Σωτήρα ναὸς (Ρέθυμνο) 139
Σωτήρα, τοπων. Πρέβεζας 260
Σωτήρης Δούκας Θάσιος 214
Σωτήρης Λουδοβίκος 228, 258
Σωτήρω, τοπων. Βόνιτσας 261
- Ταμᾶρα Βασίλειος, πρέσβης τῆς Ρωσίας στὴν Κωνσταντινούπολη [272], [286]
Ταμπάκης Γεώργιος τοῦ Ἀθανασίου 255
Ταξιαρχῶν ναὸς (Ἀσώματος Λέσβου) 364
Ταραμπόκιας Ἰωάννης, καπετάνιος 256
Τάρδο Λαυρέντιος 211
Ταταρχάνης 57
Τένεδος 44
Τεργέστη 15, 27, 30, 227, 228, 245, 255
Τζαβέλας· βλ. Ζαβέλας
Τζανκαρόλ οἰκογένεια 237
Τζανκαρόλ Π(ι)έτρος 237, 238, 258, 265
Τζιτζόνης Μήτσος 251
Τζογαδόρος· βλ. Μπεκίρ ἀγάς
Τζουμάνης Γιωργάκης· βλ. Κακογιάννης
Τζούμας Ἀντώνιος τοῦ Κώστα 256-257, 284
Τζούνης Ἀντώνιος Θεοδ. 224
Τζούνης (ι) Γεώργιος 224
Τῆνος 224
Τιζεγκχάουζεν, ρώσος ὑποναύαρχος 267, 272, 273, 290
Τιμόθεος Β', πατριάρχης Κων/πόλεως, πρῶτην Παλαιῶν Πατρῶν 53, 218
Τιμόθεος Λαρίσσης 53
Τοκμάκια Λέσβου 298

- Τορνόβου Κύριλλος· βλ. Κύριλλος Γ'
Τουρκία, Τοῦρκοι 49, 51, 54, 58, 225, 228, 232, 234, 251· βλ. και Ὁθωμανικὴ αὐτοκρατορία
Τουρκομερίτες 233, 251
Τουσμάνη· βλ. Δούσμανη
Τραπεζούντα 67, 68, 70, 72-75, 223· αὐτοκρατορία 209. Βλ. και Χρῦσανθος Τραπεζούντος
Τριανταφυλλίδης Μανόλης 211
Τρίγωνας Λέσβου 294
Τρουμπέταινα Γιαννέζα, τροφὸς (Χάνδακας) 122
Τρωᾶς 293
Τσεργὸς Δ. Θ. 224
Τσερὲς Τάκης 285
Τσιλιγγιζατέ Ἀχμετεφέντης 56
Τυπάλδος Γρηγόριος, γεροϋσιαστής Ἑπτανήσου 257, 269, 273
Υψηλάντης Ἀλέξανδρος 21
Υψηλάντης Κομνηνὸς 45, 46, 47, 50, 54, 57, 59
Υψηλοῦ Μονὴ (Λέσβος) 304
- Φανάρι, Φαναριῶτες 62, 69, 71
Φασσαροπούλα Ἐργίνα, μαία (Ρέθυμνο) 109
Φατζέας Γρηγόριος 216
Φιλαδελφείας Γαβριήλ· βλ. Γαβριήλ Σεβήρος
Φιλάρετος, ἱεροδιάκονος Βατοπεδινὸς 223
Φιλικὴ Ἐταιρεία 21
Φιλόθεος, ἱεροδιάκονος Μονῆς Λογοβάρδας (Ζερβάκος Φιλόθεος) 211
Φλακί, τοπων. Κρήτης 111
Φλωρεντία 114
Φλωρεντινὴ Σύνοδος 49
Φόρτε Ἀβραὰμ 231
Φόσκαρης, προνοητὴς Ἀγίας Μαύρας 234
Φουντούλης Ἰω. 304
Φουρνή· βλ. Καστέλλι τῆς Φουρνῆς
Φουτριδῆς Ἀριστείδης 211
Φράγκοι 50
Φραντζέζοι 273· βλ. και Γάλλοι
Φραντζῆς Γεώργιος 222
Φροντιστήριον Τραπεζούντας 67, 68, 70, 72, 74
- Φώκαια Μικρᾶς Ἀσίας 307, 320
Φωτεινός, τοπων. Ρεθύμνου 113
Φωτιάδης 22
Φωτιάδης Ἰωακείμ Γανοχωρίτης 216
Φώτιος (Φῶτος) Νικολὸς 275
- Χαγιατῆ, ἀρχίατρος τοῦ σουλτάνου 37
Χαλδία 222
Χαλ(ι)κιόπουλος Δημήτριος τοῦ Σεβαστιανοῦ 244
Χαλ(ι)κιόπουλος Μάρκος, γεροϋσιαστής Ἑπτανήσου 257, 269, 273
Χαλ(ι)κιόπουλος Νικόλαος 283
Χαλ(ι)κιοπούλου Μαύρα τοῦ Δημητρίου, σύζ. Δανιὴλ Ἀλεάνδρη 232, 235, 244, 245, 250, 257, 260, 274
Χαλ(ι)κιόπουλου Σεβαστιανοῦ σύζυγος· βλ. Πατρίκιου Ἐλένη
Χαλκηδόνος μητροπολίτες 37· βλ. και Κωνστάντιος
Χαλκοκοινδύλης Δ. 214
Χάνδακας 88, 91, 95, 97, 102, 112, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 138, 140
Χανιά, Χανιώτες 91, 92, 132, 237
Χατζηδανιὴλ Δημήτριος· βλ. Χρυσόστομος, ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου
Χατζῆ Φιλιππίδης Βασίλειος Α. 222
Χίος 44, 57, 218· Βιβλιοθήκη Κοραῆ 9· μητροπολίτης 64, 65
Χορτασοπούλα Ἀντωνία, μαία (Ρέθυμνο) 111, 112
Χουσεῖν πασὰς 48
Χριστόφας Γεώργιος, ἀγιογράφος 364, 365
Χρῦσανθος, διδάσκαλος ἀπὸ Ἰωάννινα 256
Χρῦσανθος Νοταρᾶς, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 45, 55, 60, 61, 70, 73, 221, [222]
Χρῦσανθος Τραπεζούντος 211
Χρυσοβέργαινα Θεοτοκοῦ, τροφὸς (Χάνδακας) 117, 118
Χρυσόστομος ἀπὸ Σερρών, πατριάρχης Κων/πόλεως 45
Χρυσόστομος, ἱερομόναχος Μονῆς Διονυσίου (Δημήτριος Χατζηδανιὴλ) 220
Ψαλίδας Ἀθανάσιος 16, 26

- Aix-la-Chapelle 274
 Albali papa-Janni· βλ. Ἐλμπαλης παπα-Γιάννης
 Archivio di Stato di Venezia (ASV) 86, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 113, 122, 125, 139
 Armeni Pietro· βλ. Ἀρμένης
 Avastago Ἐλενα, θυγ. Φραγκίσκου, σύζ. Γεωργίου Βαρούχα 87
 Avogadori di Comun (Βενετία) 87, 88, 89, 91
 Avonal Μάρκος 87
 Avonal οἰκογένεια 87
 Barbado Magdalucia, χήρα Μιχαήλ 21
 Barbado οἰκογένεια 120
 Barbarigo Michiel· βλ. Μπαρμπαρίγος Μιχαήλ
 Barbarigo Νικόλαος 122, 129
 Baroci Ἰάκωβος 119
 Baroci Μαρινέλλος τοῦ Ἰακώβου 120
 Baroci οἰκογένεια· βλ. Barozzi
 Barozzi οἰκογένεια 119
 Barozzi Φραγκίσκος τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα, ἐγγονὸς τοῦ Φραγκίσκου 95
 Beccaria· βλ. Βεκκαρίας
 Beto Μαριτσόλη, θυγ. ποτὲ Alevrandini 117
 Bissoli 214
 Blake Robert 211
 Bon Μαθιά, θυγ. Μπερναρδῆ, σύζ. Ἰωάννη Φραγκίσκου Κορνάρου 102, 121, 122, 126, 128, 131, 133, 134, 135, 137, 138, 139
 Bon οἰκογένεια 128
 Byron Robert 211
 Cagnola Γεώργιος 123, 125
 Cagnola Γιάννης 139
 Cagnola (Cagnuola) οἰκογένεια 123
 Cambridge 219
 Capello Carlo, δούκας Κρήτης 134
 Capello Ἐλενα, θυγ. Carlo 134
 Cardami Ἐρήνη, τροφὸς (Χάνδακας) 121
 Carlyle J. D. 208, 210
 Carrara Giulio, ἐπίσκοπος Ρεθύμνου 93
 Catterin Φαντίνα, σύζ. ποτὲ Ἀλβίξε Chiozza 88
- Césy, κόμης, πρέσβης τῆς Γαλλίας στὴν Κων/πολι 47
 Chiozza Κατερίνα, σύζ. ποτὲ Ἀνδρέα Barozzi 95
 Chiozza Κατερού, θυγ. ποτὲ Ἀλβίξε 88
 Choropula (Curopula) Ἐργίνα, μαία (Ρέθυμνο) 106, 108
 Collegio τῶν Ἐννέα τοῦ Χάνδακα 88
 Conant Kenneth 212
 Congregatione 49
 Contarini Cipriano 132
 Contarini Ἰερώνυμος
 Contarini Λορέντζος τοῦ Cipriano 132
 Contarini Μπιάνκα, θυγ. Cipriano 132
 Contarini Πέτρος τοῦ ποτὲ Ἰακώβου 94
 Coray 35· βλ. καὶ Κοραῆς
 Cornario Ἀνδρέας τοῦ Μάρκου 119
 Cornario Μάρκος 119
 Cornario οἰκογένεια 119
 Corner Γεώργιος τοῦ ποτὲ Ἰωάννη-Φραγκίσκου 107
 Corner Ἐλισάβετ, σύζ. Φραγκίσκου Καλλέργη 107
 Corner Μανταλένα, θυγ. Φραγκίσκου, σύζ. Ἀντωνίου Manolesso τοῦ Ἰωάννη 107
 Corner Νικόλαος 105
 Corner Φραγκίσκος τοῦ Νικολάου 105
 Cortessa, ἐγγονὴ τῆς Ἀντίτσας de Mulino 121
 Curopula Ἐργίνα· βλ. Choropula Ἐργίνα
 Curzon Robert 208, 209, 210
 Daferara Μαρούσα, γιὰ Φραγκίσκου Barozzi τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα 95
 Daferrara Μαρία, θυγ. ποτὲ Ἰερώνυμου, σύζ. Γεωργίου Καλλέργη τοῦ ποτὲ Ἀνδρέα 106
 Dalacolorpula Καλή, «ἀναθρεφτὴ» 111
 Dal Legname Desiderio 130, 132
 Dandolo Ντάντολα, γιὰ Ἰωάννη-Μαρία Semitecolo 89
 Dandolo Agneta, θυγ. Belignus 121
 Dandolo Belignus 120
 Dandolo Gratonus 119
 Dandolo οἰκογένεια 119, 120
 Dandolo Φραγκίσκος, σύζ. Belignus 120
 Dawkins Richard 211

- de Franceschis Peregrina, σύζ. Alvise Diedo, συμβούλου στὸ Ρέθυμνο 111
 de Medio Francischinus τοῦ Λουδοβίκου 120
 de Medio Λουδοβίκος 120
 de Medio οἰκογένεια 119
 Demezzo Ἐλενέτα, θυγ. Μικέλε, σύζ. Νικολάου Barbarigo 122, 126, 129, 131, 135, 137, 138, 140
 Demezzo Μικέλε 129, 140
 de Molino Μαρία 121
 de Mulino Ἀντίτσα, σύζ. Frangulius 121
 de Portu Σταμάτης 117
 de Ragusia Thomasina, χήρα Μιχαήλ 121
 Diedo Alvise, σύμβουλος στὸ Ρέθυμνο 111
 Dölger Franz 211
 Donà οἰκογένεια (Βενετία) 119
 Emo, Avogadore di Comun Βενετίας 91
 Fallmerayer Jacob Philipp 209
 Fontenelle 216
 Forlan (Furlan) Δανιήλ 123, 125
 Forlan οἰκογένεια 123
 Foscarini Giacomo, γενικὸς προνοητὴς Κρήτης 96
 Foscarini Μάρκος 128
 Fourcroy 216
 Fradello Ἰωάννης 117, 118
 Fradello Νικόλαος τοῦ Ἰωάννη 117
 francesi, truppe- 266· βλ. καὶ Γάλλοι
 Freut euch des Lebens, γερμ. τραγούδι 227, 230
 Furlan· βλ. Forlan
 Gribbia Μανταλένα, θυγ. ποτὲ Νικολάου, σύζ. Γεωργίου Καλλέργη 107
 Gribbia Thadea 132
 Halkin Fr. 295, 304
 Harvard 211, 212
 Holland Henry 252
 Hunt Philip 208
 Inalcik Halil 52
 Lacus, τοπων. Πρέβεζας· βλ. Λάκκοι
 Langlois Victor 209
 Lecca Γιάννης 136
 Malipiero Ἰάκωβος 132
 Malipiero Λορέντζος τοῦ Ἰακώβου 132
 Manolesso Ἀντώνιος τοῦ Ἰωάννη 107
 Manolesso Βερνάρδος 91
 Manolesso Ἰωάννης τοῦ Βερνάρδου 108
 Mavromati Mizzo· βλ. Μαυρομάτης Μήτσος
 Megano (Mengano) οἰκογένεια 92
 Megano Ὅρσα, θυγ. Γεωργίου 91
 Mengano· βλ. Megano
 Mere Hüseyin, βεζύρης 47
 Mica, ἀρματολὸς 261
 Mizzio Eustachio 240
 Mocenigo Κατερούτσα (Κατερού), θυγ. Φραγκίσκου, σύζ. Ἰακώβου Mudazzo τοῦ ποτὲ Ἰωάννη 89
 Mocenigo οἰκογένεια 90, 91
 Mocenigo Zuanne, γενικὸς προνοητὴς Κρήτης 88
 Morelo Μαρία, σύζ. Νικολάου 120
 Moresini κρήνη (Ἡράκλειο) 97
 Moscana, τροφὸς (Χάνδακας) 121
 Mudacio Ἀντώνιος 120
 Mudacio Ἐλενα, σύζ. Λορέντζου (Laurentius) 108
 Mudacio Μαρούλα, σύζ. Ματθαίου 121
 Mudacio οἰκογένεια 120
 Mudacio Φραγκίσκος τοῦ Λορέντζου (Laurentius) 108
 Mudazzo Ἀντριάννα 127, 130
 Mudazzo Ἰάκωβος τοῦ ποτὲ Ἰωάννη 89, 91
 Mudazzo Ἰωάννης τοῦ ποτὲ Ἰακώβου 113
 Mudazzo Μαρία 127, 130
 Mudazzo Νικόλαος 128
 Museo Civico Correr (Biblioteca del-) (Βενετία) 86
 Nointel, μαρκήσιος, πρέσβης τῆς Γαλλίας στὴν Κων/πολι 48
 Paris 35· βλ. καὶ Παρίσι
 Patellaro Σοφιόλα· βλ. Πατελλάρου Σοφιόλα
 Petit Louis 211
 Petroburgo 272· βλ. καὶ Πετρούπολη

- Pisani Γεώργιος 120
 Pisani Χριστόφορος 120
 Plachina Νικόλαος 120
 Plachina Σιμονέτος 120
 Polani Ανδρέας του ποτέ Ιακώβου 111
 Polani Αντώνιος του Λορέντζου 92
 Polani Βερναρδίνος 132
 Polani Νικόλαος του Μαρίνου 107
 Polani Sanctutius του Γεωργίου 132
- Quirino οικογένεια 120
 Quirino Πέτρος του ποτέ Ρωμαίου 121
- Rollin Charles 216
 Rycault Paul 52
 Russia 262, 263· armata russa 266. Βλ. και Ρωσία
- Salamon οικογένεια 134
 Sanguinacio Κατερούτσα, σύζ. Βερνάρδου Manolesso 108
 Sanguinacio Μανταλένα, θυγ. Ανδρέα, σύζ. Ανδρέα Polani του ποτέ Ιακώβου 107, 111, 112
 Sanguinazzo Όρσα, σύζ. Ιωάννη Mudazzo του ποτέ Ιακώβου 113
 Sanguinazzo Ρεγγίνα, θυγ. Ιακώβου, σύζ. Νικολάου Polani του Μαρίνου 107
 Santa Maria, ναός των Αύγουστινιανών (Pé-θυμνο) 123, 127, 129, 132
- Santi Apostoli, τοπων. Πρέβεζας 248
 Scheni Emiliano 130
 Secreto Μαριτσόλη, θυγ. ποτέ Άγγελου 120
 Semitecolo Ιωάννης-Μαρία του ποτέ Γεωργίου 88, 89
 Semitecolo οικογένεια 89
 Semitecolo Όρσα, θυγ. Ιωάννη-Μαρία, σύζ. Μαρίνου Καλλέργη του ποτέ Γεωργίου 107
 Senato· βλ. Γερουσία Έπτανήσου
 Sinori Μαρία, τροφός (Χάνδακας) 120
 Soranzo Lorenzo, προνοητής Κέρκυρας 236
 Sprengling Martin 211
 Stravaganti· βλ. Ακαδημία των Stravaganti
- Tachamari, τροφός (Χάνδακας) 121
 Tedaldi Marino 94, 95
- Ushacòff, Ussacòf· βλ. Ούσακώφ
- Venerio Βερνάρδος του Μάρκου 121
 Venerio Καταρίνα, σύζ. Μάρκου 121
 Venerio οικογένεια 120
 Venerio Φραγκίσκος του Μάρκου 121
- Weitzmann Kurt 212
- Zanetti 214
 Zangaruol Βερναρδίνος 132
 Zen Ματθαίος 121

Ο ΕΒΔΟΜΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
 ΜΕΣΣΑΙΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
 ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
 ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
 «Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Ε.Π.Ε.»
 ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 2004